

การพัฒนาโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศ
อย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

DEVELOPMENT OF BEHAVIORAL MODIFICATION FOR CRITICAL
HETEROSEXUAL RELATIONSHIPS BEHAVIOR AMONG EARLY ADOLESCENCE

สรวิมล กรนุ่ม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2562

การพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศ
อย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

DEVELOPMENT OF BEHAVIORAL MODIFICATION FOR CRITICAL
HETEROSEXUAL RELATIONSHIPS BEHAVIOR AMONG EARLY
ADOLESCENCE

A Dissertation Submitted in partial Fulfillment of Requirements
for DOCTOR OF PHILOSOPHY (Applied Behavioral Sc.Research)
BEHAVIORAL SCIENCE RESEARCH INSTITUTE Srinakharinwirot University

2019

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศ
อย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น
ของ
สรกมล กรนุ้ม

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก	 ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป จินนี)	(รองศาสตราจารย์ ดร.มานิกา วิเศษสาร)
..... ที่ปรึกษาร่วม	 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริศรา พึ่งโพธิ์สม)	(รองศาสตราจารย์ ดร.อรพินท์ ชูชม)

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น
ผู้วิจัย	สรทมล กรนุ้ม
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2562
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประทีป จินนี่

การวิจัยแบบผสมวิธีครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความหมายและเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น 2) พัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น และ 3) ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระยะ ดำเนินการในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งภายใต้สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา มีผู้ร่วมวิจัยผ่านการคัดเลือกตามคุณสมบัติที่กำหนดในระบะที่ 1 จำนวน 13 คน และในระบะที่ 2 จำนวน 40 คน ผลการศึกษาพบผลดังนี้ ผลการศึกษาความหมายและเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ พบความหมาย คือ การคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่ออนาคตของตนเองก่อนตัดสินใจลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกันทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ มี 4 เงื่อนไขประกอบด้วย เงื่อนไขภายใน ได้แก่ เจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ และการควบคุมตนเอง ส่วนเงื่อนไขภายนอก ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลด้วยการสื่อสารทางบวก และการเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง จากการนำข้อค้นพบการวิจัยระยะที่ 1 มาพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นในการวิจัยระยะที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองในระยะหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการวิจัยครั้งนี้ บุคคลหรือหน่วยงานใดจะนำไปรวมๆไปประยุกต์ใช้ควรคำนึงถึงความสามารถด้านการอ่านเขียนภาษาไทยของผู้เข้าร่วมโปรแกรมฯ เพราะเป็นทักษะพื้นฐานในการทำกิจกรรมในโปรแกรมฯ

คำสำคัญ : การปรับพฤติกรรม, วัยรุ่นตอนต้น, การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

Title	DEVELOPMENT OF BEHAVIORAL MODIFICATION FOR CRITICAL HETEROSEXUAL RELATIONSHIPS BEHAVIOR AMONG EARLY ADOLESCENCE
Author	SANKAMON GORNNUM
Degree	DOCTOR OF PHILOSOPHY
Academic Year	2019
Thesis Advisor	Assistant Professor PRATEEP JINNGE , Ph.D.

This mixed methods research aimed to understand the meaning and explore the causes of critical heterosexual relationships; to develop a behavioral modification program on critical heterosexual relationships among early adolescents; and to examine the effects of critical heterosexual relationships among the adolescents in the behavioral modification program. This study was divided into two phases. The first phase had thirteen people and the second phase had forty participants who were qualified to join the study. The results of the study were as follows: the results of the definition of critical heterosexual relationship behavior was reflective thinking on a good future before engaging in heterosexual activities. Furthermore, these findings showed that there were four factors in critical heterosexual relationships, which were separated into two internal conditions; attitudes toward heterosexual relationships, self-control and the two external conditions were parents providing reasons for education, and learning from role models. In the second phase, the results of the behavioral modification program showed that the students who were administered had higher levels of critical heterosexual relationship behavior among students did not use a behavioral modification program of statistical significance with a .05 level of confidence. The suggestions of the present study and the results of the behavioral modification program in this study is based on participants with Thai reading and writing skills for research. Thus, the individuals or organizations who may use the findings to take the Thai reading and writing skills of these groups into consideration.

Keyword : Behavioral modification, Early adolescence, Critical heterosexual relationships

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยดีจากบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประทีป จินนี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริศรา พึ่งโพธิ์สม อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ หลักและร่วมที่ให้ความเมตตากรุณากับผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่งให้คำปรึกษาแนะนำสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์จนกระทั่งงานวิจัยเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.มานิกา วิเศษสาธ และ รองศาสตราจารย์ ดร.อรพินทร์ ชูชม ประธาน และกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำเพื่อให้ผลงานวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมทั้ง คณาจารย์สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ทุกท่านที่ได้ให้การอบรมสั่งสอนให้ความรู้แก่ผู้วิจัยด้วยความรักความเมตตาโดยตลอด

ผู้วิจัยขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภฎี โยเหลา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และมอบกำลังใจที่ดีแก่ผู้วิจัย นอกจากนี้ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดี

ขอขอบคุณผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัด คณาจารย์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 2 แห่ง รวมถึงผู้บริหารและคณะเจ้าหน้าที่ศูนย์สุขภาพจิตที่ 9 จังหวัดนครราชสีมา ที่ให้ความอนุเคราะห์สถานที่ในขณะทำวิจัยตลอดจนอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ และขอขอบคุณนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยระยะที่ 1 และนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยระยะที่ 2 ที่กรุณาเสียสละเวลาในการเข้าร่วมวิจัยด้วยความตั้งใจและอดทน จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณบิดา มารดา เพื่อนสนิทที่รู้ใจ หัวหน้างานและเพื่อนร่วมงานที่ทำงาน เพื่อนสนิททั้งสายวิชาชีพสังคมสงเคราะห์และต่างวิชาชีพ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ กำลังใจ เป็นห่วงด้านสุขภาพ และอยู่เคียงข้างผู้วิจัยมาโดยตลอด รวมทั้งขอบคุณพี่น้องและเพื่อนร่วมสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา ขอขอบคุณตัวเองที่ขยัน พากเพียร อดทนต่อเส้นทางเดินที่ยากลำบาก จนถึงจุดหมายปลายทางที่ตั้งใจ

สรภมมล กรนุ้ม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย	8
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	8
ความสำคัญของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ	12
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
ส่วนที่1 การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น.....	15
1.1 ความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ	15
1.1.1 การคบเพื่อนต่างเพศ.....	15
1.1.2 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	17
1.1.3 การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ	23
1.2 การวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ.....	24
1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น	26

1.3.1 ปัจจัยเชิงสาเหตุของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น....	26
1.3.2 การปรับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศ อย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น	30
1.3.3 ช่องว่างความรู้ของการศึกษา	32
ส่วนที่ 2 แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมบุคคล.....	34
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น	34
2.1.1 ความหมายของวัยรุ่น.....	34
2.1.2 พัฒนาการของวัยรุ่น	35
2.2 แนวคิดการปรับพฤติกรรม	38
2.2.1 การปรับพฤติกรรมทางปัญญา (Cognitive Behavior Modification)	38
2.2.2 ทฤษฎีปัญญาสังคม(Social Cognitive Theory)	40
2.2.3 เทคนิคต่างๆที่ใช้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญา	42
2.2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเจตคติด้วยตัวแบบ และการพัฒนาการ กำกับตนเองในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม.....	46
ส่วนที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่าง มีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น	47
3.1 วิธีพัฒนาโปรแกรม	47
3.2 การทดลองโปรแกรม	49
3.3 การประเมินผลโปรแกรม.....	50
ส่วนที่ 4 การวิจัยผสมวิธีแบบสำรวจมีลำดับขั้น	53
ส่วนที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย	55
ส่วนที่ 6 นิยามปฏิบัติการ.....	57
ส่วนที่ 7 สมมติฐานการวิจัย	59
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	60

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพแบบเฉพาะกรณี (Case Study)	60
ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research)	79
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	99
ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ	100
ส่วนที่ 2 สรุปการเชื่อมโยงงานวิจัยจากระยะที่ 1 สู่ระยะที่ 2	122
ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยระยะที่ 2 เชิงทดลอง	125
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	146
1. สรุปผลการวิจัย	148
1.1 สรุปผลการวิจัยระยะที่ 1	148
1.2 สรุปผลการวิจัยระยะที่ 2	150
2. อภิปรายผลการวิจัย	154
2.1 อภิปรายผลการวิจัยระยะที่ 1	154
2.2 อภิปรายผลการวิจัยระยะที่ 2	159
3. ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัย	164
4. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	166
บรรณานุกรม	169
ภาคผนวก	181
ประวัติผู้เขียน	289

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มนักเรียนและผู้ปกครอง	63
ตาราง 2 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ	63
ตาราง 3 เกณฑ์การคัดเข้าและคัดออกของผู้ให้ข้อมูลหลัก	64
ตาราง 4 แนวทางการสร้างแนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-368	
ตาราง 5 แนวทางการสร้างแนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับผู้ปกครอง	70
ตาราง 6 แนวทางการสร้างแนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ	72
ตาราง 7 แบบแผนการทดลองของการใช้โปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ	80
ตาราง 8 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มนักเรียนและผู้ปกครอง	101
ตาราง 9 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ	103
ตาราง 10 จำนวน ร้อยละ ของลักษณะกลุ่มตัวอย่าง	128
ตาราง 11 ภาพรวมของกิจกรรม วัตถุประสงค์ของกิจกรรม โดยใช้แนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา/ทฤษฎีปัญญาสังคม	134
ตาราง 12 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมี วิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น และไม่ได้รับโปรแกรมฯ	136
ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมี วิจารณญาณในระยะหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเมื่อใช้คะแนนก่อนการ ทดลองเป็นตัวแปรร่วม (Covariate variable)	137
ตาราง 14 ภาพรวมของกิจกรรม วัตถุประสงค์ของกิจกรรม โดยใช้แนวคิดการปรับพฤติกรรมทาง ปัญญา/ทฤษฎีปัญญาสังคม	152

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กระบวนการฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณ.....	21
ภาพประกอบ 2 ความสัมพันธ์ในลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน	39
ภาพประกอบ 3 กระบวนการปรับพฤติกรรมทางปัญญา	40
ภาพประกอบ 4 ปฏิริยาสะท้อนกลับซึ่งกันและกันทั้ง 3 ส่วน (Transactions).....	41
ภาพประกอบ 5 กระบวนการในการเรียนรู้โดยการสังเกต.....	43
ภาพประกอบ 6 กระบวนการการรับรู้-เรียนรู้ของบุคคล.....	45
ภาพประกอบ 7 กรอบแนวคิดการวิจัย	56
ภาพประกอบ 8 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 สู่การวิจัยระยะที่ 2.....	98
ภาพประกอบ 9 ความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น..	110
ภาพประกอบ 10 เงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น.....	121
ภาพประกอบ 11 ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของการวิจัยระยะที่ 1 และการวิจัยระยะที่ 2.....	124

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์เด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันมีหลายหน่วยงานได้นำเสนอประเด็นปัญหาของวัยรุ่น เริ่มจากปัญหาด้านอารมณ์วัยรุ่นใช้ความรุนแรง มีการสำรวจความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กไทย ในปี พ.ศ. 2554 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กไทยต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ(50-100)ที่คะแนน 45.12 แบ่งเป็นรายด้านย่อยจากคะแนนมากที่สุดถึงน้อยที่สุด ได้แก่ การปรับตัว การควบคุมอารมณ์ การยอมรับถูกผิด ความพอใจในตนเอง ความใส่ใจและเข้าใจอารมณ์ผู้อื่น และการรู้จักปรับใจ (46.65, 46.50, 45.65, 45.65, 45.42, 45.23 ตามลำดับ) (ประเวช ตันติพิวัฒนสกุล และคณะ, 2559) นอกจากนี้กรมสุขภาพจิต กรมอนามัย กรมควบคุมโรค และกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข ได้รวบรวมสถานการณ์ของวัยรุ่นไทย ในปี พ.ศ. 2557 เกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านยาเสพติดของวัยรุ่น ได้แก่ ปัญหาด้านการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บุหรี่และสารเสพติด พบว่า นักเรียนอายุ 13-15 ปี ร้อยละ 76.5 เริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่อายุ 14 ปี ซึ่งอายุต่ำกว่าเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด และร้อยละ 73.73 เป็นนักเรียนอายุ 13 ปี สูบบุหรี่ครั้งแรก พบว่า อายุเฉลี่ยที่เริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกลดลงจากปี พ.ศ. 2550 ถึงร้อยละ 16.8 รวมถึงผู้เข้ารับการบำบัดยาเสพติดรายใหม่ พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 23.4 อายุระหว่าง 15-19 ปี และเยาวชนกระทำผิดคดียาเสพติดจำนวน 16,365 คดี ส่วนปัญหาเรื่องเพศของวัยรุ่นมีข้อมูลสำรวจนักเรียน จำนวน 1,600 คนในโรงเรียนมัธยมและโรงเรียนอาชีวศึกษาในประเทศไทยพบว่าทัศนคติการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานในวัยรุ่นเป็นที่ยอมรับ โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นชาย และปราศจากการรับผิดชอบ และปัจจุบันวัยรุ่นชายเริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกที่อายุ 14.5 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุในวัยรุ่นตอนต้น (Prohmmo, n.d) ถึงแม้ว่าทั้งเพศชายและเพศหญิงมีการใช้วิธีการคุมกำเนิดแต่อัตราการใช้มีแนวโน้มลดลง กล่าวคือ ในเพศชายจากร้อยละ 88.2 ในปี 2555 ลดเหลือร้อยละ 82.0 ในปี 2558 ส่วนเพศหญิงลดลงจากร้อยละ 80.0 ในปี 2555 เหลือ ร้อยละ 74.6 ในปี 2558 (สำนักกระบวนวิชา กรมควบคุมโรค, 2558) ส่งผลให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียนจากสถิติจำนวนหญิงคลอดบุตรอายุ 10-19 ปี ตั้งแต่ปี 2546-2558 พบว่า ในปี 2555 วัยรุ่นหญิงมีอัตราคลอด 132,203 คน รองลงมาในปี 2554 มีอัตราคลอด 132,180 คน และน้อยที่สุดในปี 2546 มีอัตราคลอด 95,873 คน (สำนักอนามัย เจริญพันธุ์, 2559) และสถานการณ์เด็กไทยติดเกม สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (2557) ได้สำรวจเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง 2 หมื่นคนทั่วประเทศ เมื่อปี 2556 พบว่า ร้อยละ 15 ของเด็กไทยติดเกม และร้อยละ 15

ของเด็กเล่นเกมออนไลน์ โลก เฟสบุ๊ค เมื่อเปรียบเทียบกับสถิติจำนวนเยาวชนที่มีอยู่ในปัจจุบัน 18 ล้านคน พบว่า มีเด็กไทยติดเกมมากกว่า 2.7 ล้านคน

สถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นส่วนหนึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จากสังคมเครือญาติเป็นสังคมปัจเจกมากขึ้น ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบครอบครัวไทย เช่น ครอบครัวเดี่ยวที่มีบิดาหรือมารดาเลี้ยงบุตรเพียงลำพัง ครอบครัวบิดามารดาหย่าร้าง ครอบครัวเร่ร่อนที่อยู่ด้วยกันแบบไม่ใช่ญาติ ครอบครัวที่มีช่องว่างระหว่างอายุ คือ ปู่ย่า/ตายายกับหลาน หรือครอบครัวที่เป็นเพศเดียวกัน และการดำเนินชีวิตของครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงทั้งบิดาและมารดาต้องแสวงหารายได้ ทำให้ไม่สามารถอบรมเลี้ยงดูบุตรได้เท่าที่ควร ส่งผลให้เด็กและเยาวชนไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ที่เพียงพอ จึงถูกชักจูงจากภายนอกครอบครัวโดยง่าย เช่น ติดสารเสพติด ติดเกม มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เป็นต้น (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2554) คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (2554) ได้กล่าวว่า เด็กและเยาวชนในปัจจุบันมีภาวะความเครียดมากขึ้น ให้ความสำคัญกับวัตถุนิยม และใช้เวลากับสื่อและเทคโนโลยี พยายามแสวงหาความสุขทางเพศตามกระแสวัฒนธรรมตะวันตกที่นิยมการมีเพศสัมพันธ์แบบเสรี มีการรวมกลุ่มเพื่อตอบสนองความสุขในระดับปัจเจกและสังคมส่วนรวมเป็นการแสดงตัวตนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะในทางลบ แสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นขาดการยั้งคิดในการตัดสินใจ คำนึงถึงแต่ความสุขส่วนบุคคล Rezaei.H.et al, (2017) ได้ศึกษาการให้เหตุผลและการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับทัศนคติที่มุ่งเสพสารเสพติดของวัยรุ่นหญิง พบว่า วัยรุ่นที่มีความอ่อนแอด้านการตระหนักรู้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การปรับตัว และการจัดการความเครียดซึ่งสัมพันธ์กับอารมณ์ทั่วไป ร้อยละ 21 สามารถทำนายแนวโน้มวัยรุ่นมีทัศนคติมุ่งสู่การเสพติด และจากการศึกษาทักษะชีวิตวัยรุ่นไทย พบว่า ทักษะชีวิตของเยาวชนมีค่าคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ 5 ด้าน คือ ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดแบบวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การตระหนักในตนเอง และการจัดการอารมณ์ (กรมสุขภาพจิต, ม.ป.ป.) เมื่อเยาวชนขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหาทำให้ความสามารถในการวิเคราะห์และจัดการกับปัญหาของตนเองเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก (มูลนิธิทรูเนเจอร์, ม.ป.ป.) รวมถึงนักเรียนที่ขาดความเอาใจใส่เรื่องการคบเพื่อนและการทำกิจกรรมกับเพื่อนจะมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ (Manlove, 2008 อ้างถึงใน เบญจพร ปัญญา, 2554)

การพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้ายืนหยัดอยู่ในกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างสง่างามและอยู่เย็นเป็นสุข จำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพของประชาชนในประเทศให้มีคุณภาพตั้งแต่เยาว์วัย และองค์ประกอบที่สำคัญของประชาชนที่มีคุณภาพ คือ การมีความสามารถในการ

คิด (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2551) การคิดเป็นคุณสมบัติพิเศษที่แตกต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่นๆ มนุษย์ใช้การคิด มีเหตุผล มีวิจารณญาณที่ถูกต้องเหมาะสม ได้รับการยกย่องจากสังคมและเป็นผู้นำสังคมไปสู่ความเจริญก้าวหน้า (อรพรรณ พรสีมา, 2543) นอกจากนี้การคิดยังเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญ ช่วยให้ผู้มนุษย์เห็นการณ์ไกล สามารถควบคุมการกระทำของตน มีการไตร่ตรองทางเลือกให้ส่งผลเกิดขึ้นตามเจตนารมณ์ การคิดยังช่วยให้บุคคลรู้ทุกขณะว่าตนกำลังทำอะไร และช่วยเปลี่ยนการกระทำจากความอยากกระหาย งามาย หุ่นหัน ปรับเป็นกระบวนการที่เฉลียวฉลาด (อุ้นตานิพนคุณ, 2528) มีงานวิจัยที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการสมอง (Executive Function) มากขึ้นในปัจจุบัน ด้วย EF มีบทบาทสำคัญต่อความสามารถของมนุษย์ในกระบวนการคิดรับรู้คำสั่ง และมีความสัมพันธ์ทางบวกในการตระหนักรู้ตนเอง ด้านการคิดไตร่ตรอง ยับยั้งชั่งใจ (Inhibitory Control) และส่วนความจำที่นำมาใช้งาน (Working Memory) ในอนาคตของวัยรุ่นตอนต้น (Riggs et al, 2015) ซึ่งตรงตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์เป็น และสร้างองค์ความรู้ได้ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาได้

การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะการคิดระดับสูงที่อยู่บนพื้นฐานของหลักการและเหตุผล เป็นหนึ่งในสามส่วนที่เป็นปัจจัยสำคัญของความฉลาดของมนุษย์ เป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเรียนรู้และดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า นักวิชาการหลายท่านให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะสำคัญที่ใช้ในการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตัวผู้เรียน รวมทั้งยังใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและสร้างสรรค์ในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) เนื่องจากการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking) เป็นกระบวนการคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ เกี่ยวกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหา คลุมเครือ มีความขัดแย้ง เพื่อตัดสินใจว่าสิ่งใดควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ สิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ โดยใช้ความรู้จากประสบการณ์ของตน และข้อมูลรอบด้าน ทั้งข้อมูลเชิงวิชาการ ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมและข้อมูลส่วนตัวของผู้คิด (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2551) วัตสันและเกลเซอร์ (Watson & Glaser, 1964) ได้ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ว่า เป็นรูปแบบของการคิดที่ประกอบด้วย ทัศนคติ ความรู้ และทักษะ โดยที่ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกและความคิดที่มีต่อการแสวงหาความรู้และการยอมรับการแสวงหาหลักฐานมาสนับสนุนสิ่งที่อ้างว่าเป็นจริง แล้วใช้ความรู้ด้านการอนุมานสรุปใจความสำคัญและการสรุปเป็นกรณีทั่วไป โดยตัดสินใจจากหลักฐานอย่าง

สมเหตุสมผล สอดคล้องกับหลักตรรกวิทยา ตลอดจนทักษะในการใช้ทัศนคติและความรู้ดังกล่าว มาประเมินผลความถูกต้อง

จากการทบทวนงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการคบเพื่อนต่างประเทศอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า มีช่องว่างของการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น คือ ประเด็นแรกช่องว่างงานวิจัยที่ศึกษา เกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างประเทศอย่างมีวิจารณญาณโดยตรงค่อนข้างน้อย จากการสืบค้นพบเป็น งานวิจัยที่มุ่งเน้นเรื่องการคบเพื่อน(ณรงค์รักษ์ ต่อศรีเจริญ และคณะ, 2549) หรือการคิดอย่างมี วิจารณญาณ(กนกทอง มหาวงศ์นันท์, 2550)แบบแยกส่วน และยังไม่ให้คำตอบที่ชัดเจนในด้าน ประเด็นที่ศึกษา ยังขาด 1)การศึกษาองค์ความรู้แบบองค์รวมระหว่างการคบเพื่อนต่างประเทศและ การคิดอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น และ 2)ความรู้ความเข้าใจของบิดามารดา/ผู้ปกครอง/ครู อาจารย์ต่อธรรมชาติของวัยรุ่น การปิดช่องว่างจึงเพิ่มเรื่อง 1)ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรม การคบเพื่อนต่างประเทศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นต่อการเลือกคบเพื่อนต่างประเทศนำมาสู่การ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรในการลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ 2)ความรู้ความเข้าใจของ บิดามารดา/ผู้ปกครอง/ครูอาจารย์กับธรรมชาติของวัยรุ่นด้านความคิด ความรู้สึก และการแสดง พฤติกรรมการคบเพื่อนต่างประเทศอย่างเหมาะสม รวมถึงทักษะการอบรมเลี้ยงดูและการเรียนการ สอนที่ส่งเสริมให้วัยรุ่นมีเจตคติที่ดีต่อการคบเพื่อนต่างประเทศอย่างมีวิจารณญาณ มากกว่ามุ่งเน้น เนื้อหาทางวิชาการและสื่อสารเรื่องเพศเพียงอย่างเดียวซึ่งอาจไม่เหมาะกับบริบทและวัฒนธรรม ไทย ประเด็นที่สองช่องว่างด้านวิธีวิทยาวิจัยของงานวิจัยดังกล่าว ได้แก่ 1) ควรมีการใช้ระเบียบ วิธีวิจัยเชิงคุณภาพมากขึ้นต่อการศึกษามุมมองของคนในที่มีประสบการณ์จริงของวัยรุ่นแต่ละช่วง เนื่องจากสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเข้าสู่สังคมอาเซียนและวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่มีการ เปลี่ยนแปลงหลายด้านมากกว่าวัยอื่นๆ โดยครอบคลุมบริบท สิ่งแวดล้อมทางครอบครัวและสังคม ทั้งนี้เป็นการเข้าถึงสภาพปัญหาวัยรุ่น และได้ปัจจัยเชิงสาเหตุที่แท้จริงของกลุ่มวัยรุ่นแต่ละบริบท 2) ควรเพิ่มและกระจายกลุ่มตัวอย่างลงในชุมชนมากขึ้น เนื่องจากมีวัยรุ่นบางกลุ่มไม่ได้อยู่ใน ระบบโรงเรียน 3) ควรมีการศึกษารูปแบบและพัฒนาโปรแกรมสำหรับวัยรุ่นที่สามารถนำทักษะการ คบเพื่อนต่างประเทศอย่างมีวิจารณญาณประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้จริงตามบริบท เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญาในการดำเนินชีวิต 4) ควรมีการจัดการเรียนการสอนใน สถานศึกษา ด้วยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครู ผู้ปกครองและนักเรียน เพื่อทำความเข้าใจ ธรรมชาติของวัยรุ่นและการสื่อสารที่เหมาะสมลดความขัดแย้งระหว่างครู ผู้ปกครองและนักเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริมความรู้ และเจตคติที่ดีต่อการคบเพื่อนต่างประเทศอย่างเหมาะสม และสร้างเสริม ความสัมพันธ์ที่มั่นคงในครอบครัว ประเด็นสามช่องว่างด้านทฤษฎีของงานวิจัยเหล่านี้ยังขาด

1) กลุ่มทฤษฎีพัฒนาการด้านการรู้คิดในการศึกษากระบวนการคิดของวัยรุ่น และ 2) กลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้แนวการรู้คิดในการทำความเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของวัยรุ่น ควรเพิ่มเรื่อง 1) กลุ่มทฤษฎีพัฒนาการด้านการรู้คิดของวัยรุ่น เนื่องจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม โครงสร้างและความสัมพันธ์ในครอบครัวที่เปลี่ยนไป ย่อมส่งผลกระทบต่อความคิด ความรู้สึกของวัยรุ่นจะนำมาสู่การแสดงพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมได้อย่างไร 2) ควรเพิ่มกลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้แนวการรู้คิด เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ของวัยรุ่นแต่ละช่วง มีการรับรู้และตีความอย่างไร ก่อนนำไปสู่การจดจำระยะสั้น และระยะยาวที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาในอนาคต และแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้อย่างไร

ประเด็นที่สี่ช่องว่างการออกแบบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของเด็กและเยาวชนในประเทศไทยจากการสืบค้นงานวิจัย พบว่า มีการออกแบบงานวิจัยเชิงทดลองแบบแยกส่วนระหว่างโปรแกรมเกี่ยวกับการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการคบเพื่อนต่างเพศ และการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น ส่วนโปรแกรมเกี่ยวกับการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการคบเพื่อนต่างเพศ โดยภาพรวมผลของการใช้โปรแกรมมีประสิทธิภาพต่อการลดความวิตกกังวลในการคบเพื่อนต่างเพศ (วรรณวดี พรหมสุรินทร์, 2541) นักเรียนมีเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศดีขึ้น (วิลาวรรณ ทวีศรี, 2546) และนักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการคบเพื่อนต่างเพศที่ไม่เหมาะสมน้อยกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าโปรแกรมพฤติกรรมเสี่ยงต่อการคบเพื่อนต่างเพศที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่น (ดลฤดี บุญชู, 2549) สำหรับโปรแกรมเกี่ยวกับการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น ภาพรวมการใช้โปรแกรมมีประสิทธิภาพต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตสูงขึ้น (ปัทมา ปานแดง, 2559) และนักเรียนมีการพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณดีขึ้น (Franks.J.S, 2010) ซึ่งทั้งสองส่วนยังขาดการบูรณาการความรู้ร่วมกันและจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของครูผู้สอน นโยบายทางโรงเรียนในการพัฒนาวิธีการจัดกิจกรรมฝึกผู้เรียนให้รู้เท่าทันตนเองและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ยังมีภาครัฐและภาคเอกชนจำนวนมากเข้ามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมบริการต่างๆ ให้กับวัยรุ่น เช่น กรมอนามัยได้จัดโครงการ“เข้าใจ เข้าถึง ช่วยเหลือ” สร้างระบบบริการให้ครอบคลุมความต้องการของวัยรุ่น “คลินิกวัยรุ่น” (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2557) และกรมสุขภาพจิตมีการจัดอบรมบิดามารดา/ผู้ปกครองเรื่อง“คุยกับลูกเรื่องเพศ” อีกทั้งองค์การแพช (path) ซึ่งเป็นหน่วยงานเอกชนได้มีการจัดทำโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกระบวนการจัดหลักสูตรเรื่องเพศศึกษารอบด้าน เพื่อยุติการพัฒนา

องค์ความรู้และทักษะชีวิตของวัยรุ่นในการป้องกันตนเองเรื่องเพศ โดยมุ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้งัดดันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ) “ให้มีการจัดคาบสอนเพศศึกษา รอบด้าน ไม่ต่ำกว่า 16 ชั่วโมง หรืออย่างน้อย 8 ชั่วโมง” แต่ในทางปฏิบัติที่ผ่านมามีกิจกรรมไม่ สำเร็จอาจเกี่ยวข้องกับ 3 ประเด็น คือ 1.เกี่ยวกับหลักสูตรแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1.1 หลักสูตรการสอนเรื่องเพศศึกษารอบด้าน พบว่า ครูไม่กล้าสอนตามหลักสูตรขององค์การแพธจึง ใช้เวลาสอนจริงได้ 3-4 ชั่วโมง 1.2 หลักสูตรการอบรมบิดามารดา/ผู้ปกครองคุยเรื่องเพศกับบุตร วัยรุ่น พบว่า บิดามารดา/ผู้ปกครอง ยังคงมีท่าที สอน สั่ง ห้าม ไม่สามารถนำไปสู่การพูดคุยเรื่อง เพศกับบุตรวัยรุ่นได้ 2. เกี่ยวกับผู้สอนแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 2.1ด้านทัศนคติเรื่องเพศ พบว่า ครูไทยส่วนใหญ่มองว่าการสอนเรื่องเพศเป็นการชี้นำให้กระชอก และ 2.2 ด้านการเรียน การสอนเรื่องเพศ พบว่า มีการสอนไม่ต่อเนื่อง ไม่เป็นระบบ และครูผู้สอนเน้นเฉพาะเรื่อง พัฒนาการทางร่างกายและการติดเชื้อโรคทางเพศสัมพันธ์ มุ่งเน้นด้านวิชาการมากกว่าการสอน ทักษะชีวิตหรือหมวดทางสังคม (องค์การแพธ,2550)และรูปแบบของการถ่ายทอดเป็น “ข้อห้าม” “คำสั่งสอน” ทางสังคมวัฒนธรรม มากกว่าการเตรียมผู้เรียนให้รู้จัก คิด วิเคราะห์ ตั้งคำถาม กับสิ่ง รอบตัว” (องค์การแพธ, 2551) และ3. เกี่ยวกับบิดามารดา/ผู้ปกครองแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 3.1 ด้านทัศนคติเรื่องเพศ พบว่า บิดามารดา/ผู้ปกครองมองว่าลูกยังเล็กอยู่ และกลัวเป็นการ ชี้นำให้กระชอก บิดามารดาไม่กล้าพูดคุยอย่างเปิดเผย และมีทัศนคติการสอนเรื่องเพศเป็น หน้าที่ของโรงเรียน 3.2 ด้านการสื่อสารเรื่องเพศ พบว่า บิดามารดา/ผู้ปกครองยังคงคุยกับลูกเรื่อง ทั่วไปมากกว่าเรื่องเพศในแง่ความสัมพันธ์ อารมณ์ทางเพศ และการมีเพศสัมพันธ์ รวมถึงแสดง ท่าที สอน สั่ง ห้าม ทำให้วัยรุ่นรู้สึกว่าคาบที่ถามซ้ำเรื่องการมีแฟน (กัลปียกร วรกุลฐานัน และ คณะ, 2559) เนื่องจากการมีส่วนร่วมของบิดามารดาสามารถป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของ วัยรุ่นได้ (อาภาพร เภาวัฒนะ, 2555)ทั้งนี้บิดามารดามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางเพศของ วัยรุ่น(Ramos et al, 2012) และมีบิดามารดากลุ่มหนึ่งที่เคยผ่านประสบการณ์ชีวิตที่มีปัญหา มองว่าเรื่องเพศเป็นส่วนหนึ่งของทักษะชีวิต และทักษะชีวิตมีความสำคัญต่อวัยรุ่น อีกทั้งการ พูดคุยเรื่องเพศต้องอยู่บนฐานความสัมพันธ์ในครอบครัว(สำนักส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต ,2558)

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์จิตเวชให้บริการปรึกษาปัญหา ครอบครัวของเด็กและวัยรุ่น จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมฯ โดยนำ ครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการป้องกันการ เกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นตอนต้นซึ่งจะสามารถแสดงพฤติกรรมทางเพศกับเพื่อนต่าง

เพศได้เหมาะสมเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นตอนกลาง ตอนปลายจนถึงวัยผู้ใหญ่ที่สามารถประสบความสำเร็จในชีวิต โดยนำแนวทางการคบเพื่อนต่างเพศแนวทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แนวทางการปรับพฤติกรรม แนวคิดทฤษฎีปัญญาสังคม ของการพัฒนากิจกรรมในโปรแกรมการปรับพฤติกรรมฯ กับกลุ่มวัยรุ่นตอนต้นของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีอัตราการคลอดของหญิงอายุระหว่าง 15-19 ปี จำนวน 4,258 คนต่อหญิงวัยเดียวกัน(พันคน)(สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์, 2558) เป็นอัตราที่สูงที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นภาคที่มีหญิงคลอดบุตรอายุต่ำกว่า20ปี จำนวน 32,377คนต่อหญิงวัยเดียวกัน(พันคน)และเป็นอัตราหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์สูงสุดใน 4 ภาคของประเทศไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2557)

ทั้งนี้เมื่อผู้วิจัยได้ขอค้นพบการพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นจะเกิดคุณค่าเชิงนโยบายต่อผู้บริหารสถานศึกษา เห็นประโยชน์ในการนำโปรแกรมประยุกต์ใช้ในหลักสูตรการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน เชิงองค์การทางโรงเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำงานกับเด็กและเยาวชนนำโปรแกรมฯเป็นกิจกรรมเสริมในการพัฒนานักเรียนด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ เชิงการปฏิบัติ เด็กและเยาวชนได้การพัฒนาทักษะและความสามารถในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศจากครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีความสนใจ ทำให้ผู้วิจัยใคร่สนใจศึกษาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมฯ นี้ โดยแบ่งการศึกษาวิจัยได้ออกเป็น 2 ระยะ ระยะแรกเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ในการศึกษาหาความหมายและเงื่อนไขการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ จากมุมมองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3ที่มีคุณลักษณะเป็นผู้นำ อุดมคติชีวิตและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ รวมถึงผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มนี้ และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการทำโปรแกรมปรับพฤติกรรมวัยรุ่น และมีความรู้เชิงทฤษฎีด้านจิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น ระยะที่ 2 งานวิจัยเชิงปริมาณ เมื่อได้ขอค้นพบสำคัญจากระยะที่ 1 ผู้วิจัยจะนำผลที่ได้มาสร้างและพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมฯ รวมถึงแบบวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อเป็นเครื่องมือวัดก่อนและหลังทำการทดลองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ความสำคัญของการวิจัยนี้ คือ เป็นแนวทางสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการนำกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะและความสามารถของเด็กและเยาวชนต่อการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่จะนำมาสู่ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นและพฤติกรรมเสี่ยงด้านอื่นๆ

คำถามการวิจัย

1. ความหมาย และเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นเป็นอย่างไร
2. โปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น มีลักษณะอย่างไร
3. โปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นหรือไม่

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ระยะที่ 1

เพื่อศึกษาความหมายและเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น ตอนต้น

ระยะที่ 2

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

ความสำคัญของการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดหวังว่าผลการวิจัยจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่นด้วยการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ด้านทางวิชาการ

จากข้อค้นพบงานวิจัยได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาวัยรุ่นให้มีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นการผสมผสานองค์ความรู้ระหว่างการคบเพื่อนต่างเพศและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นเป็นการศึกษาแบบองค์รวมเพื่อเปิดช่องว่างทางความรู้และสาเหตุทางจิตและสังคมที่ส่งเสริมวัยรุ่นให้มีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งนำไปสู่การสร้างโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณในการป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่นได้

2. ด้านการนำไปประยุกต์ใช้

เป็นแนวทางสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการนำกิจกรรมในโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะและความสามารถของเด็กและเยาวชนต่อการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่จะนำมาสู่ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และปัญหาพฤติกรรมด้านอื่นๆของวัยรุ่น

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งขอบเขตของการวิจัยเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ขอบเขตด้านเนื้อหา 2) ขอบเขตด้านวิธีดำเนินการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีในรูปแบบการสำรวจแบบมีลำดับขั้น (The Exploratory Sequential Design) (Creswell, 2015) โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 งานวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการค้นหาความหมาย และเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ จากมุมมองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ที่มีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ รวมถึงผู้ปกครองของนักเรียนที่มีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการทำโปรแกรมปรับพฤติกรรมวัยรุ่น และมีความรู้เชิงทฤษฎีด้านจิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลในระยะที่ 1 มาสร้างและพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นในระยะที่ 2

ระยะที่ 2 งานวิจัยเชิงทดลอง เพื่อพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและตรวจสอบร่างโปรแกรมที่สร้างขึ้นและนำไปปรับใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการทดลอง รวมถึงการออกแบบ แบบวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อเป็นเครื่องมือแบบวัดก่อนและหลังทำการทดลองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ของโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด สำหรับตัวแปรที่ศึกษาแบ่งเป็นตัวแปรจัดกระทำ ได้แก่ โปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่

มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น และตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยระยะที่ 2

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบ่งตัวแปรที่ศึกษาดังนี้

1. ตัวแปรจัดกระทำ ได้แก่ โปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

2. ขอบเขตด้านวิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยระยะนี้ คือ กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 209 คน และกลุ่มผู้ปกครอง จำนวน 209 คน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน และกลุ่มคณะครูของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 11 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยระยะนี้ คือ ผู้ให้ข้อมูลแบ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ทั้งเพศหญิงและเพศชายอายุ 12-15 ที่ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านระบุว่ามีความประพฤติการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ มีลักษณะเป็นผู้นำ อุดหนุนผู้ชั่วช้า และรับผิดชอบต่อหน้าที่ซึ่งเป็นคุณลักษณะของวัยรุ่น ผู้วิจัยได้นำคุณลักษณะดังกล่าวมาคัดเลือกนักเรียนที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 5 คน โดยครูที่ปรึกษาเป็นผู้คัดเลือกจากการสังเกตพฤติกรรมขณะอยู่ในโรงเรียนและการเยี่ยมบ้าน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560

กลุ่มที่ 2 ผู้ปกครองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ที่ได้รับการคัดเลือกจำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการทำโปรแกรมปรับพฤติกรรมวัยรุ่น และมีความรู้เชิงทฤษฎีด้านจิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น จำนวน 3 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คุณครูที่ปรึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และคุณครูสอนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ครูหัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ รวมทั้งสิ้น จำนวน 7 คน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ทราบประวัติข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนและครอบครัว รวมถึงประวัติข้อมูลการเรียนรู้และความประพฤติของนักเรียนขณะอยู่โรงเรียน

ระยะที่ 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยระยะนี้แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้

2.1 ช่วงการทดสอบสมมติฐาน

มีประชากรในการเก็บข้อมูล คือ กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 65 คน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาทั้งเพศหญิงและเพศชายที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 มีอายุระหว่าง 12-13 ปี ของโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยคุณครูหัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียนประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนทั้งระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 ห้องเรียน ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสมัครใจและได้รับการยินยอมจากผู้ปกครองให้เข้าร่วมการวิจัย ไม่มีโรคประจำตัวที่เป็นอุปสรรคต่อการวิจัย และมีความสามารถอ่านเขียนภาษาไทยได้ ผู้วิจัยประเมินความสามารถด้านการอ่านเขียนภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคลจากครูหัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียนและครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการเป็นผู้คัดเลือก พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้องที่หนึ่งและห้องที่สอง มีความสามารถด้านการอ่านเขียนภาษาไทยได้มากกว่าห้องที่สาม ดังนั้นจึงกำหนดให้นักเรียนทั้ง 2 ห้องเป็นกลุ่มตัวอย่าง ห้องเรียนที่หนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 23 คน และแบ่งห้องเรียนที่สองเป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 20 คนรวมจำนวน 43 คน ระหว่างการทดลองมีนักเรียนกลุ่มทดลองขาดเรียนอยู่ไม่ครบโปรแกรมฯ จำนวน 1 คน เหลือกลุ่มทดลอง จำนวน 22 คน ส่วนกลุ่มควบคุมมีนักเรียนขาดทำการวัด posttest จำนวน 2 คน เหลือกลุ่มควบคุม จำนวน 18 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 40 คน

2.2 ช่วงการประเมินผลโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

มีประชากรในการเก็บข้อมูล คือ กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เข้ากลุ่มทดลอง จำนวน 22 คน กลุ่มผู้ปกครองที่ร่วมกิจกรรมของกลุ่มทดลอง จำนวน 22 คน กลุ่มคณะครูและผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 คน

กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งเพศหญิงและเพศชายที่เข้ากลุ่มทดลอง ผู้วิจัยคัดเลือกจากความสมัครใจเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 9 คน กลุ่มผู้ปกครองที่ร่วมกิจกรรมของกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยคัดเลือกจากความสมัครใจเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 9 คน เพื่อประเมิน 3 ประเด็น ได้แก่ การนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน คุณค่า/ประโยชน์ของโปรแกรมฯ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโปรแกรมฯ ส่วนกลุ่มคณะครูและผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยคัดเลือกจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยและมีผลกระทบต่อนโยบายของโรงเรียน ได้แก่ ครูหัวหน้าฝ่ายกิจกรรมนักเรียน ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการปรับพฤติกรรมวัยรุ่น ได้แก่ ผู้มีประสบการณ์ทำโปรแกรมการปรับพฤติกรรมเยาวชนมากกว่า 20 ปี และผู้อำนวยการสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ จำนวน 2 คน ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เพื่อประเมิน 3 ประเด็น ได้แก่ ความคุ้มค่า/ประโยชน์ของโปรแกรมฯ การนำไปประยุกต์ใช้ทำกิจกรรมกับนักเรียน และผู้ปกครองในโรงเรียน และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโปรแกรมฯ

นิยามศัพท์เฉพาะ

การคบเพื่อนต่างเพศ หมายถึง การทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนเพศตรงข้ามที่ตนสนใจ ชอบอยู่ใกล้ชิดกัน ชอบพูดคุยปรึกษาซึ่งกันและกัน ชอบไปเที่ยวด้วยกัน และมีความรู้สึกตื่นเต้นเรื่องเพศ เช่น การทำกรบ้านด้วยกัน การทำงานกลุ่ม การเล่นกีฬา เป็นต้น

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การรู้จักใช้เหตุผล พิจารณาไตร่ตรองรอบคอบ อาศัยหลักฐานหลักเกณฑ์สนับสนุน รวบรวมความรู้ตั้งสมมติฐานหาข้อเท็จจริง ตรวจสอบความน่าเชื่อถือ ใช้ความคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ แก้ปัญหาด้วยการใช้หลักคิด การตัดสินใจเชื่อหรือไม่เชื่อที่จะกระทำ

วัยรุ่นตอนต้น หมายถึง วัยรุ่นเพศหญิงและเพศชายช่วงอายุระหว่าง 12 – 15 ปีที่กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่มีคุณลักษณะเป็นผู้นำ อุดหนุนชีวิต และมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่

เจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การประเมินของวัยรุ่นเกี่ยวกับความรู้สึกชอบอยากปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

การควบคุมตนเอง หมายถึง ความสามารถต่อการควบคุมภายในตนเองด้านการกำหนดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณเป็นพฤติกรรมเป้าหมาย รับผิดชอบ

ต่อการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมตนเอง สามารถประเมินตนเอง และได้รับการเสริมแรงตามที่กำหนดไว้

การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลด้วยการสื่อสารทางบวก หมายถึง เทคนิคการพูดคุยอย่างสร้างสรรค์ สร้างความรู้สึกความสัมพันธ์ที่ดีแบบสองทางระหว่างผู้ปกครองกับวัยรุ่น ด้วยการให้เหตุผลของบิดามารดาหรือผู้ปกครองกับวัยรุ่นต่อสิ่งที่ดีและไม่ควรปฏิบัติเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ การแสดงน้ำเสียงและท่าทางที่เป็นมิตร สบตา รับฟังอย่างตั้งใจ เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ความต้องการ ชื่นชมพฤติกรรมที่ดี ยกตัวอย่างพฤติกรรมที่เหมาะสม มีการสรุปบทสนทนา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ จูงใจให้ร่วมมือ ยอมรับและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง หมายถึง การเรียนรู้ทางอ้อมจากการกระทำของเพื่อนผ่านตัวแบบแสดงบทบาทสมมติ วัยรุ่นเกิดความใส่ใจ จดจำที่จะแสดงพฤติกรรมเลียนแบบหรือปฏิบัติตามด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนรวบรวมศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในภาพกว้างเพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักและกลุ่มตัวอย่างโดยนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณของวัยรุ่น

1.1 ความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณ

1.1.1 การคบเพื่อนต่างเพศ

ก) ความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่น

ข) องค์ประกอบในการเลือกคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่น

1.1.2 การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ

ก) ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ

ข) องค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ

ค) กระบวนการฝึกคิดเพื่อสร้างนักคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ

1.1.3 การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณ

1.2 การวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณ

1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณของวัยรุ่น

1.3.1 ปัจจัยเชิงสาเหตุของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณของวัยรุ่น

1.3.2 การปรับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมการคบเพื่อนต่าง

เพศอย่างมีวิจารณ์ญาณของวัยรุ่น

1.3.3 ช่องว่างความรู้ของการศึกษา

ส่วนที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมบุคคล

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น

2.1.1 ความหมายของวัยรุ่น

2.1.2 พัฒนาการของวัยรุ่น

2.2 แนวคิดการปรับพฤติกรรม

2.2.1 การปรับพฤติกรรมทางปัญญา

2.2.2 ทฤษฎีปัญญาสังคม

2.2.3 เทคนิคต่างๆ ที่ใช้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญา

2.2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้การปรับเจตคติด้วยตัวแบบ และการพัฒนาการกำกับตนเองในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ส่วนที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

3.1 วิธีการพัฒนาโปรแกรม

3.2 การทดลองโปรแกรม

3.3 การประเมินผลโปรแกรม

ส่วนที่ 4 การวิจัยผลสัมฤทธิ์แบบสำรวจมีลำดับขั้น

ส่วนที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ส่วนที่ 6 นิยามปฏิบัติการ

ส่วนที่ 7 สมมติฐานการวิจัย

ส่วนที่1 การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น

1.1 ความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

1.1.1 การคบเพื่อนต่างเพศ

ก) ความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่น ไม่พบผู้ให้ความหมายที่ตรงตัว แต่มีกลุ่มนักวิชาการได้กล่าวถึงธรรมชาติโครงสร้างการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่นไว้ ดังนี้

อดัมส์ (Adams, 1980)กล่าวว่า พัฒนาการทางเพศของวัยรุ่น จะมีพฤติกรรมเลือกรักเพศตรงข้ามโดยจะเลือกเพศตรงข้ามที่ตนสนใจเป็นพิเศษ และมักหมกมุ่นคิดถึงคนรักไม่ยอมทำอะไร ถ้าผิดหวังในความรักจะแสดงพฤติกรรมอย่างรุนแรง หากขาดผู้แนะนำที่ดีก็จะนำไปสู่การใช้วิธีผิดๆ เช่น การทำร้ายตนเอง หันหาอบายมุข เป็นต้น สุชา จันทน์เอม (2529) ได้อธิบายว่า การคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่น โดยทั่วไปชายหญิงจะเริ่มคบหากันตั้งแต่ช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่เริ่มสนใจเพศตรงข้าม และเป็นวัยที่ต้องการมิตรภาพ ความรัก อิสรภาพบิดามารดาหรือผู้ปกครอง วัยรุ่นจึงเริ่มมองหาเพศตรงข้ามที่ถูกใจ มีความตึงใจกันระหว่างวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง เป็นบันไดก้าวแรกทีนำไปสู่ความรักเพศตรงข้าม สามารถแบ่งออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่ มิตรภาพ ความรัก และความสัมพันธ์ทางเพศ ซึ่งวัยรุ่นตอนต้นเด็กผู้ชายกับเด็กผู้หญิงแยกกันเล่น แต่เริ่มมีความสนใจซึ่งกันและกันอย่างไม่เปิดเผย มีความสนใจอยู่ในกลุ่มเพศเดียวกันและทำตามกลุ่มเพื่อน ดังนั้นการอยู่ในกลุ่มเพศเดียวกันจะพัฒนาไปสู่กลุ่มต่างเพศอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยมีกิจกรรมร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มเริ่มมีการจับคู่กัน นัดพบกันจนพัฒนาสู่การแต่งงานตามมาสอดคล้องกับสตีเบอร์ก (Steinberg, 2017) ได้กล่าวว่า การคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่นตอนต้น

เป็นการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อนเพศเดียวกันก่อนเริ่มให้ความสนใจเพื่อนต่างเพศในลักษณะโรแมนติก ด้วยการเล่นกีฬา คุยกัน ไปเที่ยวด้วยกัน ซึ่งความสัมพันธ์จะค่อยๆ พัฒนาในกลุ่มเพื่อนก่อนเปลี่ยนขั้นต่อไป นอกจากนี้ จรูญ ทองถาวร(2530)ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่นระยะต้นๆ ส่วนใหญ่จะสมาคมกับเพศเดียวกัน เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลาย มีความสนใจเพศตรงข้ามมากขึ้น วัยรุ่นจะคบเพื่อนเพศเดียวกันน้อยลง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของวัยรุ่นที่มีความสำคัญที่สุด คือ การมีสัมพันธภาพกับเพศตรงข้ามในวัยรุ่นตอนปลาย โดยเฉพาะวัยรุ่นหญิงจะมีความสนใจเพศตรงข้ามเร็วกว่าวัยรุ่นชาย ซึ่งประเมินจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมต่างๆ วัยรุ่นชายมีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ น้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับเพศเดียวกัน วิลาวรรณ ทวิชศรี (2544) ได้ให้นิยามการคบเพื่อนต่างเพศ คือ ความต้องการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนต่างเพศที่ถูกใจ ชอบอยู่ใกล้ชิดกับเพื่อนต่างเพศ ชอบให้คนต่างเพศสนใจ ด้วยคิดว่าหน้าตาตนเองชวนมอง ชอบคุยเรื่องเพศ ส่วนใหญ่ชอบอ่านหนังสือหรือบทละครเรื่องเพศ ชอบพูดคุยหรือฟังเรื่องขบขันเรื่องเพศ และมีความรู้สึกตื่นเต้นเรื่องเพศ

ดังนั้นสามารถสรุปความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่น คือ ความต้องการทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนเพศตรงข้ามที่ตนสนใจ ชอบอยู่ใกล้ชิดกัน ชอบพูดคุยปรึกษาซึ่งกันและกัน ชอบไปเที่ยวด้วยกัน และมีความรู้สึกตื่นเต้นเรื่องเพศ

ข) องค์ประกอบในการเลือกคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่น

โดยทั่วไปความสนใจในการเลือกคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงไม่แตกต่างกัน ซึ่งมักจะเลือกคบเพื่อนจาก 3 องค์ประกอบ คือ สภาพสังคมเศรษฐกิจ อายุ และความคาดหมาย (ฉวีวรรณ สุขพันธ์ไพฑาราม, 2527) กล่าวคือ สภาพสังคมเศรษฐกิจ วัยรุ่นหญิงมักเลือกวัยรุ่นชายที่มีสภาพสังคมเศรษฐกิจสูงกว่าตนหรือเทียบเท่ากัน ในทางกลับกันวัยรุ่นชายจะเลือกเพื่อนหญิงที่มีสถานภาพสังคมเศรษฐกิจต่ำกว่าตน ส่วนองค์ประกอบด้านอายุ วัยรุ่นหญิงตอนต้น เริ่มให้ความสนใจเพศตรงข้ามเชิงชู้สาวที่มีอายุมากกว่า สำหรับวัยรุ่นชายจะเลือกเพื่อนต่างเพศที่มีอายุน้อยกว่า และองค์ประกอบด้านความคาดหมาย วัยรุ่นหญิงมักชอบเพื่อนต่างเพศที่มีระดับการศึกษา หรือสถานภาพทางความรู้ที่อยู่ในระดับเดียวกัน ซึ่งจะคำนึงถึงขั้นชั้นในการคบเพื่อนค่อนข้างมากต้องระดับเดียวกันหรือสูงกว่า สำหรับวัยรุ่นชายให้ความสำคัญของความฉลาด ความแข็งแรง และความสามารถต่างๆ

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการคบเพื่อนต่างเพศในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่นตอนต้น จะส่งผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างเหมาะสมได้อย่างไร ในการลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น และเป็นการทำความเข้าใจ

ธรรมชาติของวัยรุ่น ซึ่งนำมาสู่การเป็นฐานคิดในการตั้งแนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยระยะที่ 1 เมื่อได้ข้อค้นพบความหมาย และเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศจากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลหลัก จากนั้นจึงนำข้อค้นพบสำคัญที่พบมาสู่การจัดกิจกรรมในการวิจัยระยะที่ 2 เพื่อนำมาสู่การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างวัยรุ่น เพื่อนและครอบครัว ย่อมส่งผลให้วัยรุ่นมีความสุขกับการอยู่ร่วมสังคมกับกลุ่มเพื่อน และประสบความสำเร็จในอนาคต

1.1.2 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ก) ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

มีนักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

วัตสันและเกลเซอร์ (Watson.; & Glaser, 1964) ได้ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ว่า เป็นรูปแบบของการคิดที่ประกอบด้วย ทักษะคิด ความรู้ และทักษะ โดยที่ทักษะคิด หมายถึง ความรู้สึกและความคิดที่มีต่อการแสวงหาความรู้และการยอมรับการแสวงหาหลักฐานมาสนับสนุนสิ่งที่อ้างว่าเป็นจริง แล้วใช้ความรู้ด้านการอนุมานสรุปใจความสำคัญและการสรุปเป็นกรณีทั่วไป โดยตัดสินจากหลักฐานอย่างสมเหตุสมผล สอดคล้องกับหลักตรรกวิทยา ตลอดจนทักษะในการใช้ทักษะคิดและความรู้ดังกล่าวมาประเมินผลความถูกต้อง เอนนิส (Ennis, 1985) ได้ให้ความหมายว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดอย่างพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลและจุดมุ่งหมายเพื่อการตัดสินใจว่าสิ่งใดควรเชื่อก่อนการลงมือปฏิบัติ โดยเน้นประเด็นสำคัญ 4 ประการ คือ 1. เป็นการคิดที่ใช้เหตุผล 2. เป็นการคิดที่มีการไตร่ตรองตรวจสอบเหตุผลทั้งของตนเองและผู้อื่น 3. เป็นการคิดที่เน้นสติสัมปชัญญะ 4. เป็นการคิดที่เน้นการตัดสินใจว่าอะไรควรเชื่อ ควรปฏิบัติ นอกจากนี้ ดิวอี้ (Dewey, 1993) ได้ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ว่า เป็นการคิดอย่างใคร่ครวญ ไตร่ตรอง รอบคอบต่อความเชื่อหรือความรู้ต่างๆ โดยอาศัยหลักฐานมาสนับสนุน รวมทั้งข้อสรุปอื่นๆ ที่มาเกี่ยวข้องในขอบเขตของเรื่องนั้น โดยขอบเขตของการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นมีขอบเขตอยู่ระหว่างสองสถานการณ์ คือ การคิดจะเริ่มต้นจากสถานการณ์ที่มีความยุ่งยากและสิ้นสุดลงด้วยสถานการณ์ที่มีความชัดเจน และ Hunter (2014) ได้กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การคิดอย่างมีเหตุผลและสะท้อนความคิดเพื่อการตัดสินใจว่าจะเชื่อหรือไม่ เมื่อตัดสินใจเชื่อในสิ่งที่ทำ เราควรพยายามรวบรวมความรู้ และหาข้อเท็จจริง หรือวิธีการที่ดีที่สุดที่ทำให้บรรลุเป้าหมายอย่างประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ความรู้ที่เป็นความเชื่อควรอยู่บนหลักฐานที่เป็นที่ยอมรับและเพียงพอ ซึ่งหลักฐานจะช่วยลดความเสี่ยงต่อข้อผิดพลาด เลี่ยงการใช้อคติ

นอกจากนี้ ทิศนา แหมมณี (2554) ได้สรุปความหมายของการคิดอย่างมี
 วิจารณญาณไว้ คือ การแก้ปัญหา สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ ต่อจากนั้นจะพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องและตัดสินใจ เลือกโดยยึดเหตุผลเป็นหลักสำคัญ ลักษณะ สิริวัฒน์ (2549) กล่าวว่า การ
 คิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การใช้ความคิดในลักษณะวิเคราะห์ สังเคราะห์ การตัดสินใจ
 และการแก้ปัญหาโดยยึดหลักการคิด ด้วยเหตุผลจากข้อมูลที่เป็นจริงมากกว่าอารมณ์และการ
 คาดเดา มีความถูกต้องแม่นยำ และประเมิน ความคิดของตนเองได้ บัทยา ปานแดง(2559) ได้ให้
 ความหมายการคิดอย่างมี วิจารณญาณว่า เป็นความสามารถในการคิดพิจารณา ไตร่ตรอง ข้อมูล
 เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ ต่างๆ ที่ปรากฏอย่างรอบคอบ จากข้อมูลและประสบการณ์ที่เคยได้รับมา
 โดยอาศัยการสรุปอ้างอิง การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น การอนุมาน การแปลความ การตีความ
 และการประเมินข้อโต้แย้งมา ประกอบการตัดสินใจว่าสิ่งใดควรเชื่อควรทำ เพื่อให้ได้ข้อสรุปอย่าง
 สมเหตุสมผล พร้อมทั้งตัดสินใจ ที่จะยอมรับหรือปฏิเสธสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยคำนึงถึงคุณภาพและ
 คุณประโยชน์ มากกว่าการคำนึงถึง โฆษณาชักจูง และรูปลักษณะจุดมุ่งหมายที่แท้จริงในการ
 ยอมรับหรือปฏิเสธสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อทำหน้าที่และปฏิบัติงานอื่นๆได้สำเร็จในขอบเขต และปริมาณ
 ที่พอเหมาะสมพอดี โดยไม่ทำให้ตนเอง และผู้อื่นเดือดร้อน อรพิน พัทฒนผล(2551) ได้ให้คำนิยาม
 ของการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า เป็นความสามารถในการคิดอย่างพิจารณา ไตร่ตรองอย่าง
 ละเอียดยรอบคอบ สมเหตุสมผล มีหลักเกณฑ์ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ หรือลงข้อสรุปของ
 สถานการณ์หรือแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องมีเหตุผล ไพฑูรย์ สีนลารัตน์และคณะ(2558) ได้
 รวบรวมการให้ความหมายที่สำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 5 ประเด็น คือ 1) เป็นการ
 พิจารณาไตร่ตรองอย่างชาญฉลาดโดยมีมาตรฐาน 2) การใช้เจตคติจากประสบการณ์เดิม
 พิจารณาปัญหาด้วยปัญญาซึ่งต้องมีความรู้ค้นหาคำตอบด้วยเหตุผลอย่างเป็นตรรกะ และความรู้
 นั้นต้องได้รับการตรวจสอบว่ามีความน่าเชื่อถือ โดยอาศัยหลักฐานหรือข้อเท็จจริงสนับสนุนก่อน
 สรุป 3)เป็นความสามารถในการค้นหาเหตุผลสะท้อนความคิดก่อนตัดสินใจเชื่อหรือไม่เชื่อที่
 กระทำสิ่งใด4) เป็นกระบวนการฝึกฝนทางปัญญาให้มีทักษะในการสร้างกรอบแนวคิด ประยุกต์ใช้
 รู้จักการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และประเมินข้อมูลซึ่งอาจได้มาจากการรวบรวมหลากหลายแหล่ง
 ต่างๆ หรือการสังเกต จากประสบการณ์เดิม ซึ่งจะนำมาเป็นแนวทางของความเชื่อและการกระทำ
 5) เป็นกระบวนการทางปัญญาที่ใช้ไตร่ตรองข้อสมมติฐาน อย่างมีตรรกะและมีเหตุผล โดยศึกษา
 ข้อมูลหรือหลักฐานด้วยการตรวจสอบความน่าเชื่อถือและถูกต้องอย่างไม่มีอคติก่อนสรุปความ
 คิดเห็นต่อสมมติฐานหรือความรู้ที่มี เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่ดี

จากความหมายที่นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการคิดอย่างมี
 วิจารณ์ญาณ ให้ไว้ข้างต้น สามารถสรุปความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ คือ การรู้จัก
 ใช้เหตุผล พิจารณาไตร่ตรองรอบคอบ อาศัยหลักฐานหลักเกณฑ์สนับสนุน รวบรวมความรู้
 ตั้งสมมติฐานหาข้อเท็จจริง ตรวจสอบความน่าเชื่อถือ ใช้ความคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ แก้ปัญหา
 ด้วยการใช้หลักคิด การตัดสินใจเชื่อหรือไม่เชื่อที่จะกระทำ

ข) องค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ

มีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้อธิบายองค์ประกอบที่สำคัญใน
 การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

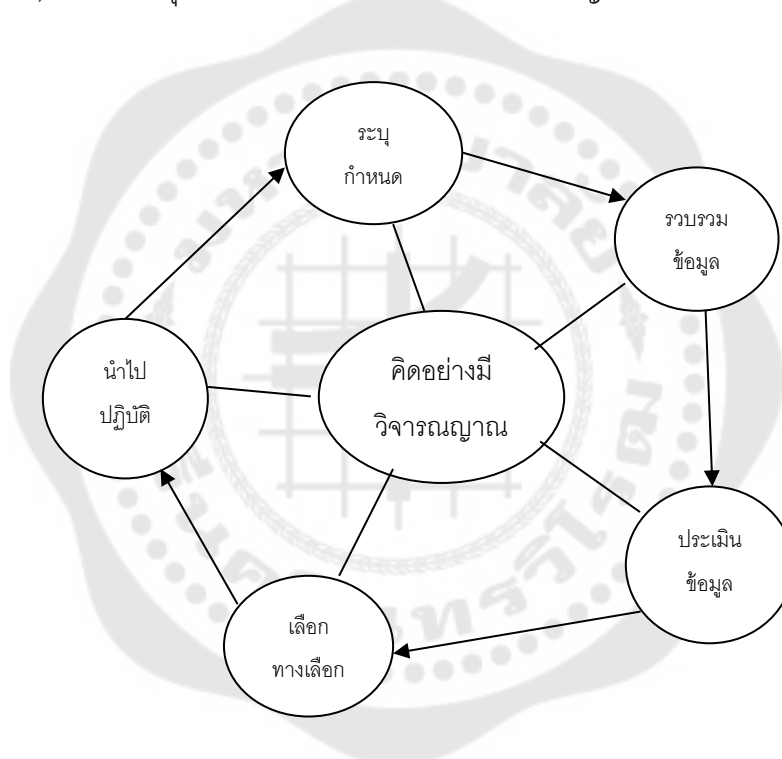
วัตสันและเกลเซอร์ (Watson.; & Glaser, 1964) ได้เสนอแนวคิดการคิด
 อย่างมีวิจารณ์ญาณประกอบด้วย เจตคติ ความรู้และทักษะ ได้แก่ 1. เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก
 สนใจในการแสวงหาความรู้ ความสามารถในการพิจารณาปัญหา ตลอดจนมีนิสัยในการค้นหา
 หลักฐานมาสนับสนุนสิ่งที่อ้างว่าจริง 2. ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการอนุมาน สรุป
 ใจความสำคัญ และการสรุปความเหมือน โดยพิจารณาหลักฐานและการใช้หลักตรรกศาสตร์ 3.
 ทักษะ หมายถึง ความสามารถที่จะนำทั้งเจตคติและความรู้ไปประยุกต์ใช้พิจารณาตัดสินปัญหา
 สถานการณ์ ข้อความหรือข้อสรุปต่างๆ ได้ นอกจากนี้ เอนนิส (Ennis, 1985) ได้เสนอแนวคิด
 เกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณไว้มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ทักษะการนิยาม คือ การระบุ
 จุดสำคัญของประเด็นปัญหา ข้อสรุป ระบุเหตุผล ทั้งที่ปรากฏและไม่ปรากฏ การตั้งคำถามที่
 เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ การระบุเงื่อนไขและข้อตกลงเบื้องต้น 2. ทักษะการตัดสินข้อมูล
 คือ การตัดสินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลการตัดสินความเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา การ
 พิจารณาความสอดคล้อง 3. ทักษะการสรุปอ้างอิงในการแก้ปัญหาและการลงสรุปอย่าง
 สมเหตุสมผล คือ การอ้างอิงและการสรุปแบบอุปนัย การนิรนัยโดยมีความตรง การทำนายสิ่งที่จะ
 เกิดขึ้นตามมาอย่างน่าเชื่อถือ Center for critical thinking (1996, สำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาแห่งชาติ, 2543 อ้างถึงใน สุวิทย์ มูลคำ, 2550) ได้เสนอองค์ประกอบสำคัญของการคิด
 อย่างมีวิจารณ์ญาณมี 6 ประการ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมาย คือ การกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์
 ของการคิด 2) ประเด็นคำถาม คือ การค้นหาคำตอบที่ตัวเองรู้ในปัญหา 3) สารสนเทศ คือ ข้อมูล
 ความรู้ต่างๆ ทั้งเชิงกว้างและลึกอย่างชัดเจน 4) ข้อมูลเชิงประจักษ์ คือ ข้อมูลที่เชื่อถือได้ มีความ
 ชัดเจน ถูกต้อง และเพียงพอ 5) แนวคิดอย่างมีเหตุ มีผล คือ การอ้างอิงหลักฐาน ทฤษฎี กฎต่างๆ
 6) ข้อเสนอแนะ คือ การตั้งสมมติฐาน แนวโน้มความน่าจะเป็นไปได้ในการหาคำตอบ

ดังนั้น องค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสามารถสรุปได้มี 9 ประการที่สำคัญ ได้แก่ 1.เจตคติ คือ มีความรู้สึกสนใจแสวงหาความรู้ในการพิจารณาปัญหา 2.ความรู้ คือ ความสามารถในการสรุปใจความสำคัญ โดยพิจารณาหลักฐานและการใช้หลักตรรกศาสตร์ 3.ทักษะ คือ การนำทั้งเจตคติและความรู้ไปประยุกต์ใช้พิจารณาตัดสินปัญหา สถานการณ์ต่างๆ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ทักษะได้แก่ 3.1 ทักษะการนิยาม คือ การระบุประเด็นสำคัญของปัญหา ระบุเหตุผล ข้อสรุป 3.2 ทักษะการตัดสินข้อมูล คือ การตัดสินความเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา และความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล 3.3 ทักษะการสรุปอ้างอิงในการแก้ปัญหาอย่างสมเหตุสมผล คือ การสรุปอ้างอิงโดยสามารถทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาอย่างน่าเชื่อถือ 4.จุดมุ่งหมาย คือ การรู้จักกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการคิด 5.ประเด็นคำถาม คือ การค้นหาคำตอบที่ต้องรู้ในปัญหา 6. สารสนเทศ คือ ข้อมูลความรู้ต่างๆ ทั้งเชิงกว้างและลึกอย่างชัดเจน 7.ข้อมูลเชิงประจักษ์ คือ ข้อมูลที่เชื่อถือได้ มีความชัดเจน ถูกต้อง และเพียงพอ 8.แนวความคิดมีเหตุ มีผล คือ การอ้างอิงหลักฐาน ทฤษฎี กฎต่างๆ 9. ข้อเสนอแนะ คือ การตั้งสมมติฐาน แนวโน้มความน่าจะเป็นไปได้ในการหาคำตอบ

ค) กระบวนการฝึกคิดเพื่อสร้างนักคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ควรฝึกนักคิดอย่างมีวิจารณญาณ แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน(Batenburg, 2007 อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์และคณะ2558) ได้แก่ ขั้นตอนที่1 การระบุกำหนดปัญหาอย่างชัดเจน โดยการฝึกตั้งคำถามซ้ำๆ ตรวจสอบแก่นของปัญหาคืออะไร Ruggiero (2015) กล่าวว่า การฝึกตั้งคำถามควรเป็นการตั้งคำถามแบบเจาะลึกกับสิ่งที่เห็น ได้ยิน และควรฝึกทำทุกวันกับสถานการณ์ที่มีข้อโต้แย้งฝึกจนเป็นนิสัย ขั้นตอนที่2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสื่อสาร การสังเกต ประสบการณ์ตนเอง การวิจัย บุคคลที่เชื่อถือได้ หลักฐานทางวิชาการ สถานการณ์ข่าวสาร และข้อเท็จจริงที่ไม่ใช่ความรู้ทั่วไปที่ไม่ได้รับการยืนยัน ไม่สามารถพิสูจน์ได้นั้นคือความคิดเห็นทั่วไป ขั้นตอนที่3 การประเมินข้อมูล โดยการประเมินความแม่นยำของข้อมูลด้วยการใช้ตรรกะและเหตุผล ปราศจากอคติของผู้ปฏิบัติ รวมถึงการรู้จักแยกแยะข้อมูล หลักฐานจากข้อเท็จจริงและความคิดเห็น หากได้รับการยืนยันความถูกต้องแม่นยำจึงถือเป็นข้อเท็จจริงและมีการอ้างอิงแหล่งที่มาทั้งบุคคลที่เชื่อถือได้ และทางวิชาการ(Ruggiero, 2015) เมื่อได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือควรนำมาจัดลำดับความสำคัญของประเด็นปัญหา เพื่อตั้งสมมติฐานในการหาความสัมพันธ์กับทางเลือกที่จะเป็นไปได้ ขั้นตอนที่4 การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดและนำเสนอ ด้วยการสร้างทางเลือก 3 ทางในการแก้ปัญหา และประเมินผลกระทบของทางเลือก ก่อนสรุปตัดสินใจ อุษณีย์ โพธิสุข (2543 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 อ้างถึงใน สุวิทย์ มูลคำ, 2550)

กล่าวถึงการสรุปทางเลือกต้องใช้หลักตรรกศาสตร์ เหตุผลแบบอุปมาและอนุมาน โดยจินตนาการ สร้างสถานการณ์ที่เป็นจริง และสร้างประเด็นคำถามที่มีผลกระทบเลวร้ายต่อการสนทนาใน ครอบครัว นอกจากนี้ให้สร้างมุมมองใหม่ในสถานการณ์ที่รู้สึกอึดอัดที่จะต้องยอมรับสิ่งที่ไม่ชอบ โดยมองข้อดีและข้อเสียของสถานการณ์นั้น Ruggiero(2015) และขั้นตอนที่5 นำทางเลือกไป ปฏิบัติ โดยนำเสนอผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการประเมินสถานการณ์ล่วงหน้าและวางแผนแก้ไข ซึ่งใน การเลือกวิธีการก่อนสรุปไปปฏิบัติ ควรมีการประเมินความสมเหตุสมผล และนำไปใช้ประโยชน์ได้ จริง (อุษณีย์ โพธิ์สุข, 2543 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2545 อ้างถึงใน สุวิทย์ มูลคำ, 2550) สามารถสรุปกระบวนการฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตามภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กระบวนการฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ทั้งนี้ในการฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามกระบวนการข้างต้น จำเป็นต้องอาศัย กลยุทธ์หรือเทคนิคสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพจนกลายเป็น ลักษณะนิสัยที่เกิดขึ้นทางปัญญา ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมกลยุทธ์หรือเทคนิคสำคัญในการฝึกอบรม พัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์และคณะ, 2558) คือ 1. เทคนิคการ ประเมินห้องเรียน (Classroom Assessment Techniques) โดยการตั้งคำถามและใช้สื่อให้ผู้เรียน มีความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็น (Curiosity) (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2551)และสรุปสิ่งที่ได้

เรียนรู้ เพื่อนำคำตอบเป็นแนวทางในการเตรียมกิจกรรมครั้งต่อไป 2. เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Cooperative Learning) โดยอาศัยกระบวนการกลุ่ม โดยการกระตุ้นผู้เรียนทุกคนมีโอกาสสื่อสาร อภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ และสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน ด้วยให้ผู้เรียนอยู่ในสถานการณ์กลุ่ม เช่น การต่อเรื่องราว การแบ่งปันความสำเร็จ เล่าเรื่องรอบวง เป็นต้น ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ(2551) อธิบายเพิ่มว่า ควรฝึกให้ผู้เรียนมีความกล้าเสี่ยงในการคิดนอกกรอบ คิดสิ่งใหม่ที่แตกต่างจากคนอื่นหรือสิ่งเดิม โดยการสร้างสถานการณ์ให้คาดเดา อาจมีหลายคำตอบให้เลือกเป็นแนวทาง 3. ใช้กรณีศึกษาหรือวิธีอภิปราย (Case Study/ Discussion Method) โดยนำกรณีศึกษา/เรื่องราว กับผู้เรียน อาจเป็นเรื่องจริงหรือแต่งขึ้น ไม่มีบทสรุป และผู้สอนตั้งคำถามนำให้ผู้เรียนอภิปราย เพื่อให้ได้บทสรุปในกรณีนี้ โดยใช้หลัก Problem based learning ซึ่งเป็น An active learning technique และมีการสื่อสารความคิดผ่านประเด็นปัญหา ทั้งนี้ต้องใช้การฟังอย่างตั้งใจต่อข้อโต้แย้ง (Active listening) 4. การเรียนรู้จากการวิจัย (Research based learning) โดยกระตุ้นผู้เรียนให้มีการแก้ปัญหา แสวงหาและค้นพบความรู้ รวมถึงการคิดค้นองค์ความรู้ใหม่ๆด้วยตนเอง โดยให้คิดอย่างอิสระไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ด้วยการนำรูปแบบกระบวนการวิจัยมาจัดการเรียนการสอน เช่น โครงงานขนาดเล็ก ทำวิจัยเอง เป็นต้น อีกทั้งฝึกให้ผู้เรียนตั้งคำถามจากการอ่าน และผู้สอนเลือกคำถามที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายในห้อง 5. การเรียนรู้จากรูปแบบการประชุม (Conference Style Learning) ผู้สอนใช้วิธีการมอบหมายงานให้อ่านเรื่องหรือประเด็นที่ได้รับการเลือก และให้ฝึกตั้งคำถามซึ่งกันและกัน จากนั้นให้ผู้เรียนอภิปรายคำถาม ผู้สอนคอยควบคุมและช่วยชี้นำอภิปราย 6. การมอบหมายงานเขียน (Writing Assignments) เป็นการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิจารณ์ญาณ ด้วยการส่งเสริมการพัฒนาทักษะเชิงวิภาษวิธี เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักการโต้แย้งจากมุมมองที่เป็นทางบวกและทางลบ สำคัญคือ ควรพยายามเน้นกระบวนการกลุ่ม เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยอภิปรายข้อเท็จจริง สู่การตัดสินใจ และเกิดกระบวนการคิดเชิงวิจารณ์ญาณด้วยการฝึกอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย

ผู้วิจัยได้นำแนวทางการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อทำการศึกษาพฤติกรรมทางปัญญาของวัยรุ่นตอนต้น จะส่งผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณของวัยรุ่นอย่างไร นอกจากนั้นการนำความหมายและองค์ประกอบมาอ้างถึงเพื่อเป็นแนวทางการตั้งคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกในการค้นหาความหมาย และเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณในการวิจัยระยะที่1 อีกทั้งมีการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับกระบวนการฝึกคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและกลยุทธ์เทคนิคการสร้างนักคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ เพื่อเป็นแนวทางประยุกต์ความรู้ในการพัฒนาและสร้างโปรแกรมฯ ร่วมกับข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยระยะ

ที่ 1 ในการวิจัยระยะ ที่ 2 เพื่อฝึกวัยรุ่นตอนต้นให้มีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมี วิจารณ์ญาณ

1.1.3 การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณ

จากการประมวลวรรณกรรมข้างต้น และข้อค้นพบจากการดำเนินการวิจัยใน ระยะที่ 1 ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นความหมายและองค์ประกอบของการคบเพื่อนต่างเพศ อย่างมีวิจารณ์ญาณของวัยรุ่น ดังนี้

1. ความหมายและองค์ประกอบของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณ ของวัยรุ่น จากการประมวลวรรณกรรมข้างต้น แบ่งตามประเด็นดังนี้

1.1 ประเด็นความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณ หมายถึง การกระทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนเพศตรงข้ามที่ตนสนใจ อยากอยู่ใกล้ชิดกัน อยาก พูดคุยปรึกษาซึ่งกันและกัน อยากไปเที่ยวด้วยกัน และมีความรู้สึกตื่นเต้นเรื่องเพศ โดยการใช้ เหตุผล พิจารณาไตร่ตรองรอบคอบ อาศัยหลักฐานหลักเกณฑ์สนับสนุน รวบรวมความรู้ ตั้งสมมติฐานหาข้อเท็จจริง ตรวจสอบความน่าเชื่อถือ ใช้ความคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ ก่อนการ ตัดสินใจที่จะลงมือกระทำ

1.2 ประเด็นองค์ประกอบของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณ จาก นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ประกอบที่สำคัญต่อการ คบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณ ได้ดังนี้

1).เจตคติ คือ มีความรู้สึกสนใจแสวงหาข้อมูล 3 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านสภาพสังคมเศรษฐกิจ วัยรุ่นหญิงจะพิจารณาเลือกวัยรุ่น ชายที่มีสภาพสังคมเศรษฐกิจสูงกว่าตนหรือเทียบเท่ากัน สำหรับวัยรุ่นชายจะเลือกเพื่อนหญิงที่มี สถานภาพสังคมเศรษฐกิจต่ำกว่าตน

1.2 ด้านอายุ วัยรุ่นหญิงตอนต้น เริ่มให้ความสนใจเพื่อนเพศตรงข้าม เชิงชู้สาวจะพิจารณาเลือกเพื่อนชายที่มีอายุมากกว่า สำหรับวัยรุ่นชายจะเลือกเพื่อนต่างเพศที่มี อายุน้อยกว่า

1.3 ด้านความคาดหวังต่อระดับการศึกษา วัยรุ่นหญิงจะพิจารณา เพื่อนต่างเพศที่มีระดับการศึกษา หรือสถานภาพทางความรู้ที่อยู่ในระดับเดียวกันหรือสูงกว่า สำหรับวัยรุ่นชายให้ความสำคัญของความฉลาด ความแข็งแรง และความสามารถต่างๆของเพศ ตรงข้าม

2).ความรู้ คือ ความสามารถค้นหาหลักฐานและการใช้หลักตรรกศาสตร์เกี่ยวกับสภาพทางสังคมเศรษฐกิจ อายุ และความคาดหวังของเพื่อนต่างเพศ และสามารถสรุปใจความสำคัญจากหลักฐาน

3).ทักษะ คือ การนำทั้งเจตคติและความรู้ไปประยุกต์ใช้พิจารณาตัดสินปัญหา สถานการณ์ต่างๆที่พบจากข้อมูลและหลักฐาน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ทักษะสำคัญได้แก่

3.1 ทักษะการนิยาม คือ การระบุประเด็นสำคัญของปัญหาของเพื่อนต่างเพศที่ตนสนใจ ค้นหาเหตุผล และนำมาสู่ข้อสรุป

3.2 ทักษะการตัดสินข้อมูล คือ การตัดสินความเกี่ยวข้องกับข้อมูลของเพื่อนต่างเพศที่ตนสนใจ และความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล

3.3 ทักษะการสรุปอ้างอิงในการแก้ปัญหาอย่างสมเหตุสมผล คือ ความสามารถทำนายสถานการณ์ของตนเองและเพื่อนต่างเพศที่จะเกิดขึ้นตามมาอย่างน่าเชื่อถือ

4).จุดมุ่งหมาย คือ วัยรุ่นหญิงและวัยรุ่นชายควรรู้จักวิธีการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการคิด

5).ประเด็นคำถาม คือ วัยรุ่นหญิงและวัยรุ่นชายรู้จักวิธีการตั้งคำถาม ค้นหาคำตอบในปัญหา

6). สารสนเทศ คือ วัยรุ่นหญิงและวัยรุ่นชายรู้จักแหล่งข้อมูลความรู้ต่างๆ ทั้งเชิงกว้างและลึกอย่างชัดเจน

7).ข้อมูลเชิงประจักษ์ คือ วัยรุ่นหญิงและวัยรุ่นชายรู้จักค้นหาข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ มีความชัดเจน ถูกต้อง และเพียงพอ

8).แนวคิดอย่างมีเหตุ มีผล คือ วัยรุ่นหญิงและวัยรุ่นชายรู้จักวิธีการอ้างอิงหลักฐานทฤษฎี กฎต่างๆ

9).ข้อสันนิษฐาน คือ วัยรุ่นหญิงและวัยรุ่นชายรู้จักวิธีการตั้งสมมติฐาน แนวโน้มความน่าจะเป็นไปได้ในการหาคำตอบ

1.2 การวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือขึ้นจากนิยามเชิงปฏิบัติการที่เกิดจากการประมวลเอกสารทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยในระยะที่ 1 ร่วมกับแบบสอบถามเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ใกล้เคียงตรงกับความต้องการของการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งสร้างโดยวัตสันและเกลเซอร์ (Watson; & Glaser, 1937 อ้างถึงใน ณัฐกาญจน์

เตจ๊ะเทพ, 2558) เป็นแบบสอบถามที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ฉบับปรับปรุงสำหรับใช้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่3 ถึงวัยผู้ใหญ่ ล่าสุดในปี ค.ศ. 1980 ซึ่งมีแบบสอบถาม 2 รูปแบบเป็นแบบ A และ แบบ B รวมทั้งหมด 80 ข้อ แต่ละแบบประกอบด้วย 5 กิจกรรมย่อยในการวัดความสามารถในการคิดด้านต่างๆ ได้แก่ 1. ความสามารถในการอ้างอิง เป็นการวัดความสามารถในการตัดสินใจและแยกแยะความน่าจะเป็นความจริงหรือเป็นความเท็จ ซึ่งมีการกำหนดสถานการณ์ แล้วสรุปสถานการณ์ 3-5 ข้อสรุป จากนั้นผู้ตอบต้องพิจารณาตัดสินใจ เลือกข้อสรุป 5 ตัวเลือก ได้แก่ เป็นจริง น่าจะเป็นจริง ข้อมูลที่ให้ไม่เพียงพอ น่าจะเป็นเท็จ และเป็นเท็จ 2. ความสามารถในการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น เป็นการวัดความสามารถในการแยกแยะ ข้อตกลงเบื้องต้นกับไม่ใช่ข้อตกลง ซึ่งมีการกำหนดสถานการณ์ และมีข้อความให้เลือกตัดสินใจต่อสถานการณ์ละ 2-3 ข้อความ เพื่อให้ผู้ตอบพิจารณาเลือกข้อความในแต่ละข้อ ข้อความใดเป็นหรือไม่เป็นข้อตกลงเบื้องต้น 3. ความสามารถในการนิรนัย วัดความสามารถหาข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผลจากสถานการณ์ ที่กำหนดให้โดยใช้หลักตรรกศาสตร์ มีการกำหนดสถานการณ์ให้ 1 ย่อหน้า แล้วมีข้อสรุปตามมา สถานการณ์ละ 2-4 ข้อ ผู้ตอบพิจารณาตัดสินใจเลือกข้อสรุปที่เป็นไปได้หรือไม่ ตามสถานการณ์นั้น 4. ความสามารถในการตีความ เป็นการวัดความสามารถการให้น่าหนักข้อมูลหรือหลักฐานเพื่อตัดสินความเป็นไปได้ของข้อสรุป มีสถานการณ์ให้ แล้วมีข้อสรุปสถานการณ์ละ 2-3 ข้อ ผู้ตอบพิจารณาตัดสินใจเลือกข้อสรุปในแต่ละข้อว่า น่าเชื่อถือหรือไม่ 5. ความสามารถในการประเมินข้อโต้แย้ง เป็นการวัดความสามารถในการจำแนกการใช้เหตุผล มีการกำหนดชุดของคำถามเกี่ยวกับประเด็นปัญหาสำคัญมาให้ ซึ่งแต่ละคำถามมีชุดของคำตอบพร้อมเหตุผลกำกับ ผู้ตอบพิจารณาตัดสินใจเลือกคำตอบที่สำคัญเกี่ยวข้องโดยตรงกับคำถามหรือไม่ และให้เหตุผลประกอบ

คุณภาพของแบบสอบถาม “เป็นแบบสอบถามที่มีความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน โดยมีวิธีหาความเที่ยงแบบแบ่งครึ่งข้อสอบ มีพิสัยระหว่าง 0.69 ถึง 0.85 และมีความเที่ยงแบบคงที่โดยวิธีสอบซ้ำ (ระยะห่างระหว่างการสอบ 3 เดือน) เท่ากับ 0.73 มีการตรวจสอบความตรง โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของคะแนนจากแบบสอบเชาวน์ปัญญาแบบวัดเจตคติและแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน” Watson; & Glaser(1937) เป็นผู้พัฒนาแบบประเมินชื่อว่า The Watson-Glaser Critical Thinking Appraisal (WGCTA) พัฒนาในปี 1937 แบบสอบถาม the WGCTA ได้มีการดำเนินการพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในระดับนานาชาติมานาน ซึ่งมีแบบสอบถามมาตรฐานที่ใช้เวลา 60 นาที โดยใช้เป็นแบบประเมินก่อนและหลังในการอบรมสำหรับกลุ่มองค์กรต่างๆ เช่น บริการทางการเงิน ธนาคาร ประกันชีวิต

โรงงานผลิต การดูแลสุขภาพ อุตสาหกรรมเทคโนโลยีระดับสูง การคมนาคม และการศึกษา เป็นต้น ซึ่งมีมากกว่า 40 องค์การที่ใช้แบบประเมินนี้ นอกจากนี้มีแบบสอบถามแบบสั้นที่ใช้เวลาเพียง 30 นาที มีทั้งหมด 40 ข้อคำถามซึ่งมีองค์การมากกว่า 20 แห่งที่ใช้แบบประเมินนี้ อีกทั้งมีงานปริญญา นิพนธ์ต่างประเทศที่ใช้แบบประเมินนี้ประมาณ 6 ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาพยาบาล และอาจารย์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่มีความใกล้เคียงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยใน ระยะที่ 2 ด้านการประเมินผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อน ต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ โดยนำข้อคำถามของ Watson & Glaser มาเป็นแนวทางประยุกต์ใช้ ในการตั้งข้อคำถามแบบวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น หลังจากได้ขอค้นพบตามวัตถุประสงค์การศึกษาความหมายและเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศ อย่างมีวิจารณญาณในการวิจัยระยะที่ 1 นำมาสู่การจัดทำแบบวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศ อย่างมีวิจารณญาณ ก่อนและหลังเข้าโปรแกรมฯ ในการดำเนินการวิจัยระยะที่ 2

1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น

ในส่วนนี้เป็นการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคบเพื่อนต่างเพศ อย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น ในขอบเขตระยะเวลา 19 ปี ตั้งแต่ปี 2541-2560 (ค.ศ.1998-ค.ศ. 2017) โดยแบ่งการทบทวนประเด็นที่เกี่ยวข้องออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ส่วนแรก บัณฑิตเชิงสาเหตุ ของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น ส่วนที่สอง การปรับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง กับการพัฒนาพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น และส่วนที่สาม ช่องว่างความรู้ทางการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 บัณฑิตเชิงสาเหตุของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของการคบเพื่อนต่างเพศอย่าง มีวิจารณญาณของวัยรุ่น ได้คัดเลือกงานวิจัยมาทั้งสิ้น 15 เรื่อง แบ่งเป็นงานวิจัยในประเทศจำนวน 11 เรื่อง และงานวิจัยต่างประเทศจำนวน 4 เรื่อง โดยแบ่งสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการคบเพื่อนต่าง เพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นออกเป็น 2 บัณฑิตหลัก ได้แก่ บัณฑิตภายใน และบัณฑิตภายนอก โดยผู้วิจัยประยุกต์ใช้ทฤษฎีปัญญาสังคม(Social Cognitive Theory)ของแบนดูรา เป็นแนวคิดเชิง พฤติกรรมแนวใหม่ที่ระบุว่าพฤติกรรมเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและ สภาพแวดล้อมซึ่งต่างมีอิทธิพลส่งผลต่อกัน และเน้นมนุษย์สามารถเปลี่ยนแปลงได้ถ้าจัด สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม(อรพินทร์ ชูชม, 2559)มาเป็นแนวทางในการวางกรอบ อธิบายบัณฑิตเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกบุคคลของวัยรุ่น จากการ

ประมวลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น สรุปสาเหตุของพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น มีรายละเอียดดังนี้

1.ปัจจัยภายใน หมายถึง พฤติกรรมภายในของวัยรุ่นที่ไม่สามารถสังเกตได้ เช่น ความรู้ อารมณ์ และความคิด จะวัดได้เมื่อถูกนิยามเชิงปฏิบัติการให้อยู่ในรูปสิ่งเร้าและตอบสนอง(อรพินทร์ ชูชม, 2559) แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านชีวภาพ (Biological)

ปัจจัยด้านชีวภาพ ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาเพศชายมีเจตคติในการคบเพื่อนต่างเพศสูงกว่าเพศหญิง (ณรงค์รักษ์ ต่อศรีเจริญ และคณะ, 2549) บุคลิกภาพในการแสดงตัว เปิดเผยข้างพุด มีมนุษยสัมพันธ์ มองโลกในแง่ดี ชอบเข้าสังคมและทำกิจกรรมที่ตื่นเต้นสนุกสนาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ๆได้ (ดารุณี บุญวิก , 2543; มัทธราวัลย์ วรหาญและคณะ, 2552)

1.2 ด้านเชาว์ปัญญา (Cognitive) ในที่นี้แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น

1.2.1 ด้านเจตคติ กล่าวคือ นักเรียนวัยรุ่นมีค่านิยมทางเพศเหมือนกันทั่วไป มีความเชื่อและความคิด ด้านการเลียนแบบตามกระแสสังคม ด้านการบริโภคสื่อ ด้านค่านิยมเกี่ยวกับสารเสพติด ด้านเพศสัมพันธ์ปกติ และด้านพฤติกรรมวัยรุ่น (จรรยา แก้วใจบุญ และ ทิตยา กาวิละ, 2553)แต่ควรมีความคิดเชิงเหตุผลและความรับผิดชอบต่อสังคม(ปราณี จ้อยรอด, 2553; Rezaei.H. et al, 2017)ด้วยการควบคุมตนเอง (Guyton.E. M,1988) ผ่านประสบการณ์สะท้อนกลับตนเอง ประสบการณ์การติดต่อสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด และการรู้จักสังเกตสาเหตุต่างๆ (Michaelson.V, et al, 2015) โดยนักเรียนมีเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศและการเรียน หมายถึง มีความคิด ความรู้สึก ความเชื่อในการแสดงพฤติกรรมของตนต่อการคบเพื่อนต่างเพศ และให้ความสำคัญ เห็นคุณค่า และประโยชน์ของการเรียน ซึ่งเป็นแนวโน้มการแสดงพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ (อินทิดา จานงค์คำ และ สุภาพ ฉัตรภรณ์, 2554; กนกทอง มหาวงศนันท์, 2550; เจนจิรา เขยครบุรี, 2560) นักเรียนควรมีความคาดหวังในการศึกษา หมายถึง มีการวางแผนตั้งเป้าหมายทางการเรียน เพื่อกำหนดทิศทางการประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ส่งผลต่อการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน (ศิริกานต์ คูสินธุ์, 2549) และมีความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง การรับรู้เหตุการณ์หรือสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นกับตนนั้น เป็นผลมาจากการกระทำหรือความสามารถของตนเอง ความสำเร็จหรือความล้มเหลวที่ตนได้รับ เกิดจากการกระทำของตนเอง (เจนจิรา เขยครบุรี, 2560; ดารุณี บุญวิก , 2543; นิธิภัทร บาลศิริ, 2553) ด้วยอาศัยแรงจูงใจในการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง

และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน หมายถึง นักเรียนวัยรุ่นมีการกระทำตามความคิดของผู้อื่น หรือกลุ่มเพื่อนที่มีความคาดหวังต่อตนเอง แต่นักเรียนต้องมีความปรารถนาที่จะมุ่งประสบความสำเร็จลุล่วงด้วยดี ตามเกณฑ์มาตรฐาน และมีความพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรค และรู้สึกดีใจเมื่อประสบความสำเร็จหากล้มเหลวจะแสดงความรู้สึกกังวล ส่งผลต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน (เจนจิรา เขยครบุรี, 2560)

1.2.2 ด้านความรู้ ได้แก่ การมีความรู้และทักษะปฏิบัติเรื่องเพศ กล่าวคือ การมีความรู้ด้านสังคมวิทยา สุขวิทยา และจิตวิทยาสูงทำให้วัยรุ่นมีทัศนคติที่ดีต่อการคบเพื่อนต่างเพศ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องเพศได้มาก (อินทิรา จำนงค์คำ และ สุภาพ ฉัตรราภรณ์, 2554) ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ หมายถึง แนวทางที่นักเรียนปฏิบัติตนเองทางการเรียน การบริหารเวลาในการเรียน ความเอาใจใส่ในการเรียน กระบวนการศึกษาหาความรู้ ซึ่งเป็นไปตามลำดับขั้นตอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่รวดเร็ว มีความสุข และมีประสิทธิภาพ บรรลุผลตามที่คาดหวังไว้ (กนกทอง มหาวงศ์นันท์, 2550)

1.2.3 ด้านทักษะ ประกอบด้วย ความสามารถในการอ่าน หมายถึง การแปลความ ตีความขยายความจับใจความสำคัญ ลำดับเหตุการณ์ วิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า ส่งผลต่อการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (ดารุณี บุญวิก , 2543; กนกทอง มหาวงศ์นันท์, 2550; นิธิภัทร บาลศิริ, 2553; เจนจิรา เขยครบุรี, 2560; Mahapoonyanont.N, 2012). รวมทั้งการมีความสามารถด้านเหตุผล หมายถึง การหาความสัมพันธ์ของข้อมูลหรือสถานการณ์ต่างๆ ที่กำหนดให้แล้วนำมาวินิจฉัยหาผลสรุปของความสัมพันธ์ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งวัดได้โดยใช้แบบทดสอบการจำแนกประเภทการอุปมาอุปไมยและการสรุปความ (กนกทอง มหาวงศ์นันท์, 2550; นิธิภัทร บาลศิริ, 2553; เจนจิรา เขยครบุรี, 2560) และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี หมายถึง ความสามารถทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับตามคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษา (ศิริกานต์ คูสินธุ์, 2549)

1.3 ด้านอารมณ์ (Affective)

เชาว์ปัญญาทางอารมณ์ที่ดี หมายถึง ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ รู้จักเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของตัวเองและผู้อื่น รวมถึงสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นได้ (นิธิภัทร บาลศิริ, 2553) และความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง หมายถึง การได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน การได้รับการยอมรับจากครูอาจารย์ และจากพ่อแม่/ผู้ปกครองทำให้วัยรุ่นมีทัศนคติที่ดีในการคบเพื่อนต่างเพศ (อินทิรา จำนงค์คำ และ สุภาพ ฉัตรราภรณ์, 2554)

2. ปัจจัยภายนอก หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมภายนอกของวัยรุ่นที่สามารถสังเกตและวัดได้ จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านเพื่อน (Peer)

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียนและเพื่อนที่มีต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านการเรียน การหว่านไถ่ใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน และทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน สามารถพยากรณ์ เจตคติในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 (ณรงค์รักษ์ ต่อศรีเจริญ และคณะ, 2549)

2.2 ด้านครอบครัว (Family)

ระดับการศึกษาของผู้ปกครองส่งผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน (ศิริกานต์ คูสินธุ์, 2549) รวมทั้งการอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผล หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองยอมรับในความสำคัญของนักเรียน มีความเข้าใจพัฒนาการ ยอมรับฟังความคิดเห็นหรือข้อโต้แย้งห้ามปรามเมื่อเห็นว่าทำในสิ่งที่ไม่สมควร ส่งเสริมในสิ่งที่เป็นประโยชน์ โอบอ้อมผ่อนตาม ถ้ามีเหตุผลเพียงพอและผลการกระทำนั้นไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน รู้จักตัดสินใจได้ด้วยตนเองและรู้จักที่จะประพฤติตนให้เป็นที่ยอมรับและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น เพิกเฉยต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ให้คำชมเชยแก่พฤติกรรมที่พึงประสงค์เป็นครั้งคราวและไม่ลงโทษนักเรียนจนเกินเหตุ (กนกทอง มหาวงศ์นันท์, 2550; มัทธราวัลย์ วรหาญและคณะ, 2552) และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง บิดามารดาหรือผู้ปกครองให้การแนะนำ ตักเตือนด้วยความรัก เปิดโอกาสให้ตัดสินใจ ไว้วางใจ มีเหตุผล เข้าใจ เอาใจใส่และยอมรับความคิดเห็นและให้โอกาสในการคบเพื่อนต่างเพศตามความเหมาะสม (ดารุณี บุญวิก , 2543; วิลาวรรณ ทวีศรี, 2546; Mahapoonyanont.N, 2012) ทั้งนี้ยังรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นกับบิดามารดาและตัวแบบจากครอบครัว หมายถึง การปฏิบัติตนของบิดามารดาหรือผู้ปกครองต่อนักเรียน และการปฏิบัติตนต่อบิดามารดาหรือผู้ปกครองเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เช่น การให้ความรัก ความเอาใจใส่ การเชื่อฟัง เป็นต้น (ณรงค์รักษ์ ต่อศรีเจริญ และคณะ, 2549; ปราณี จ้อยรอดและคณะ, 2553) และความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง สามารถพยากรณ์เจตคติในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 (ณรงค์รักษ์ ต่อศรีเจริญ และคณะ, 2549)

2.3 ด้านโรงเรียน (School)

สภาพแวดล้อมในการเรียนและบรรยากาศในชั้นเรียน หมายถึง ครูผู้สอนมีการจัดรูปแบบกิจกรรมที่มีความสุข สนุกต่อการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในชั้นเรียน และยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (นิธิภัทร บาลศิริ, 2553; เจนจิรา เขยครบุรี, 2560; Mahapoonyanont.N, 2012).และครูคอยให้การสนับสนุนทางสังคมกับผู้เรียน(ปราณี จ้อยรอดและคณะ, 2553) รวมทั้งมีหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง หลักสูตรที่มีเนื้อหาคาบเกี่ยวและมีเนื้อหาเพิ่มเติมจากหลักสูตรปกติ เป็นหลักสูตรที่ย้ายกลยุทธ์ในการสอนให้ต่างไปจากเดิม และมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล, 2544)

2.4 ด้านสื่อเทคโนโลยี (Social Media)

อิทธิพลจากสื่อวิทยุ โทรทัศน์เกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศและตัวแบบจากสื่อ หมายถึง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ที่ทำให้นักเรียนเกิดการเลียนแบบ หรือปฏิบัติตามเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศ (ณรงค์รักษ์ ต่อศรีเจริญ และคณะ, 2549; ปราณี จ้อยรอดและคณะ, 2553)

1.3.2 การปรับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น

จากการรวบรวมงานวิจัยเชิงทดลองและงานวิจัยที่ทำการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น จำนวน 6 เรื่อง แบ่งเป็นงานวิจัยในประเทศจำนวน 5 เรื่อง และงานวิจัยต่างประเทศจำนวน 1 เรื่อง สามารถแบ่งกลุ่มงานวิจัยออกเป็น 2 กลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาในประเด็นการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการคบเพื่อนต่างเพศ พบว่า มีจำนวน 3 เรื่อง(วรรณวดี พรหมสุรินทร์. 2541; วิลาวรรณ์ ทวีขศรี, 2546; ดลฤดี บุญชู, 2549) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น (วิลาวรรณ์ ทวีขศรี, 2546; ดลฤดี บุญชู, 2549) และนิสิตปริญญาตรีปีที่2 (วรรณวดี พรหมสุรินทร์. 2541) สำหรับแบบแผนการวิจัยที่ใช้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง(วรรณวดี พรหมสุรินทร์, 2541; วิลาวรรณ์ ทวีขศรี, 2546; ดลฤดี บุญชู, 2549)

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของโปรแกรมที่มีประสิทธิผล พบว่า รูปแบบการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่นเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของครูผู้สอนในการพัฒนาวิธีการจัดกิจกรรมฝึกผู้เรียนให้รู้เท่าทันตนเองกับการคบเพื่อนต่างเพศ และผู้ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาวัยรุ่นต้องมีความรู้และทักษะการให้คำปรึกษาอย่างถูกต้องและเหมาะสม

(วรรณวดี พรหมสุรินทร์, 2541; วิลาวรรณ ทวีศรี, 2546; ดลฤดี บุญชู, 2549) กิจกรรมในโปรแกรมการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่น ประกอบด้วย ให้ความรู้ แสดงสาธิตฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ฝึกจินตนาการสถานการณ์และฝึกจัดการกับความรู้สึกวิตกกังวลในการคบเพื่อนต่างเพศ ให้สมาชิกฝึกต่อเนื่องที่บ้านประมาณ 4 ครั้ง มีการติดตามผลการฝึกและเพิ่มสถานการณ์ที่ยากขึ้น เพื่อให้สมาชิกลดความรู้สึกอึดอัดอย่างเป็นระบบเป็นรายบุคคล สามารถพร้อมเผชิญกับสถานการณ์คบเพื่อนต่างเพศได้ (วรรณวดี พรหมสุรินทร์, 2541) ใช้วิธีการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีเหตุผล-อารมณ์ (วิลาวรรณ ทวีศรี, 2546) ให้ความรู้ การเล่นเกมบทบาทสมมติ การวิเคราะห์สถานการณ์ และสรุปสาระสำคัญ เกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศอย่างเหมาะสมเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการคบเพื่อนต่างเพศที่ไม่เหมาะสม (ดลฤดี บุญชู, 2549) สำหรับผลจากการใช้โปรแกรม พบว่า นิสิตมีความวิตกกังวลในการคบเพื่อนต่างเพศลดลงหลังจากได้รับการฝึกการลดความอึดอัดอย่างเป็นระบบเป็นรายบุคคล (วรรณวดี พรหมสุรินทร์, 2541) นักเรียนมีเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศดีขึ้นหลังได้รับโปรแกรมให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีเหตุผล-อารมณ์ (วิลาวรรณ ทวีศรี, 2546) นักเรียนที่ได้รับการเข้าโปรแกรมพฤติกรรมเสี่ยงต่อการคบเพื่อนต่างเพศที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการคบเพื่อนต่างเพศที่ไม่เหมาะสมน้อยกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการเข้าโปรแกรมฯ (ดลฤดี บุญชู, 2549)

กลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาในประเด็นการพัฒนาคิดอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นในการปรับใช้แก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน พบว่า มีจำนวน 3 เรื่องกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาพยาบาล (วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล, 2544) และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาทั้งตอนต้นและตอนปลาย (ปัทมา ปานแดง, 2559; Franks.J.S, 2010) สำหรับแบบแผนการวิจัยที่ใช้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (ปัทมา ปานแดง, 2559) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล, 2544; Franks.J.S, 2010)

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของโปรแกรมที่มีประสิทธิผล พบว่า รูปแบบการพัฒนาคิดอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นเกิดจากความร่วมมือของโรงเรียนในการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนทุกท่านในการร่วมแรงกันพัฒนาวิธีการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล 2544; ปัทมา ปานแดง, 2559) ส่วนการจัดกิจกรรมการพัฒนาคิดอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น ประกอบด้วย การทำกิจกรรมกลุ่มโดยประยุกต์ทักษะพื้นฐานการให้คำปรึกษาในการดำเนินกิจกรรมฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีตัวอย่างข้อความหรือบทความจากสื่ออินเทอร์เน็ตให้นักเรียนอ่านและฝึกคิดวิเคราะห์ประเด็นตามโจทย์คำถาม

(ปัทมา ปานแดง, 2559) การพัฒนาหลักสูตรเสริมวิชาการพยาบาลด้านการเรียนการสอนพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยการทบทวนหลักสูตรเดิม และจัดสนทนากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร เพื่อนำข้อมูลวิเคราะห์และพัฒนาเป็นหลักสูตรเสริมที่ผู้สอนนำไปทดลองใช้กับนักศึกษา (วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล, 2544) การพัฒนารูปแบบแนวทางการแก้ไขปัญหาและการคิดวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในโลกความเป็นจริงสำหรับนักเรียน โดยแบ่งการดำเนินกิจกรรมเป็น 3 รอบ รอบแรกผู้สอนให้สถานการณ์และคำถามในการหาวิธีแก้ไขปัญหาด้วยตัวผู้เรียนเอง รอบที่สอง ผู้สอนให้แนวทางแก้ไขปัญหาและการคิดวิเคราะห์กับสถานการณ์สมมติผ่านไป 2-3 สัปดาห์จึงดำเนินกิจกรรมรอบที่สาม ผู้สอนให้สถานการณ์สมมติและให้ผู้เรียนแก้ไขปัญหาตามแนวทางการแก้ไขปัญหาอีกครั้ง โดยครูแนะแนวเป็นผู้ให้คะแนนผู้เรียนด้วยรหัสตัวเลขแทนชื่อในรอบที่สองและสามเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม (Franks.J.S, 2010) สำหรับผลจากการใช้โปรแกรม พบว่า หลังได้รับการพัฒนาโดยการฝึกอบรมเชิงจิตวิทยา นักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตสูงขึ้น (ปัทมา ปานแดง, 2559) หลักสูตรเสริมวิชาการพยาบาลต้องนำไปปรับปรุงพัฒนาต่อหลังจากทดลองใช้สอนกับนักศึกษาพยาบาล(วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล, 2544) ผลคะแนนรวมทั้งหมดของนักเรียนทุกคนพัฒนาดีขึ้นหลังได้รับการชี้แนะทักษะการแก้ไขปัญหาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Franks.J.S, 2010)

กล่าวโดยสรุปจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง 18 เรื่อง สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยภายใน การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น ประกอบด้วย ด้านชีวภาพ ด้านเซาว์ปัญญาและด้านอารมณ์ของวัยรุ่นที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ ด้านเพื่อน ด้านครอบครัว ด้านโรงเรียนและด้านสื่อเทคโนโลยี จนกลายเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุให้เกิดการแสดงพฤติกรรมภายนอกที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม ซึ่งในการแสดงพฤติกรรมของวัยรุ่นเลือกที่จะแสดงพฤติกรรมได้ 3 ทาง (สุรางค์ ใคว์ตระกูล, 2553) ได้แก่ แสดงพฤติกรรมสนองตอบการเรียนรู้ที่ได้รับ เลือกไม่แสดงพฤติกรรมตามที่เรียนรู้ และไม่แสดงพฤติกรรมด้วยไม่ได้รับการเรียนรู้อย่างแท้จริง

1.3.3 ช่องว่างความรู้ของการศึกษา

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณทั้งส่วนที่ 1 และ 2 ผู้วิจัยพบว่ามีช่องว่างความรู้ใน 3 เรื่อง คือ ช่องว่างด้านประเด็นที่ศึกษา ช่องว่างด้านวิธีวิทยาวิจัย และช่องว่างด้านทฤษฎี มีสาระพอสังเขป ดังนี้

1. ช่องว่างด้านประเด็นที่ศึกษา(Gap of Knowledge) พบว่า 1) การศึกษาองค์ความรู้แบบองค์รวมระหว่างการคบเพื่อนต่างเพศและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น และ 2) ความรู้ความเข้าใจของบิดามารดา/ผู้ปกครอง/ครูอาจารย์ต่อธรรมชาติของวัยรุ่นและการสื่อสารที่เหมาะสมกับวัยรุ่น ควรเพิ่มเรื่อง 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นต่อการเลือกคบเพื่อนต่างเพศนำมาสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรในการลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ 2) ความรู้ความเข้าใจของบิดามารดา/ผู้ปกครอง/ครูอาจารย์กับธรรมชาติของวัยรุ่นด้านความคิด ความรู้สึก และการแสดงพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างเหมาะสม รวมถึงทักษะการอบรมเลี้ยงดูและการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้วัยรุ่นมีเจตคติที่ดีต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ มากกว่ามุ่งเน้นเนื้อหาทางวิชาการและสื่อสารเรื่องเพศเพียงอย่างเดียวซึ่งอาจไม่เหมาะกับบริบทและวัฒนธรรมไทย

2. ช่องว่างด้านวิธีวิทยาวิจัย (Gap of Methodology) ของงานวิจัยดังกล่าว ได้แก่ 1) ควรมีการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพมากขึ้นต่อการศึกษามุมมองของคนในที่มีประสบการณ์จริงของวัยรุ่นแต่ละช่วง เนื่องจากสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเข้าสู่สังคมอาเซียนและวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายด้านมากกว่าวัยอื่นๆ โดยครอบคลุมบริบท สิ่งแวดล้อมทางครอบครัวและสังคม ทั้งนี้เป็นการเข้าถึงสภาพปัญหาวัยรุ่น และได้ปัจจัยเชิงสาเหตุที่แท้จริงของกลุ่มวัยรุ่นแต่ละบริบท 2) ควรเพิ่มและกระจายกลุ่มตัวอย่างลงในชุมชนมากขึ้น เนื่องจากมีวัยรุ่นบางกลุ่มไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน 3) ควรมีการศึกษารูปแบบและพัฒนาโปรแกรมสำหรับวัยรุ่นที่สามารถนำทักษะการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้จริงตามบริบท เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญาในการดำเนินชีวิต 4) ควรมีการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้วยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครูอาจารย์ ผู้ปกครองและนักเรียน เพื่อทำความเข้าใจธรรมชาติของวัยรุ่นและการสื่อสารที่เหมาะสมลดความขัดแย้งระหว่างครู ผู้ปกครองและนักเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริมความรู้ และเจตคติที่ดีต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างเหมาะสม และสร้างเสริมความสัมพันธ์ที่มั่นคงในครอบครัว และ 3. ช่องว่างด้านทฤษฎี(Gap of Theory) ของงานวิจัยเหล่านี้ ยังขาด 1) กลุ่มทฤษฎีพัฒนาการด้านความรู้คิดในการศึกษากระบวนการคิดของวัยรุ่น และ 2) กลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้แนวความรู้คิดในการทำความเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของวัยรุ่น 1) ควรเพิ่มกลุ่มทฤษฎีพัฒนาการด้านความรู้คิดของวัยรุ่น เนื่องจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม โครงสร้างและความสัมพันธ์ในครอบครัวที่เปลี่ยนไป ย่อมส่งผลกระทบต่อความคิด ความรู้สึกของวัยรุ่นจะนำมาสู่การแสดงพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมได้อย่างไร 2) ควรเพิ่มกลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้แนวความรู้คิดเพื่อทำความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ของวัยรุ่นแต่ละช่วง มีการรับรู้และตีความอย่างไร ก่อน

นำไปสู่การจดจำระยะสั้น และระยะยาวที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาในอนาคต และแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้อย่างไร

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา และนำบิดามารดา/ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมทั้งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักและเป็น treatment ในโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยผู้วิจัยไม่พบงานวิจัยที่น่าครอบคลุมเข้ามารวบรวมเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มทั้งนี้มีหลายงานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการคบเพื่อนต่างเพศและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น พบว่า สิ่งแวดล้อมครอบครัว มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ เจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น งานวิจัยเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณเน้นการศึกษาปัจจัย รวมถึงแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการคบเพื่อนต่างเพศที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่น อีกทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยกลุ่มการศึกษาเพื่อใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาต่างๆ เช่น สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เป็นต้น ผู้วิจัยจึงได้นำงานวิจัยบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัจจัย และแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณมาศึกษาในครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวคิดพื้นฐานในการประยุกต์องค์ความรู้จากข้อค้นพบ เป็นแนวทางในการศึกษาความหมาย และเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณในการวิจัยระยะที่ 1 และนำข้อค้นพบนี้มาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลหลักนำมาสู่การสร้างและพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณในการวิจัยระยะที่ 2

ส่วนที่ 2 แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาพฤติกรรมบุคคล

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น

2.1.1 ความหมายของวัยรุ่น

องค์การอนามัยโลก (WHO.1994 ; Prohmmo. n.d.) ได้ให้นิยามแบ่งวัยรุ่นตามช่วงอายุ คือ วัยรุ่นตอนต้นช่วงอายุ 10-14 ปี วัยรุ่นตอนกลาง ช่วงอายุ 15-19ปี และวัยรุ่นตอนปลายอยู่ช่วงอายุ 20-24ปี เพื่อง่ายต่อการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความโดดเด่นในวงจรชีวิต ซึ่งเป็นช่วงที่มีความท้าทายและเป็นช่วงเวลาที่มีการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ และทางสังคม เพื่อทำหน้าที่เหมือนผู้ใหญ่ นอกจากนี้ เลสัน, วิลสัน และริคมัน, ซอร์เกอร์ (Larson, Wilson,& Rickmon, Schlegel 2009 ; Steinberg, 2017) อธิบายว่า ในทุกสังคม

วัยรุ่น คือ ช่วงเวลาของการเจริญเติบโตในการเคลื่อนย้ายความไม่มีวุฒิภาวะในวัยเด็กไปสู่การมีวุฒิภาวะในวัยผู้ใหญ่ และเป็นการเตรียมพร้อมสู่นอนาคต และสติเบอร์ก (Steinberg, 2017) ได้อธิบายเพิ่มว่า วัยรุ่นเป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ สังคม เศรษฐกิจ และเป็นวัยที่เริ่มมีความสนใจทางเพศและความสามารถทางร่างกายในการมีบุตร อีกทั้งวัยรุ่นเป็นวัยที่ฉลาด มีความละเอียดอ่อน และสามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้ดีกว่าวัยเด็ก รวมถึงมีความตระหนักรู้ตนเอง มีอิสระ และให้ความสำคัญกับเรื่องในอนาคต

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า วัยรุ่น หมายถึง ช่วงอายุที่มีการพัฒนาวุฒิภาวะเข้าสู่วัยผู้ใหญ่โดยแบ่งออกเป็น3ช่วงวัย ได้แก่ วัยรุ่นตอนต้นอายุ 10-14ปี วัยรุ่นตอนกลางอายุ 15-19ปี วัยรุ่นตอนปลายอายุ 20-24ปี เป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตและมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ สังคม เศรษฐกิจ เริ่มมีความสนใจทางเพศและการมีบุตร มีการคิดตัดสินใจด้วยตนเอง มีความฉลาด ละเอียดอ่อน มีอิสระ ตระหนักรู้ตนเองและให้ความสำคัญกับเรื่องอนาคต

ผู้วิจัยนำความหมายของวัยรุ่นมาใช้เป็นแนวทางในการทำความเข้าใจโครงสร้างและธรรมชาติของวัยรุ่นแต่ละช่วงอายุ เพื่อนำมาสู่การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมทั้งในการวิจัยระยะที่1 คือการสร้างแนวคำถามสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นวัยรุ่นตอนต้น และการจัดกิจกรรมในโปรแกรมการปรับปรุงพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นในการวิจัยระยะที่2

2.1.2 พัฒนาการของวัยรุ่น

ธรรมชาติของวัยรุ่นมีการเจริญเติบโต และเปลี่ยนแปลงหลายด้านอย่างรวดเร็ว ได้แก่ ด้านความคิด ด้านอารมณ์ และด้านสังคม ทำให้วัยรุ่นเป็นวัยที่มีวงจรชีวิตที่โดดเด่นกว่าวัยอื่นๆ โดยมีอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน และสังคม ซึ่งมีผลต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ของวัยรุ่น มีรายละเอียดดังนี้

ก) พัฒนาการทางความคิด

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับด้านการรู้คิดของวัยรุ่น พบว่า วัยรุ่นมีพัฒนาการและกระบวนการคิดที่แตกต่างจากวัยอื่นๆ ส่งผลให้วัยรุ่นมีการแสดงออกทางพฤติกรรมอยู่บนความเชื่อ ค่านิยม และประสบการณ์ของวัยรุ่น ผู้วิจัยได้เลือกทฤษฎีที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการรู้คิดของวัยรุ่น คือ

ทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางการรู้คิด (Stages of Cognitive Development)

Piaget(2015)เป็นผู้ริเริ่มศึกษากระบวนการคิดของเด็กทางด้านพัฒนาการความฉลาดทางสติปัญญา ซึ่งได้พบว่า การคิดของวัยรุ่นมีความแตกต่างจากการคิดของวัย

เด็กมาก Piaget ได้กล่าวถึงช่วงอายุ 12 ปีขึ้นไปซึ่งอยู่ในขั้น Formal Operation เป็นช่วงวัยที่สามารถคิดอย่างมีเหตุผลเชิงตรรกะและเป็นนามธรรม สิริอร วิชชาวุธ(2554)กล่าวว่า วัยรุ่นสามารถตั้งสมมติฐานและใช้ความคิดเชิงเปรียบเทียบได้ในการแสวงหาคำตอบจากประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มา นอกจากนี้ยังสามารถคิดวิเคราะห์ตีความหมายและคิดซับซ้อนด้วยเหตุผลมากขึ้น Steinberg (2017)ได้อธิบายเพิ่มว่า วัยรุ่นสามารถคิดได้หลายมิติเพื่อหาทางเลือกที่เป็นทางแก้ปัญหาได้จริงๆ อีกทั้งมีการคิดอย่างเป็นระบบ เป็นนามธรรม จินตนาการในสถานการณ์ที่ซับซ้อนได้ดี แต่ไม่ใช่วัยรุ่นทุกคนที่จะสามารถพัฒนาการรู้คิดขั้น Formal Operation ได้ ซึ่ง Morris & Sloutsky (1998 ; Steinberg, 2017) ได้อ้างถึงบางงานวิจัย ค้นพบว่า วัยรุ่นที่ถูกสอนให้คิดหาเหตุผลแบบอุปมา (deductive reasoning) จะสามารถมีพัฒนาการด้านการคิดขั้นนี้ได้ และมีข้อเสนอแนะว่าหากต้องการให้วัยรุ่นมีความสามารถในการพัฒนาการรู้คิดอย่างมีเหตุผล นอกเหนือสิ่งที่เป็นอยู่ควรได้รับการฝึกฝนให้สามารถคิดอย่างมีเหตุผล ด้วยการฝึกคิดในทุกสถานการณ์และถือเป็นเรื่องสำคัญ

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่าทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางการรู้คิดของเปียเจต์ ขั้น Formal Operation สำหรับวัยรุ่นอายุ 12 ปีขึ้นไป มีความสามารถด้านการคิดให้เหตุผลที่เป็นนามธรรมใช้ตรรกะในการคิด และตั้งสมมติฐานในการแสวงหาคำตอบที่สามารถแก้ปัญหาได้ ซึ่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีในช่วงวัยรุ่น ข้อเสนอแนะต่อทฤษฎีนี้ มุ่งเน้นการพัฒนาการรู้คิดด้วยตัวของเด็กเอง ไม่กล่าวถึงสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการพัฒนาการรู้คิดของวัยรุ่น

ผู้วิจัยนำทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางการรู้คิดในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อเป็นฐานคิดและทำความเข้าใจการพัฒนาการรู้คิดหรือพฤติกรรมทางปัญญาของวัยรุ่น โดยนำมาเป็นความรู้พื้นฐานในการตั้งแนวคำถามสัมภาษณ์หรือจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นวัยรุ่นตอนต้น ในการค้นหาความหมาย และเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นในการวิจัยระยะที่ 1 หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อค้นพบที่ได้มาสู่การจัดเนื้อหา กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นในการวิจัยระยะที่ 2 ต่อไป

ข) พัฒนาการทางอารมณ์

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องด้านพัฒนาการทางอารมณ์ของวัยรุ่น พบว่า วัยรุ่นมีพัฒนาการทางอารมณ์ที่แตกต่างจากวัยอื่นๆ ส่งผลให้วัยรุ่นมีการแสดงออก

ทางพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมตามค่านิยม และวัฒนธรรมทางสังคม ผู้วิจัยได้เลือกทฤษฎีที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการทางอารมณ์ของวัยรุ่น คือ

ทฤษฎีพัฒนาการทางจิต-เพศของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ เชื่อว่ามนุษย์มีความอ่อนไหวต่อแรงกระตุ้นทางเพศและกาม ฟรอยด์(Sigmund Freud, 1856-1939; Boeree, 2009; Stevenso, 1996)ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางเพศช่วงอายุ 12 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นขั้นที่เข้าสู่วัยรุ่นเริ่มมีความสนใจเพศตรงข้าม (Genital Stage) เป็นระยะที่มุ่งสู่ความต้องการทางเพศ และมีความสนใจในการสร้างสัมพันธภาพกับเพศตรงข้าม หากวัยรุ่นมีพัฒนาการที่ดีในช่วงระยะแรกของชีวิตตั้งแต่อายุ 0-11ปี จะทำให้วัยรุ่นสามารถสร้างสัมพันธภาพกับเพศตรงข้ามได้อย่างราบรื่น หากวัยรุ่นไม่สามารถปรับตัวได้ในช่วงการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย และจากวัยเด็กเข้าสู่วัยรุ่น ส่งผลให้วัยรุ่นมีอารมณ์รุนแรงขัดแย้งกับผู้ใหญ่ได้ง่าย นอกจากนี้ สมทรวีย์ สุขอนันต์(ม.ป.ป.)อธิบายเพิ่มว่า เป็นช่วงที่ร่างกายพัฒนาคุณลักษณะทางเพศทำให้วัยรุ่นมีความสนใจเรื่องเพศและพฤติกรรมทางเพศมากขึ้น อีกทั้งช่วงอายุตั้งแต่ 13ปีขึ้นไป เป็นช่วงที่ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับวุฒิภาวะทางเพศและฮอร์โมนทางเพศเริ่มทำงาน ซึ่งนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น

กล่าวโดยสรุปได้ว่าพัฒนาการทางจิต-เพศของซิกมันด์ ฟรอยด์ คือ การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศได้ดี ขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายตั้งแต่อายุ 0-11ปีก่อนเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งแตกต่างจากทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางความคิดไม่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่มีผลต่อการพัฒนาการรู้คิดของบุคคล หากบุคคลได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างเอาใจใส่ สม่ำเสมอ มีการกระตุ้นพัฒนาตามวัยอย่างเหมาะสม และเปิดโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้ประสบการณ์อย่างอิสระต่อการฝึกคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในช่วงวัยทารกถึงวัยเด็ก ย่อมส่งผลให้บุคคลเข้าใจเอกลักษณ์ของตนเองและมีความมั่นคงทางจิตใจ สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นเมื่อเติบโตเข้าสู่วัยรุ่น

ผู้วิจัยได้นำความรู้พัฒนาการทางอารมณ์ โดยนำทฤษฎีจิต-เพศ เป็นฐานคิดในการทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์จิตใจของวัยรุ่น สังเกตได้ว่า ครอบครัวมีอิทธิพลมากต่อการพัฒนาพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น หากวัยรุ่นได้รับการฝึกกระตุ้นพัฒนาการในแต่ละขั้นได้อย่างเหมาะสมตั้งแต่แรกเกิดจนเข้าสู่วัยรุ่นเจริญพันธุ์ ส่งผลให้วัยรุ่นมีวุฒิภาวะทางเพศที่สมบูรณ์มากกว่าวัยเด็ก และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาพฤติกรรมทางเพศได้อย่างเหมาะสม ทำให้ผู้วิจัยนำผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักของการวิจัยระยะที่ 1 ในการให้ความหมายและเงื่อนไขของ การคบเพื่อนต่างเพศของลูกวัยรุ่น หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อค้นพบที่

ได้มาสู่การจัดเนื้อหากิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นในการวิจัยระยะที่ 2

2.2 แนวคิดการปรับพฤติกรรม

Kalish (1981 อ้างถึงใน ประทีป จินฉ่ำ, 2540) ได้กล่าวว่า การปรับพฤติกรรม หมายถึง การนำเอาหลักการแห่งพฤติกรรม (Behavior Principles) มาประยุกต์ใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างเป็นระบบ ดังนั้นอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การปรับพฤติกรรม หมายถึง การนำหลักพื้นฐานการเรียนรู้ และหลักแห่งพฤติกรรมมาประยุกต์ใช้ในการทดลอง เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์กลายเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากขึ้น

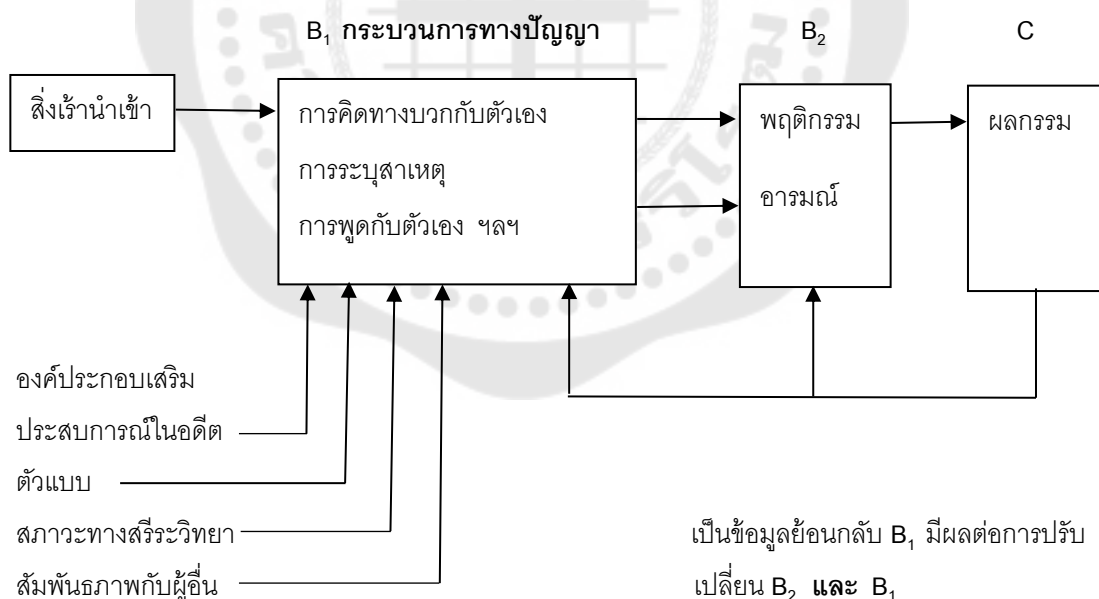
ผู้วิจัยนำแนวคิดการปรับพฤติกรรมมาในการศึกษานี้ เนื่องจากผู้วิจัยสนใจศึกษาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น จึงนำแนวคิดนี้เป็นกรอบแนวทางการวางแผนจัดกิจกรรมซึ่งแบ่งเป็นเงื่อนไขภายใน ได้แก่ ด้านเจตคติต่อการคบเพื่อน ต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ และด้านการควบคุมตนเอง ส่วนเงื่อนไขภายนอก ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลด้วยการสื่อสารทางบวก และด้านการเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง ซึ่งเป็น ตัวแปรที่ได้จากข้อค้นพบการวิจัยเชิงคุณภาพระยะที่ 1 จับคู่เทียบเคียงกับข้อค้นพบจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมเพื่อการทดลองในการวิจัยระยะที่ 2 โดยใช้แนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญาเป็นฐานเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณและใช้แนวคิดทฤษฎีปัญญาสังคมของ Bandura(1986) เป็นเทคนิคการปรับเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญาในการพัฒนาเจตคติการเห็นแบบอย่างให้นักเรียนกลุ่มทดลอง การพัฒนาการสื่อสารทางบวกให้นักเรียนกลุ่มทดลองกับผู้ปกครอง และการพัฒนาการควบคุมตนเองให้นักเรียนกลุ่มทดลอง ตามรายละเอียดของแนวคิดทฤษฎีดังนี้

2.2.1 การปรับพฤติกรรมทางปัญญา (Cognitive Behavior Modification)

เป็นแนวคิดของกลุ่มนักจิตวิทยาแนวใหม่ ที่มองว่าการกำหนดพฤติกรรมของบุคคลเกิดจากกระบวนการทางปัญญา โดยการจัดเก็บข้อมูลและแปลงเป็นสัญลักษณ์ต่างๆ ภายในปัญญา (Dryden and Golden 1987 อ้างถึงใน ประทีป จินฉ่ำ, 2540) นอกจากนี้ Mahoney (1974) กล่าวว่าบุคคลมีการตอบสนองจากสภาพแวดล้อมที่รับรู้ ปัญญาเป็นตัวแปรที่อยู่ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองของบุคคล บุคคลสามารถที่จะตอบสนองกับสิ่งเร้าด้วยพฤติกรรมที่หลากหลายรูปแบบ แต่ถ้ามีสิ่งเร้าที่หลากหลายบุคคลสามารถตอบสนองด้วยพฤติกรรมที่

คล้ายคลึงกันได้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม แนวคิดนี้มีผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคล
โดยผ่านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญา (Cognitive Behavior Modification : CBM)

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้า กระบวนการทางปัญญา แสดงพฤติกรรม อารมณ์ และ ผลกรรม จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อบุคคลได้รับสิ่งเร้าเข้าไปจัดกระทำในกระบวนการทางปัญญา ส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมภายนอกต่อสิ่งเร้านั้น ซึ่งกลุ่มนักพฤติกรรมทางปัญญา นิยมมีความคิดเห็นตรงกันว่าความสัมพันธ์นี้เป็นลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Interaction) คือ บุคคลมีการแสดงพฤติกรรมภายนอกด้วยการชี้แนะ (Prompting) จาก กระบวนการทางปัญญา และพฤติกรรมภายนอกส่งผลต่อพฤติกรรมทางปัญญาในเวลาเดียวกัน ซึ่งนักคิดกลุ่มนี้เชื่อว่าการเอาภาวะทางจิตใจ(Psychological Events) รวมกับกระบวนการทางปัญญาและภาวะทางสรีระวิทยา(Physiological)ไว้กับการแสดงพฤติกรรมภายนอก จากแนวคิดนี้ หากต้องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมภายในสามารถนำทฤษฎีการเรียนรู้ หรือแนวคิดอื่นๆมาใช้ได้ ได้แก่ ทฤษฎีปัญญาสังคม สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยกระบวนการทางปัญญากับ พฤติกรรมอารมณ์ได้ อย่างมีปฏิสัมพันธ์(Interaction)ซึ่งกันและกัน แสดงดังภาพ

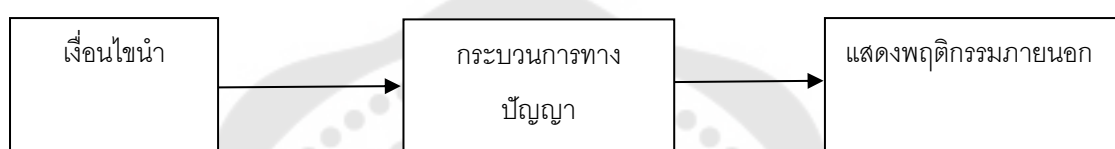

ภาพประกอบ 2 ความสัมพันธ์ในลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

ที่มา: ดารารรณ ต๊ะปินตา, 2534 อ้างถึงใน ประทีป จิณี, 2540

Kazdin (1978) ให้ความหมายการปรับพฤติกรรมทางปัญญา หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอกด้วยการเปลี่ยนตัวแปรภายในบุคคล ด้านความคิด ความเชื่อ การตีความของบุคคลเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอก ซึ่งนักปรับพฤติกรรมทางปัญญานิยมมีความเชื่อพื้นฐาน (Dodson et al, 2019) คือ

- 1.กิจกรรมทางปัญญาส่งผลต่อพฤติกรรมภายนอก
- 2.กิจกรรมทางปัญญาอาจถูกจัดให้มีขึ้นและปรับเปลี่ยนได้
- 3.พฤติกรรมภายนอกที่เปลี่ยนไป อาจเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางปัญญา

ภาพประกอบ 3 กระบวนการปรับพฤติกรรมทางปัญญา

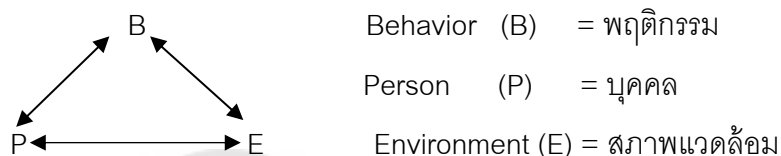
จากแผนภาพ เห็นได้ว่านักปรับพฤติกรรมทางปัญญา มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอกโดยการจัดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมภายในหรือพฤติกรรมทางปัญญาก่อน

2.2.2 ทฤษฎีปัญญาสังคม(Social Cognitive Theory)

ทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) Bandura เป็นผู้สร้างทฤษฎีการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคม มีความเชื่อว่าการที่บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาเกิดจากการเรียนรู้พฤติกรรมของผู้อื่น และยุราวดี เนื่องโนราช (2558) ได้ให้นิยามการเรียนรู้ คือ กระบวนการใดๆ ที่มีผลทำให้พฤติกรรมของอินทรีย์เปลี่ยนแปลงไปเป็นพฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวรอันเป็นผลมาจากประสบการณ์ หรือการฝึกหัดและพฤติกรรมของผู้อื่นถือเป็นตัวแบบที่บุคคลสามารถเลือกจะกระทำตามหรือไม่ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ โอกาสและผลกรรมของพฤติกรรม นั้นแสดงว่าบุคคลมีกระบวนการคิดตัดสินใจในการเลือกแสดงพฤติกรรม ด้วยเหตุนี้แบนดูรา จึงได้พัฒนาจากทฤษฎีเดิมมาเป็นทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม และมาเป็นทฤษฎีปัญญาสังคม

ผู้วิจัยมีความสนใจเกี่ยวกับทฤษฎีปัญญาสังคม จึงได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับทฤษฎีนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับพฤติกรรมทางปัญญาของวัยรุ่นด้วยการเรียนรู้ (Learning) ให้เกิดความคิดอย่างมีวิจารณญาณในวัยรุ่นจากการได้รับความรู้ใหม่(Acquired) ซึ่งไม่ได้เน้นการแสดงพฤติกรรมภายนอก(Performance) แต่เน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายใน

(Cognitive) ตามความคิดพื้นฐานของแบนดูรา กล่าวคือ 1) การเรียนรู้ของวัยรุ่นเกิดจากการได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อม เช่น สังคม ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน สื่อต่างๆ เป็นต้น ทำให้เกิดการแสดงพฤติกรรมภายนอกของวัยรุ่น สามารถแสดงภาพปฏิกิริยาสะท้อนกลับซึ่งกันและกันทั้ง 3 ส่วน(Transactions)ตามแนวคิดของแบนดูรา ดังนี้

ภาพประกอบ 4 ปฏิกิริยาสะท้อนกลับซึ่งกันและกันทั้ง 3 ส่วน (Transactions)

ที่มา: Bandura 1986

2) มองการเรียนรู้และการกระทำมีความต่างกัน กล่าวคือ วัยรุ่นสามารถแสดงพฤติกรรมภายนอกสนองตอบตามความคาดหวัง ความเชื่อและความสามารถของตนเองจากการเรียนรู้ที่ได้รับ 3) มองว่าการแสดงพฤติกรรมของวัยรุ่นไม่อยู่คงเดิม ด้วยอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมที่วัยรุ่นอาศัยอยู่ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (Bandura, 1986)

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีปัญญาสังคม เป็นทฤษฎีที่เกิดจากความคิดพื้นฐานของแบนดูราที่มองว่าวัยรุ่นได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อม และขึ้นอยู่กับความคาดหวัง ความเชื่อความสามารถของตนเองจากการเรียนรู้ที่ได้รับ ทำให้วัยรุ่นสามารถแสดงพฤติกรรมภายนอกตอบสนองความรู้ใหม่ได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง

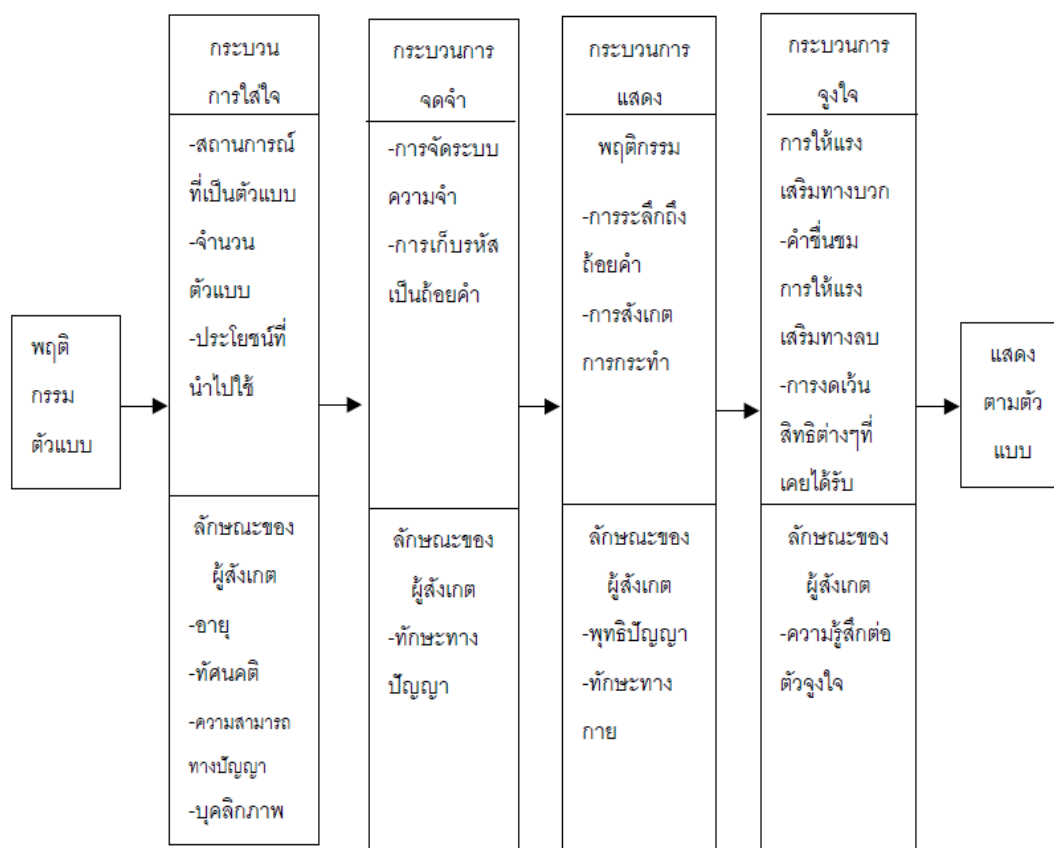
ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีปัญญาสังคม ของแบนดูรามาในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานทำความเข้าใจอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม เช่น ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน สื่อต่างๆ เป็นต้น ทฤษฎีนี้ผู้วิจัยนำมาเป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางปัญญา โดยพัฒนาเจตคติการเห็นแบบอย่าง พัฒนาการสื่อสารทางบวก และพัฒนาการควบคุมตนเองเป็นกิจกรรมในโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นในการวิจัยระยะที่ 2 ได้อย่างไร โดยจัดเนื้อหากิจกรรมให้เหมาะสมสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ด้วยเทคนิคการปรับเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญาของแบนดูรา

2.2.3 เทคนิคต่างๆที่ใช้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญา

ทฤษฎีปัญญาสังคมของ Albert Bandura เป็นนักจิตวิทยาบุคคลิกภาพชาวแคนาดาที่เน้นการใช้ปัญญาส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลเกือบทุกด้าน แบนดูรา เชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้จากสภาพแวดล้อม และกระบวนการทางปัญญามีการปรับเปลี่ยนร่วมกันจึงส่งผลให้พฤติกรรมภายนอกเปลี่ยนแปลงด้วย แบนดูราจึงได้เสนอวิธีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางปัญญา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning)

แบนดูราได้เสนอกระบวนการสำคัญในการฝึกการเรียนรู้โดยการสังเกต ด้วยการใช้เทคนิคการเป็นตัวแทน คือ 1)กระบวนการความใส่ใจ (Attention) เป็นสิ่งสำคัญที่สุดของผู้เรียน ซึ่งการทำให้ผู้เรียนมีความสนใจได้นั้น ขึ้นอยู่กับหลายองค์ประกอบ ได้แก่ ภัยของผู้เรียน ทศนคติ ความสามารถทางปัญญา ทักษะ บุคลิกภาพ และตัวแบบที่น่าสนใจ เช่น พ่อแม่ ดารา บุคคลที่น่าเชื่อถือ สื่อโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นต้น 2)กระบวนการจดจำ (Retention Process) สืบเนื่องจากความใส่ใจและต้องการจดจำสิ่งที่ได้เรียนรู้โดยผ่านตัวแทน ซึ่งผู้เรียนจะบันทึกสิ่งที่ได้สังเกตพฤติกรรมของตัวแทนและจดจำไว้ในความจำระยะยาว โดยการเข้ารหัสเป็นถ้อยคำเมื่อเวลาผ่านไปนานๆยังสามารถระลึกถึงได้อีกครั้ง 3) กระบวนการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแทน (Reproduction Process) ผู้เรียนได้นำถ้อยคำที่เข้ารหัสไว้ในการจดจำมาแปลงเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำตามตัวแทน ซึ่งขึ้นอยู่กับความพร้อมทางพุทธิปัญญา ทางร่างกาย และทักษะที่มี และ 4) กระบวนการจูงใจ (Motivation Process) เป็นการให้แรงเสริมทางบวกและทางลบ เมื่อผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมตามตัวแทนและสามารถแก้ปัญหาได้เหมาะสม ได้รับคำชื่นชมต่อการกระทำที่ทำสำเร็จ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความภูมิใจและพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมตามตัวแทนต่อไป แต่ถ้าผู้เรียนไม่ปฏิบัติตามตัวแทนหรือกระทำเป็นตัวแทนที่ไม่ดี จำเป็นต้องดเว้นสิทธิต่างๆที่เคยได้รับ เพื่อให้หยุดการแสดงพฤติกรรมนั้น แบนดูราได้แสดงภาพกระบวนการในการเรียนรู้โดยการสังเกต ตามภาพประกอบ 5 ดังนี้ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2553)

ภาพประกอบ 5 กระบวนการในการเรียนรู้โดยการสังเกต

ที่มา: ดัดแปลงจาก Bandura. 1986

นอกจากนี้ Bandura (1986) ได้แบ่งประเภทของตัวแบบเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1. ตัวแบบทางพฤติกรรม (Behavioral Modeling) หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นตัวแบบ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างการเกิดพฤติกรรมใหม่ของบุคคล เช่น การสื่อสารทางบวกของบิดามารดา เป็นต้น 2. ตัวแบบทางวาจา (Verbal Modeling) หมายถึง การให้รหัสด้วยถ้อยคำเมื่อเห็นข้อมูล ผู้สังเกตจะเรียนรู้และจดจำจากการอ่าน และแปลงเป็นรหัสที่จดจำข้อมูลได้ง่าย และแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับข้อมูลในทิศทางที่ถูกต้อง 3. ตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Modeling) หมายถึง การแสดงตัวแบบที่เป็นภาพและเสียง ผ่านสื่อ เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ เป็นต้น ตัวแบบเหล่านี้ทำให้เกิดพฤติกรรมใหม่ บุคคลมีการเรียนรู้ผ่านสื่อต่างๆ ทั้งเป็นรูปธรรม เช่น การพูด การแต่งกาย เป็นต้น และนามธรรม เช่น ค่านิยม เจตคติ เป็นต้น และ 4. ตัวแบบสัมผัส

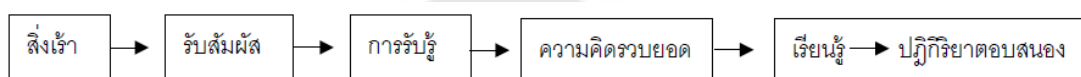
(Kinesthetic Modeling) หมายถึง การสัมผัสสิ่งที่เป็นตัวแบบ เช่น เด็กตาบอดหูหนวก เรียนฝึกพูด ด้วยการสัมผัสริมฝีปาก เป็นต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ตัวแบบทางวาจาและตัวแบบสัญลักษณ์ ตามรายละเอียดดังนี้ 1) ตัวแบบทางวาจา คือ การแสดงบทบาทสมมติผ่านตัวแบบทางวาจาด้วยการอ่านบทละครในการพัฒนาเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ Bandura กล่าวว่า กระบวนการรู้คิดจากตัวแบบทางวาจาทำให้เกิดการปรับพฤติกรรมมากกว่าการมองเห็น และ 2) ตัวแบบสัญลักษณ์ คือ การแสดงตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านหนังสือเกี่ยวกับการสื่อสารทางบวกกับลูกวัยรุ่น เพื่อพัฒนาการสื่อสารทางบวกของผู้ปกครองด้วยการใช้เหตุผลพูดคุย ไม่ใช้การตำหนิ บังคับ ออกคำสั่ง เพื่อส่งเสริมให้วัยรุ่นมีการใช้ความคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุผลในการคบเพื่อนต่างเพศและเกิดความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว Bandura เชื่อว่าบุคคลมีการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางปัญญาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมภายนอก เพราะตัวแบบสามารถถ่ายทอดทางความคิดและมีการแสดงออกพร้อมกัน โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ 4 กระบวนการ ได้แก่ การใส่ใจ การจดจำ การแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ และการจูงใจ เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนเจตคติของวัยรุ่นสู่การแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบและสามารถปฏิบัติได้เหมาะสม

2) บทบาทสมมติ (Role Play)

Corey and Corey (2006) กล่าวว่า ตัวแบบส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของผู้สังเกตการณ์ที่เกิดจากการสังเกตหรือการเลียนแบบพฤติกรรม ซึ่งบทบาทสมมติเป็นรูปแบบที่มีการแสดงแทนบุคคลอื่นเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดทักษะใหม่ ทำให้ผู้สังเกตการณ์หรือสมาชิกในกลุ่มเล่นตามตัวละคร ทั้งนี้บทบาทสมมดียังมีความเกี่ยวข้องกับบุคลิกลักษณะของผู้แสดงบทบาทสมมติกับ ผู้สังเกตการณ์ที่มีความใกล้เคียงกันซึ่งจะส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงการรับรู้และพฤติกรรมของผู้เรียนได้ดี อีกทั้งบทบาทสมมดียังเป็นการรวบรวมเทคนิคการแสดง เพื่อให้มีการแสดงอารมณ์ ความรู้สึก และสิ่งที่เหมาะสม ซึ่งเป็นการให้สมาชิกกลุ่มได้สวมบทบาทที่แตกต่างกัน และเป็นการช่วยเพื่อนในกลุ่มที่ไม่ได้แสดงเกิดการรับรู้ใหม่ มีทางเลือกใหม่ หรือเป็นการสะท้อนถึงพฤติกรรมของเพื่อนและผลกรรมที่เกิดขึ้น ความทรงจำเกี่ยวกับประสบการณ์การแสดงบทบาทสมมติเป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เมื่อต้องเจอกับสถานการณ์จริง และผู้เรียนอาจแสดงพฤติกรรมของตัวแบบในบทบาทสมมติได้อย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์ในโลกความเป็นจริง

นอกจากนี้การแสดงบทบาทสมมติสามารถเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางปัญญาโดยอาศัยกระบวนการรับรู้-เรียนรู้ของบุคคล เริ่มจาก มีสิ่งเร้าที่เข้ามากระตุ้นประสาทให้ตื่นตัว เกิดการรับสัมผัสด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า แล้วส่งกระแสสัมผัสไปยังระบบสมองส่วนกลาง ทำให้เกิดการแปลความหมาย โดยอาศัยประสบการณ์เดิมและอื่นๆ เรียกว่า การรับรู้ เมื่อแปลความหมายแล้วก็จะมีการสรุปผลของการรับรู้เป็นความคิดรวบยอดเกิดการเรียนรู้และมีปฏิกิริยาตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งต่อสิ่งเร้าตามที่รับรู้ เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมที่ได้รับการเรียนรู้มา แสดงดังภาพ

ภาพประกอบ 6 กระบวนการการเรียนรู้-เรียนรู้ของบุคคล

ที่มา: กันยา สุวรรณแสง, 2538 อ้างถึงใน ธรรมนันทิกา แจ่มสว่าง, 2547

ซึ่งสิ่งเร้าในการวิจัยนี้ คือ โปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ประกอบด้วย กิจกรรมการพัฒนาเจตคติการเห็นแบบอย่างผ่านการแสดงบทบาทสมมติตามตัวแบบทางวาจา และการพัฒนาการสื่อสารทางบวกผ่านการแสดงบทบาทสมมติตามตัวแบบสัญลักษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการแสดงบทบาทสมมติเป็นวิธีการทำให้วัยรุ่นมีโอกาสได้สัมผัสประสบการณ์ตรงที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งเป็นการเพิ่มการเรียนรู้ภายในของวัยรุ่น

3) การกำกับตนเอง (Self- Regulation)

แบนดูรา(Bandura, 1986) ได้เสนอเทคนิคการกำกับตนเอง โดยบุคคลทำการควบคุมปัจจัยภายใน ได้แก่ ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ ด้วยการกำหนดการแสดงพฤติกรรมตนเอง จากการแสดงปฏิกิริยาตอบกลับต่ออิทธิพลปัจจัยภายนอก รวมถึงมาตรฐานแรงจูงใจทางสังคม และจริยธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลตั้งเป้าหมายและเกิดการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกัน บุคคลจะกระทำตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วยการเปรียบเทียบเป้าหมายที่ทำให้ตนเองประสบความสำเร็จ มาตรฐานแรงจูงใจทำให้บุคคลมีความพยายามทำงานหนักเพื่อบรรลุเป้าหมายและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเอง เช่น การให้รางวัลตนเอง เป็นต้น นอกจากนี้แบนดูราได้กล่าวถึงกระบวนการการกำกับตนเองที่เป็นการจูงใจให้บุคคลปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบรรลุพฤติกรรมเป้าหมาย ประกอบด้วย 1) กระบวนการสังเกตตนเอง (Self-Observation)

กล่าวคือ บุคคลต้องรู้ว่าตนเองจะสังเกตพฤติกรรมใดและพฤติกรรมด้านใด การเลือกสังเกตพฤติกรรมขึ้นอยู่กับลักษณะของพฤติกรรม และเป้าหมายของผู้สังเกตเป็นหลัก บุคคลต้องสังเกตและบันทึกพฤติกรรมตนเองทันทีเมื่อพฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้น และต้องเป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ สม่ำเสมอ เป็นระบบ อย่างถูกต้อง 2) กระบวนการตัดสินใจ (Judgment Process) กล่าวคือ บุคคลนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมตนเอง ทำการเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ เปรียบเทียบการกระทำของตนเองกับผู้อื่น ประเมินคุณค่าของกิจกรรมที่มีต่อตนเอง และรับรู้ความสามารถของตนเองที่ส่งผลต่อการกระทำให้สำเร็จ เพื่อตัดสินใจว่าตนเองจะดำเนินการต่อไปอย่างไร และ 3) กระบวนการแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง (Self-Reaction) กล่าวคือ บุคคลจะมีการแสดงการตอบสนองจากผลการประเมินพฤติกรรมของตนเองจากกระบวนการตัดสินใจ หากบุคคลบันทึกพฤติกรรมเป้าหมายได้เท่าหรือสูงกว่าเป้าหมาย บุคคลจะแสดงปฏิกิริยาทางบวกหรือให้รางวัลตนเอง หรือแสดงความดีใจ ชมเชยตนเอง ถ้าบุคคลทำได้ต่ำกว่าเป้าหมายจะแสดงปฏิกิริยาทางลบหรือลงโทษตนเองหรือแสดงความเสียใจ ต่ำหนิตนเอง

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้การให้แรงเสริมจากการกำกับตนเอง (Self-Regulation Reinforcement) ด้านการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณในชีวิตประจำวันที่โรงเรียน เมื่อนักเรียนกลุ่มตัวอย่างสามารถสังเกตและบันทึกได้ตามพฤติกรรมเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งเป็นความสามารถควบคุมพฤติกรรมตนเองปฏิบัติตามข้อกำหนดเงื่อนไข นักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้รับแรงเสริมด้วยการบอกความรู้สึกต่อตนเอง เช่น หากบันทึกได้ตามเป้าหมายนักเรียนจะชื่นชมตนเอง หากบันทึกไม่ได้ตามเป้าหมายจะกล่าวโทษตนเองและจะพยายามให้มากขึ้น เป็นต้น นอกจากนี้นักเรียนจะประเมินตนเองว่าควรได้ตัวเสริมแรงอะไร ที่เป็นรางวัลให้กับตนเอง โดยมีรางวัลคูปองแทนเงินสดจำนวน 1 บาท ต่อ 1 พฤติกรรมเป้าหมาย แลกซื้อสินค้าที่ร้านค้าของโรงเรียน แบนดูราเชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและลักษณะของตัวบุคคลซึ่งผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กันและมีอิทธิพลต่อกัน คือ ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factor) ได้แก่ ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก ลักษณะทางชีวภาพ กับปัจจัยสิ่งแวดล้อม (Environment Factors) ได้แก่ การเลี้ยงดู กลุ่มเพื่อน สื่อทางสังคม ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

2.2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเจตคติด้วยตัวแบบ และการพัฒนาการกำกับตนเองในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

1) งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเจตคติด้วยตัวแบบ

Mohd Noor, M.N. et al (2013) ได้ศึกษาเรื่อง เจตคติของลูกค้าชาวมาเลเซียต่อการโฆษณาเคลื่อนที่ กลุ่มตัวอย่างเป็นลูกค้าชาวมาเลเซียจำนวน 856 คน จากผลการศึกษา

พบว่า โครงสร้างของตัวแบบมีความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติของลูกค้าชาวมาเลเซียต่อการโฆษณาเคลื่อนที่ ความรู้สึกของบุคคล การควบคุมพฤติกรรมการรับรู้ และความตั้งใจในการซื้อสินค้าและบริการอย่างมีนัยสำคัญ

2) งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการกำกับตนเอง

ศิริลักษณ์ ศรีกันต์ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้โปรแกรมการกำกับตนเองที่มีความรับผิดชอบ ด้านการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลพลประชานุกูล อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น จากผลการศึกษาพบว่า 1.นักเรียนมีความรับผิดชอบด้านการเรียนโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า ความรับผิดชอบ ด้านการเรียนของนักเรียน ด้านการเอาใจใส่ต่อการเรียนและงานที่ทำ ด้านการตรงต่อเวลา ด้านความละเอียดรอบคอบในการทำงาน และด้านความเพียรพยายาม อยู่ในระดับปานกลาง 2. นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการกำกับตนเองมีความรับผิดชอบด้านการเรียนทั้งโดยรวม และรายด้านเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในงานวิจัยของ Matric (2018) ได้ศึกษาเรื่อง การควบคุมตนเอง : ด้วยการกำกับตนเองและการเรียนรู้ สัมภาษณ์นักเรียนชายและหญิงอายุ 14 ปี จำนวน 9 คน ผลการศึกษา พบว่า การฝึกบุคคลให้กำกับตนเองเป็นวิธีการที่สำคัญ ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งเป้าหมายต้องมาจากความสนใจของบุคคลและความต้องการทางสังคม การที่บุคคลจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ บุคคลนั้นต้องมีประสบการณ์ที่อึดเฝือกับความสำเร็จ การกำกับตนเองยังคงไว้ซึ่งพฤติกรรมที่เหมาะสม และยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้

ส่วนที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณของวัยรุ่นตอนต้น

3.1 วิธีการพัฒนาโปรแกรม

การประมวลความรู้และประสบการณ์เพื่อนำไปสู่การพัฒนากลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อค้นพบที่ได้เพื่อนำไปสู่การสร้างโปรแกรมและปรับปรุงในการพัฒนาบุคคล คือ การสร้างระบบการปรับปรุงบุคคลมี 3 องค์ประกอบ (เรียมศรีทอง อ้างถึงใน ธัญญภัทร์ ศิริธรรมาโรจน์, 2557) ได้แก่ 1) การเตรียมดำเนินการ หรือการปรับความเชื่อ แนวคิดให้ชัดเจนครบถ้วน และเตรียมปัจจัยการพัฒนาด้านอื่นๆ ให้พร้อม ด้วยดำเนินการตามกระบวนการดังนี้ 1.1 ทบทวนแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคคล 1.2 ศึกษาความหมายและสาเหตุและนำข้อค้นพบหรือผลการศึกษาเสนอพิจารณาตนเองด้านต่างๆ 1.3 นำข้อค้นพบที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปผลการวิเคราะห์ลักษณะพฤติกรรม หรือบุคลิกภาพที่ต้องการ

พัฒนา 1.4 มีกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายที่ชัดเจน 1.5 เลือกวิธีการ หรือ เทคนิคในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาบุคคลให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการหรือพฤติกรรมเป้าหมาย และ 1.6 กำหนดแผนการปรับปรุงพัฒนาบุคคล ภายใต้เงื่อนไขเวลา สถานการณ์ สภาพแวดล้อม และเงื่อนไขของการพัฒนาด้วยการลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ 2) กระบวนการพัฒนาบุคคล เป็นการปฏิบัติทดลองในการปรับปรุงและพัฒนาบุคคลตามแผน เมื่อปฏิบัติทดลองไประยะหนึ่ง ผู้วิจัยสังเกตและประเมินผลการทดลองเป็นระยะๆ เมื่อพบปัญหาหรืออุปสรรค ต้องวิเคราะห์และปรับปรุงการทดลองใหม่ ด้วยการดำเนินการทดลองต่อไป เมื่อเสร็จสิ้นโปรแกรมการพัฒนาก็ดำเนินการประเมินผลครั้งสุดท้าย ถ้าไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์การทดลอง จำเป็นต้องทำการวิเคราะห์ปัญหาและหาวิธีปรับปรุงใหม่ แต่ถ้าบรรลุผลสำเร็จดีตามวัตถุประสงค์สามารถนำไปสู่การปฏิบัติและขยายผลไปยังการพัฒนาพฤติกรรมด้านอื่นได้อีก 3) ผลของการทดลองในการพัฒนาบุคคล หรือ การบรรลุตามวัตถุประสงค์การทดลองเกิดพฤติกรรมเป้าหมาย ซึ่งจะปรากฏเป็นบุคลิกภาพจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่ได้รับการพัฒนากลายเป็นพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น รวมถึงความสามารถในการคิด วิเคราะห์ การตัดสินใจ หรือการแก้ปัญหาที่มีคุณภาพมากขึ้น มีความฉลาดทางอารมณ์ สามารถควบคุมตนเอง หรือบริหารเวลาได้ดีขึ้น อีกทั้งมีความสามารถในการดำรงชีวิต ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น และร่วมมือช่วยเหลือสังคมได้กว้างขวางขึ้น ซึ่งผลดีของการปรับปรุงพัฒนาที่สำคัญควรคำนึงถึงหลัก 6 ประการ (เยี่ยม ศรีทอง อ้างถึงใน ธรรมนูญส์ ศิริชนนราโรจน์, 2557) ได้แก่ 1.ผลดีต่อบุคคล ส่งเสริมความรู้สึกในคุณค่าแห่งตนให้สูงขึ้น และมีชีวิตอยู่ในสังคมและโลกอย่างมีคุณค่า 2.ผลดีต่อคนอื่น เนื่องจากพฤติกรรมของแต่ละบุคคลมีอิทธิพลซึ่งกันและกันเสมอ เช่น การประพฤติของลูก มีผลต่อความรู้สึกของพ่อแม่ เป็นต้น ดังนั้นการปรับปรุงและพัฒนาบุคคลถือเป็นการเตรียมสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีของผู้อื่น เป็นตัวอย่างหรือเป็นแหล่งอ้างอิงให้เกิดการพัฒนาต่อไป 3.ผลดีต่อหน่วยงาน การปรับปรุงพัฒนาบุคคลเป็นการส่งเสริมการเพิ่มคุณภาพชีวิตต่อหน่วยงานและสังคม รวมถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานด้วย 4.ผลดีต่อครอบครัว การพัฒนาบุคคลในครอบครัวย่อมส่งผลต่อสมาชิกในครอบครัวเพื่อให้มีแบบอย่างที่ดี โดยมีการจัดสรรเวลาที่มีคุณภาพทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เป็นการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีไม่เป็นการของครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศ 5.ผลดีต่อสังคม เมื่อตนเองได้รับการพัฒนาทำให้มีสติรู้เท่าทัน ความคิด ความรู้สึกและอารมณ์ ซึ่งจะช่วยให้ลดความรุนแรงความขัดแย้งในสังคม และเกิดความสงบสุข และ 6.ผลดีต่อการพัฒนาประเทศ ส่งผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การเมือง

การปกครองที่ดี เมื่อมีประชาชนที่ได้รับการพัฒนากลายเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

ผู้วิจัยนำวิธีการพัฒนาโปรแกรมมาเป็นแนวทางการวางแผนการสร้างโปรแกรมการปรับปรุงพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น โดยอาศัยกระบวนการสร้างชุดกิจกรรมเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมและพัฒนาบุคคลด้วย 3 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) การเตรียมดำเนินการในการศึกษาแนวคิดพัฒนาบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจนในการปรับปรุงพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นในการสร้างชุดกิจกรรมของโปรแกรมการปรับปรุงพฤติกรรมฯ 2) ดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาโดยการปฏิบัติทดลองชุดกิจกรรมที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาวัยรุ่นตอนต้นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และประเมินวิเคราะห์ ปรับปรุง ปัญหาอุปสรรคเป็นระยะๆ เพื่อปรับแก้ไขกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 3) ประสิทธิภาพของโปรแกรมฯ โดยการประเมินผลการพัฒนาวัยรุ่นตอนต้นอย่างเป็นระบบด้วยชุดกิจกรรม สังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป้าหมายของกลุ่มตัวอย่าง คือ พฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณในการวิจัยระยะที่ 2

3.2 การทดลองโปรแกรม

นวลฉวี ประเสริฐสุข(2556) ได้ให้ความหมายการทดลอง คือ เป็นการสร้างหรือจัดกระทำเงื่อนไขบางอย่างให้เกิดขึ้นภายใต้การควบคุมอย่างเข้มงวด และสังเกตการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่เกิดตามมา เพื่อสรุปความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลระหว่างเงื่อนไขที่นำมาก่อนและพฤติกรรมที่เกิดตามมา ซึ่งการวิจัยเชิงทดลองมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 2 ประการคือ (นวลฉวี ประเสริฐสุข, 2556) 1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal relationships) โดยผู้วิจัยมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมหรือสร้างสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมา และสังเกตพฤติกรรมที่เป็นผลของการเปลี่ยนแปลง เช่น การจัดกิจกรรมออกกำลังกายให้พนักงานเพื่อลดน้ำหนักและมีระดับไขมันลดลงหรือไม่ ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขสภาพการณ์อื่นๆ ถ้าน้ำหนักลดและระดับไขมันลด ถือว่าการออกกำลังกายเป็นสาเหตุให้น้ำหนักและไขมันในเลือดลดลง เป็นต้น แต่การทดลองทางจิตวิทยามีข้อจำกัดกับการทำการทดลองตามหลักจริยธรรม เช่น การทดลองการสูบบุหรี่กับไม่สูบบุหรี่ของหญิงตั้งครรภ์ เป็นต้น แต่สามารถใช้วิธีการอื่นที่ไม่ขัดกับจริยธรรมได้ ซึ่งเป็นการวิจัยศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุใช้การสังเกตและรวบรวมข้อมูลตามสภาพที่เป็นอยู่โดยไม่มีการจัดกระทำ (Manipulation) ใดๆ ต่อตัวแปรอิสระ และไม่มี การควบคุม (Control) เงื่อนไขใดๆ ในระหว่างทำการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยนี้เรียกว่า การวิจัยเชิงเปรียบเทียบสาเหตุ (Causal

comparative research) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาในเชิงเปรียบเทียบผลเพื่อยืนยันตัวแปรสาเหตุ หรือเรียกว่า การวิจัยย้อนข้อเท็จจริง 2. เพื่อทดสอบทฤษฎี การทดสอบทฤษฎีประกอบด้วยการอนุมาน (Deduction) จากทฤษฎีให้เป็นข้อความที่ทดสอบได้ เรียกว่า สมมติฐาน (Hypothesis) ซึ่งเป็นข้อความที่อยู่ในรูป X กับ Y จะเกิดตามมา ซึ่งเป็นการพยากรณ์ปรากฏการณ์ การทดสอบทฤษฎีจึงเป็นการทดสอบการพยากรณ์ โดยการสร้าง X ให้เกิดขึ้น แล้วดูว่า Y จะเกิดขึ้นตามมาหรือไม่ ถ้า Y ไม่เกิดตามมาก็แสดงว่าสมมติฐานผิด แต่ถ้า Y เกิดตามมา เราจะสรุปได้ว่าหลักฐานสนับสนุนทฤษฎี ซึ่งเป็นการสรุปทฤษฎีผิดหรือไม่ผิดเท่านั้น แต่ถ้าผลการทดลองขัดแย้งกับทฤษฎี จะแสดงว่าทฤษฎีผิดทันที ถึงแม้ทฤษฎีนั้นจะผ่านการทดสอบมาหลายครั้ง ดังนั้นความรู้ที่อยู่ในรูปของทฤษฎีและความรู้อื่นที่ยังไม่มีหลักฐานยืนยันว่าผิดก็ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นความรู้ที่ถูกต้อง จึงถือเป็นความรู้ชั่วคราวเท่านั้น (ชัยพร วิทชาวุธ อ่างถึงใน นวลฉวี ประเสริฐสุข, 2556)

ผู้วิจัยนำความรู้การทดลองชุดกิจกรรมในโปรแกรมฯ มากล่าวถึงในการศึกษานี้ เนื่องจากผู้วิจัยมีความต้องการทราบหลักการทดลองที่ถูกต้องควรเป็นอย่างไร เพื่อนำมาสู่การสร้างโปรแกรมฯ หรือเงื่อนไขจัดกระทำด้วยการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมหรือสร้างสถานการณ์ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กลุ่มตัวอย่างภายใต้การควบคุมอย่างเคร่งครัด และมีการสังเกตการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นที่เป็นผลของการทดลอง ด้วยการสรุปความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal relationships) ตามองค์ประกอบ 4 ประการได้แก่ 1) การสังเกตอย่างเป็นระบบ 2) การทำให้เกิดปรากฏการณ์ 3) มีการควบคุมอย่างเคร่งครัด 4) ปัจจัยหนึ่งตัวหรือมากกว่าถูกทำให้ผันแปรไป และการวิจัยนี้เป็นการทดลองในสนามตามสภาพธรรมชาติของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาในการวิจัยระยะที่ 2

3.3 การประเมินผลโปรแกรม

การประเมินโปรแกรม โดนัลด์ แอล เคิร์กแพทริก (อ้างอิงจากศูนย์ทดสอบและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษา อ่างถึงใน ธิดารัตน์ ศักดิ์วีระกุล, 2558) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมและการประเมินการฝึกอบรมว่า “การฝึกอบรมเป็นการช่วยเหลือบุคคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการฝึกอบรมใดๆ ควรจะจัดให้มีการประเมินผลการฝึกอบรม ซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้รู้ว่าการจัดโปรแกรมการฝึกอบรมนั้นมีประสิทธิผลเพียงใด”

แนวทางการประเมินโปรแกรมของเคิร์ก แพทริก ประกอบด้วย การประเมิน 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) ประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation) เป็นการตรวจสอบความรู้สึกหรือความพอใจของผู้เข้ารับการอบรม การประเมินในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้รู้ว่า ผู้ที่เข้ารับการ

ฝึกอบรมนั้น มีความรู้สึกอย่างไรต่อการฝึกอบรม เช่น ผู้เข้ารับการอบรมพอใจหรือไม่ต่อสิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรม และมากน้อยเพียงใด การประเมินปฏิกิริยาตอบสนองนั้น เราต้องการได้รับข้อมูลที่มีความหมาย และเป็นความจริง เพราะข้อมูลเหล่านี้จะเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิผลของการฝึกอบรม เคิร์กแพทริก กล่าวว่า บ่อยครั้งที่ผู้บริหารตัดสินใจให้ล้มเลิกโปรแกรมฝึกอบรมนั้นเสีย หรือไม่ก็ตัดสินใจให้ดำเนินการฝึกอบรมนั้นต่อไป โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองเป็นพื้นฐาน ซึ่งเคิร์กแพทริกได้ให้วิธีการได้ข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงสอดคล้องกับปฏิกิริยาตอบสนอง คือ 1.1 กำหนดข้อมูลที่ต้องการอย่างชัดเจน เช่น เนื้อหา หลักสูตรการฝึกอบรม วิทยากร สถานที่การฝึกอบรม ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม ฯลฯ 1.2 ออกแบบเครื่องมือหรือแบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูล 1.3 การตั้งข้อคำถามควรใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ได้ข้อมูลหรือคำตอบที่สามารถนำมาแปลงเป็นตัวเลข แจกแจงความถี่ และวิเคราะห์ในเชิงปริมาณได้ 1.4 พยายามกระตุ้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมเขียนแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในข้อคำถามต่างๆ 1.5 พยายามให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแสดงปฏิกิริยาตอบสนองผ่านแบบสอบถามตามความเป็นจริงและไม่ต้องเขียนชื่อตนเองในแบบสอบถาม 2) ประเมินผลการเรียนรู้ (Learning Evaluation) ควรตรวจสอบให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และเจตคติ (Attitude) เป็นการประเมินผลความรู้ ทักษะ และเจตคติของผู้เข้ารับการอบรมมีอะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งความรู้ ทักษะและเจตคติถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

สำหรับแนวทางในการประเมินผลการเรียนรู้ ได้แก่ 1) วัดความรู้ ทักษะ และเจตคติ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม 2) วิเคราะห์ทั้งคะแนนรายข้อและคะแนนรวมโดยเปรียบเทียบกันระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม 3) ถ้าเป็นไปได้ควรวัดกลุ่มควบคุมด้วยซึ่งเป็นกลุ่มของผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม แล้วเปรียบเทียบคะแนนความรู้ ทักษะ และเจตคติของกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลองว่าแตกต่างกันหรือไม่ โดยใช้เครื่องมือวัดความรู้ ทักษะ และเจตคติ เคิร์กแพทริก กล่าวว่า มี 2 วิธี คือ 1. ใช้แบบทดสอบวัดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เป็นแบบวัดมาตรฐานตรงกับโปรแกรมการฝึกอบรม 2. สร้างแบบทดสอบวัดขึ้นเอง แบบวัดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่จะสร้างขึ้นเองนี้จะให้มีรูปแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง ได้แก่ 2.1 แบบ “ถูก” หรือ “ผิด” 2.2 แบบ “เห็นด้วย” หรือ “ไม่เห็นด้วย” ซึ่งอาจเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 หรือ 5 หรือ 6 สเกลก็ได้ 2.3 แบบเลือกคำตอบที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด 2.4 แบบเติมคำ / ข้อความลงในช่องว่าง 3. ประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม (Behavior Evaluation) เป็นการตรวจสอบว่าผู้ผ่านการอบรมได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรมหรือไม่

เพื่อให้รู้ว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ประสงค์หรือไม่ ซึ่งในขั้นนี้ต้องใช้เวลามากกว่าการประเมินในสองขั้นแรก เพราะต้องติดตามการประเมินผลในสถานที่จริงของผู้เข้ารับการอบรม และผู้ทำการประเมินต้องมีการกำหนดขอบเขตของการประเมินล่วงหน้า เช่น

- 1.ระยะเวลาในการประเมิน (1 เดือน หรือ 3 เดือน หรือ ครึ่งปี หรือ 1 ปีภายหลังการฝึกอบรม)
- 2.ใครเป็นผู้ให้ข้อมูลและเชื่อถือได้มากที่สุด (ผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ปรึกษา เพื่อนร่วมชั้นเรียน หรือจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมเอง) เคิร์กแพทริก เสนอแนะว่า การประเมินผลในขั้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น ต้องใช้เวลาและต้องอาศัยความชำนาญของผู้ประเมินเป็นอย่างมาก ดังนั้น จึงเสนอให้ทำกับโปรแกรมฝึกขนาดใหญ่ และกับโปรแกรมที่จำเป็นต้องจัดหลายๆ ครั้งต่อไปในอนาคตเท่านั้น ส่วนโปรแกรมขนาดเล็กทั่วไปนั้น เสนอให้ดำเนินการ ดังนี้ 1.กำหนดพฤติกรรมที่คาดหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 2.เตรียมคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ 3.ทำการสัมภาษณ์บุคคลหลายๆ กลุ่ม ภายหลังการฝึกอบรมสักระยะหนึ่งเพื่อให้รู้ว่าพฤติกรรมที่คาดหวังนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงจริงหรือไม่ 4.นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาแปลงเป็นตัวเลข ทำการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ 5.ประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อหน่วยงาน (Result Evaluation) เป็นการตรวจสอบว่า ผลจากการอบรมได้เกิดผลดีต่อองค์กรหรือเกิดผลกระทบต่อองค์กรในลักษณะใดบ้าง คุณภาพขององค์กรดีขึ้นหรือมีคุณภาพขึ้นหรือไม่ การประเมินผลในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์จะให้รู้ว่า การฝึกอบรมได้ก่อให้เกิดผลดีต่อหน่วยงานอย่างไร ซึ่งนับว่าเป็นการยากที่สุด เนื่องจากมีตัวแปรอื่นๆ อีกมากมาย นอกเหนือจากการฝึกอบรมที่มีผลกระทบต่อหน่วยงานแล้ว ยังมีตัวแปรที่ยากจะควบคุม ซึ่งแนวทางการประเมินในขั้นตอนนี้ คือ การใช้กลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลองและใช้ข้อมูลที่เกิดขึ้นได้หรือสอบวัดได้

ผู้วิจัยนำความรู้เรื่องการประเมินผลโปรแกรมมาในการศึกษานี้ เนื่องด้วยในการวิจัยระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงทดลองจำเป็นต้องมีการประเมินผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นเพื่อการพัฒนาโปรแกรมฯ ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่าการประเมินผลโปรแกรมฯควรปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้ 1)การประเมินปฏิกิริยาตอบสนองด้านความรู้สึก ฟังพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 และผู้ปกครองที่เข้ารับการทดลอง 2)การประเมินผลการเรียนรู้ชุดกิจกรรมในโปรแกรมฯเป็นระยะๆ ตลอดการทดลองด้วยการให้กลุ่มตัวอย่างเขียนแสดงความคิดเห็นสิ่งที่ได้เรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมทุกครั้ง 3)การประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรมโดยสังเกตพฤติกรรมเป้าหมาย และ 4) การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ด้วยการสัมภาษณ์บุคคลหลายๆ กลุ่ม เช่น ผู้บริหารโรงเรียน/อบจ.นครราชสีมา ครู

หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูหัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน ครูประจำวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา และผู้ปกครองกับนักเรียนที่เข้ารับการทดลอง ภายหลังการฝึกอบรมสักระยะหนึ่ง ซึ่งในแต่ละลักษณะต้องมีการวางแผนออกแบบวิธีการประเมินที่เหมาะสม เช่น การกำหนดประเด็นคำถามที่ชัดเจนในการได้ข้อมูลที่เป็นจริงและตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย การออกแบบเครื่องมือวัดก่อนและหลังการทดลอง การตั้งคำถาม การสัมภาษณ์ประเมินผลโปรแกรมหลังการทดลอง และการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมจากผู้เข้าโปรแกรมฯ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการประเมินเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาโปรแกรมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาวัยรุ่นให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต

ส่วนที่ 4 การวิจัยผสมผสานวิธีแบบสำรวจมีลำดับขั้น

Creswell (2015) เป็นผู้คิดออกแบบการวิจัยผสมผสานวิธี ได้กล่าวว่า การวิจัยแบบผสมผสานวิธีเพื่อเป็นการศึกษาวิจัยด้านสังคม พฤติกรรม และวิทยาศาสตร์สุขภาพในการรวมกันระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณตอนเปิดทำางานวิจัย และการวิจัยเชิงคุณภาพตอนเริ่มต้นงานวิจัย ซึ่งเป็นการบูรณาการทั้งสองส่วนเข้ากัน ทั้งนี้เป็นการออกแบบการตีความที่อยู่บนฐานงานวิจัยทั้งสองส่วนเพื่อทำความเข้าใจปัญหางานวิจัยมากขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งการตั้งสมมติฐานหลักของการวิจัยแบบผสมผสานวิธี คือ การนำข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นแนวโน้มสถิติ ร่วมกับข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นเรื่องราวหรือประสบการณ์ของบุคคลมาร่วมกันทำความเข้าใจปัญหางานวิจัยที่ดีกว่าการวิจัยด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง

นอกจากนี้ Creswell ได้แบ่งการออกแบบการวิจัยผสมผสานวิธี แบบพื้นฐานเป็น 3 ประเภท มีรายละเอียด ดังนี้ 1) การออกแบบที่แนวโน้มคล้ายคลึงกัน (Convergent design) เป็นการออกแบบ เพื่อนำผลลัพธ์ของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมารวมเข้าด้วยกัน ซึ่งการรวมกันนี้เป็นการแสดงให้เห็นภาพปัญหาหลายมิติทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ 2) การออกแบบการอธิบายมีลำดับขั้น (Explanatory Sequential Design) เป็นการออกแบบ เพื่อศึกษาปัญหาโดยเริ่มจากข้อมูลเชิงปริมาณนำไปสู่การผลิตข้อมูลเชิงคุณภาพ และกลับไปอธิบายผลลัพธ์ข้อมูลเชิงปริมาณนำมาสู่ข้อสรุปงานวิจัย และ 3) การออกแบบการสำรวจมีลำดับขั้น (Exploratory Sequential Design) เป็นการออกแบบเพื่อสำรวจปัญหาเป็นลำดับแรก โดยการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ และนำการวิเคราะห์ข้อมูลมาพัฒนาเครื่องมือหรือสิ่งแทรกแซง และติดตามด้วยระยะที่สาม ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการออกแบบ ได้แก่

ขั้นที่ 1 รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบผลลัพธ์ด้วยการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ เพื่อใช้ข้อมูลคุณภาพนี้มาออกแบบองค์ประกอบเชิงปริมาณ เช่น แบบวัด เครื่องมือ หรือกิจกรรมแทรกแซงใหม่ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ใช้เครื่องมือใหม่ที่ได้ นำมาทำการทดสอบหาความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรงของคะแนน หมายถึงแบบวัดก่อน-หลังการทดลองซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการแทรกแซง ถือเป็นองค์ประกอบใหม่ที่ได้ในการทดลอง

ขั้นที่ 4 ขั้นตอนสุดท้าย การรายงานองค์ประกอบใหม่ที่ได้ เช่น แบบวัด เครื่องมือ หรือกิจกรรมที่ได้รับการพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่แล้วและให้เครื่องมือตามบริบทสภาพแวดล้อมที่ดีกว่าหรือเพิ่มกิจกรรมช่วยเหลือในการแทรกแซงนั้น เพื่อให้การแทรกแซงมีการทำงานที่ดีขึ้นดังนั้น การวิจัยแบบผสมวิธี เป็นการออกแบบการวิจัยที่ช่วยให้การศึกษามีปัญหาการวิจัยได้รับความเข้าใจมากกว่าการใช้วิธีวิจัยแบบใดแบบหนึ่ง เนื่องจากการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณและข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพมีความหลากหลายมิติ ทำให้สามารถเข้าใจสภาพปัญหาได้ชัดเจนหลายนุ่มมอง ส่งผลต่อการพัฒนาการวิจัยที่มีประสิทธิผลมากขึ้น

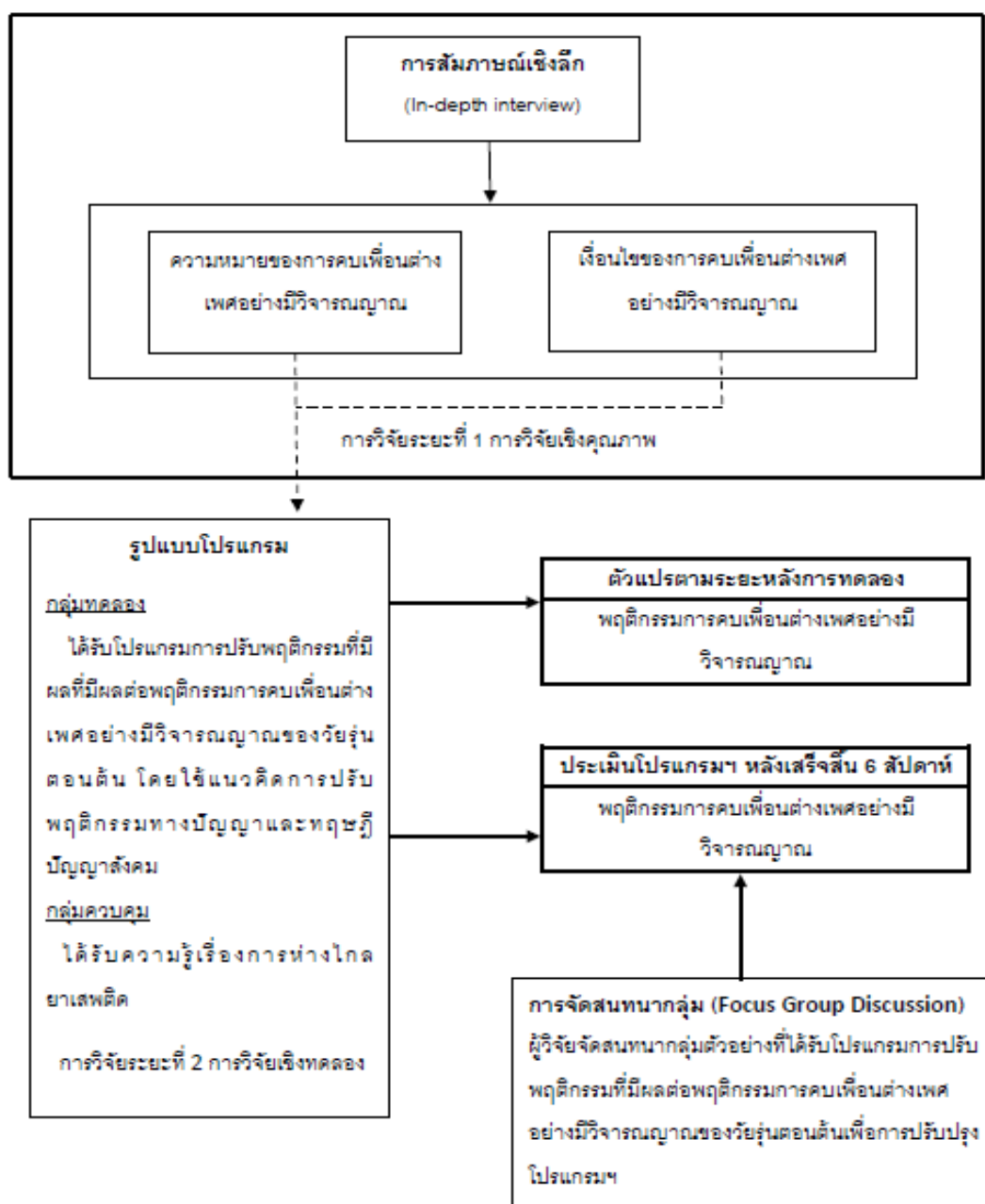
ผู้วิจัยได้นำการวิจัยแบบสำรวจมีลำดับขั้นเป็นรูปแบบที่มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาปัญหาวิจัยครั้งนี้ โดยเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อค้นหาความหมายและเงื่อนไขการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น จากผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้แบ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผู้ให้ข้อมูลหลักแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งเพศหญิงและเพศชายที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 กลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มนี้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด และ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในการทำโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมวัยรุ่น และมีความรู้เชิงทฤษฎีด้านจิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คุณครูที่ปรึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และคุณครูสอนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์และเทียบเคียงกับข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้ร่างโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมฯ จากการวิจัยระยะที่ 1 เพื่อนำมาสู่การสร้างและพัฒนาโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นเป็นข้อมูลเชิงปริมาณและมีการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองและนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาในการวิจัยระยะที่ 2 และนำมาสู่การสรุปประสิทธิผลของโปรแกรมฯ

ส่วนที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงทดลอง ผู้วิจัยใช้การศึกษาเชิงคุณภาพแบบการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study Approach) ในการศึกษาครั้งที่ 1 เพื่อศึกษาความหมายและเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ร่วมกับการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากมุมมองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ผู้ปกครองของนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือก และผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมกับการทบทวนแนวคิดการคบเพื่อนต่างเพศ ทฤษฎีพัฒนาการทางจิต-เพศ แนวคิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทฤษฎีพัฒนาการขั้นการรู้คิดเป็นฐาน เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาสร้างและพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นสำหรับการวิจัยในระยะที่ 2

การวิจัยในระยะที่ 2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ในรูปแบบการวิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ที่ได้ข้อค้นพบระยะที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยใช้ตัวแปรการเห็นแบบอย่างจากครอบครัวข้างเป็นกระบวนการส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบนแนวคิด Interaction ด้วยตัวแปรเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ โดยทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองเห็นตัวแบบของการแสดงพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณผ่านการแสดงบทบาทสมมติและได้รับแรงเสริมทางบวกเป็นคำชื่นชมจากผู้ปกครองและครูซึ่งเป็นแรงจูงใจ นอกจากนี้ยังใช้ตัวแปรการสื่อสารทางบวก โดยผู้วิจัยนำเสนอตัวแบบที่เป็นหนังสือเกี่ยวกับวิธีการสื่อสารทางบวกของพ่อแม่ผู้ปกครองกับวัยรุ่น และร่วมกันแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์จำลอง โดยให้นักเรียนและผู้ปกครองได้สังเกตตัวแบบและมีการแสดงบทบาทสมมติตามบทสนทนา ร่วมกัน เช่นเดียวกับกระบวนการเปลี่ยนเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ร่วมกับ แนวคิด Homogeneity เป็นการค่อยๆ ลดอิทธิพลจากภายนอกด้วยตัวแปรการควบคุมตนเอง โดยผู้วิจัยได้ให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำการกำกับตนเองด้วยการกำหนดเป้าหมายด้วยตนเอง รวมถึงการกำหนดเงื่อนไขให้การเสริมแรงตนเองเมื่อกระทำพฤติกรรมได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และแสดงปฏิกิริยาทางลบหากนักเรียนไม่สามารถกระทำพฤติกรรมได้ตามเป้าหมาย ดังนั้น ตัวแปรทั้ง 4 ตัว จึงถูกนำมาสร้างเป็นกิจกรรมของโปรแกรมนี้ ผู้วิจัยนำไปทำการทดลองกับกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อ

พฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น และมีการประเมินโปรแกรมฯ หลังเสร็จสิ้นการทดลอง 6 สัปดาห์เพื่อการปรับปรุงโปรแกรมฯ โดยจัดสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) สำหรับกลุ่มนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มผู้ปกครอง และทำการสัมภาษณ์ไม่เป็นทางการ สำหรับกลุ่มคณะครู ผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ กรอบแนวคิดการวิจัยสามารถสรุปได้ดังแผนภาพ 7

ภาพประกอบ 7 กรอบแนวคิดการวิจัย

ส่วนที่ 6 นิยามปฏิบัติการ

ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย วิธีการวัดตัวแปร และการแปลความหมายคะแนนที่ได้จากการวัด มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

พฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การกระทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนเพศตรงข้ามด้วยการคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลก่อนตัดสินใจที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่ออนาคตของตนเอง ซึ่งมีองค์ประกอบของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ 4 ประการดังนี้

1. ความสามารถในการสังเกตเพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะนิสัย ความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนต่างเพศก่อนตัดสินใจกระทำกิจกรรมร่วมกัน
2. ความสามารถในการเลือกปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศตามกรอบประเพณี วัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับวัย
3. ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายที่ก่อให้เกิดผลดีต่ออนาคต
4. ความสามารถสรุปประเด็นสำคัญของปัญหาเพื่อทำนายสถานการณ์ของตนเองกับเพื่อนต่างเพศที่จะเกิดขึ้นตามมาอย่างน่าเชื่อถือ

ผู้วิจัยวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณทั้งก่อนและหลังการทดลอง ด้วยแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากข้อค้นพบระยะที่ 1 ร่วมกับการทบทวนเอกสารงานวิจัยในอดีตเป็นแบบวัดที่มีข้อความเกี่ยวกับสถานการณ์ของวัยรุ่น มีลักษณะการเขียนอธิบายความคิดต่อการสนทนาลักษณะที่แสดงถึงเงื่อนไข(Antecedence) 4 สถานการณ์

เกณฑ์การให้คะแนนการเขียนอธิบาย (Scoring Rubrics) แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่

ไม่สามารถอธิบายองค์ประกอบ	ได้คะแนน 0 คะแนน
สามารถเขียนอธิบายได้ 1 องค์ประกอบ	ได้คะแนน 1 คะแนน
สามารถเขียนอธิบายครบ 2 องค์ประกอบ	ได้คะแนน 2 คะแนน
สามารถเขียนอธิบายครบ 3 องค์ประกอบ	ได้คะแนน 3 คะแนน
สามารถเขียนอธิบายครบ 4 องค์ประกอบ	ได้คะแนน 4 คะแนน

การแปลผล

ถ้านักเรียนตอบไม่มีองค์ประกอบ หมายถึง นักเรียนไม่มีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

ถ้านักเรียนตอบ 1 องค์ประกอบ หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณน้อย ต้องปรับปรุง

ถ้านักเรียนตอบ 2 องค์ประกอบ หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณปานกลาง ผ่านเกณฑ์

ถ้านักเรียนตอบ 3 องค์ประกอบ หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณมาก ระดับดี

ถ้านักเรียนตอบ 4 องค์ประกอบ หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณมากที่สุด ระดับดีมาก

จากเกณฑ์การให้ระดับคุณภาพการเขียนอธิบาย (Scoring Rubrics) ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า มีองค์ประกอบของพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ 4 ด้าน และกำหนดระดับคุณภาพไว้ 4 ระดับ ดังนั้นคะแนนเต็มของการประเมินเขียนอธิบายความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณจึงเท่ากับ 16 คะแนน โดยผู้วิจัยจัดกลุ่มการให้คะแนน 0-4 ตามระดับคุณภาพ ดังนี้

คะแนน	ระดับคุณภาพ
≤ 5	1 (ต้องปรับปรุง)
6-9	2 (พอใช้)
10-13	3 (ดี)
≥ 14	4 (ดีมาก)

โปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง ชุดกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ พัฒนาขึ้นด้วยอาศัยแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญาเป็นฐาน เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณและใช้แนวคิดทฤษฎีปัญญาสังคมเป็นเทคนิคการปรับเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญา ที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมการปรับเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการสังเกตตัวแบบผ่านการแสดงบทบาทสมมติในบทละครและได้รับแรงเสริมทางบวก 2) กิจกรรมการพัฒนาการสื่อสารทางบวก สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 และผู้ปกครอง โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการสังเกตตัวแบบหนังสือและผ่านการแสดงบทบาทสมมติตามบทสนทนา 3) กิจกรรมการพัฒนาการควบคุมตนเอง สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้เทคนิคการกำกับตนเอง แบ่งกิจกรรมออกเป็น 10 ครั้ง ในครั้งที่ 1 - 4 เป็นกิจกรรมการปรับเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ใช้เวลา 3 ชั่วโมง 20 นาที ครั้งที่ 5 เป็น

กิจกรรมการพัฒนาการสื่อสารทางบวก ใช้เวลา 2 ชั่วโมง 30 นาที และครั้งที่ 6 - 10 เป็นกิจกรรมการพัฒนาการควบคุมตนเอง ใช้เวลา 8 ชั่วโมง 25 นาที

ส่วนที่ 7 สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานการวิจัยระยะที่ 2 ไว้ว่า พฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมี
วิจรรณญาณของกลุ่มทดลองในระยะหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงทดลอง ผู้วิจัยใช้การศึกษาเชิงคุณภาพแบบการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study Approach) ในการศึกษาในระยะที่ 1 ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาความหมายและเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ร่วมกับการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ และพัฒนาโปรแกรมการปรับปรุงพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ของการศึกษาระยะที่ 2 ซึ่งในการวิจัยแต่ละระยะผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพแบบเฉพาะกรณี (Case Study)

การศึกษาในระยะที่ 1 เป็นการวิจัยในรูปแบบวิธีการศึกษาเฉพาะกรณี คือ วิธีการวิจัยที่มุ่งศึกษากรณีที่เฉพาะเจาะจง จุดเน้นอยู่ที่สิ่งที่ถูกศึกษา (Stake, 2000) และเป็นการศึกษาชีวิตจริงอยู่ในบริบทหรือสถานที่เช่นเดียวกัน มีขอบเขตที่ชัดเจน มีความสมบูรณ์ในตัวเอง มีเวลาและสถานที่แน่นอน ซึ่งจำเป็นต้องมีการเก็บข้อมูลเชิงลึกด้วยอาศัยข้อมูลจากหลากหลายแหล่ง เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ เอกสาร และรายงานต่างๆ เป็นต้น (Yin, 2009) ในการวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีการดำเนินการวิจัยแบบ Instrumental Cases เนื่องจากเลือกตัวอย่างที่ทำการศึกษาเป็นตัวแทนของกรณี ทั้งนี้การวิจัยระยะที่ 1 มีความมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจความหมาย และค้นหาเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ในมุมมองของกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ กลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มนี้ และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ทำงานการปรับปรุงพฤติกรรมวัยรุ่น/พัฒนาการวัยรุ่น โดยมีขั้นตอนดำเนินงานเชิงคุณภาพดังต่อไปนี้

1. สนามวิจัย
2. ผู้ให้ข้อมูลและการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ
5. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
6. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. สนามวิจัย

สนามวิจัยที่ใช้สำหรับศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่กำลังพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งเป็นการคัดเลือกสนามวิจัยแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนั้นจึงได้กำหนดคุณสมบัติของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

1.1 เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาภายใต้บริบทเดียวกันสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีบริบทแตกต่างจากสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ) ด้านการพัฒนาบุคลากรครูที่ยังขาดองค์ความรู้ด้านเทคนิคการเรียนการสอนและโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ส่งผลให้นักเรียนขาดโอกาสในการพัฒนาความสามารถทางการเรียนรู้ทางการคิด ทางทีมบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา จึงประสานงานกับสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต ให้เป็นทีมพัฒนาศักยภาพครูเพื่อสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เข้มแข็งในเขตสุขภาพที่ 9 ร่วมกับศูนย์สุขภาพจิตที่ 9 และโรงพยาบาลจิตเวชนครราชสีมาราชนครินทร์ ปี 2560

1.2 ผู้บริหารของจังหวัดได้มีนโยบายต้องการพัฒนาบุคลากรครูและนักเรียนในสังกัดให้เทียบเท่าโรงเรียนในสังกัดสพฐ. และผู้บริหารโรงเรียนยินดีให้จัดกิจกรรมการวิจัยในโรงเรียน อีกทั้งให้การสนับสนุนพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการพัฒนาศักยภาพครูและนักเรียน เพื่อลดปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น ผู้วิจัยจึงคัดเลือกโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกัน คือ ตั้งอยู่ในชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท มีโรงงานอุตสาหกรรมล้อมรอบ มีแหล่งท่องเที่ยวขนาดจำนวนนักเรียนใกล้เคียงกัน ภายใต้สังกัดเดียวกัน ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนนักเรียนทั้งหมด 421 คน และ โรงเรียนมัธยมศึกษาอีกแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 620 คน

ดังนั้น จากคุณสมบัติของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มาเป็นตัวแทนกรณีศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้พบโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด 2 แห่ง ผู้วิจัยจึงได้ลงภาคสนามเบื้องต้นเพื่อติดต่อพูดคุยกับผู้บริหารและคณะครูที่เกี่ยวข้องทั้ง 2 แห่ง เพื่อทำการขอสัมภาษณ์นักเรียนและผู้ปกครอง

2. ผู้ให้ข้อมูลและการเข้าถึงผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงเน้นศึกษาผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้ประสบการณ์โดยตรงกับเรื่องที่ศึกษา (Information-rich case) และสมัครใจให้ข้อมูลในฐานะเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก(Key Informants) ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ บุคคลที่สามารถให้ข้อมูลได้ชัดเจนและเพียงพอสำหรับการตอบคำถามการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่หนึ่ง นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ทั้งเพศหญิงและเพศชายที่มีอายุ 12-15 ที่มีความเป็นผู้นำ มีความอดทนสู้ชีวิต และมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ (ดูภาคผนวก ข) ซึ่งเป็นคุณลักษณะของวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ จากการให้ข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ผู้วิจัยได้นำคุณลักษณะดังกล่าวมาคัดเลือกนักเรียนที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยครูที่ปรึกษาเป็นผู้คัดเลือกจากการสังเกตพฤติกรรมขณะอยู่ในโรงเรียนและการเยี่ยมบ้าน โดยผ่านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ซึ่งเด็กจะถูกจัดอยู่ในกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ดี กล้าแสดงออก มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน ทั้งนักเรียนเพศหญิงและเพศชาย ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 5 คน กลุ่มที่สอง ผู้ปกครองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ที่ได้รับการคัดเลือกจากครูที่ปรึกษา โดยการสังเกตพฤติกรรมขณะอยู่ในโรงเรียนและการเยี่ยมบ้าน ผ่านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน จำนวน 5 คน และกลุ่มที่สาม ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการทำโปรแกรมปรับพฤติกรรมวัยรุ่น และมีความรู้เชิงทฤษฎีด้านจิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น จำนวน 3 คน และมีรายละเอียดข้อมูลพื้นฐาน ดังตาราง 1 และ 2

ตาราง 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มนักเรียนและผู้ปกครอง

ข้อมูล		ลำดับครอบครัว				
		1	2	3	4	5
นักเรียน	นามสมมติ	เด็กชายเอ	เด็กชายบี	เด็กหญิงพิมพ์	เด็กหญิงดา	เด็กหญิงจุ
	อายุ(ปี)	13	14	15	12	15
	ระดับชั้น	ม.2	ม.3	ม.3	ม.1	ม.3
	จำนวนพี่น้อง	1	2	2	2	2
ผู้ปกครอง	นามสมมติ	สุนีย์	ทนาย	สร้อย	มูตา	สนั่น
	อายุ(ปี)	34	45	46	35	48
	การศึกษา	ป.6	ป.6	ม.6	ไม่ได้เรียน	ม.3
	อาชีพ	ลูกจ้าง โรงงาน	ค้าขาย	ลูกจ้างโรงงาน	รับจ้างทั่วไป	รับเหมา ก่อสร้าง

ตาราง 2 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

ลำดับที่	นามสมมติ	อายุ (ปี)	อาชีพ	ประสบการณ์ทำงานด้านเด็กและเยาวชน
1	อ.ก่าไร.	58	ครูชำนาญการพิเศษ	-ครูแนะแนว ให้การปรึกษาปัญหาวัยรุ่น -ครูดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนลด ละ เลิกบุหรี่ ยาเสพติด เป็นโรงเรียนต้นแบบปลอดบุหรี่ ปี 2558
2.	อ.สุดา.	45	นักจิตวิทยาคลินิก ชำนาญการ	-บริการทดสอบความสามารถทางสติปัญญาของเด็กอายุ 6-16 ปี -กลุ่มบำบัดความคิดพื้นฐานการฝึกสติเพื่อป้องกันโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นและผู้ใหญ่ตอนต้น -การกระตุ้นพัฒนาการและการปรับพฤติกรรมเด็กและวัยรุ่น
3.	อ.เอื้อ.	72	-ที่ปรึกษางานด้าน เด็กและเยาวชน	-นำเยาวชนเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนเยาวชนกับประเทศญี่ปุ่น -ที่ปรึกษาการดำเนินงานด้านสตรีและเยาวชน -สนับสนุนงานเยาวชนด้านนันทนาการ

ผู้วิจัยลงพื้นที่คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และมีการกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกเข้า (Inclusion Criteria) และคัดออก(Exclusion Criteria) ดังตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 เกณฑ์การคัดเลือกและคัดออกของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก	เกณฑ์การคัดเลือกเข้า	เกณฑ์การคัดออก
1.นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3	1.กำลังศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ทั้งเพศหญิงและเพศชาย 2. มีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ ความเป็นผู้นำ อุดหนุนชีวิต และรับผิดชอบต่อหน้าที่ โดยมีวิธีการประเมิน(ภาคผนวก ข) จากครูที่ปรึกษาเป็นผู้คัดเลือกจากการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนและการเยี่ยมบ้าน 3.เด็กนักเรียนได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง นักเรียนมีความยินดีให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ	1.มีภาวะแทรกซ้อนทั้งทางร่างกายและจิตใจที่เป็นอุปสรรคต่อการให้ข้อมูล 2.อยู่ระหว่างการบำบัดรักษาปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์
2.ผู้ปกครอง	1.เป็นผู้ดูแลหลักของเด็กนักเรียนกลุ่มที่มีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ 2. ผู้ปกครองมีความยินดีให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ	1.มีภาวะแทรกซ้อนทั้งทางร่างกายและจิตใจที่เป็นอุปสรรคต่อการให้ข้อมูล 2.อยู่ระหว่างการบำบัดรักษาปัญหาทางอารมณ์
3. ผู้ทรงคุณวุฒิ	1. ผู้มีประสบการณ์ในการทำโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมวัยรุ่นมากกว่า 20 ปี 2. ผู้มีความรู้เชิงทฤษฎีด้านจิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น	ไม่มี

2.2 ผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการวิจัย ได้แก่ คุณครูที่ปรึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และคุณครูสอนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ครูหัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ รวมทั้งสิ้น จำนวน 7 คน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ทราบประวัติข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนและครอบครัว รวมถึงประวัติข้อมูลการเรียนรู้และความประพฤติของนักเรียนขณะอยู่โรงเรียน อีกทั้งเป็นฐานข้อมูลประกอบในการยืนยันข้อมูลที่ได้รับจากผู้ให้ข้อมูลหลัก และได้ทราบความต้องการของคุณครูในการพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นในโรงเรียนที่อยู่ภายใต้บริบทเดียวกัน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

ด้วยงานวิจัยระยะที่ 1 เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือที่สำคัญ คือ ตัวผู้วิจัย และใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการจดบันทึก โดยอธิบายรายละเอียดดังนี้

3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อทำความเข้าใจความหมายและค้นหาเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ด้วยการใช้เครื่องมือเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure) กับผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 2) กลุ่มผู้ปกครอง และ 3) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยการสร้างแนวคำถามในกรอบที่คร่าว ๆ สำหรับการสัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณเป็นไปอย่างมีทิศทาง ซึ่งลักษณะคำถามจะเป็นประเด็นกว้างๆที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบคำถามการวิจัย และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยสร้างประเด็นหลักให้ผู้ตอบสามารถตอบได้กว้างและยืดหยุ่นซึ่งประเด็นคำถามเรียงลำดับตามเนื้อหาและปรับเปลี่ยนคำถามตามลักษณะของผู้ให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บอกเล่าประสบการณ์ ความคิด ความเชื่อ และความรู้สึกต่อประเด็นคำถามที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวทางการสนทนา ขณะเดียวกันผู้วิจัยรับฟังอย่างตั้งใจและตอบสนองต่อเรื่องราวที่ผู้ให้ข้อมูลพรรณนาออกมา พร้อมด้วยคอยกระตุ้นผู้ให้ข้อมูลทบทวนความคิดและความจำเกี่ยวกับประสบการณ์ ความรู้ และความเชื่อของตนเอง โดยใช้คำถามสัมภาษณ์เชิงลึกแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะสำคัญ ได้แก่

1) แนวคำถามหลัก (Main Question)

ผู้วิจัยได้ตั้งเป็นประเด็นคำถามล่วงหน้าสำหรับการสัมภาษณ์ เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นที่ศึกษาและตอบความมุ่งหมายของการวิจัย โดยตั้งเป็นแนวคำถาม ประเด็นกว้างๆ (Interview Guide)

2) คำถามชักเพื่อขยายละเอียดเพิ่มและชัดเจนมากขึ้น (Probing Question)

ผู้วิจัยใช้คำถามชักหลังจากมีการสัมภาษณ์หรือสอบถามตาม ประเด็นคำถามหลัก ซึ่งบางคำตอบยังไม่ชัดเจนขาดรายละเอียด การใช้คำถามชักเพื่อลง รายละเอียดมากยิ่งขึ้นเพื่อให้ได้คำตอบที่ตรงประเด็น หรือระหว่างการสัมภาษณ์เมื่อพบประเด็น ใหม่ที่นอกเหนือจากคำถามหลักที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คำถามชักช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลรายละเอียด และลงลึกในประเด็นนั้นๆ

3) คำถามเพื่อตามประเด็น (Follow-up Questions)

ผู้วิจัยใช้คำถามตามประเด็นเมื่อพบข้อมูลใหม่ๆ ที่มีความ น่าสนใจและสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยนำมาเป็นประเด็นถามระหว่างการ สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกลงไปเกี่ยวกับหัวข้องานวิจัย

3.2 การหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามขึ้นจากการ ทบทวนแนวคิดทฤษฎีและการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณของ วัยรุ่นตอนต้น โดยนำแนวคำถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้าน พฤติกรรมศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 2 ท่าน ซึ่งประเด็น ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ได้แก่ ความมุ่งหมายของการวิจัย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และ สารสำคัญในแนวคำถามหลักและคำถามชัก หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากการตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือ มาปรับแก้ไขประเด็นข้อคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก และผู้วิจัยได้นำไปทดลองเก็บ ข้อมูลกับกลุ่มใกล้เคียงผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 3 ครอบครัวยกเว้นได้มีการปรับลักษณะคำถาม สัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง เพื่อให้การสัมภาษณ์ เชิงลึกสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล เมื่อผู้วิจัยเข้าสู่สนามจริงมีการปรับแนวคำถามอีกครั้ง ตามสถานการณ์และลักษณะของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยตั้งคำถามปลายเปิด “อะไร” “เพราะอะไร” และ “อย่างไร” แต่ละหัวข้อคำถามจะมีประเด็นหลักและประเด็นย่อยที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่มผู้ให้ ข้อมูลหลัก ได้แก่ กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มผู้ปกครอง และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็น

ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคล และยังได้ข้อมูลจากเอกสาร เช่น ข้อมูลสถานการณ์ของนักเรียนในโรงเรียน ปัจจัยที่พบจากงานวิจัย เป็นต้น โดยมีรายละเอียดตัวอย่างแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ 3 แนวคำถาม สำหรับใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ต่างกัันดังนี้

- 1) สร้างและพัฒนาเครื่องมือคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งปรากฏดังตาราง 4
- 2) สร้างและพัฒนาเครื่องมือคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับกลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งปรากฏดังตาราง 5
- 3) สร้างและพัฒนาเครื่องมือคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์การปรับพฤติกรรมวัยรุ่น และพัฒนาการของวัยรุ่น ซึ่งปรากฏดังตาราง 6

ตาราง 4 แนวทางการสร้างแนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

วัตถุประสงค์	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล	ประเด็นคำถาม	ตัวอย่างแนวคำถามหลัก	ตัวอย่างแนวคำถามชัก	แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
1.เพื่อศึกษาความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ	นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ช่วงอายุ 12 -15ปี จำนวน 5 คน	-การสัมภาษณ์เชิงลึก -การสังเกตพฤติกรรม	ความหมาย	1. การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณเป็นอย่างไร	1.1 ในความคิดของน้อง ถ้าจะเลือกคบเพื่อนต่างเพศ น้องคำนึงถึงอะไรบ้าง 1.2 จากสิ่งที่น้องเล่า น้องคบเพื่อนต่างเพศตามที่เล่าหรือไม่ เพราะอะไร 1.3 น้องทำกิจกรรมใดบ้างกับเพื่อนต่างเพศ และใช้เวลาช่วงใดบ้าง 1.4 น้องเคยได้ยินคำว่า “วิจารณญาณ ” หรือไม่ตามความเข้าใจของน้องคืออะไร 1.5 จากลักษณะการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณที่เล่ามา น้องคิดว่าตนเองปฏิบัติตามแบบนั้นหรือไม่อย่างไร	-แนวคิดการคบเพื่อนต่างเพศ -ทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางกรรคิดของเปียเจต์ -แนวคิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ -แนวคิดการคบเพื่อนต่างเพศ

ตาราง 4(ต่อ)

วัตถุประสงค์	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล	ประเด็นคำถาม	ตัวอย่างแนวคำถามหลัก	ตัวอย่างแนวคำถามชัก	แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2.เพื่อศึกษาเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ	นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ช่วงอายุ 12 -15ปี จำนวน 5 คน	-การสัมภาษณ์เชิงลึก -การสังเกตพฤติกรรม	-เงื่อนไข	2.เพราะอะไรนักเรียนคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ	2.1 เพราะเหตุใดน้องจึงเลือกคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ 2.2 เมื่อคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณเกิดผลกับน้องอย่างไร	-แนวคิดการคิดอย่างมี วิจารณญาณ -ทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางการรู้คิดของเพียเจต์

ตาราง 5 แนวทางการสร้างแนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับกลุ่มผู้ปกครอง

วัตถุประสงค์	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล	ประเด็นคำถาม	ตัวอย่างแนวคำถามหลัก	ตัวอย่างแนวคำถามชัก	แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
1. เพื่อศึกษาความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ	-ผู้ปกครองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ที่มีพฤติกรรมคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ และเป็นผู้ดูแลหลัก จำนวน 5 คน	-การสัมภาษณ์เชิงลึก -การสังเกตพฤติกรรม	- ความหมาย	1. การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของลูกวัยรุ่นควรเป็นอย่างไร	1.1 ท่านทราบหรือไม่ว่า ลูกของท่านมีเพื่อนต่างเพศหรือไม่ และลูกคบเพื่อนคนนั้นเพราะอะไร 1.2 เพื่อนต่างเพศที่ลูกของท่านคบอยู่มีลักษณะอย่างไร 1.3 ท่านเคยได้ยินคำว่า “ วิจารณญาณ ” หรือไม่ ตามความเข้าใจของท่าน คืออะไร 1.4 การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นควรมีลักษณะอย่างไร ลองยกตัวอย่าง 1.5 จากลักษณะการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณที่ท่านบอกมา คิดว่าลูกๆปฏิบัติตามแบบนี้หรือไม่ อย่างไร	-แนวคิดการคบเพื่อนต่างเพศ -ทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางารรู้คิดของเปียเจต์ -แนวคิดการคิดอย่างมี วิจารณญาณ -แนวคิดการคบเพื่อนต่างเพศ - -แนวคิดการคิดอย่างมี วิจารณญาณ

ตาราง 5 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล	ประเด็นคำถาม	ตัวอย่างแนวคำถามหลัก	ตัวอย่างแนวคำถามชัก	แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อศึกษาเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจรรย์ญาณ	-ผู้ปกครองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่1-3 ที่มีพฤติกรรมกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจรรย์ญาณและเป็นผู้ดูแลหลักจำนวน5คน	-การสัมภาษณ์เชิงลึก -การสังเกตพฤติกรรม	-เงื่อนไข	2. อะไรที่ทำให้ลูกวัยรุ่นมีการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจรรย์ญาณ	2.1 เพราะเหตุใดลูกๆของท่านเลือกคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจรรย์ญาณ 2.2 การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจรรย์ญาณจะเกิดผลอย่างไรกับลูกของท่าน	-แนวคิดการคบเพื่อนต่างเพศ -แนวคิดการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ -ทฤษฎีพัฒนาการทางจิต-สังคมของอีริคสัน

ตาราง 6 แนวทางการสร้างแนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

วัตถุประสงค์	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล	ประเด็นคำถาม	ตัวอย่างแนวคำถามหลัก	ตัวอย่างแนวคำถามชัก	แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
1. เพื่อศึกษาความหมายและเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ	ผู้ทรงคุณวุฒิ 1. ด้านจิตวิทยา พัฒนาการของวัยรุ่น 2. ด้านการปรับพฤติกรรมวัยรุ่น จำนวน 3 คน	-การสัมภาษณ์เชิงลึก -การสังเกตพฤติกรรม	- ความหมาย	1. การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นควรเป็นอย่างไร	1.1 ในความคิดของท่าน การเลือกคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่น ควรต้องคำนึงถึงอะไรบ้าง 1.2 วิจารณญาณตามประสบการณ์ทางวิชาการของท่านคืออะไร 1.3 การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นควรมีลักษณะอย่างไร ช่วยยกตัวอย่าง 1.4 คิดว่าวัยรุ่นไทยเลือกคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณตามที่ท่านบอกมาหรือไม่อย่างไร	-แนวคิดการคบเพื่อนต่างเพศ ทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางการรู้คิดของเปียเจต์ -แนวคิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ -แนวคิดการคบเพื่อนต่างเพศ -แนวคิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ -แนวคิดการคบเพื่อนต่างเพศ -แนวคิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ตาราง 6 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล	ประเด็นคำถาม	ตัวอย่างแนวคำถามหลัก	ตัวอย่างแนวคำถามชัก	แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อศึกษาเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ	ผู้ทรงคุณวุฒิ 1. ด้านจิตวิทยา พัฒนาการของวัยรุ่น 2. ด้านการปรับพฤติกรรมวัยรุ่น จำนวน 3 คน	- การสัมภาษณ์เชิงลึก - การสังเกตพฤติกรรม	- เงื่อนไข	2. อะไรที่ทำให้วัยรุ่นมีการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ	2.1 ท่านคิดว่าเพราะเหตุใดวัยรุ่น ต้องเลือกคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ 2.2 หากวัยรุ่นคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณท่านคิดว่าจะเกิดผลอย่างไรกับวัยรุ่น	- แนวคิดการคบเพื่อนต่างเพศ - แนวคิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ - ทฤษฎีพัฒนาการทางจิต-สังคมของอีริคสัน

หมายเหตุ แนวคำถามสามารถปรับยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์

จากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างข้างต้นผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์ช่วยในการเก็บข้อมูล เนื่องจากผู้วิจัยเก็บข้อมูลเพียงคนเดียว ซึ่งการเก็บข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สมุดจดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายรูปมือถือเพื่อบันทึกและเก็บรายละเอียดต่างๆ โดยผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงและถ่ายภาพผู้ให้ข้อมูลก่อนทุกครั้ง

3.3 การสังเกต แบ่งออกเป็น 2 ช่วงดังนี้

ก) ช่วงแรกเข้าสู่สนามเป็นระยะเวลา 3 เดือน ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ซึ่งเป็นช่วงที่ผู้วิจัยลงไปปฏิบัติหน้าที่เป็นครูสอนแนะแนวให้กับนักเรียนทุกระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา เพื่อสร้างความรู้จักคุ้นเคยด้วยการคลุกคลี(ชาย โพธิ์สีดา, 2554)กับคณะคุณครูและนักเรียนเกือบทุกกิจกรรมของโรงเรียนจนได้รับความไว้วางใจเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน เผชิญเหตุปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและเป้าหมายของการวิจัย จนผู้วิจัยได้พบคุณครูที่เป็น ผู้ควบคุมสถานการณ์ (Gate Keeper) ในโรงเรียน และเป็นที่เคารพนับถือของคณะครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ทำให้ผู้วิจัยสามารถวางแผนดำเนินการวิจัยแต่ละช่วงอย่างราบรื่น

ข) ช่วงอยู่ในสนามเป็นระยะเวลา 2 เดือน ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ซึ่งเป็นการสังเกตร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (Lofland, 1971) ได้แก่ 1) การสังเกตบริบทของโรงเรียนมัธยม เช่น ลักษณะการเรียนการสอน ลักษณะบรรยากาศภายในและภายนอกโรงเรียน ลักษณะกิจกรรมของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น 2) สังเกตพฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ของผู้ให้ข้อมูลลักษณะให้การสัมภาษณ์ เช่น ท่าทาง การสนทนาได้ตอบ น้ำเสียง สีหน้า แววตาขณะให้ข้อมูล การสบตา การนั่ง เป็นต้น

3.4 การจดบันทึก

ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกทันทีหลังการสังเกตลักษณะท่าทางต่างๆ ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ขณะทำการสัมภาษณ์ อีกทั้งบันทึกลักษณะการแสดงออกที่น่าสนใจ เช่น น้ำเสียง ท่าทาง สีหน้า แววตา เป็นต้น พร้อมด้วยการทบทวนและเรียบเรียงการบันทึกใหม่ เพื่อประเมินข้อมูลจากการสัมภาษณ์มีข้อมูลที่เพียงพอหรือไม่ ควรเพิ่มเติมประเด็นใดบ้าง ซึ่งการบันทึกไม่รวมความคิดเห็นของผู้วิจัย

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยแบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่

1.4.1 ช่วงก่อนการลงสนามวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยกำหนดข้อปฏิบัติในการลงสนามวิจัยในการขอจริยธรรมในคน เช่น การขอเก็บข้อมูลกลุ่มผู้ปกครองและนักเรียนจะรักษาข้อมูลส่วนตัวเป็นความลับการวิจัยต้องไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูล หากผู้ให้ข้อมูลรู้สึกไม่สบายใจหลังให้ข้อมูลสามารถแจ้งยกเลิกการให้ข้อมูลได้ และการให้บริการปรึกษาเมื่อผู้ให้ข้อมูลหลักมีความต้องการ เป็นต้น หลังจากได้รับการพิจารณาอนุมัติเอกสารรับรองจริยธรรมของโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ ผู้วิจัยได้ทำหนังสือเรียนนายองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยและขออนุญาตเก็บข้อมูลในโรงเรียนมัธยมศึกษาภายใต้สังกัด เมื่อได้รับการอนุญาต ช่วงแรกของการเดินทางเข้าสู่สนามวิจัย คือ ต้นเดือนมิถุนายน จนกระทั่งถึงช่วงการถอนตัวออกมาประมาณปลายเดือนกันยายน พ.ศ.2560 ผู้วิจัยเริ่มจากการติดต่อผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกและลงพื้นที่สร้างความคุ้นเคยกับบุคลากรครูในโรงเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนในฐานะครูแนะแนวให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยใช้เวลาช่วงนี้สังเกตและศึกษานักเรียนมัธยมขณะอยู่ในชั้นเรียน ทำกิจกรรมกับเพื่อนๆในโรงเรียน และการเรียนการสอนของคุณครู เพื่อได้รับความไว้วางใจและเข้าถึงข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งระหว่างนักเรียนและผู้ปกครอง และเป็นแนวทางเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้วยการพัฒนาแนวคำถามสัมภาษณ์แบบปลายเปิด (open-ended questions guideline) ผู้วิจัยได้นำประเด็นสัมภาษณ์นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และผู้ปกครองเฉพาะที่เป็นเรื่องเข้าใจยากมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาผู้มีประสบการณ์การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพให้คำแนะนำปรับแก้ไขแนวคำถาม ผู้วิจัยมีฐานะเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทำหน้าที่ทบทวนหลักการแนวปฏิบัติในการเก็บข้อมูลภาคสนาม นำทักษะและความสามารถเฉพาะตัวในการเข้าถึงข้อมูลอย่างเป็นธรรมชาติ เพื่อใช้คำถามต่างๆได้เหมาะสมกับสถานการณ์และผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์ต่างกัน

ผู้วิจัยได้นำร่างแนวคำถามนี้ไปทดลองใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 3 ครอบครัวที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก แล้วนำข้อบกพร่องที่พบมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้มีความเหมาะสมที่สุดก่อนนำไปใช้จริง เช่น บางคำถามผู้ให้ข้อมูลคิด ไม่ออก ตอบไม่ได้ นิ่งเงียบ หรือไม่เข้าใจคำถามเพราะเป็นศัพท์วิชาการหรือต้องอธิบายเพิ่มเติม ผู้วิจัยจึงต้องปรับภาษาที่ใช้ในคำถาม เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลทุกคนเข้าใจง่ายขึ้น เป็นต้น

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลมีความกังวลใจในคำตอบของตนเอง ผู้วิจัยจึงขออนุญาตให้พูดคุยตัวอย่างกิจกรรมประกอบการให้ข้อมูลในประเด็นนั้นๆ เพื่อการสื่อสารเข้าใจที่ตรงกัน เมื่อนักเรียนและผู้ปกครองทราบว่าผู้วิจัยเป็นนักสังคมสงเคราะห์จิตเวชของกรมสุขภาพจิต หรือคุณครูมักเรียกว่า “คุณหมอ” ผู้ให้ข้อมูลแสดงการยอมรับและยินดีให้ข้อมูลที่เข้าใจเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย

1.4.2 ช่วงการเก็บข้อมูลและปิดท้ายงานในสนามวิจัย

การทำงานกับคนเป็นเวลานานทำให้การวิจัยมีความน่าเชื่อถือและมีความเชื่อมั่น ในช่วงการสังเกตการณ์ในพื้นที่ ผู้วิจัยจำเป็นต้องค้นหาผู้ควบคุมสถานการณ์โรงเรียน (gate keeper) ที่จะทำให้อุบัติการณ์การวิจัยได้รับความไว้วางใจและสามารถเข้าถึงผู้ร่วมวิจัยในสนามวิจัยได้ ซึ่ง gate keeper จะช่วยให้ผู้ร่วมวิจัยยอมให้ข้อมูลที่เป็นจริงและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้วิจัย (Fetterman, 1989) ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้รับการช่วยเหลือจากคุณครูหัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน ผู้บริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา และเป็นคุณครูสอนประจำวิชา สุขศึกษาและพลศึกษามากกว่า 30 ปี พาผู้วิจัยแนะนำตัวกับคณะครูในสนามวิจัย ว่าเป็นคุณหมอมารจากสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต ปัจจุบันอยู่ระหว่างการทำปริญญาโทระดับปริญญาเอก เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้แนะนำตัวและอธิบายกระบวนการเก็บข้อมูลต่อนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และผู้ปกครอง ต่อมานำผู้วิจัยทำความรู้จักกับคุณครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการเพื่อช่วยจัดตารางสอนให้ผู้วิจัยทำกิจกรรมการเรียนการสอนในคาบเรียนวิชาแนะแนวหรือคาบว่างอื่น เมื่อผู้วิจัยทำความรู้จักกับนักเรียนทั้งระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการประสานครูที่ปรึกษาเพื่อคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ คุณครูหัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียนช่วยประสานนักเรียน และผู้ปกครองที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก นอกจากนี้ช่วยจัดสถานที่สำหรับห้องสัมภาษณ์และแจ้งการนัดหมายผู้ให้ข้อมูลหลักกับผู้วิจัยล่วงหน้า เมื่อถึงวันนัดหมายแนะนำตัวผู้วิจัยกับผู้ปกครองของนักเรียนที่ถูกคัดเลือก ผู้วิจัยแนะนำตัวในฐานะนักสังคมสงเคราะห์จิตเวชคนหนึ่งตามความจริงและทำหน้าที่ครูแนะแนวในโรงเรียน ซึ่งอาจทำให้นักเรียนและผู้ปกครองให้ข้อมูลบิดเบือนในด้านบวกมากเกินไป แต่ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์แนวคำถาม และประโยชน์ของข้อมูลในการศึกษารุ่นนี้เพื่อการวิจัยเท่านั้น เพื่อแสดงความจริงใจและสร้างความไว้วางใจสำหรับทุกฝ่าย ผู้วิจัยให้ผู้ปกครองซักถามทำความเข้าใจและลงนามยินยอมในฐานะผู้มีอำนาจกระทำแทนเยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปีได้เข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจก่อนเริ่มเก็บข้อมูล ทุกท่านทราบว่าการศึกษาวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาพัฒนาโปรแกรมการ

ปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นและประโยชน์เชิงส่งเสริมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงสำหรับวัยรุ่นกลุ่มอื่นๆต่อไป

การเริ่มเข้าสนามจริงแนะนำตัวและเริ่มสร้างสัมพันธภาพ (rapport) กับนักเรียนมัธยมศึกษา ปีที่1-3 เพื่อให้ได้การยอมรับจากสนามวิจัยว่าเป็นผู้ที่น่าเชื่อถือไว้วางใจได้ โดยผู้วิจัยเลือกใช้สรรพนามแทนตัวเองว่า “ครู닝” เพราะเด็กนักเรียนรู้จักในฐานะครูแนะแนวและเป็นหมอจากกรุงเทพฯ ไม่ได้ใช้คำว่า “หมอ” และสรรพนามแทนนักเรียนเรียกชื่อเล่นของนักเรียนในระหว่างการสัมภาษณ์ การแต่งกายของผู้วิจัยไม่มีสัญลักษณ์ของกรมสุขภาพจิต สวมใส่ชุดสุภาพทั่วไป ในช่วงสัปดาห์แรกของการลงสนามวิจัย ครูหัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียนให้หนึ่งที่โต๊ะประจำห้องพักครูฝ่ายกิจการนักเรียนและร่วมสนทนากับคณะครูในห้องฝ่ายกิจการนักเรียน ผู้วิจัยมีโอกาสดำเนินการพูดคุยกับครูที่ปรึกษาประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่1-3 และได้เข้าสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) ขณะที่นักเรียนของแต่ละห้องมาส่งงานครูประจำชั้น และได้รับมอบหมายงานอื่นๆเพิ่ม รวมถึงการทำกิจกรรมต่างๆของนักเรียนในห้องฝ่ายกิจการนักเรียน ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่านักเรียน คณะครู และผู้ปกครองมองผู้วิจัยเป็นคุณหมอมารจากกรุงเทพฯคนหนึ่ง มาปฏิบัติงานดูแลสุขภาพจิตนักเรียนในโรงเรียนมากกว่าสถานะผู้วิจัย ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลทั้งทางลบและทางบวกเกี่ยวกับสถานการณ์ของนักเรียนและคณะครู ผู้วิจัยรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับความสะดวกไว้วางใจในสนามวิจัย ทำให้ได้รับความร่วมมือในการเก็บข้อมูลด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ผู้วิจัยลงสนามวิจัยทุกวันจันทร์ - วันศุกร์ เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลหลัก และเก็บข้อมูลตั้งเวลา 13.00-15.30 น. ซึ่งเป็นช่วงที่นักเรียนและผู้ปกครองสะดวกให้ข้อมูล

ผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และมีการบันทึกเสียงของผู้ให้ข้อมูลหลัก บริเวณเก้าอี้รับแขกที่เป็นสัดส่วนในห้องพักครูฝ่ายกิจการนักเรียน เนื่องจากเป็นห้องที่นักเรียนและผู้ปกครองรู้จักเป็นอย่างดี โดยช่วงสองสัปดาห์แรกของเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2560 ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่1-3 ในบริเวณเก้าอี้รับแขกในห้องพักครูฝ่ายกิจการนักเรียน และตั้งแต่สัปดาห์ที่สามของเดือนสิงหาคม ถึงต้นเดือนกันยายนพ.ศ. 2560 สัมภาษณ์ผู้ปกครองของนักเรียนที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก เริ่มต้นการสัมภาษณ์ด้วยการสร้างสัมพันธภาพ เพื่อทำความคุ้นเคยและความเป็นมิตรระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียน โดยผู้วิจัยเกริ่นถามเรื่องทั่วไป เรื่องการเรียน เรื่องเพื่อน ก่อนนำเชื่อมโยงไปสู่แนวคำถามที่เตรียมไว้ ระหว่างสัมภาษณ์ผู้วิจัยปรับคำถามให้เหมาะสมและยืดหยุ่นตามสถานการณ์เพื่อให้คำตอบของผู้ให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์ใกล้เคียงความจริง และอธิบายได้ชัดเจนมากขึ้น เมื่อสัมภาษณ์เสร็จผู้ให้ข้อมูลทุกคนได้รับสมุด

บันทึกและมีข้อความดูแลสุขภาพจิตของสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ เป็นของตอบแทน 1 เล่มโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ

5. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งอยู่ในรูปแบบการบันทึกเสียง และบันทึกแบบจดข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามกระบวนการเชิงคุณภาพ ดังนี้ (ชาย โพธิ์สิตา, 2554)

1.การจัดระเบียบข้อมูล(Data Organizing) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลตามมุมมองของผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้มาถอดเทปเป็นคำพูด คำต่อคำ ใส่แบบฟอร์มบรรยายให้เป็นรูปธรรมและอย่างเป็นระบบระเบียบ อ่านซ้ำไปซ้ำมา เพื่อแบ่งประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัย

2. การลงรหัส (Coding) นำข้อมูลดิบที่ได้มาแบ่งย่อยตามประเด็นของวัตถุประสงค์ที่ศึกษา เพื่อจับประเด็นของแต่ละเนื้อหา ทำให้เห็นความคล้ายคลึงและความแตกต่างของเนื้อหา ผู้วิจัยจึงเริ่มการลงรหัสในเนื้อหาที่คล้ายคลึงกันเป็นอันดับแรกเพื่อแยกแยะระหว่างความหมายและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ เมื่อเกิดความเข้าใจรูปแบบของความหมายและเงื่อนไข ผู้วิจัยได้ให้รหัสหัวข้อย่อยของแต่ละเรื่อง เพื่อแยกองค์ประกอบสำคัญและนำไปอธิบายตีความในมุมมองของผู้ให้ข้อมูลหลัก

3.นำข้อมูลที่ลงรหัสมาจัดเป็นหมวดหมู่ (Clustering) ตามลักษณะข้อมูลที่สัมพันธ์กัน โดยผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 หมวดหมู่ คือ ความหมาย และเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณตามมุมมองของผู้ให้ข้อมูลหลัก และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนา ต่อมาผู้วิจัยดำเนินการสรุปและตีความ ตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นของวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งการวิเคราะห์ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้ร่วมการลงรหัสกับนักวิชาการอีกหนึ่งท่าน (Peer debriefing) คือ อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ของผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์การดำเนินการศึกษาตามระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการร่วมกันลงรหัส ตรวจสอบรหัส และตีความร่วมกัน จากนั้นนำให้ผู้เป็นเจ้าของมุมมองเป็นผู้ตรวจสอบและตีความ

4. การแสดงข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ถูกจัดเป็นหมวดหมู่มาแสดงเป็นเรื่องราวตามประเด็นความหมายและเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ตรงตามความเป็นจริงกับมุมมองของผู้ให้ข้อมูลหลัก

6. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ (Credibility) และการยืนยันผล (Confirmability) ของข้อมูลเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อข้อมูลที่เก็บรวบรวมมีความสอดคล้องตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และผลการวิจัยเป็นที่ยอมรับ รวมถึงสามารถถ่ายทอดผลการวิจัย

(Transferability)ไปยังสภาพการณ์ที่คล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือและข้อมูลดังนี้

1) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านพฤติกรรมศาสตร์และด้านวิจัยเชิงคุณภาพเป็นผู้พิจารณา

2) นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3) นำแบบสัมภาษณ์ทดลองใช้กับตัวอย่างที่ใกล้เคียงผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 3 ครอบครัว เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และพัฒนาแนวคำถามสัมภาษณ์ให้เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูล โดยตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ว่าข้อมูลที่ได้รับเพียงพอและสอดคล้องครอบคลุมประเด็นที่จะศึกษาตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ จึงปรับแนวคำถามสัมภาษณ์ให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยใช้การสอบทานข้อมูล ผู้วิจัยจะถอดเทปคำต่อคำ วิเคราะห์แล้วนำไปให้ผู้ให้ข้อมูลหลัก(Key Informants)ตรวจสอบการตีความและนำมาปรับปรุงเพื่อให้เกิดความถูกต้องของข้อมูลมากที่สุด จากนั้นนำข้อมูลกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลหลักยืนยัน (Member Check) ด้วยการลงนามในเอกสาร อีกทั้งผู้วิจัยมีการบันทึกแสดงร่องรอยของการมีอคติจากผู้ให้ข้อมูลและผู้วิจัยที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการเก็บข้อมูล จากการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วม และบันทึกข้อมูลส่วนตัวของผู้วิจัยในขณะอยู่ในสนามวิจัย

ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล (Credibility) และการยืนยันผล(Confirmability)โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ยืนยันข้อมูลดังกล่าวจากหลายแหล่งข้อมูล(Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลโดยการเทียบเคียงข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ปกครอง ผู้ทรงคุณวุฒิ ครูที่ปรึกษา หากพบข้อมูลสอดคล้องตรงกัน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้สรุปและตีความเทียบเคียงวิเคราะห์กับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับบันทึกในระยะเวลาต่างๆมาสู่การเปรียบเทียบเพื่อพัฒนาข้อมูลโดยปราศจากอคติของผู้วิจัย

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research)

1.แบบแผนการทดลอง

การวิจัยในระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงทดลองประเภทกึ่งทดลอง(Quasi-Experimental Design) รูป แบบ (Non-Randomized Control – Group Pretest-Posttest Design)(อรพินทร์ ชูชม.2552) เป็นการศึกษาผลของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตามได้จากการเปรียบเทียบผลการวัดตัวแปรตามก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

(นวลฉวี ประเสริฐสุข. 2556) ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อการพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น และวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลอง (Experimental Group) และกลุ่มควบคุม (Control Group) อยู่ในห้องเรียนและโรงเรียนเดียวกัน เพื่อเป็นการควบคุมสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เหมือนกันทั้ง 2 กลุ่ม และทำกิจกรรมในช่วงเวลาเดียวกัน โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบการวัดก่อนการทดลอง (Pretest) และวัดหลังการทดลอง (Posttest) แสดงลักษณะของแบบแผนการวิจัยดังตาราง 7

ตาราง 7 แบบแผนการทดลองของการใช้โปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

กำหนดแบบกลุ่ม	Pre-test	โปรแกรมการปรับ พฤติกรรมที่มีผลต่อ พฤติกรรมการคบ เพื่อนต่างเพศอย่างมี วิจารณญาณ	Post-test
กลุ่มทดลอง	T _{1E}	X	T _{2E}
กลุ่มควบคุม	T _{1c}		T _{2c}

คำอธิบายสัญลักษณ์ :

X แทน ตัวแปรอิสระ)Independent Variableซึ่งจัดกระทำโดยผู้ทดลอง (

T₁ แทน การวัดก่อนที่จะทำการทดลอง)Pretest(

T₂ แทน การวัดหลังจากที่ทำการทดลองแล้ว)Posttest(

E แทน กลุ่มทดลอง)Experimental Group(ได้รับการจัดกระทำตามโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

C แทน กลุ่มควบคุม)Control Group(ได้รับกิจกรรมอื่นเกี่ยวกับการป้องกันตนเอง
ห่างไกล ยาเสพติด

T_{1E} T_{2E} แทน การวัดก่อนและวัดหลังในกลุ่มทดลองตามลำดับ

T_{1c} T_{2c} แทน การวัดก่อนและวัดหลังในกลุ่มควบคุมตามลำดับ

2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยระยะนี้แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้

2.1 ช่วงการทดสอบสมมติฐาน

มีประชากร คือ กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 65 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาทั้งเพศหญิงและเพศชายที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 มีอายุระหว่าง 12-13 ปี ของโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา โดยคุณครูหัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียนประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนทั้งระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 ห้องเรียนได้ทราบเกี่ยวกับรายละเอียดของโครงการวิจัยและต้องการอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรม ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสมัครใจและได้รับการยินยอมจากผู้ปกครองให้เข้าร่วมการวิจัย ไม่มีโรคประจำตัวที่เป็นอุปสรรคต่อการวิจัย และมีความสามารถอ่านเขียนภาษาไทยได้ ผู้วิจัยประเมินความสามารถด้านการอ่านเขียนภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคลจากครูหัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียนและครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการเป็นผู้คัดเลือก พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้องที่หนึ่งและห้องที่สอง มีความสามารถด้านการอ่านเขียนภาษาไทยได้มากกว่าห้องที่สาม ดังนั้นจึงกำหนดให้นักเรียนทั้ง 2 ห้องเป็นกลุ่มตัวอย่าง ห้องเรียนที่หนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 23 คน และแบ่งห้องเรียนที่สองเป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 20 คน รวมจำนวน 43 คน ระหว่างการทดลองมีนักเรียนกลุ่มทดลองขาดเรียนอยู่ไม่ครบโปรแกรมฯ จำนวน 1 คน เหลือกลุ่มทดลอง จำนวน 22 คน ส่วนกลุ่มควบคุมมีนักเรียนขาดทำการวัด posttest จำนวน 2 คน เหลือกลุ่มควบคุม จำนวน 18 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 40 คน ดังรายละเอียดในตารางดังนี้

จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภทกลุ่มและห้องเรียน

ประเภทกลุ่ม	ห้องเรียน		รวม
	ม.1/1	ม.1/2	
ทดลอง	22	-	22
ควบคุม	-	18	18

2.2 ช่วงการประเมินผลโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

มีประชากร คือ กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เข้ากลุ่มทดลอง จำนวน 22 คน กลุ่มผู้ปกครองที่ร่วมกิจกรรมของกลุ่มทดลอง จำนวน 22 คน กลุ่มคณะครูและผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 คน

กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งเพศหญิงและเพศชายที่เข้ากลุ่มทดลอง ผู้วิจัยคัดเลือกจากความสมัครใจเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 9 คน กลุ่มผู้ปกครองที่ร่วมกิจกรรมของกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยคัดเลือกจากความสมัครใจเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 9 คน เพื่อประเมิน 3 ประเด็น ได้แก่ การนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน คุณค่า/ประโยชน์ของโปรแกรมฯ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโปรแกรมฯ ส่วนกลุ่มคณะครูและผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยคัดเลือกจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยและมีผลกระทบต่อนโยบายของโรงเรียน ได้แก่ ครูหัวหน้าฝ่ายกิจกรรมนักเรียน ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการปรับพฤติกรรมวัยรุ่น ได้แก่ ผู้มีประสบการณ์ทำโปรแกรมการปรับพฤติกรรมเยาวชนมากกว่า 20 ปี และผู้อำนวยการสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ จำนวน 2 คน ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เพื่อประเมิน 3 ประเด็น ได้แก่ ความคุ้มค่า/ประโยชน์ของโปรแกรมฯ การนำไปประยุกต์ใช้ทำกิจกรรมกับนักเรียนและผู้ปกครองในโรงเรียน และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโปรแกรมฯ

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ โปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการทดลองเป็นโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น โดยสร้างกิจกรรม 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) กิจกรรมการปรับเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ 2) กิจกรรมการพัฒนาการสื่อสารทางบวก และ 3) กิจกรรมการพัฒนาการควบคุมตนเอง ให้มีเนื้อหาครอบคลุมตามนิยามและเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ จากข้อค้นพบในการศึกษาวิจัยระยะที่ 1 ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อนำมาสร้างนิยามปฏิบัติการของพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

3.1.2 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อค้นพบจากการวิจัยระยะที่ 1 เป็นตัวแปรเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ เจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ การควบคุมตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลด้วยการสื่อสารทางบวก และการเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง โดยนำมาสร้างเป็นกิจกรรม 3 รูปแบบ ได้แก่ การปรับ เจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณผ่านการแสดงบทบาทสมมติ การพัฒนาการสื่อสารทางบวกสำหรับผู้ปกครอง และการพัฒนาการควบคุมตนเอง โดยผู้วิจัยนำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการสร้างกิจกรรม เช่น ธรรมนันทิกา แจ่มสว่าง (2547) บุญสิทธิ์ ไชยชนะ(2543) เป็นต้น เพื่อนำมาพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรม การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

3.1.3 การปรับเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณผ่านการแสดงบทบาทสมมติ ตามขั้นตอนดังนี้

3.1.3.1 วิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัด(ภาคผนวก ข)ตามความหมายของพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยได้ให้นิยามเชิงปฏิบัติการ

3.1.3.2 กำหนดแก่นของเรื่องโดยแต่ละเรื่องราวและบทสนทนาเกี่ยวกับพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการแสดงตัวแบบที่ส่งผลถึงการกระทำอันมาจากการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการคบเพื่อนต่างเพศ

3.1.3.3 นำบทละคร(ต้นฉบับ) จำนวน 8 เรื่อง พร้อมขั้นตอนการจัดกิจกรรมเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อพิจารณารูปแบบกิจกรรม เนื้อหา ภาษา และความเหมาะสม

3.1.3.4 ทำการปรับปรุงบทละคร จัดทำฉบับร่าง และขั้นตอนการจัดกิจกรรม

3.1.3.5 นำบทละครและรูปแบบการจัดกิจกรรมให้ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบเนื้อหาพิจารณาเรื่องราว ภาษา และความเหมาะสมของบทละครแต่ละเรื่องและขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นว่ามีความครอบคลุมนิยามปฏิบัติการและเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำมาปรับปรุงก่อนนำไปทดลองใช้ (Try out) ซึ่งพบข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข คือ

ขั้นเตรียมความพร้อม ผู้วิจัยขาดการกล่าวถึงวัตถุประสงค์ การเกริ่นนำเข้ากิจกรรม แก้ไขข้อบกพร่อง โดยผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน พูดถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรม และมีคำถามเกริ่นนำเข้ากิจกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณด้วยการแสดงบทบาทสมมติจำนวน 8 เรื่อง แจกกติกาการแสดงด้วยการแบ่งกลุ่ม รอบการแสดงของแต่ละกลุ่ม กลุ่มที่ยังไม่ได้

แสดงให้เป็น ผู้สังเกตการณ์ และการทำกิจกรรมไปงานหลังเสร็จสิ้นการแสดงแต่ละเรื่องครบทุกกลุ่ม

ขั้นเสนอตัวแบบร่วมกับการชี้แนะทางวาจา ผู้วิจัยขาดการอธิบายรายละเอียดสำหรับนักเรียนที่เป็นผู้สังเกตการณ์ และรายละเอียดของคำถาม แกะไขข้อบกพร่องโดยแยกขั้นเสนอตัวแบบ และขั้นการชี้แนะทางวาจาอย่างชัด ขั้นเสนอตัวแบบ ผู้วิจัยแจ้งนักเรียนให้แสดงละครเรื่องอะไรบ้างในแต่ละครั้งขั้นชี้แนะทางวาจา ผู้วิจัยอธิบายคำถามอย่างชัดเจน 4 คำถาม หลังจากทุกกลุ่มเสร็จสิ้นการแสดงบทบาทสมมติของละครแต่ละเรื่อง

ขั้นการให้ข้อมูลย้อนกลับ ผู้วิจัยขาดการให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการแสดงบทบาทสมมติ และขาดอธิบายรายละเอียดของการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ แกะไขข้อบกพร่อง โดยผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการแสดงบทบาทสมมติ การสังเกตตัวละคร และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต และการให้ข้อมูลย้อนกลับมีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดของละครแต่ละเรื่อง

3.1.3.6 นำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน ซึ่งพบข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไขเรื่องความยาวของบทละครทำให้นักเรียนจำบทไม่ได้ และนักเรียนไม่สามารถเข้าใจเนื้อเรื่องในบทละครได้ทั้งหมด ผู้วิจัยทำการแก้ไขปรับปรุงตามข้อบกพร่องที่พบ โดยปรับบทสนทนาให้กระชับขึ้น และเพิ่มการบรรยายสถานที่เกิดเหตุ แบ่งบทบาทตัวแสดงอย่างชัดเจนเพื่อผู้แสดงเข้าใจง่ายขึ้นและเป็นบทละครฉบับสมบูรณ์ ทั้งหมด 8 เรื่อง(ภาคผนวก ข) ได้แก่

- (1) สังเกตดูรู้ทันเพื่อน
- (2) มองเพื่อนออก
- (3) กิจกรรมหลังเลิกเรียน
- (4) สิ่งที่น่าสนใจ
- (5) รู้คุณรู้โทษ
- (6) เริ่มต้นใหม่..ฝันอยู่ไม่ไกล
- (7) รู้ทันสิ่งสำคัญ
- (8) ระวังตนระวังภัย

ตัวอย่างกิจกรรม

เวลา ใน แต่ละ ชั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของผู้วิจัยกับ ผู้เรียน	ผลที่คาดว่าผู้เรียน จะกระทำ
10 นาที	1. <u>ขั้นเตรียมความพร้อม</u> - ผู้วิจัยสนทนากับผู้เรียน ในเรื่องทั่วไปและกล่าวถึง วัตถุประสงค์ของกิจกรรม ครั้งนี้ - ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆละ 5 คน จำนวน 4 กลุ่ม	- เพื่อเตรียมความ พร้อมให้ผู้เรียน - เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ อย่างถูกต้องเรื่องการ คบเพื่อนต่างเพศ อย่างมีวิจารณญาณ ด้วยการ	- สวัสดิ์คือนักเรียนทุกคน ให้ นักเรียนช่วยดูเพื่อนๆ ว่าวันนี้ มาครบหรือไม่ ขาดใครบ้าง -ผู้วิจัยกล่าวถึงวัตถุประสงค์ ของกิจกรรมครั้งนี้เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจอย่างถูกต้อง เรื่องการคบ	-ผู้เรียนช่วยตรวจ นับจำนวนเพื่อน และแจ้งครู -ผู้เรียนได้ทราบ วัตถุประสงค์ของ กิจกรรมและเห็น
		แสดงบทบาทสมมติ จำนวน 8 เรื่อง	เพื่อนต่างเพศอย่างมี วิจารณญาณ -ใครเคยได้ยินการคบเพื่อน ต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ บ้าง -การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมี วิจารณญาณคืออะไร และทำ อย่างไร - วันนี้ผู้วิจัยจะให้นักเรียน แ่ ละกลุ่มมาแสดงบทบาทสมมติ เกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศ อย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งมี ทั้งหมด 8 เรื่อง กลุ่มที่ยังไม่ได้ แสดงให้นักเรียนเป็นผู้สังเกต การแสดงของเพื่อนๆ ตาม หัวข้อคำถามในใบงานและมี ตัวแทนนำเสนอหลังทุกกลุ่ม แสดงละครเสร็จรอบละ 2 เรื่อง ทุกคนพร้อมแสดงใหม่คะ	ความสำคัญของ การร่วมกิจกรรม -ผู้เรียนตอบคำถาม ผู้วิจัย

3.1.4 การพัฒนาการสื่อสารทางบวกสำหรับผู้ปกครอง ตามขั้นตอนดังนี้

3.1.4.1 วิเคราะห์องค์ประกอบตามความหมายของเงื่อนไขการอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลด้วยการสื่อสารทางบวกที่ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้

3.1.4.2 ออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับนิยามที่กำหนดไว้ และครอบคลุมองค์ประกอบของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

3.1.4.3 นำกิจกรรม(ต้นฉบับ) เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อพิจารณาเนื้อหา ภาษา และความเหมาะสมต่อกลุ่มตัวอย่าง

3.1.4.4 ทำการปรับปรุงกิจกรรมการพัฒนาการสื่อสารทางบวกสำหรับผู้ปกครอง จัดทำฉบับร่าง

3.1.4.5 นำกิจกรรมฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสื่อสารทางบวกจำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบเนื้อหาพิจารณารูปแบบ ภาษา และความเหมาะสมของกิจกรรมแต่ละขั้นตอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นว่ามีความครอบคลุมนิยามและเหมาะสมกับผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนนำไปทดลองใช้ (Try out) ซึ่งพบข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข คือ

ขั้นเตรียมความพร้อม ผู้วิจัยไม่ได้พูดแนะนำตัวเองและวัตถุประสงค์ของกิจกรรม และการเกริ่นนำก่อนเข้าสู่กิจกรรมหลัก แก้ไขเป็น ผู้วิจัยกล่าวทักทายแนะนำตัว พูดถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมและมีคำถามเกริ่นนำเกี่ยวกับการสื่อสารทางบวก รวมถึงการนำเสนอหนังสือเกี่ยวกับการสื่อสารทางบวกกับลูกวัยรุ่นและสังเกตตัวละคร

ขั้นเสนอตัวแบบและขั้นชี้แนะทางวาจาควรแยกกัน แก้ไขเป็น ขั้นเสนอตัวแบบ ผู้วิจัยกล่าวเปิดหนังสือให้ผู้ปกครองพร้อมรับชม ขั้นชี้แนะทางวาจา ตั้งคำถามถามผู้ปกครอง 5 ประเด็นในใบงาน

ขั้นเขียนเล่าเรื่องจากหนังสือ ให้แก้ไขรวมเข้ากับขั้นกิจกรรม โดยให้ผู้ปกครองแบ่งกลุ่มคละชายหญิงกลุ่มละ 7 คนเพื่อทำกิจกรรมเขียนบทสนทนาร่วมกัน ตาม 3 สถานการณ์จำลอง และนำเสนอในรูปแบบการแสดงบทบาทสมมติตามบทสนทนาที่ได้เขียนขึ้น

ขั้นการให้ข้อมูลย้อนกลับ ผู้วิจัยกล่าวรวบยอดการเรียนรู้ทุกกิจกรรม ต่อด้วยการให้ข้อมูลย้อนกลับด้านการสื่อสารทางบวกกับลูกวัยรุ่น แก้ไขเป็น ให้สมาชิกกลุ่มแลกเปลี่ยนกันเรื่องการสื่อสารทางบวกกับลูกวัยรุ่นหลังจากเสร็จการแสดงบทบาทสมมติ และสรุปภาพรวมสิ่งที่ได้เรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

3.1.4.6 จากนั้นนำมาปรับปรุงก่อนนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ปกครองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่าง หลังทำการทดลองพบข้อบกพร่องที่ต้องปรับปรุงเพิ่มให้เป็นกิจกรรมที่สมบูรณ์ (ภาคผนวก ข) คือ

ชั้นกิจกรรม เพิ่มการมีนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเข้ามีส่วนร่วมร่วมกับกลุ่มผู้ปกครอง ในการแบ่งกลุ่มคละชายหญิงกลุ่มละ 3 คนเพื่อทำกิจกรรมเขียนบทสนทนาร่วมกัน ตาม 3 สถานการณ์จำลอง และนำเสนอในรูปแบบการแสดงบทบาทสมมติตามบทสนทนาที่ได้เขียนขึ้น ขณะที่แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ มีการถ่ายวิดีโอเพื่อเป็นข้อมูลยืนยันในการประเมินและสะท้อนวิธีการสื่อสารทางบวกของแต่ละกลุ่มมีความถูกต้องหรือไม่

ตัวอย่างกิจกรรม

เวลาในแต่ละ ขั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของผู้วิจัยกับ ผู้เรียน	ผลที่คาดว่าจะผู้เรียน จะกระทำ
15 นาที	1. <u>ขั้นเตรียมความพร้อม</u> - ผู้วิจัยสนทนากับผู้ปกครองในเรื่องทั่วไปและกล่าววัตถุประสงค์ของกิจกรรมครั้งนี้	- เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้ปกครอง - เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจเห็นความสำคัญต่อการสื่อสารทางบวกกับลูกวัยรุ่น	- สวัสดีค่ะผู้ปกครองทุกคน ก่อนอื่นผู้วิจัยต้องขอขอบคุณผู้ปกครองเป็นอย่างสูงที่กรุณามาร่วมกิจกรรมครั้งนี้ ผู้วิจัยขอแนะนำตัวเอง และขอให้ทุกท่านช่วยแนะนำตัวเองด้วยค่ะ - ก่อนเริ่มกิจกรรมดิฉันขอกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมครั้งนี้เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจ เห็นความสำคัญต่อการสื่อสารทางบวกกับลูกวัยรุ่น	-ผู้ปกครองแนะนำตัวเอง -ผู้ปกครองได้ทราบวัตถุประสงค์ของกิจกรรมและเห็นความสำคัญของกิจกรรม -ผู้ปกครองตอบคำถามผู้วิจัย

3.1.5 การพัฒนาการควบคุมตนเอง ตามขั้นตอนดังนี้

3.1.5.1 วิเคราะห์องค์ประกอบตามความหมายของเงื่อนไขการควบคุมตนเองที่ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้

3.1.5.2 ออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับนิยามที่กำหนดไว้ และครอบคลุมองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

3.1.5.3 นำกิจกรรม(ต้นฉบับ) เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อพิจารณารูปแบบเนื้อหา ภาษา และความเหมาะสมต่อกลุ่มตัวอย่าง

3.1.5.4 ทำการปรับปรุงกิจกรรมการควบคุมตนเอง จัดทำฉบับร่าง

3.1.5.5 นำกิจกรรมฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา 1 ท่าน ทำการตรวจสอบเนื้อหาพิจารณารูปแบบ ภาษา และความเหมาะสมของกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นว่ามีความครอบคลุมนิยามองค์ประกอบของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ และเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง ก่อนนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง พบข้อบกพร่องเรื่อง 1) นักเรียนไม่ค่อยเข้าใจวิธีการสังเกตและบันทึกตามองค์ประกอบของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยการตั้งเป็นพฤติกรรมเป้าหมาย 2) ระยะเวลาติดตามนักเรียนหลังการบันทึกแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ น้อยเกินไปจากเดิม 2 วันต่อสัปดาห์ ที่ต้องแก้ไข คือ 1) เพิ่มการอธิบายวิธีการบันทึกองค์ประกอบของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณที่ตรงกับพฤติกรรมเป้าหมาย และฝึกบันทึกก่อนปล่อยนักเรียนกลับไปใช้ชีวิตประจำวัน 2) ต้องเพิ่มระยะเวลาการบันทึกของนักเรียนเป็น 3 วันต่อสัปดาห์ เนื่องจากนักเรียนไม่ค่อยมีกิจกรรมกระทำร่วมกับเพื่อนต่างเพศจึงต้องขยายเวลาในการสังเกตและบันทึก รวมถึงนักเรียนสามารถสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณได้ที่โรงเรียนเท่านั้น เพราะเมื่ออยู่บ้านไม่ค่อยมีกิจกรรมกับเพื่อนต่างเพศ

3.1.6 นำโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นที่ทำการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 3 กิจกรรม ไปใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรมการปรับพฤติกรรมฯ มีจำนวน 3 กิจกรรมสำหรับกลุ่มทดลองประกอบด้วย

1) การปรับเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

2) การพัฒนาการสื่อสารทางบวก

3) การพัฒนาการควบคุมตนเอง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดตัวแปร คือ แบบวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดตามลำดับดังนี้

3.2.1 ผู้วิจัยได้ทำการประมวลเอกสารเกี่ยวกับ นิยาม ทฤษฎี และผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เรื่องการคบเพื่อนต่างเพศ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และจิตวิทยาพัฒนาการของวัยรุ่น เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

3.2.2 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิจัยระยะที่ 1 และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่เกี่ยวกับความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

3.2.3 กำหนดนิยามปฏิบัติการและพฤติกรรมของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ 4 องค์ประกอบ ซึ่งได้จากข้อมูลเชิงคุณภาพในข้อที่ 3.2.2 มีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การสังเกตเพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนต่างเพศก่อนตัดสินใจกระทำกิจกรรมร่วมกัน

องค์ประกอบที่ 2 การเลือกปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับวัย

องค์ประกอบที่ 3 การกำหนดเป้าหมายที่ก่อให้เกิดผลดีต่ออนาคต

องค์ประกอบที่ 4 การสรุปประเด็นสำคัญของปัญหาเพื่อทำนายสถานการณ์ของตนเองกับเพื่อนต่างเพศที่จะเกิดขึ้นตามมาอย่างน่าเชื่อถือ

3.2.4 สร้างข้อคำถามตามนิยามของพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณที่กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยคัดเลือกสื่อหนังสือเกี่ยวกับสถานการณ์วัยรุ่นที่เป็นเงื่อนไขนำมากระตุ้นการคิดวิเคราะห์และเขียนอธิบายแสดงพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณตามองค์ประกอบในข้อที่ 3.2.3

ตัวอย่างเช่น

คำอธิบาย นักเรียนชมสถานการณ์ 5 เรื่อง หลังจากชมสถานการณ์แต่ละเรื่องจบ ให้
นักเรียนเขียนอธิบายเหตุผลของตนเองตามโจทย์ที่กำหนด

(0) ชมสถานการณ์ที่ 4

ถ้ามีเพื่อนมาชวนไปเที่ยวหลังเลิกเรียน นักเรียนจะอย่างไร.....

เพราะเหตุใดนักเรียนจึงตัดสินใจทำเช่นนั้น.....

ถ้านักเรียนเป็น “ฝ่าย” นักเรียนจะไปเที่ยวตามที่ “เกม” ชวนหรือไม่.....

เพราะเหตุใดนักเรียนจึงตัดสินใจทำเช่นนั้น.....

จากนั้นผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถามเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของ
นักเรียนเป็นแบบสถานการณ์ตามองค์ประกอบของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ
คำตอบเป็นการเขียนอธิบายตามความคิดของนักเรียนต่อสถานการณ์ที่ชมหนังสือ ได้ข้อคำถาม
ทั้งสิ้น 4 ข้อ แบ่งเป็น 4 สถานการณ์ ได้แก่ เพื่อนต่างเพศชวนไปเที่ยวตามลำพัง เพื่อนต่างเพศชวน
ไปเที่ยวในวันหยุด เพื่อนต่างเพศขอเป็นแฟน และเพื่อนต่างเพศให้ช่วยติวหนังสือ

3.2.5 ผู้วิจัยคัดเลือกสื่อหนังสือที่นำมาใช้ในเครื่องมือ มีวิธีดำเนินการดังนี้

1) ผู้วิจัยอาศัยแบบสอบถามของวัตสันและเกลเซอร์ (Watson; & Glaser, 1937) เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามให้สอดคล้องตามองค์ประกอบของการคบเพื่อนต่างเพศ
อย่างมีวิจารณญาณ และเหมาะสมตามจิตวิทยาพัฒนาการของวัยรุ่น

2) ผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมกันวิเคราะห์เนื้อหาที่แสดงถึงเงื่อนไข
(Antecedence) 5 สถานการณ์ของสื่อหนังสือที่ใช้ในการกระตุ้นการคิดวิเคราะห์และเขียนอธิบาย
แสดงพฤติกรรมของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณตามองค์ประกอบ

3.2.6 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดพฤติกรรมของการคบเพื่อนต่างเพศ
อย่างมีวิจารณญาณ โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรมศาสตร์ จำนวน 2 ท่าน และด้าน
สถิติ จำนวน 1 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามปฏิบัติการ ตรวจสอบ
ภาษา และหนังสือ แล้วนำมาปรับปรุงด้านความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ การใช้ข้อความให้
กระชับสอดคล้องกับหนังสือ และแก้ไขความซับซ้อนของข้อคำถามตามข้อเสนอแนะ

3.2.7 นำแบบวัดพฤติกรรมกรคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วจำนวน 5 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ พบว่า อยู่ระหว่าง .07 - .50 และมีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคทั้งฉบับ เท่ากับ 0.59 และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .37 ปรับคำถามให้เหมาะสมได้คำตอบที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

3.2.8 ผู้วิจัยสรุปคำตอบที่สอดคล้องกับองค์ประกอบในภาพรวมเพื่อคัดเลือกและปรับข้อคำถาม รวมทั้งสิ้น 4 ข้อคำถาม กับสถานการณ์เงื่อนไข(หนังสือ) 4 เรื่อง(ภาคผนวก ข)

ตัวอย่างข้อคำถาม

ชมสถานการณ์ที่ 4

คำถาม : ถ้านักเรียนเป็น “ฝ่าย” นักเรียนจะไปเที่ยวสวนสาธารณะตามที่เพื่อนต่างเพศชวนหรือไม่.....

คำถาม : เพราะเหตุใดนักเรียนจึงตัดสินใจทำเช่นนี้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เกณฑ์การให้คะแนนการเขียนอธิบาย (Scoring Rubrics)

ระดับคะแนน	ลักษณะงาน
4 (ดีมาก)	สามารถเขียนอธิบายครบ 4 องค์ประกอบ
3 (ดี)	สามารถเขียนอธิบายครบ 3 องค์ประกอบ
2 (พอใช้)	สามารถเขียนอธิบายครบ 2 องค์ประกอบ
1 (ต้องปรับปรุง)	สามารถเขียนอธิบายได้ 1 องค์ประกอบ
0	ไม่มีองค์ประกอบ

การแปลผล

ถ้านักเรียนตอบไม่มีองค์ประกอบ หมายถึง นักเรียนไม่มีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

ถ้านักเรียนตอบ 1 องค์ประกอบ หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณน้อย ต้องปรับปรุง

ถ้านักเรียนตอบ 2 องค์ประกอบ หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณปานกลาง ผ่านเกณฑ์

ถ้านักเรียนตอบ 3 องค์ประกอบ หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณมาก ระดับดี

ถ้านักเรียนตอบ 4 องค์ประกอบ หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณมากที่สุด ระดับดีมาก

4.1 ระยะเตรียมการก่อนทดลอง ใช้ระยะเวลา 6 เดือน

ผู้วิจัยดำเนินการเตรียมความพร้อมสิ่งต่างๆก่อนการทดลอง ดังนี้

4.1.1. ออกแบบกิจกรรมและคัดเลือกวิเคราะห์บทละครและสื่อหนังสือเกี่ยวกับสถานการณ์ของวัยรุ่นที่จะนำมาใช้เป็นสื่อประกอบการทำกิจกรรมในโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

4.1.2 ทำการสร้างแบบวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

4.1.3 ผู้ช่วยนักวิจัย เนื่องจากการทดลองนี้ใช้นักเรียนทั้งห้องในการเข้าร่วมกิจกรรม ผู้วิจัยจึงต้องมีผู้ช่วยนักวิจัยจำนวน 2 คน โดยผู้วิจัยอธิบายขั้นตอนการทดลอง และลักษณะของกิจกรรมเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย

4.1.4 ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตจากสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ติดต่อประสานงานและขอความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ในการดำเนินการวิจัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการใช้สถานที่และคาบเรียนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา เนื่องจากโปรแกรมการปรับพฤติกรรมฯนี้มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ 2 ว่าด้วยเรื่องการคบเพื่อน และความสัมพันธ์ในครอบครัว

4.1.5 ติดต่อประสานงานกับครูผู้สอนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์รายละเอียดขั้นตอนในการทำวิจัย และขอความร่วมมือในการดำเนินการทดลอง

4.1.6 ผู้วิจัยร่วมกับโรงเรียนมัธยมศึกษา คัดเลือกเด็กนักเรียนและผู้ปกครองตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง เป็นกลุ่มที่ใช้โปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

กลุ่มควบคุม เป็นกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมอื่น(ภาคผนวก ข)

4.1.7 ผู้วิจัยประสานครูหัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียนจัดส่งจดหมายให้ผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงรายละเอียดของการวิจัย วัตถุประสงค์ของกิจกรรมในโปรแกรมการปรับพฤติกรรมมีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น รวมถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับ พร้อมเอกสารใบยินยอมให้นักเรียนในครอบครัวเข้าร่วมโปรแกรมการปรับพฤติกรรมฯ

4.1.8 ให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำแบบวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ และแบบวัดเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณในกลุ่มทดลอง ก่อนเริ่มการทดลอง และผู้วิจัยทำการบันทึกผลคะแนนของการทดสอบเป็นคะแนนก่อนการทดลองสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1.9 ผู้วิจัยได้ทำการฝึกนักเรียนกลุ่มทดลองเพื่อซักซ้อมการแสดงบทบาทสมมติ ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมในการทดลอง

4.2 ระยะดำเนินการทดลอง ใช้ระยะเวลา 6 สัปดาห์

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยจัดกิจกรรมในกลุ่มทดลอง โดยใช้โปรแกรมการปรับพฤติกรรม ใช้เวลาดำเนินการ 945 นาที (16 ชั่วโมง) แบ่งออกเป็น 3 กิจกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การปรับเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณผ่านการแสดงบทบาทสมมติ

เวลา	โปรแกรมการปรับพฤติกรรมฯ	สื่อที่ใช้
40 นาที	ก่อนเริ่มการแสดงครั้งที่ 1 ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการแสดงบทบาทสมมติจำนวน 8 เรื่อง และขอบันทึกภาพวิดีโอที่สะท้อนพฤติกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้งพร้อมชี้แจงกติกาการแสดงบทบาทสมมติ มีการแสดงทั้งหมด 4 รอบๆละ 2 เรื่อง และแบ่งกลุ่ม หลังแสดงครบทุกกลุ่มให้สรุปสาระสำคัญ ก่อนเริ่มการแสดงครั้งที่ 2-4 ผู้วิจัยกล่าวทบทวนตัวชี้วัดหลักของบทละครของแต่ละรอบก่อนเริ่มการแสดงเรื่องต่อไป	บทละคร 8 เรื่อง
160 นาที (2.30ชม.)	ผู้วิจัยให้แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติกลุ่มละ 5 นาทีต่อเรื่องและกลุ่มที่ยังไม่ได้แสดงให้เป็นผู้สังเกตการณ์แสดงของเพื่อนๆ เมื่อทุกกลุ่มแสดงเสร็จให้สมาชิกกลุ่มช่วยกันสรุปสาระสำคัญของการแสดง	1.บทละคร 8 เรื่อง 2.เอกสารใบงาน
40 นาที	ผู้วิจัยตั้งคำถามทบทวนผู้เรียนให้เข้าใจถึงพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของตัวแบบของแต่ละรอบการแสดง	เอกสารใบงาน
60 นาที (1ชม.)	ผู้วิจัยสรุปประเด็นสำคัญ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ที่ได้จากผู้เรียนกระทำพฤติกรรมที่แสดงออก ตามตัวชี้วัดหลักของแต่ละรอบการแสดง	1.ข้อมูลจากการบันทึกวิดีโอ 2.ประเด็นอภิปราย 3.แบบวัดเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศ อย่างมี วิจารณญาณ

กิจกรรมที่ 2 การพัฒนาการสื่อสารทางบวกสำหรับผู้ปกครองกับนักเรียน

เวลา	โปรแกรมการปรับพฤติกรรมฯ	สื่อที่ใช้
15 นาที	ผู้วิจัยกล่าวทักทายและชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจเห็นความสำคัญต่อการสื่อสารทางบวกกับลูกวัยรุ่น เรื่อง การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณและขอบันทึกภาพวิดีโอที่สะท้อนพฤติกรรมการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มพร้อมชี้แจงกติกา	
10 นาที	ผู้วิจัยนำเสนอตัวแบบผ่านหนังสือที่มีพฤติกรรมแสดงการสื่อสารทางบวกของบิดามารดากับวัยรุ่นด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ	หนังสือ
25 นาที	ผู้วิจัยตั้งคำถามทบทวนให้ผู้ปกครองเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการสื่อสารทางบวกด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของตัวแบบ	เอกสารใบงาน
50 นาที	ผู้วิจัยให้ผู้ปกครองแบ่งกลุ่มละครเพศชายหญิง ฝึกแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์ที่กำหนดไว้และนำเสนอเนื้อหา โดยกระบวนการดังนี้	1.สถานการณ์จำลอง 3 เรื่อง 2.แบบฟอร์มบทบาทสมมติ สนทนา
	1.แต่ละกลุ่มร่วมกันคิด ร่วมกันเขียนบทสนทนาที่เกี่ยวกับสถานการณ์จำลอง ตามตัวแบบใช้เวลา 10 นาที 2.แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติใช้เวลากลุ่มละ 5 นาที 3.กลุ่มที่รอการแสดงให้เป็นผู้สังเกตการณ์	
30 นาที	ผู้วิจัยและผู้สังเกตการณ์ร่วมกันประเมินพฤติกรรมสื่อสารทางบวกของบิดามารดาหรือผู้ปกครองด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของแต่ละกลุ่ม	ข้อมูลจากการบันทึกวิดีโอการแสดงบทบาทสมมติของแต่ละกลุ่ม
20 นาที	ผู้วิจัยให้สรุปประเด็นสำคัญ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารทางบวกกับลูกวัยรุ่นด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของผู้ปกครอง ที่ได้จากผู้ปกครองแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ	ประเด็นการอภิปราย

กิจกรรมที่ 3 การพัฒนาการควบคุมตนเอง

เวลา	โปรแกรมการปรับพฤติกรรมฯ	สื่อที่ใช้
45 นาที	ก่อนเริ่มการบันทึกครั้งที่ 1 ผู้วิจัยสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมกิจกรรมอีกครั้ง จากนั้นผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการฝึกสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ และเนื้อหาของการบันทึก ได้แก่ 1.การให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับคะแนนที่วัดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการปรับพฤติกรรมฯ ของแต่ละคน 2.อธิบายความสำคัญและวิธีการตั้งพฤติกรรมเป้าหมายตามองค์ประกอบหลัก 3.อธิบายการประเมินตนเองด้วยการให้คะแนน เมื่อนักเรียนสามารถบันทึกตรงกับองค์ประกอบหลัก การให้คะแนน 1 องค์ประกอบ เท่ากับ 1 คะแนน ได้รับคู่มือเงินสด 1 บาท 4.ให้นักเรียนสำรวจตัวเสริมแรงเมื่อนักเรียนบันทึกได้ตามองค์ประกอบหลักเพื่อเลือกรางวัลให้ตนเองโดยใช้คู่มือเงินสดที่ได้รับแลกซื้อ 5.ให้นักเรียนฝึกบันทึกตามองค์ประกอบหลักในแบบฟอร์มก่อนให้นักเรียนสังเกตและบันทึกด้วยตนเอง 6.อธิบายระยะเวลาการบันทึก จำนวน 3 วันต่อสัปดาห์ นาน 5 สัปดาห์ แต่ละสัปดาห์เพิ่มการบันทึกขององค์ประกอบหลักจนกระทั่งครบ 4 องค์ประกอบของพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ	1.องค์ประกอบของพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ทั้งหมด 4 องค์ประกอบหลัก 2.แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรม การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมี วิจารณญาณ 3. คู่มือเงินสด
450 นาที (7.50 ชม.)	ผู้วิจัยให้นักเรียนประเมินแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของตนเองแต่ละคนด้วยการให้นักเรียนจับคู่บัดดี้เล่าเหตุการณ์ตามที่บันทึก พูดคุยที่ละคู่ในห้องที่เป็นสัดส่วน หากการบันทึกตรงกับองค์ประกอบหลัก นักเรียนจะได้รับคะแนนตามความเป็นจริง และได้รับคู่มือเงินสดตามที่กำหนดเงื่อนไข ผู้วิจัยติดตามนักเรียนสัปดาห์ละ 2 วัน ระยะเวลา 5 สัปดาห์ ก่อนเริ่มการบันทึกครั้งที่ 2-5 ผู้วิจัยกล่าวทบทวนองค์ประกอบหลักของพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ในแต่ละสัปดาห์ ก่อนให้นักเรียนกลับไปสังเกตและบันทึกด้วยตนเอง	1.แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรม การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมี วิจารณญาณ 2.องค์ประกอบของพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมี วิจารณญาณ 3.คู่มือเงินสด

การจัดกิจกรรมสำหรับกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการป้องกันตนเอง ห้างไกล ยาเสพติด ใช้เวลา 945 นาที (16 ชั่วโมง) ผู้สอนดำเนินการสอนโดยใช้การบรรยาย มีเอกสารใบงาน ตามเนื้อหาเรื่องป้องกันตนเองห่างไกลยาเสพติด โดยไม่ใช้บทละครและสื่อหนังสือ และไม่มีมีการฝึกควบคุมตนเองหลังการเรียนการสอน

4.3 ระยะติดตามผล

หลังจากเสร็จสิ้นระยะการทดลอง 6 สัปดาห์ ผู้วิจัยดำเนินการวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

5. การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

หลังจากได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เอกสารรับรองเลขที่ SWUEC/E-257/2560 ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัยถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา เพื่อขออนุญาตลงเก็บข้อมูลในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่คัดเลือกไว้ และเมื่อได้รับการอนุมัติจากผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาให้โรงเรียนในสังกัดเข้าร่วมโครงการวิจัยได้ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงสิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยดำเนินการชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยและเก็บรักษาความลับด้านข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิเข้าร่วมหรือขอยุติการเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจ โดยไม่ส่งผลกระทบใดๆ

6. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

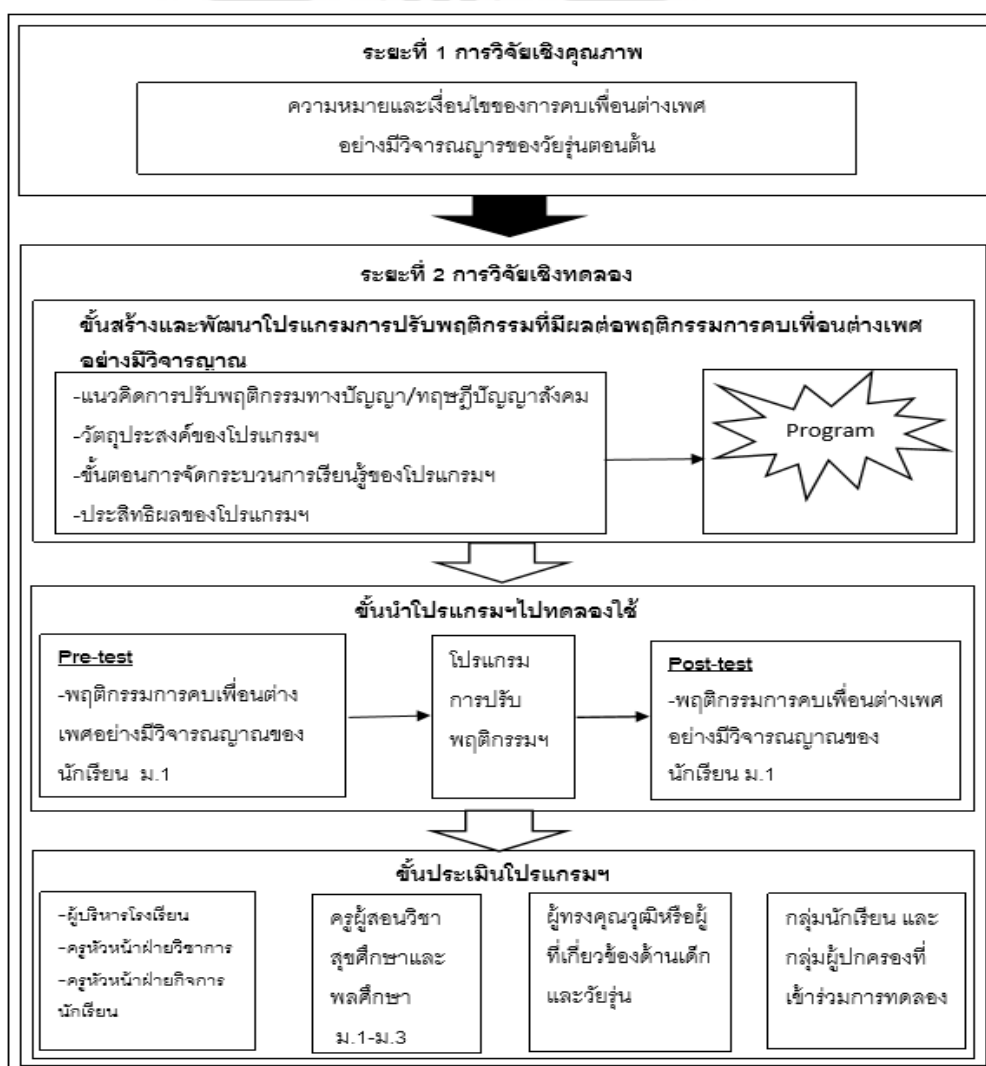
ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และแบบสอบถาม จึงกำหนดใช้ข้อมูลทั้งในเชิงคุณภาพและในเชิงทดลอง มีสถิติวิเคราะห์ที่นำมาใช้ เช่น สถิติเชิงพรรณนาสำหรับบรรยายข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ และค่าพิสัย สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น

6.2 การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

สำหรับการทดสอบสมมติฐานการวิจัยระยะที่ 2 ต้องทดสอบโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ สูงกว่ากลุ่มควบคุมหรือไม่ ผู้วิจัยเลือกใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance : ANCOVA) เนื่องจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ในแต่ละกลุ่มมีจำนวนน้อย (น้อยกว่า 30) คือ กลุ่มทดลองมี 22 คน และกลุ่มควบคุมมี 18 คน และมีความ

แตกต่างกันในคะแนนพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณวัดก่อน (Pretest) ในทั้งสองกลุ่ม อาจเป็นปัจจัยแทรกซ้อนได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการทางสถิติ คือ การใช้สถิติทดสอบที่ลดความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนหรือความแตกต่างของคะแนนภายในกลุ่ม ด้วยการควบคุมอิทธิพลของตัวแปรร่วม (Covariate Variable) คือ คะแนนวัดก่อน (Pretest) ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อเป็นการยืนยันผลลัพธ์ของตัวแปรตามที่ได้รับอิทธิพลมาจากโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณของวัยรุ่นตอนต้น (Treatment)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดผู้วิจัยสรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัยจากการวิจัยระยะที่ 1 สู่การวิจัยระยะที่ 2 ตามภาพประกอบ 8 ดังนี้

ภาพประกอบ 8 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 สู่การวิจัยระยะที่ 2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยผานวิธีแบบสำรวจตามลำดับ (Exploratory Sequential Method) เริ่มต้นด้วยงานวิจัยเชิงคุณภาพแบบการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) เพื่อทำความเข้าใจความหมายและเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น และตามด้วยการวิจัยเชิงทดลอง โดยนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพในระยะที่ 1 มาพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นในการวิจัยระยะที่ 2 ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ตอนที่ 1.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ตอนที่ 1.2 ความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

ตอนที่ 1.3 เงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

ส่วนที่ 2 สรุปการเชื่อมโยงงานวิจัยจากระยะที่ 1 สู่ระยะที่ 2

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 2 การวิจัยเชิงทดลอง

ตอนที่ 3.1 อธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 3.2 การพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

ตอนที่ 3.3 การเสนอค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น นักเรียนที่ได้รับและไม่ได้รับโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นในระยะก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ตอนที่ 3.4 ผลการทดสอบสมมติฐานที่มีการปรับคะแนน ภายหลังการทดลอง โดยใช้คะแนนก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม (Covariate Variable) ของนักเรียนที่ได้รับและไม่ได้รับโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

ตอนที่ 3.5 การประเมินผลโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยระยะที่ 1 ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบเฉพาะกรณี ซึ่งเลือกกรณีศึกษาแบบ Instrumental Cases เป็นตัวแทนของรายการกรณีในการดำเนินการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยพิจารณาเลือกกรณีศึกษาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์คุณสมบัติ(Inclusion Criterion)โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลหลัก(Key Informants) เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักเรียน และผู้ปกครอง และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ทำงานด้านเด็กและเยาวชนมาไม่ต่ำกว่า 20 ปี สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ศึกษาผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมดจำนวน 13 คน ซึ่งชื่อที่ปรากฏในงานวิจัยเป็นนามสมมติทั้งหมดเพื่อการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยขอนำเสนอรายละเอียดแต่ละตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยนำเสนอประวัติและข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้เห็นถึงข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลักที่ผู้วิจัยทำการศึกษา ซึ่งมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ทั้งการให้ความหมาย ลักษณะการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มนักเรียนและผู้ปกครอง ได้แก่ อายุ ระดับชั้นเรียน จำนวนพี่น้อง อาชีพ จุดประสงค์การคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียน การอบรมเลี้ยงดูเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศ มุมมองเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศของผู้ปกครอง ส่วนกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ อายุ อาชีพ และประสบการณ์ทำงานด้านเด็กและเยาวชนของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังตาราง 8 และ 9

ตาราง 8 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มนักเรียนและผู้ปกครอง

ข้อมูล		ครอบครัว				
		1	2	3	4	5
นักเรียน	นามสมมติ	เด็กชายเอ	เด็กชายบี	เด็กหญิงพิมพ์	เด็กหญิงดา	เด็กหญิงจุ
	อายุ(ปี)	13	14	15	12	15
	ระดับชั้น	ม.2	ม.3	ม.3	ม.1	ม.3
	จำนวนพี่น้อง	บุตรคนเดียว	ชาย 1 คน หญิง 1 คน เป็นบุตรที่ 1	หญิง 2 คน เป็นบุตรคนที่ 2	หญิง 1 คน เป็นบุตรคนที่ 1	หญิง 2 คน เป็นบุตรคนที่ 1
ผู้ปกครอง	นามสมมติ	แม่เด็กชายเอ	พ่อเด็กชายบี	พ่อเด็กหญิงพิมพ์	แม่เด็กหญิงดา	พ่อเด็กหญิงจุ
	อายุ(ปี)	34	45	46	35	48
	การศึกษา	ป.6	ป.6	ม.6	ไม่ได้เรียน	ม.3
	อาชีพ	ลูกจ้างโรงงาน	ค้าขาย	ลูกจ้างโรงงาน	รับจ้างทั่วไป	รับเหมาก่อสร้าง
จุดประสงค์การคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียน	เพื่อช่วยเหลือการเรียน	เฉพาะในโรงเรียน	เพื่อทำการบ้านงานกลุ่ม เล่นกีฬาด้วยกันที่โรงเรียน เป็นที่ปรึกษาทุกเรื่อง	เพื่อทำการบ้านงานกลุ่ม ไปเที่ยวห้างฯ	เพื่อทำการบ้าน เป็นเพื่อนเล่นที่โรงเรียนและละแวกบ้าน	เพื่อปรึกษาเรื่องทั่วไป และการบ้าน คอยเป็นเพื่อนคุยเล่นกันที่โรงเรียน

ตาราง 8(ต่อ)

ข้อมูล	ครอบครัว				
	1	2	3	4	5
การอบรมเลี้ยงดูเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศ	-มอบหมายงานบ้านให้รับผิดชอบ -แนะนำการเลือกคบเพื่อนที่ดีให้ปฏิบัติตัว เหมาะสมตามวัย -คุยด้วยเหตุผล ตัดสินใจด้วยตนเอง	-มอบหมายงานบ้านให้รับผิดชอบ -แนะนำการเลือกคบเพื่อนที่ดีให้ปฏิบัติตัว เหมาะสมตามวัย -คุยด้วยเหตุผล ตัดสินใจด้วยตนเอง	-มอบหมายงานบ้านให้ รับผิดชอบ -แนะนำการเลือกคบเพื่อน ที่ดีให้ปฏิบัติ ตัวเหมาะสม ตามวัย -คุยด้วย เหตุผล ตัดสินใจด้วย ตนเอง	-มอบหมายงานบ้านให้ รับผิดชอบ -แนะนำการเลือกคบเพื่อน ที่ดีให้ปฏิบัติ ตัวเหมาะสม วัย -คุยด้วยเหตุผล ตัดสินใจด้วย ตนเอง	-มอบหมายงานบ้านให้ รับผิดชอบ -แนะนำการเลือกคบเพื่อน ที่ดีให้ปฏิบัติ ตัวเหมาะสม ตามวัย -ส่งเสริม การศึกษา ธรรมะ -ยกตัวอย่างให้เห็น ผลลัพธ์
มุมมองเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศของผู้ปกครอง	คบแบบเพื่อน ขอตั้งใจเรียนก่อน	คบแบบเพื่อน ขอตั้งใจเรียนก่อน	คบกันแบบเพื่อน ทำกิจกรรมโรงเรียน	คบแบบเพื่อน เล่นด้วยกัน ตั้งแต่อนุบาล	คบแบบเพื่อน คุย เล่น ละแวกบ้าน และในกลุ่ม ศึกษารวม

จากตาราง 8 ประวัติส่วนบุคคลและบริบทที่เกี่ยวข้องนี้ เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่ผู้วิจัยนำมาประกอบการพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณของวัยรุ่นตอนต้น การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 10 คน 5 ครอบครัว ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้นามสมมติทั้งหมด มีทั้งเพศชายและเพศหญิง ประกอบด้วย นักเรียนหญิง 3 คน นักเรียนชาย 2 คน อายุอยู่ระหว่าง 12 ถึง 15 ปี อยู่ระดับชั้น ม.3 จำนวน 3 คน อยู่ระดับชั้น ม.2 จำนวน 1 คน และอยู่ระดับชั้น ม.1

จำนวน 1 คน มีพี่น้องจำนวนสองคน 4 ครอบครัว และเป็นบุตรคนเดียว 1 ครอบครัว ซึ่งนักเรียนมีจุดประสงค์การคบเพื่อนต่างเพศเพื่อช่วยทำการบ้านและเที่ยวเล่น จำนวน 4 ครอบครัว ได้แก่ เด็กชายเอ เด็กชายบี เด็กหญิงพิมพ์ เด็กหญิงดา และเพื่อปรึกษาเรื่องทั่วไป จำนวน 2 ครอบครัว ได้แก่ เด็กชายบี เด็กหญิงจุ

ส่วนผู้ปกครองมีทั้งเพศชายและเพศหญิง ประกอบด้วย มารดาจำนวน 2 ครอบครัว บิดาจำนวน 2 ครอบครัว และบิดา จำนวน 1 ครอบครัว อายุอยู่ระหว่าง 34 ถึง 48 ปี มีอาชีพ ลูกจ้างโรงงาน จำนวน 2 ครอบครัว ค้าขาย จำนวน 1 ครอบครัว รับจ้างทั่วไป จำนวน 1 ครอบครัว และรับเหมาก่อสร้าง จำนวน 1 ครอบครัว ผู้ปกครองมีการศึกษาที่แตกต่างกัน ระดับ ป. 6 จำนวน 2 ครอบครัว ม.6 จำนวน 1 ครอบครัว ม. 3 จำนวน 1 ครอบครัว และไม่ได้ศึกษา จำนวน 1 ครอบครัว ผู้ปกครองมีการเลี้ยงดูเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศโดยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบหน้าที่และปฏิบัติตัวเหมาะสมตามวัย จำนวน 3 ครอบครัว ได้แก่ แม่เด็กชายเอ บิดาเด็กหญิงพิมพ์ แม่เด็กหญิงดา และอีก 2 ครอบครัว เพิ่มเติมการยกตัวอย่างให้เห็นผลลัพธ์ ได้แก่ บิดาเด็กชายบี พ่อเด็กหญิงจุ นอกจากนี้ผู้ปกครองมีมุมมองเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศ ให้นักเรียนคบเพื่อนต่างเพศแบบเพื่อนและตั้งใจเรียน จำนวน 5 ครอบครัว ได้แก่ แม่เด็กชายเอ บิดาเด็กชายบี บิดาเด็กหญิงพิมพ์ แม่เด็กหญิงดา พ่อเด็กหญิงจุ และมองว่าคบเพื่อนต่างเพศให้ชวนกันศึกษา ธรรมะ จำนวน 1 ครอบครัว ได้แก่ พ่อเด็กหญิงจุ

ตาราง 9 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

ลำดับที่	นามสมมติ	อายุ (ปี)	อาชีพ	ประสบการณ์ทำงานด้านเด็กและเยาวชน
1	อ.กำไร	58	ครูชำนาญการพิเศษ	-ครูแนะแนว ให้การปรึกษาปัญหาวัยรุ่น -ครูดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนลด ละ เลิก บุหรี่ ยาเสพติด เป็นโรงเรียนต้นแบบปลอด บุหรี่ ปี 2558

ตาราง 9 (ต่อ)

ลำดับที่	นามสมมติ	อายุ (ปี)	อาชีพ	ประสบการณ์ทำงานด้านเด็กและเยาวชน
2.	อ.สุดา	45	นักจิตวิทยาคลินิก ชำนาญการ	-บริการทดสอบความสามารถทาง สติปัญญาของเด็กอายุ 6-16 ปี -กลุ่มบำบัดความคิดพื้นฐานการฝึกสติเพื่อ ป้องกันโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นและผู้ใหญ่ ตอนต้น -การกระตุ้นพัฒนาการและการปรับ พฤติกรรมเด็กและวัยรุ่น
3.	อ.เอื้อ	72	-ที่ปรึกษางานด้าน เด็กและเยาวชน	-นำเยาวชนเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยน เยาวชนกับประเทศญี่ปุ่น -ที่ปรึกษาการดำเนินงานด้านสตรีและ เยาวชน -สนับสนุนงานเยาวชนด้านนันทนาการ

จากตาราง 9 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เชี่ยวชาญ มีทั้งเพศหญิงและเพศชาย อายุระหว่าง 45 ถึง 72 ปี ดำรงตำแหน่งระดับผู้บริหารและเป็นที่ปรึกษา จำนวน 2 คน มีเพียงหนึ่งคนอยู่ระดับผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล ผู้เชี่ยวชาญทุกคนสำเร็จการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี และได้รับการอบรมเฉพาะทางตามความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ทำงานกับเด็กและเยาวชนมาไม่น้อยกว่า 20 ปี ได้รับรางวัลด้านการส่งเสริมพัฒนาการร่วมกับเด็กและเยาวชน ทั้งระดับภูมิภาคและระดับประเทศ นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญมีการผลิตองค์ความรู้และถ่ายทอดเกี่ยวกับการพัฒนาและปรับพฤติกรรมเด็กและเยาวชน เมื่อพิจารณาคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ทำงานกับเด็กและวัยรุ่นไม่น้อยกว่า 20 ปี

ตอนที่ 1.2 ความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

จากการทบทวนความหมายการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณยังไม่พบว่ามีผู้ให้ความหมายคำนี้ การศึกษาครั้งนี้จึงต้องการทำความเข้าใจความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณจากมุมมองของคนใน (Emic View) ผ่านความคิด ความเชื่อ และประสบการณ์ตรงของผู้ให้ข้อมูลหลักในกลุ่มนักเรียนและผู้ปกครอง และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งสามารถสะท้อนปรากฏการณ์ของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นได้

อย่างชัดเจนที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยค้นพบความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณได้ 2 มิติ ได้แก่ มิติการคบเพื่อนต่างเพศผ่านการคิด และมิติการคบเพื่อนต่างเพศผ่านกิจกรรม อธิบายได้ดังนี้

1) การคบเพื่อนต่างเพศผ่านการคิด หมายถึง การกระทำใดๆก็ตามร่วมกับเพื่อนเพศตรงข้ามที่อาศัยการคิดพิจารณา 2 แบบ ได้แก่ การคิดแบบไตร่ตรอง และการคิดแบบใช้เหตุผล

1.1 การคิดไตร่ตรอง หมายถึง การคิดวิเคราะห์ใคร่ครวญโดยการพิจารณาตามกรอบวัฒนธรรมประเพณีไทยเรื่องการปฏิบัติตัวกับเพื่อนเพศตรงข้ามให้มีความระมัดระวังปลอดภัยต่อตนเองไม่ส่งผลเสียหายในอนาคตและมีความเหมาะสมกับวัย ด้วยหลักการคิด 2 ลักษณะ คือ การคิดก่อนทำเพื่ออนาคต และการคิดอยู่ในกรอบไม่นอกขอบเขต ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ดังนี้

1.1.1 การคิดก่อนทำเพื่ออนาคต

เป็นการทบทวนสถานการณ์หรือสิ่งที่ถูกชักชวนจากเพื่อนต่างเพศก่อนตัดสินใจกระทำร่วมกับเพื่อนต่างเพศ ที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต ดังคำสัมภาษณ์ว่า

“เวลาคุยกันก็อย่าไปคุยกันสองต่อสอง คุยกันเป็นกลุ่ม ต้องคิดก่อนทำ อย่างเค้าชวนไปเที่ยวหนูก็ไม่เคยไปค่ะ มันไม่ดี เกิดผลเสียต่อเราและพ่อแม่เสียใจถ้าเราทำแบบนั้น ที่เราใช้วิจารณญาณในการคบเพื่อนก็เพื่ออนาคตของเราและเราก็จะได้ไม่ต้องก่อน เพราะลำบากจะเรียนก็ไม่จบ อนาคตล่มจมเลย”(เด็กหญิงดา)

1.1.2 การคิดอยู่ในกรอบไม่นอกขอบเขต

การคิดอยู่ในกรอบไม่นอกขอบเขต เป็นการคำนึงถึงการกระทำตามหลักประเพณีวัฒนธรรมไทยและเหมาะสมกับวัยตามคำสอนของบิดามารดา ดังคำสัมภาษณ์ว่า

“คือคบอย่างดี ไม่เที่ยวกลางคืน ไม่คิดนอกกรอบ ไม่คิดอย่างอื่น ไม่ทำอย่างอื่นคืออย่างไม่กินเหล้า ไม่สูบบุหรี่”(เด็กชายบี)

“ก็คบเป็นเพื่อนกันก็พอครับ ไม่ต้องอะไรด้วย ก็พูดคุยอะไรกันเฉยๆ ก็แค่คุยอะไรกันเล่นๆ เฉยๆ”(เด็กชายเอ)

“ก็คือ อย่างเรื่องการไปทำอะไรกินเลย คุยกันตามภาษาเด็กอะไรประมาณนี้นะคะ อย่าเพิ่งไปเป็นแฟนไปอยู่ด้วยกัน มันก็จะทำให้เรา เช่น ถ้าอายุ 17, 18 ก็อาจจะมีการอะไรกัน ก็ท้องก่อน” (เด็กหญิงดา)

1.2 การคิดแบบใช้เหตุผล หมายถึง การรู้จักวิเคราะห์แยกแยะข้อดีข้อเสียของเพื่อนต่างเพศด้วยการแสวงหาข้อเท็จจริงจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และไม่ด่วนสรุปตัดสินใจจนกว่าพิสูจน์ได้ว่าสิ่งนั้นดีหรือไม่ ด้วยหลักการค้นหาข้อเท็จจริง ได้แก่ การสังเกต และการวิเคราะห์เป็น

1.2.1 การสังเกต

การสังเกต (นักเรียนและผู้ปกครองให้มุมมองว่า) เป็นการเฝ้าดูการกระทำของเพื่อนต่างเพศอย่างพิจารณาว่าสิ่งที่เพื่อนต่างเพศกระทำดีหรือไม่ดีทั้งขณะอยู่ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ดังคำสัมภาษณ์ว่า

“ดูการคบเพื่อนต่างเพศ ดูว่ามีนิสัยดีมั้ย เรียนเก่งมั้ย เขายั้ยมั้ย เป็นคนดีหรือไม่ ดูเขาไปเรื่อยๆ ว่าการเรียนเขาตั้งใจเรียนหรือเปล่า การเรียน พฤติกรรมการคบเพื่อน ก็ดูเขาอยู่โรงเรียน ดูเวลาเรียนเขาตั้งใจเรียนหรือว่าเล่น”(เด็กชายบี)

“เราต้องดูนะค่ะว่า สิ่งที่เราคบจะดีหรือไม่ดี อย่างคบเพื่อนติดยา ถ้าเพื่อนติดยาถ้าเราคบเพื่อนนะถึงเราไม่ติดแต่มันก็อยู่ในกลุ่มที่เหมือนว่าเสี่ยงอยู่แล้วใช้ไหมละ เราสังเกตดูว่าเพื่อนคนนี้ดีไหม พฤติกรรมเป็นยังไงเราต้องสังเกตแบบนี้ใช้ไหม”(แม่เด็กหญิงดา)

1.2.2 การวิเคราะห์เป็น

การวิเคราะห์เป็น (ผู้ทรงคุณวุฒิ) เป็นความสามารถในการรู้จักแยกแยะการกระทำร่วมกับเพื่อนต่างเพศระหว่างความเป็นเพื่อนกับการเป็นคนรักเชิงชู้สาว และปฏิบัติตัวได้ตามความเหมาะสมของวัย ดังคำสัมภาษณ์ว่า

“คือเด็กต้องแยกแยะว่าเพื่อนกับแฟน ถ้าเพื่อนนี่คือมันจับมือกันกอดคอกัน ถ้าเป็นแค่เพื่อน ถ้าเป็นแฟนเนี่ยมันจะต่างจากเพื่อน คนที่เป็นครูจะเห็นเลยว่าคนนี้นั้นคบกันเป็นแฟนหรือเป็นเพื่อน .. (สังเกตอย่างไรล่ะ?)...ถ้าเป็นเพื่อนกันมันจะคุยกันหยอกกันจะอยู่มากกว่า 2 คน มันจะอยู่ร่วมกันมากกว่า 2 คนเป็นเรื่องปกติของการคบกัน เช่น คุยกันหยอกกันธรรมดา แต่ถ้าเป็นแฟนดูสายตาก็รู้ว่ามันมองกันด้วยสายตามีความรักต่อกันนะคะเอาเหตุผลเหนืออารมณ์ทางเพศไม่ใช่ว่ามีความต้องการก็จะไปมีเพศสัมพันธ์...เลย” (อ.กำไร)

2) การคบเพื่อนต่างเพศผ่านกิจกรรม

ความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศผ่านกิจกรรมในมุมมองของนักเรียนและผู้ปกครองสะท้อนออกมาได้ 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมในโรงเรียน และกิจกรรมนอกโรงเรียน

2.1 กิจกรรมในโรงเรียน หมายถึง การกระทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนเพศตรงข้ามภายในบริเวณโรงเรียนในช่วงเวลาพักเที่ยงหรือคาบว่างจากการเรียน ได้แก่ สันทนาการ เล่นกีฬา วิชาการ ดังคำสัมภาษณ์ว่า

2.1.1 สันทนาการ

ตามมุมมองของนักเรียนการสันทนาการถือเป็นการทำกิจกรรมเพื่อความผ่อนคลายด้วยการคุย ขวนเล่นหยอกล้อกันระหว่างเพื่อนต่างเพศขณะอยู่ในโรงเรียน

“ส่วนใหญ่ก็เดินเล่น เดินคุยกันเล่น ๆ ในโรงเรียนนี่ล่ะครับ” (เด็กชายเอ)

2.1.2 เล่นกีฬา

จากมุมมองของนักเรียน การเล่นกีฬาเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่นักเรียนลงมือกระทำร่วมกันเล่นกีฬาประเภทต่าง ๆ ตามความชอบ ความถนัดของเพื่อนต่างเพศ

“เล่น เล่นกีฬาร่วมกัน ฟุตบอล เบตอง ก็เป็นช่วงพักเที่ยงที่โรงเรียน (หลังเลิกเรียนหรือวันหยุดล่ะ?)...เจอเป็นบางวัน” (เด็กชายบี)

2.1.3 วิชาการ

ในมุมมองของนักเรียน งานวิชาการเป็นการช่วยเหลือกันระหว่างเพื่อนต่างเพศในด้านการทำงานกลุ่ม หรือทำการบ้านตามที่ครูแต่ละวิชามอบหมายงาน บางครั้งมีการให้คำปรึกษาการทำความเข้าใจแต่ละวิชาเรียนตามความถนัดของเพื่อน

“ส่วนใหญ่ก็จะเป็นช่วยกันทำงานกลุ่ม เช่น หนูถนัดคณิต แต่เขาถนัดสุขศึกษาส่วนใหญ่เขาก็จะช่วยแบ่งกันอะไรอย่างนี้นะคะ”(เด็กหญิงจุ)

2.2 กิจกรรมนอกโรงเรียน หมายถึง การกระทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนเพศตรงข้ามภายนอกบริเวณโรงเรียนหลังเลิกเรียนและวันหยุด ซึ่งมีกิจกรรมที่หลากหลายจากมุมมองของนักเรียนและผู้ปกครอง ได้แก่ เล่นเฟสเล่นไลน์ นัดเพื่อนไปเที่ยว พุดคุยกับเพื่อนหรือพ่อแม่เรื่องเพื่อนต่างเพศ ชวนเพื่อนเล่นกีฬาแถวบ้าน ศึกษารรณะที่วัด และบางครั้งทำงานกลุ่มกับงานบ้าน ดังคำสัมภาษณ์ว่า

2.2.1 สุขสันต์ผ่านออนไลน์และเที่ยวเล่น

นักเรียนได้ให้มุมมองในการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์เพื่อใช้พุดคุยกับเพื่อนต่างเพศ และจากมุมมองของผู้ปกครองบางครั้งนักเรียนชวนกันไปเที่ยวเล่นละแวกบ้าน หากต้องไปที่อื่นไกลๆ กับเพื่อนต่างเพศก็จะมีผู้ปกครองร่วมกิจกรรมด้วย

“ส่วนใหญ่ก็นั่งเล่นคอม แต่บางวันก็จะออกไปเที่ยวบ้าง เกี่ยวกับพ่อกับแม่และกีฬ”(เด็กชายเอ)

“พี่สาวเขาจะพาแฟนมาบ่อยๆ เขาก็ชอบพาไปเที่ยว ออกไปกินข้าวกัน เขาก็หยอกล้อกันดีเขาพาน้องเล่น น้องเที่ยว อะไรอย่างเนี้ย เขาจะไม่ค่อยแบบว่าออกนอกสังคมจนเกินไป ส่วนมากจะเป็นครอบครัว family มากกว่า”(แม่เด็กชายเอ)

2.2.2 ไขปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนและผู้ปกครอง

จากมุมมองของนักเรียน ทุกครั้งที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับเพื่อนต่างเพศ หรือปัญหาอื่น ๆ เช่น เรื่องการบ้าน เรื่องการเรียน เป็นต้น มักจะขอคำปรึกษากับเพื่อนต่างเพศหรือผู้ปกครอง

“มีปรึกษาเขา(เพื่อนต่างเพศ)ไม่?..มีครับ (ปรึกษาทุกเรื่อง?)..ครับ..(กับพ่อแม่เราปรึกษาบ้างไม่)..ปรึกษาเรื่องแฟน”(เด็กชายบี)

2.2.3 เล่นกีฬาพาเพื่อนละแวกบ้าน

ผู้ปกครองได้ให้มุมมองว่า นักเรียนจะเล่นกีฬา ด้วยการชักชวนเพื่อนต่างเพศเล่นกีฬาหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ด้วยกันละแวกบ้านช่วงวันหยุดและอยู่ในความดูแลของผู้ปกครอง

“ถ้าว่าคบแบบเป็นเพื่อนกันนี้เขาก็มีค่ะ หมู่บ้านเดียวกัน เขาก็จะเล่นตามปกติ เล่นธรรมดานะค่ะ กิจกรรมก็พวกเล่นฟุตบอล เล่นอะไร ตีวอลเลย์ อะไรก็บอก อยู่ใกล้กัน เขาก็จะมาเล่นก็จะมาเล่นวันเสาร์อาทิตย์/ วันหยุดอะไรเขาก็จะมาเล่น ถ้าเป็นวันเสาร์อาทิตย์ ก็จะมาเล่นกัน/ ถ้าเป็นวันที่ไปโรงเรียนจันทร์-ศุกร์ เขาก็จะมาเล่นช่วงเย็น ก็เล่นเหมือนเพื่อนฝูงเล่นกันตามประสาอะไรอย่างเนี้ย” (แม่เด็กหญิงดา)

2.2.4 ศึกษาธรรมะที่วัดใกล้บ้าน

จากมุมมองของผู้ปกครอง หลังเลิกเรียนและช่วงวันหยุดนักเรียนหญิงและนักเรียนชายบางกลุ่มมีการชักชวนกันทำกิจกรรมเรียนธรรมะที่วัดละแวกบ้าน

“ธรรมะอาจจะช่วยได้เยอะหน่อยนึง” (พ่อเด็กหญิงจุ)

2.2.5 ทำงานกลุ่มและงานบ้าน

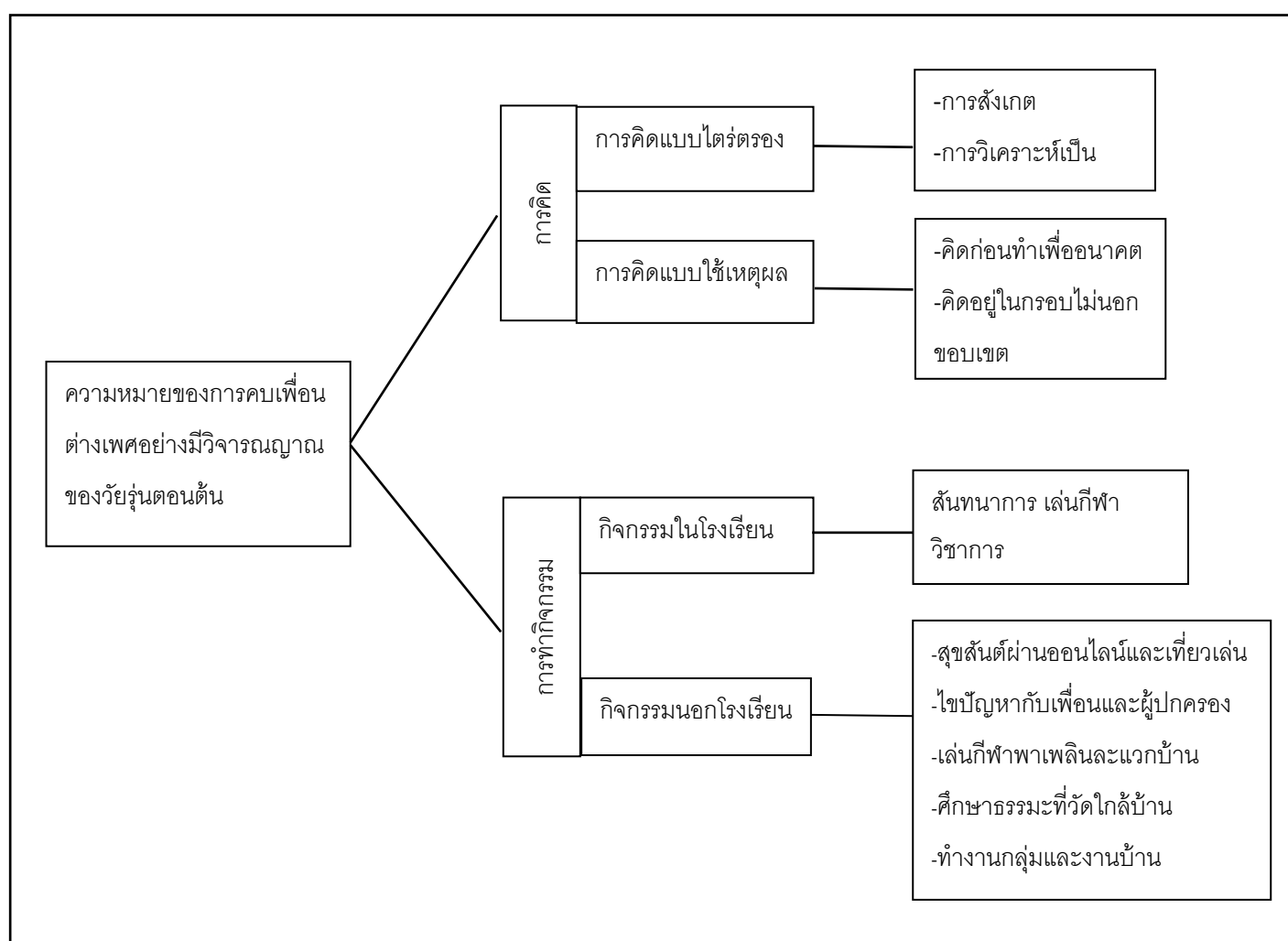
จากมุมมองของผู้ปกครอง นักเรียนชายและนักเรียนหญิงอาจมีการนัดหมายกันหลังเลิกเรียนหรือวันหยุดเพื่อทำงานกลุ่มร่วมกัน หากไม่มีงานกลุ่มนักเรียนแต่ละคนจะมีหน้าที่ช่วยเหลืองานบ้านจึงไม่มีเวลาว่างในการนัดหมายเพื่อนต่างเพศพบกันในวันหยุด

“ส่วนใหญ่จะกลับบ้านก็ไม่ค่อยได้เล่น จะอยู่บ้านใครบ้านมัน จะเล่นด้วยกันเฉพาะอยู่ โรงเรียน หรือไม่บางทีก็มีงานที่อาจารย์แบบงานเป็นกลุ่มอะไรอย่างเนี้ยไปหากัน ถ้าเล่นนี้ไม่ค่อยมาเล่นด้วยกัน น้อยหยุดก็อยู่บ้าน ช่วยงานบ้าน” (แม่เด็กชายเอ)

กล่าวโดยสรุป จากการให้ความหมายการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณตามมุมมองของนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ทรงคุณวุฒิ สามารถสรุปความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่ออนาคตของตนเองก่อนตัดสินใจลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกันทั้งภายในและ

ภายนอกโรงเรียน ได้แก่ การนัดกันทำการบ้าน การนัดกันทำงานกลุ่ม การชวนเล่นเกมเล่นเฟส การชวนเล่นกีฬาด้วยกันในเวลาว่าง การชวนเที่ยวหลังเลิกเรียนและวันหยุดกับเพื่อนเพศตรงข้าม

ผู้วิจัยสามารถสรุปการเชื่อมโยงข้อค้นพบเกี่ยวกับความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นตามมุมมองของผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 3 กลุ่ม ดังภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 ความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

ตอนที่ 1.3 เจื่อนใจของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 3 กลุ่ม พบเจื่อนใจทั้งที่เป็นเจื่อนใจภายในตัวบุคคล และเจื่อนใจจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งนำไปสู่การสร้างโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น อธิบายได้ดังนี้

1.3.1 เจื่อนใจภายในตัวบุคคล

เจื่อนใจภายในตัวบุคคลเป็นเจื่อนใจที่เกิดจากความเชื่อ ความรู้สึก ความคิด รวมเรียกว่าจิตลักษณะของแต่ละบุคคล จากการศึกษาค้นคว้าเจื่อนใจภายในตัวบุคคลที่มาจากมุมมองของนักเรียน ผู้ปกครองและผู้ทรงคุณวุฒิ มี 2 เจื่อนใจ ประกอบด้วย 1) เจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ และ 2) การควบคุมตนเอง

1.3.1.1 เจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง มีความคิด รู้คุณค่า รู้โทษ บอกความรู้สึกได้ และพร้อมแสดงพฤติกรรมของตนต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

1) รู้คุณค่ารู้โทษ

นักเรียนที่มีการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ มักมีความคิด ความเชื่อเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศรูปแบบให้การช่วยเหลือเรื่องการเรียน และเลือกคบเพื่อนที่ดีไม่พากันทำความเสียหายกับตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับความคิด ความเชื่อของผู้ปกครองและผู้ทรงคุณวุฒิเรื่องการรู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี เพื่อป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น เป็นการทำให้นักเรียนรู้ถึงประโยชน์และโทษที่จะส่งผลกระทบต่อตนเอง ดังคำสัมภาษณ์ว่า

“ก็เกิดผลดี อย่างผมคบเพื่อปรึกษาเรื่องงานและก็จะได้ทำงานเสร็จ ไม่รู้ไปถามก็จะทำงานเสร็จครับ” (เด็กชายเอ)

“มันจะปลอดภัยกับเราด้วย เพราะเพื่อนไม่ดีเขาก็พาเราไปในทางที่ไม่ดีด้วย การเรียนก็จะไปไม่ได้ (ส่งผลอย่างไรกับตัวเราคะ?)...มันก็จะดีขึ้น เราก็จะดีขึ้น ถ้าเราคบเพื่อนที่ดีเขาก็พาเราไปดีขึ้น เขาก็จะสนใจเรียนมากขึ้น” (เด็กชายบี)

“เกิดผลอันดับแรกคือตัวเขาเลย ว่ามันจะเป็นอย่างไรกับเขาเอง ส่งผลกับ...เขาอย่างไร หมายถึง เขาได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตัวเอง” (พ่อเด็กหญิงจุ)

“มันเกิดผลก็ 1.เขาจะไม่ท้อง 2.เขาเรียนจบเขาจะไม่ออกกลางคัน 3.เขาก็จะไม่มีปัญหาเรื่องสุขภาพทางเพศ สิ่งสำคัญเราจะได้ประชากรที่มีคุณภาพที่ดีที่ไม่ต้อง

เสียเวลาอยู่กับเรื่องพวกเนี้ย ก็ได้กหนึ่งคนที่ไปมีเพศสัมพันธ์แล้วมีท้องมันไม่ต้องไปพูดถึงเรื่องอื่นหรือว่ามันก็วุ่นวายอยู่กับเรื่องมันนี้แหละมันก็คงไม่ทำงานให้ประเทศชาติได้หรอก แต่ถ้ามันพันธุ์นี้ไปได้ประมาณ ม.6 อะเขาจะรู้” (อ.กำไร)

2) บอกความรู้สึกได้

การบอกความรู้สึกได้ในมุมมองของนักเรียนขึ้นอยู่กับประสบการณ์ทั้งด้านดีและไม่ดีของตัวบุคคล ซึ่งบางคนอาจมีความรู้สึกชอบที่จะคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมไม่ดี แต่มุมมองของนักเรียนบางคนเป็นเรื่องที่แปลกเท่ และกล้าที่จะบอกได้ว่าความรู้สึกที่ชอบบุคคลนั้นๆ ด้วยเหตุผลส่วนบุคคล ดังคำสัมภาษณ์ว่า

“มันแล้วแต่ความคิด บางคนเขาชอบคนไม่ดีค่ะ เพราะว่าอาจจะออกแนวพวกเท่ๆ ค่ะ เพราะว่าพวกซิ่งจะเป็นพวกกินเหล้าสูบบุหรี่อยู่แล้วค่ะ จะชอบพวกสักลายอะไรอย่างนี้นะคะแบบว่านักเลง เรามีเรื่องเขาจะได้ช่วยได้ กะล่อนอะไรอย่างนี้ค่ะ แต่สุดท้ายชีวิตเราก็คะ ยับ” (เด็กหญิงพิมพ์)

การบอกความรู้สึกได้ในมุมมองของผู้ปกครองเป็นการให้บอกตามความต้องการที่แท้จริงของนักเรียนเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศว่าจะคบกับใคร ทำอะไร ไปที่ไหน เพราะผู้ปกครองต้องการให้นักเรียนปฏิบัติตามกรอบวัฒนธรรมไทยและอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ เพื่อความปลอดภัยของนักเรียน

“ก็คือถ้าเขาคบให้คบกันได้ คือเราไม่บังคับ คือให้อยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ คือไปไหนก็ให้บอกอย่างเนี้ยค่ะ คือถ้าบอกว่าไปตรงนี้ ก็คือตรงนี้ ไม่ใช่บอกไปตรงนี้แล้วไปอีกอย่าง ถ้าสมมติน้องเขาบอกว่า ไปตรงนี้แล้วไปอีกอย่าง พอเกิดเรื่องมาก็จะตามไม่ถูกจุด เราก็บอกเขาอย่างเนี้ย ไปไหนให้บอกตรงๆ” (ป้าเด็กหญิงพิมพ์)

นอกจากนี้การบอกความรู้สึกได้ของนักเรียนตามมุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิ หากวัยรุ่นมีความเชื่อมั่นในตนเองและมีความไว้วางใจผู้ใหญ่ นักเรียนจะกล้าคุยบอกความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศได้มากขึ้น

“เขามั่นใจ แล้วก็เอ่อ กล้าคุยกับเรามากขึ้น...กล้าคุย อย่างลูกเนี้ย ก็จะคุยเรื่องเพศ” (อ.สุดา)

3) เตรียมพร้อมกระทำ

การเตรียมพร้อมกระทำในการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจาร์ณญาณตามมุมมองของนักเรียน พบว่า ตัวบุคคลต้องรู้จักเลือกคบเพื่อนต่างเพศที่ดี ซึ่งเพื่อนต่างเพศแต่ละคนย่อมมีข้อดีและข้อเสีย แต่บุคคลต้องรู้จักเลือกปฏิบัติกับเพื่อนต่างเพศที่จะส่งผลดีกับตนเอง ดังคำสัมภาษณ์ว่า

“ก็อยากจะบอกนะคะว่าการคบเพื่อนต่างเพศไม่ใช่ว่ามันจะไม่ดี มันมีทั้งดีและไม่ดี ถ้าเราเลือกคบเพื่อนที่ดีมันก็จะดีกับตัวเรา” (เด็กหญิงดา)

นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้มุมมองเกี่ยวกับความพร้อมกระทำต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจาร์ณญาณ กล่าวคือ หากวัยรุ่นคนใดเลือกตัดสินใจแล้วที่จะกระทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนเพศตรงข้าม วัยรุ่นต้องมีความพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น และสามารถแก้ไขปัญหาที่นั่น ๆ ด้วยตนเองได้

“คือพร้อมเนี่ย จริงๆ แล้วมันก็มีคนที่แบบได้วัยรุ่นแล้วก็ท้อง เขาก็ดูแลลูกเขาได้ดียวเนี่ย สมมติว่าไอเคอะ เขายอมรับมัน อย่างที่พี่บอกว่าถ้าเขาตัดสินใจแล้วเขาจะมี sex กันนะ แล้วผลเป็นอย่างไร ไม่ป้องกัน ลูกออกมาก็จะรับผิดชอบอย่างนี้ แล้วเขาทำมันได้จนรอดอะ มันก็ถือว่าเขาได้คิดแล้วนะ เขาก็ทำทุกอย่างด้วยการคิดตัดสินใจด้วยเหตุผลของเขา แล้วเขาก็ยอมรับตรงนั้น” (อ.สุดา)

1.3.1.2 การควบคุมตนเอง หมายถึง ความสามารถในการควบคุมภายในตนเองด้วย พยายามปฏิบัติตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เคารพตนเองไม่เปลี่ยนแปลงไปตามเพื่อน ด้วยสำนึกที่ดงามระลึกถึงคำสอน เกิดวุฒิภาวะยับยั้งชั่งใจได้ และมีวินัยในตนเอง ดังคำสัมภาษณ์ว่า

1) มุ่งมั่นต่อเป้าหมาย

การมุ่งมั่นต่อเป้าหมายตามมุมมองของนักเรียน พบว่า ตัวบุคคลต้องเชื่อฟังผู้ปกครองและมีความมุ่งมั่นในการเรียน กำหนดเป้าหมายทางการศึกษาและพยายามที่จะสำเร็จการศึกษาตามที่ตั้งใจเพื่อให้มีหน้าที่การงานที่ดีก่อนมีครอบครัวและการเลี้ยงดูบุตรในวัยที่เหมาะสม

“พ่อแม่บอกว่ายังไม่ให้มี บอกให้เรียนจบก่อน ผมก็คิดว่าต้องตั้งใจ แล้วก็บอกว่าเดี๋ยวมีลูกก่อนเรียน ก็คิดว่าน่าจะดีเพราะก็จะไม่ได้เรียนต่อ ไม่มีงานทำ” (เด็กชายบี)

สำหรับผู้ปกครองที่มีมุมมองต่อการมุ่งมั่นต่อเป้าหมาย พบว่า ผู้ปกครองให้ความสำคัญต่อการตั้งใจเรียนและมีหน้าที่การงานที่ดีก่อนเช่นกัน หากต้องการมีแฟน ผู้ปกครองอนุญาตให้ทำพิธีอย่างถูกต้องเมื่ออยู่ในวัยทำงานและพร้อมมีครอบครัว

“บอกว่าถ้ามีการมีงานทำแล้ว อยากมีครอบครัว ก็ค่อยไปหาเขามาเลี้ยง แต่งเขาเป็นพิธีไปเลย แต่ถ้าจะมาเอาวันนี้มันก็คือความสนุกชั่วคราว เห็นไหม รอบ ๆ ข้างเราอะ สามวันดีสัปดาห์กันอยู่นะเนี่ย ไม่เอา ถ้าตั้งใจเรียนป้าก็ภูมิใจนะ” (ป้าเด็กชายบี)

2) เคารพตนเอง

จากการศึกษามุมมองของนักเรียนเรื่องการเคารพตนเอง พบว่า ตัวบุคคลต้องรู้จักรักตนเองด้วยการรู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดีจากการใช้ความคิดพิจารณานิสัย ความประพฤติของเพื่อนต่างเพศก่อนตัดสินใจกระทำกิจกรรมร่วมกัน

“เพราะถ้าบางทีเราไม่คิดไตร่ตรอง เขาอาจจะหลอกเราก็ได้นะครับ ถ้าดูไปเรื่อย ๆ มันอาจทำให้เรามีความสุข” (เด็กชายเอ)

“อยากให้เลือกเพื่อนดี ๆ ค่ะ ให้เลือกคบคนดี ๆ ถ้าเป็นไปได้ควรดูนิสัยเขาให้ดีก่อน ไม่ใช่ว่าตัดสินใจคบเลย” (เด็กหญิงพิมพ์)

3) สำนึกที่ดียาม

การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณนักเรียนยังต้องมีความตระหนักถึงคำสอนของเรื่องการกระทำที่เหมาะสมตามที่ผู้ใหญ่ได้พร่ำสอน

“บางทีก็ทะเลาะกับเพื่อนไม่กล้าปรึกษาพ่อกับแม่ ก็ปรึกษาครูค่ะ เขาบอกให้เราเชื่อใจเพื่อน ฟังความคิดเห็นของเพื่อน ไม่เอาแต่อารมณ์ตัวเอง” (เด็กหญิงจุ)

4) มีวุฒิภาวะ

การที่บุคคลสามารถคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ นั้นผู้เชี่ยวชาญได้ให้มุมมองเรื่องการมีวุฒิภาวะของบุคคล พบว่า ตัวบุคคลต้องรู้จักยับยั้งชั่งใจกับสิ่งที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ รู้ขอบเขตความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเพื่อนกับการเป็นคนรัก และบุคคลสามารถปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับวัย

“สำคัณันั้นก็คือกัต้องมีวุฒิภาวะพอสมควรนะที่คือยะมองอออกการคบเพื่อนต่างเพศควรจะเป็นยังงั เด็กบางคนคบเพื่อนต่างเพศแบบเป็นเพื่อนกันตั้งแต้ต้นจนจบก็ มีนะฮะ แต่บางคนคบเพื่อนต่างเพศในช่วงวัยรุ่นนั้มันก็เป็นช่วงที่จะเจ็ปนเรื่อง ของ เอ้อ กับเรื่องของ..sex เรื่องของอะไรต้ออะไรเข้ามาเนี้ยมันก็มีความรู้สึกผูกพัน เขาอาจจะมีความรู้สึกว้าชอบคนนั้แตกต่างไปจากเพื่อนปกติธรรมดาใช้ไหมฮะ”
(อ.เอื้อ)

5) มีวินัยในตนเอง

การที่นักเรียนมีวุฒิภาวะรู้ขอบเขตของตนเอง นักเรียนยัง ต้องมีความรับผิดชอบต้อหน้าที่ที่ต้อรับมอบหมายจากทั้งทางโรงเรียนและทางบ้าน และรู้ว่า ตนเองต้องทำอะไรในเวลาใด ลงมือปฏิบัติจนเป็นนิสัยให้เกิດความมีวินัยในตนเอง

“หนูก็จะมีหน้าที่ทำงานบ้านแทนพ่อแม่ทำการบ้านและทำงานบ้าน..(เสาร์ อาทิตย์ทำอะไร?)...ทำงานบ้านซักผ้า กวาดบ้านทำการบ้าน” (เด็กหญิงจุ)

การเสริมสร้างการมีวินัยในตนเองจากมุมมองของผู้ปกครอง พบว่า นักเรียนต้องสามารถปฏิบัติงานบ้านแทนผู้ปกครองได้ และดูแลความเรียบร้อยของ สมาชิกครอบครัว

“(งานบ้านนี้เด็กทำอะไรบ้าง?)...ก็ทุกวันนี้ก็ ภูบ้าน กรอกน้ำทำอะไรแทบทุก อย่างก็ ถ้าผมกลับค้าก็จะทำกับข้าวทำอะไรให้น้องให้ตากินซักผ้าให้น้อง ...ทำของ ตัวเองกิจกรรมของตัวเองแม่เขาพยายามสอนว่า “เรื่องทำความสะอาด” ถ้าแม่เขา อยู่อะ” (พ่อเด็กหญิงจุ)

1.3.2 เจื่อนใจจากสภาพแวดล้อมทางสังคม

สภาพแวดล้อมทางสังคมเป็นเจื่อนใจหนึ่งที่ไม่ได้เกิดจากตัวบุคคลโดยตรง แต่มาจากสภาพแวดล้อมรอบข้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องและนำไปสู่การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้า พบเจื่อนใจที่มาจากสภาพแวดล้อม 2 ประการ ประกอบด้วย 1) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และ 2) การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง

1.3.2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลด้วยการสื่อสารทางบวก หมายถึง บิดามารดาหรือผู้ปกครองให้ข้อมูลหรือวิธีการเลือกคบเพื่อนต่างเพศที่ดีและการวางตัวให้เหมาะสม ด้วยพูดคุยแบบเปิดเผยเป็นกันเองรับฟังในครอบครัวให้เกิดความไว้วางใจระหว่างผู้ปกครองกับวัยรุ่น พ่อแม่คอยเฝ้าติดตามความปลอดภัย ดังคำสัมภาษณ์ดังนี้

1) สอนให้รู้ว่าอะไรควรอะไรไม่ควร

เจื่อนใจจากสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวมีส่วนสำคัญในการฝึกนักเรียนให้สามารถคิดตัดสินใจว่าสิ่งใดควรกระทำหรือไม่ควรกระทำกับเพื่อนต่างเพศในวัยเรียน จากการศึกษา พบว่า นักเรียนที่มีการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณมีมุมมองในการเชื่อฟังปฏิบัติตามคำสอนของผู้ใหญ่และรู้จักระวังตนเองให้ปลอดภัยจากการกระทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนต่างเพศ

“ไม่เคยไปไหนด้วยกันสองต่อสองค่ะ พ่อแม่ไม่อนุญาตค่ะ แล้วหนูก็ไม่อยากไปด้วย หนูว่าน่าจะให้ผู้ใหญ่ไปด้วยดีกว่า หนูว่ามันไม่ดี บางส่วนก็พ่อแม่บอกเอาไว้ บางส่วนก็คิดเอง” (เด็กหญิงดา)

นอกจากนี้ผู้ปกครองต้องคอยฝึกให้นักเรียนปฏิบัติตนเองอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมกับวัย ภายใต้การกำกับดูแลของผู้ปกครอง รวมถึงการให้ตัวอย่างลักษณะของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

“ก็แม้ว่าคบได้นะ แต่เราต้องอยู่ในขอบเขต ก็คืออยู่ในสายตาของพ่อแม่ ก็อะไรก็บอกเล่า เพื่อนต่างเพศมันมีหลายรูปแบบ เป็นเพื่อนกัน เป็นแฟน เป็นคนรู้จัก ธรรมดาอะไรอย่างเนี่ย มันก็มีหลายแบบ เราก็ต้องแยก อย่างแรกก็ต้องไม่เป็นคนเกเร ก็เป็นเด็กปกติที่เรียนที่เชื่อฟังพ่อแม่” (แม่เด็กหญิงดา)

2) เปิดใจยอมรับฟังและแนะนำให้คิด

การที่นักเรียนได้รับการสอนให้รู้อะไรควรไม่ควรจากครอบครัวแล้วนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้มุมมองเรื่องการปลูกฝังพฤติกรรมการสื่อสารแบบเปิดเผยยอมรับฟังอย่างเป็นกันเองในครอบครัว เพื่อสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้ปกครองกับวัยรุ่นซึ่งเป็นเงื่อนไขสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ จากการศึกษาพบว่า วิธีการสื่อสารของบิดามารดาหรือผู้ปกครองเป็นเงื่อนไขภายนอกที่ปิดกั้นการคิดวิเคราะห์ของวัยรุ่น ผู้ปกครองมักใช้การสั่งสอนห้าม และดุว่า หากบิดามารดาหรือผู้ปกครองปรับพฤติกรรมการสื่อสารใหม่ จะเป็นการส่งเสริมให้ลูกวัยรุ่นกล้าพูดคุย ไว้วางใจ รู้จักให้เกียรติผู้อื่น ซึ่งจะทำให้วัยรุ่นยอมรับฟังข้อมูลจากผู้ปกครองบอกกล่าว และมีการคิดตัดสินใจได้อย่างรอบคอบในการคบเพื่อนต่างเพศ

“ปัจจัยสำคัญที่สุดก็คือว่า ก็คือมันต้องดูว่าเขาถูกเลี้ยงดูเป็นยังไงมาจากครอบครัว ครอบครัวจึงมีอิทธิพลใจ เพราะฉะนั้นเขาต้องคำนึงถึง ถ้าเขาถูกเลี้ยงดูแบบเปิดเผยเข้าอกเข้าใจพูดคุยกันระหว่างพ่อแม่ลูกบ่อยจนเขาไม่มีความจำเป็นที่เขาจะต้องเก็บเป็นความลับเขาก็อาจจะเปิดเผยเขาก็อาจจะบอกพ่อแม่ว่าตอนนี้เขากำลังจะชอบคนโน้นคนนี้นะ หรือพ่อแม่สังเกตดูก็รู้ว่าลูกทำทางจะชอบคนนี้อย่างไรเงี้ย ก็อาจจะถามอะไรเงี้ยเพราะฉะนั้นถ้าเขาสนิทสนมเป็นการเลี้ยงดูแบบเพื่อน แบบคนที่เข้าอกเข้าใจกันการอบรมเลี้ยงดูบอกให้ยอมรับให้เห็น บางคนเขาก็อบรมเลี้ยงดู...ว่าให้เกียรติเพศตรงข้าม หรือให้เกียรติหรือว่าให้เกียรติคนอื่น ฟังคนอื่นเขาก็ทำตามลักษณะนั้นนะ ผมว่าลักษณะนิสัยเด็กจะเป็นไปตามตรงนั้นนะครับ” (อ.เอื้อ)

3) พ่อแม่เฝ้าติดตาม

การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น นักเรียนมีมุมมองเรื่องบิดามารดาเฝ้าติดตาม พบว่า นักเรียนต้องขออนุญาตมารดา/บิดา และหากเป็นไปได้มารดา/บิดาจะไปเป็นเพื่อนร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อนด้วย

“ช่วงนี้แม่จะไม่ให้ออกจากบ้าน ถ้าไปแม่จะไปด้วยคะ เช่น ถ้าไปเที่ยวแม่ก็จะไปด้วย ถ้าจะออกไปไหน ไปเที่ยวกับเพื่อน ก็นาน ๆ ที แม่ก็จะไปด้วยอย่างนี้อะคะ” (เด็กหญิงดา)

การเฝ้าติดตามของบิดามารดาจากการศึกษาคั้งนี้ พบว่า ผู้ปกครองมีมุมมองเกี่ยวกับสังคมปัจจุบันที่มีอันตรายรอบด้าน ทั้งตัวบุคคลและสื่อสังคม

ออนไลน์ ทำให้ผู้ปกครองต้องคอยเฝ้าระวังทุกมิติทางสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียน เพื่อระวังภัยร้ายสิ่งที่ไม่ปลอดภัยจากสังคมรอบนอก

“เพราะว่าเดี๋ยวนี้มันน่ากลัวนะอะ หรือว่าข่าวมันเยอะด้วย ก็ไม่รู้มันน่ากลัวนะเรื่องนี้ นู่นนี่นั่น อันตรายรอบด้าน ก็เลยต้องคอยดูหน่อย...แม่จะเป็นเพื่อนกับน้องในเฟซ ในไลน์ แม่จะเป็นหมด แม่จะคอยดู แต่แม่จะไม่เข้าไปยุ่งนะ เวลาที่เขาคุยกับเพื่อนอย่างเนี้ย” (แม่เด็กหญิงดา)

1.3.2.2 การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง หมายถึง การปฏิบัติตัวของผู้ปกครองคอยติดตามดูแลเอาใจใส่ ให้แนวทางการดำเนินชีวิตจากทำให้อู ซึ่งให้เห็นตัวอย่างและผลลัพธ์ของคนรอบตัว เสริมความรู้จากประสบการณ์ในโรงเรียน ครู เพื่อน ส่งผลให้นักเรียนปฏิบัติตามด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ดังคำสัมภาษณ์ว่า

1) เป็นแบบอย่างให้เดินตาม

นอกจากการเฝ้าระวังของบิดามารดา ผู้ปกครองต้องปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างให้ลูกวัยรุ่นกระทำตามเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งการเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นเงื่อนไขสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อผู้สังเกตมาก จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้ปกครองมีมุมมองเรื่องการเป็นแบบอย่างให้เดินตาม โดยกระทำสิ่งที่อยากสอนให้ลูกวัยรุ่นปฏิบัติตาม ด้วยการทำให้ดูและบอกเล่าวิธีการคบเพื่อนต่างเพศ การสังเกตการกระทำของเพื่อนเพื่อให้รู้จักนิสัย และสามารถปฏิบัติตัวกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสม

“ประสบการณ์ที่ผมสอนลูกว่า ให้คบคนนี้ อันดับแรกคือเราต้องเอาใจใส่เขาก่อน ถ้าเราไม่เอาใจใส่เขา เราก็ไม่ได้ใจเขากลับคืนมา ก็จะสอนอย่างนี้มากกว่า ผมทำให้ลูกดูก่อน คือตอนนี้ผมคบกับเพื่อนมาประมาณ 20 กว่าปี ก็บอกว่า พ่อเนี่ยคบกับน้ำคนนี้นานะ 20 ปี พ่อเอาใจใส่กับเขา เวลาเขามีอะไรก็ช่วยเรา เรามีอะไรก็ช่วยเขาตลอด ก็จะบอกเขาอย่างนี้ จะได้ใจเขามา” (พ่อเด็กหญิงจุ)

2) ชี้นำทางด้วยตัวอย่างจากรอบตัว

นอกการเป็นแบบอย่างที่ดีแล้ว ผู้ปกครองได้ให้มุมมองของการชี้นำด้วยตัวอย่างจากรอบตัว จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า หากต้องการให้นักเรียนเข้าใจและตระหนักถึงการเลือกคบเพื่อนต่างเพศที่ดี ผู้ปกครองจำเป็นต้องยกตัวอย่างให้เห็นเป็น

รูปธรรมและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากกรณีตัวอย่างนั้น ๆ ด้วยการให้นักเรียนเห็นทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์รอบตัว

“เราก็จะยกตัวอย่างให้คุณเห็นว่าเนี่ยยังมีอย่างน้องๆ ที่บางคนเรียนไม่จบ ก็ไปตั้งห้องอะไรอย่างเนี่ย เราก็ยกตัวอย่างให้เค้านู มีตัวอย่างเนี่ย เห็นมั๊ยเพราะว่าผลลัพธ์ออกมาที่มันได้คืออะไร แล้วอนาคตต่อไปจะลำบากให้ดูเอา ก็ในชุมชนบ้างในอะไรอย่างนี้ค่ะ คือเราเห็น ๆ คนรู้จักกันก็ให้เขาดูเป็นตัวอย่าง เคื่อก็บอกว่าเขารู้ (หัวเราะ)” (ป้าเด็กหญิงพิมพ์)

3) เห็นภาพชัดด้วยผลลัพธ์

นอกจากการยกตัวอย่างให้นักเรียนเห็น ผู้ปกครองจำเป็นต้องเน้นย้ำผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับสถานการณ์ของกรณีตัวอย่าง จากมุมมองของผู้ปกครองพบว่า นักเรียนจะเชื่อฟังและยอมปฏิบัติตามคำสอนด้วยผู้ปกครองชวนพูดคุยถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตหรือสถานการณ์ใกล้ตัวนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเห็นภาพสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

“เราพูดกับเขาว่า ถ้าเกิดคบเพื่อนผู้หญิงแล้วไปนอนกับเขา แล้วเขาท้องแล้วลูกออกมา ก็ไม่มีพ่อ เห็นมั๊ย แล้วครอบครัวมันแตกแยก ก็ต้องมีปัญหา ถ้ามีปัญหาขึ้นมาก็ต้องถึงใคร ก็ต้องถึงป้าใช้มั๊ย ป้าต้องมาเลี้ยงลูกเราด้วย แล้วตอนนี้ครอบครัวก็แตกกัน ถ้าเกิดลูกเกิดมาถามว่าพ่อแม่หนูเป็นใคร แม่หนูอยู่ยังงัย แล้วดูซิมันดีมั๊ย จะบอกเหตุผลให้เขาฟังตลอด”(ป้าเด็กชายบี)

4) ครูเพิ่มเติมเสริมความรู้

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้มุมมองเกี่ยวกับครูต้องมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการเพิ่มเติมเสริมความรู้เรื่องการคบเพื่อนต่างเพศ จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่าวิธีการสื่อสารของครูในคาบเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้นักเรียนเข้าใจและตระหนักต่อบทบาทหน้าที่ของความเป็นผู้หญิงและผู้ชาย

“(ทางโรงเรียนมีวิธีการเรียนการสอน?...ก็สอนที่สอนครูสุขศึกษาอะเนอะ สอนหลักๆ อยู่แล้ว หน้าที่ครูแนะแนวก็จะสอดแทรกเกือบจะทุกคาบแหละ แต่เด็กมันจะชอบถ้าพูดเรื่องนี้ เด็ก ๆ จะชอบเรื่องนี้บางทีเราพูดอะ คือครูจะไม่พูดอ้อมค้อมพูด

ตรงๆเลย จะให้เขาเข้าใจว่าธรรมชาติของผู้หญิงของผู้ชายมันเป็นยังไง” (อ.กำไร)

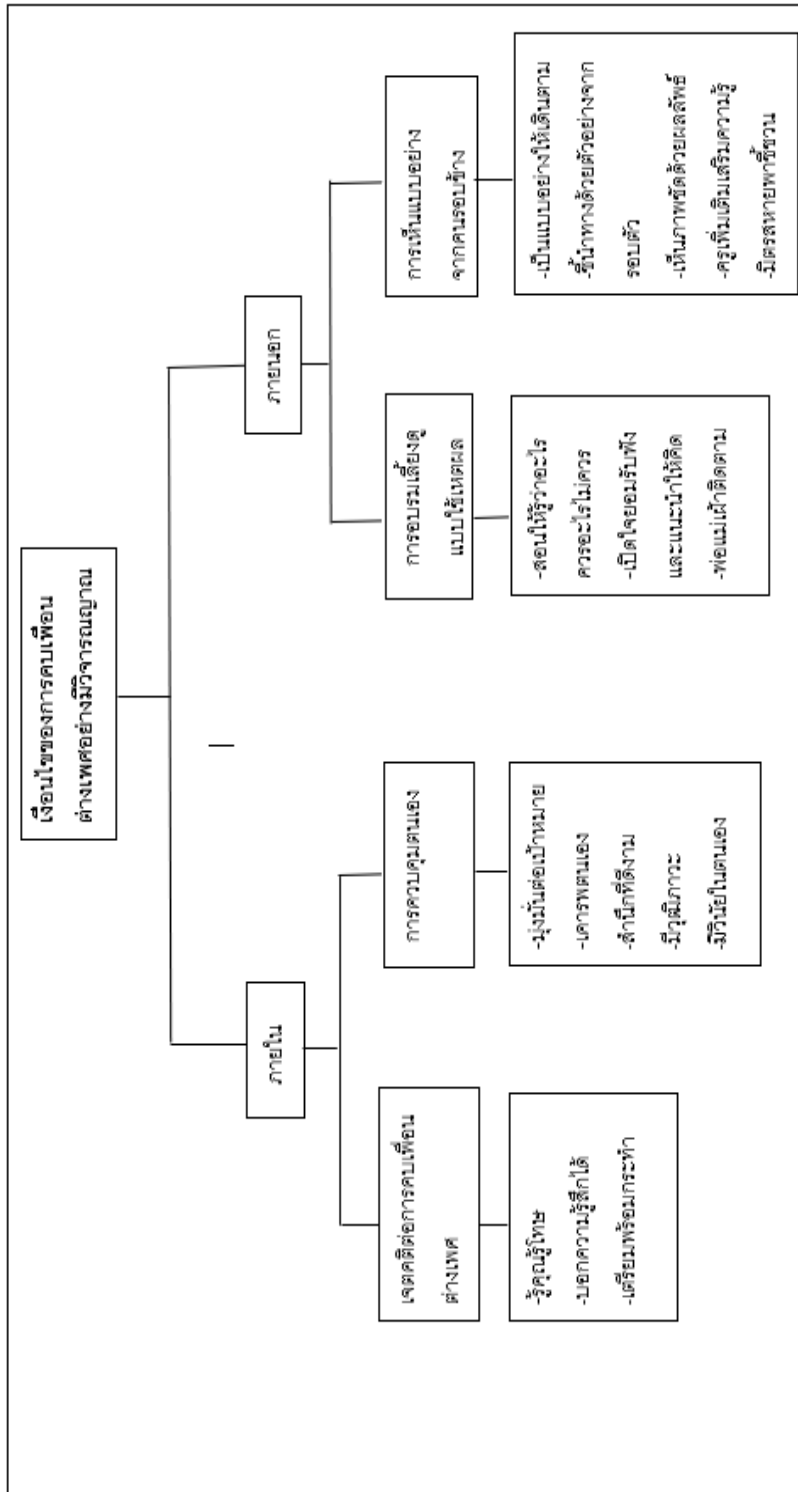
5) มิตรสหายพาชีชวน

นอกจากการให้ความรู้เพิ่มเติมของครูแล้ว ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้มุมมองเรื่องกลุ่มเพื่อนที่ชวน พบว่า นักเรียนหลายคนที่มีกรคบเพื่อนต่างเพศจากแรงสนับสนุนของกลุ่มเพื่อน หรือคอยเตือนให้กระทำกิจกรรมกับเพื่อนต่างเพศ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสิ่งแวดล้อมที่เป็นสิ่งเร้าที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักเรียนอยากทดลองตามแรงสนับสนุนจากกลุ่มเพื่อน

“เริ่มจากเพื่อนใช้ใหม่ หนึ่งในหนึ่งวัยรุ่นตอนต้นเนี่ย บางทีมันก็ยังไม่ได้จริงจังก็อาจจะแบบเพื่อนแซว เพื่อนแบบเหมือนแหย่หรือแบบมีกิจกรรมอะไรที่ทำด้วยกันนะ เอาก็เป็นลักษณะแบบนั้นนะ คือหนึ่งเรื่องเพื่อนมันมาจากโอกาสด้วยนะ โอกาสที่เขาจะ..ได้แบบได้ทำกิจกรรมด้วยกัน หรือว่าแบบเขาเรียกอะไรอะ ไปไหนด้วยกันอะไรอย่างเงี้ย คือบางทีเขาไปเป็นกลุ่มใช้ปะ ไปเป็นกลุ่ม บางทีก็อาจจะยังไม่ได้คิดว่าจะต้องคบเพื่อนต่างเพศ แต่ว่ามันมีการแบบบิวอาร์มกันในกลุ่มงัย เออเป็นแรงเชียร์ว่า แอ้อ แอ้ออย่าง..แต่ถามว่าแบบ....เริ่มสุดอะอะไรอย่างงี้ (น้ำเสียงเล่น ยิ้ม)นิดหนึ่ง...โน้นอย่างนี้ ก็อาจจะอยู่ยจากตัวที่เขาจะตัดสินใจเองใหมอะ ตรงนี้พี่คิดว่ายังน้อยนะ” (อ.สุตา)

กล่าวโดยสรุป จากผลการศึกษาเกี่ยวกับเงื่อนไขของพฤติกรรม การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น สามารถสรุปได้ว่ามีเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง 2 เงื่อนไขหลัก ได้แก่ 1) เงื่อนไขภายใน คือ เจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศ และการควบคุมตนเอง ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่แสดงถึงการรับรู้ทางความคิดของวัยรุ่นก่อนที่จะตัดสินใจแสดงพฤติกรรม การคบเพื่อนต่างเพศ 2) เงื่อนไขภายนอก คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และการเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง ถือเป็นเงื่อนไขที่สนับสนุนผลักดันให้วัยรุ่นได้เตรียมพร้อมปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ปกครองและเลียนแบบอย่างในการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณที่เหมาะสมกับวัย เพื่อส่งผลดีต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต

ผู้วิจัยสรุปเชื่อมโยงข้อค้นพบเงื่อนไขเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นตามมุมมองของผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 3 กลุ่ม ดังภาพประกอบ 10

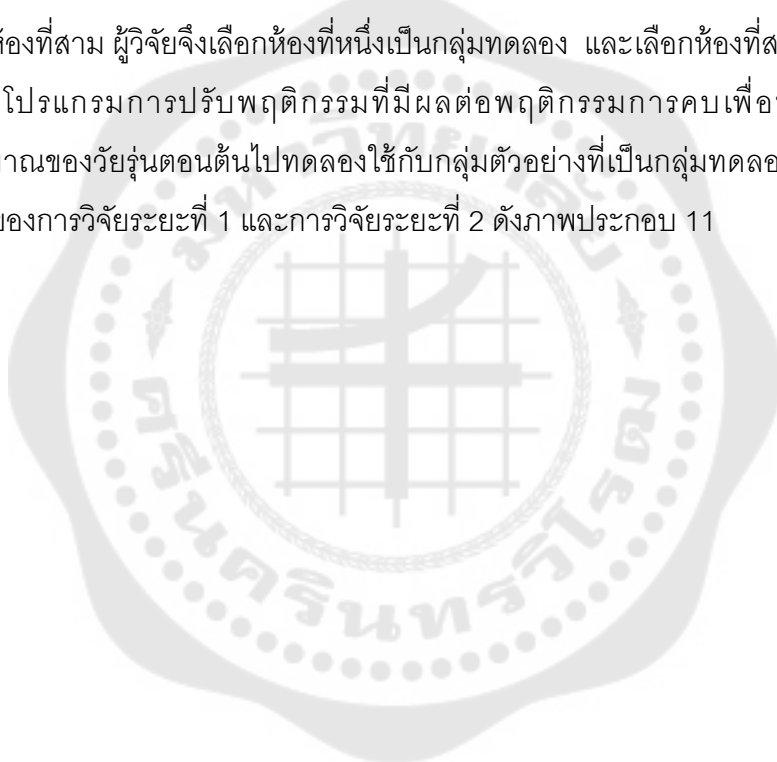
ภาพประกอบ 10 เงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีจริยธรรมของวัยรุ่นตอนต้น

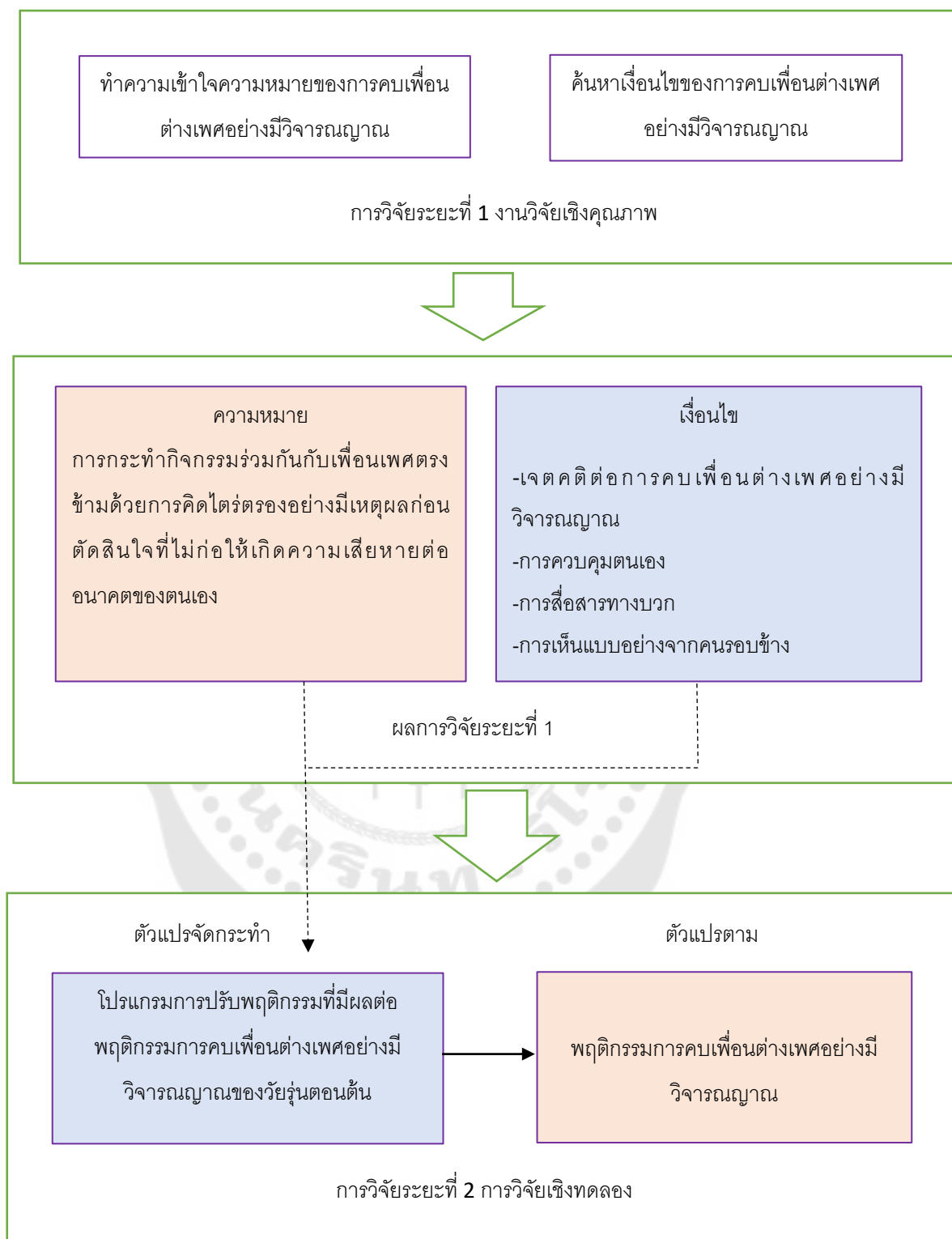
ส่วนที่ 2 สรุปการเชื่อมโยงงานวิจัยจากระยะที่ 1 สู่ระยะที่ 2

การวิจัยนี้เป็นการพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ออกแบบการวิจัยเป็น 2 ระยะ การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาความหมายและเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น โดยมีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยระยะที่ 1 นี้ ทำให้ทราบนิยามปฏิบัติการของพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ นำไปสู่การสร้างแบบวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณในการวิจัยระยะที่ 2 และยังสามารถระบุเงื่อนไขเป็นตัวแปรสาเหตุที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ข้อค้นพบดังกล่าวนี้นำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างกิจกรรมของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นในระยะที่ 2 ถือว่าเป็นการนำองค์ความรู้ที่ผ่านการตรวจสอบอย่างเป็นระบบนำไปปฏิบัติเพื่อการแก้ไขปัญหา

การวิจัยในระยะที่ 2 มุ่งพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ในรูปแบบการวิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งผู้วิจัยใช้ข้อค้นพบเรื่องเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ ตัวแปรการเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้างเป็นกระบวนการส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบนแนวคิด Interaction ด้วยใช้ตัวแปรเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ โดยทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองเห็นตัวแบบของการแสดงพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณผ่านการแสดงบทบาทสมมติและได้รับแรงเสริมทางบวกเป็นคำชื่นชมจากผู้ปกครองและครูซึ่งเป็นแรงจูงใจ ทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองเกิดความรู้สึกรอยภาคปฏิบัติตามตัวแบบเพื่อให้ได้รับแรงเสริมทางบวกเหมือนตัวแบบ อันเป็นผลให้นักเรียนจะตระหนักถึงประโยชน์และพร้อมแสดงพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณได้ นอกจากนี้ยังใช้ตัวแปรการสื่อสารทางบวก โดยผู้วิจัยนำเสนอตัวแบบที่เป็นหนังสือเกี่ยวกับวิธีการสื่อสารทางบวกของพ่อแม่ผู้ปกครองกับวัยรุ่น และร่วมกันแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์จำลอง การที่นักเรียนและผู้ปกครองได้สังเกตตัวแบบและมีการแสดงบทบาทสมมติตามบทสนทนาพร้อมกันดังกล่าวเป็นการตอกย้ำวิธีการสื่อสารทางบวกให้เกิดขึ้นในครอบครัว เช่นเดียวกับกระบวนการเปลี่ยนเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ร่วมกับ แนวคิด Homogeneity เป็นการค่อยๆ ลดอิทธิพลจากภายนอกด้วยใช้ตัวแปรการควบคุมตนเอง โดยผู้วิจัยได้ให้นักเรียนกลุ่ม

ทดลองทำการกำกับตนเองด้วยการกำหนดเป้าหมายด้วยตนเอง รวมถึงการกำหนดเงื่อนไขให้การเสริมแรงตนเองเมื่อกระทำพฤติกรรมได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และแสดงปฏิกิริยาทางลบหากนักเรียนไม่สามารถกระทำพฤติกรรมได้ตามเป้าหมาย ดังนั้น ตัวแปรทั้ง 4 ตัว จึงถูกนำมาสร้างเป็นกิจกรรมของโปรแกรมนี้ ผู้วิจัยได้เริ่มจากกำหนดกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา มีจำนวน 3 ห้องเรียน และมีความสนใจ ด้วยแบบวัดและกิจกรรมต้องใช้ความสามารถการอ่านเขียนภาษาไทย สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้การประเมินความสามารถการอ่านเขียนภาษาไทย พบว่า ความสามารถในการอ่านเขียนภาษาไทยห้องที่หนึ่งกับห้องที่สองมีมากกว่าห้องที่สาม ผู้วิจัยจึงเลือกห้องที่หนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง และเลือกห้องที่สองเป็นกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยนำโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลอง ซึ่งความสัมพันธ์เชื่อมโยงของการวิจัยระยะที่ 1 และการวิจัยระยะที่ 2 ดังภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของการวิจัยระยะที่ 1 และการวิจัยระยะที่ 2

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยระยะที่ 2 เชิงทดลอง

การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการวิจัยที่นำข้อค้นพบการวิจัยระยะที่ 1 มาเป็นตัวแปรตามของการปรับปรุงพฤติกรรม และเป็นตัวแปรต้นในการสร้างโปรแกรมการปรับปรุงพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรม การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น จากการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา (Content Analysis) พบว่าทั้งตัวแปรเงื่อนไขภายนอกและตัวแปรเงื่อนไขภายในของบุคคลมีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ โดยผู้วิจัยมีความเชื่อว่าหากบุคคลได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญา่อมส่งผลดีกว่าการปรับปรุงพฤติกรรมโดยตรงและมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่คงทน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีปัญญาสังคม (Bandura, 1986) เชื่อว่าการทำให้บุคคลได้รับความรู้ใหม่ (Acquired) และเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายใน (Cognitive) จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอก ผู้วิจัยจึงได้มีการจัดกระทำเพื่อลดความคลาดเคลื่อนอันเกิดจากปัจจัยอื่นที่ไม่ได้ศึกษาด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง การเลือกสถิติวิเคราะห์ และกำหนดคุณสมบัติเฉพาะเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์และเงื่อนไขของการทดลอง การจัดกระทำตัวแปรอื่นที่ไม่ได้เลือกเพื่อเป็นการยืนยันผลการทดลองมาจากโปรแกรมอย่างแท้จริง เช่น การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ไม่แตกต่างกันระหว่างบุคคล กลุ่มตัวอย่างมีความสมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมฯ

การวิจัยระยะที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมการปรับปรุงพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น และเพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการปรับปรุงพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นผู้วิจัยสร้างขึ้นจากข้อค้นพบการวิจัยระยะที่ 1 ที่ทำให้ทราบเงื่อนไขของพฤติกรรมและนำมาสร้างเป็นกิจกรรมของโปรแกรมฯ ตามแนวคิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญา โดยนำทฤษฎีปัญญาสังคมมาเป็นเทคนิคในการสร้างกิจกรรมที่เป็นสิ่งเร้าปรับเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญาส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอก ด้วยการมุ่งปรับที่ตัวแปรทางปัญญา 1 ตัวที่มีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ ตัวแปรเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยใช้เทคนิคการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบซึ่งได้จากตัวแปรภายนอกด้านการเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง อีกทั้งมีปรับเปลี่ยนตัวแปรภายในจากการค่อยๆลดอิทธิพลภายนอก ด้วยการให้ตัวแปรควบคุมตนเอง และเพิ่มการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมภายนอกด้วยตัวแปรการสื่อสารทางบวก โดยคาดหวังว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เป็นกลุ่มทดลองหลังจากได้รับโปรแกรมการปรับปรุงพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นแล้วจะเป็นผู้มีพฤติกรรมการคบเพื่อน

ต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณมากขึ้น โดยทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ว่า พฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณของกลุ่มทดลองในระยะหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลองประเภทกึ่งทดลอง(Quasi-Experimental Design) รูปแบบ (Non-Randomized Control – Group Pretest-Posttest Design) เป็นการศึกษาผลของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตามได้จากการเปรียบเทียบผลการวัดตัวแปรตามก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลอง(Experimental Group) และกลุ่มควบคุม(Control Group) อยู่ในห้องเรียนและโรงเรียนเดียวกันเพื่อเป็นการควบคุมสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เหมือนกันทั้ง 2 กลุ่ม และทำกิจกรรมในช่วงเวลาเดียวกัน โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบการวัดก่อนการทดลอง (Pretest) และวัดหลังการทดลอง (Posttest) ในระหว่างการทดลองนั้น กลุ่มทดลองจะได้รับ Treatment คือ โปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณของวัยรุ่นตอนต้น ในขณะที่กลุ่มควบคุมได้รับกิจกรรมเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องการป้องกันตนเองห่างไกลยาเสพติด และหลังเสร็จสิ้นการอบรมทั้ง 2 กลุ่มถูกวัดค่าตัวแปรตามอีกครั้ง (Posttest) แล้วนำผลมาเปรียบเทียบกัน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างด้วยข้อจำกัดขนาดห้องเรียน ความสามารถในการอ่านเขียนภาษาไทย และจำนวนผู้ดำเนินการทดลองที่ได้สามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโปรแกรมฯ ที่กำหนดไว้ และการประเมินผลของโปรแกรมฯ จากการสนทนากลุ่มสำหรับผู้เข้าร่วมโปรแกรมฯ และสัมภาษณ์ไม่เป็นทางการสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการนำโปรแกรมฯไปประยุกต์ใช้ จึงกำหนดขนาดตัวอย่างในครั้งนี้ไว้ที่ 40 คน แบ่งห้องเรียนที่หนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง 22 คน และห้องเรียนที่สองเป็นกลุ่มควบคุม 18 คน

ก่อนการนำเสนอ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{X}$ หมายถึง ค่าเฉลี่ย

$\bar{X}_{ad}$ หมายถึง ค่าเฉลี่ยที่ปรับแล้ว

SD หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

n หมายถึง จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

SS หมายถึง ผลบวกของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง)Sum of Square(

MS หมายถึง ค่าเฉลี่ยของผลบวกของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง

)Mean of Square(

df	หมายถึง ชั้นของความอิสระ)Degree of freedom(
F	หมายถึง ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
p	หมายถึง ค่าความน่าจะเป็น)p-value(
ES	หมายถึง ค่าอิทธิพล)Effect size(แบบอิสระต่อกัน)Independent(

ภายหลังการทดลองใช้โปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณของวัยรุ่นตอนต้น ผู้วิจัยได้ประมวลผลการวิจัยระยะที่ 2 ตามวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อตอบสมมติฐานการวิจัย โดยใช้สถิติวิเคราะห์เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและประเมินผลโปรแกรมฯ ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติทดสอบ ANCOVA ซึ่งนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 3.1 อธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่มีอายุระหว่าง 12-13 ปี ของโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 40 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ มีความสมัครใจและได้รับการยินยอมจากผู้ปกครองให้เข้าร่วมการวิจัย ไม่มีโรคประจำตัวที่เป็นอุปสรรคต่อการวิจัย และมีความสามารถอ่านเขียนภาษาไทยได้ ทั้งนี้ก่อนการทดลองผู้วิจัยได้ประเมินความสามารถของนักเรียนด้านการอ่านเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทุกห้องเรียน โดยได้รับข้อมูลการประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคลจากครูหัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียนและครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้องที่หนึ่งและห้องที่สอง มีความสามารถด้านการอ่านเขียนภาษาไทยได้มากกว่าห้องที่สามจากนั้นผู้วิจัยจึงคัดเลือกห้องที่หนึ่งและห้องที่สอง ต่อมาผู้วิจัยส่งจดหมายถึงผู้ปกครองเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ความสำคัญ ประโยชน์ และรายละเอียดของกิจกรรมในการทำวิจัย รวมถึงหนังสือแสดงความยินยอม ซึ่งมีนักเรียนสมัครใจและได้รับการยินยอมจากผู้ปกครองให้เข้าร่วมโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณของวัยรุ่นตอนต้น ทุกกิจกรรม จำนวน 43 คน และอยู่ร่วมได้จนครบจำนวน 40 คน โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง แบ่งห้องที่หนึ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 22 คน และแบ่งห้องที่สองเป็นกลุ่มควบคุมจำนวน 18 คน ข้อมูลรายละเอียดลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 จำนวน ร้อยละ ของลักษณะกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของกลุ่ม ตัวอย่าง	กลุ่มทดลอง (n=22)		กลุ่มควบคุม (n=18)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ				
ชาย	8	36.36	10	55.56
หญิง	14	63.64	8	44.44
ความสามารถด้าน อ่านเขียนภาษาไทย				
ดี	16	72.73	8	55.56
ปานกลาง	6	27.27	10	44.44
การรับการรักษา โรคทางพฤติกรรม- อารมณ์				
ไม่มี	22	100.00	18	100.00
กำลังรักษา	-	-	-	-
สถานภาพครอบครัว				
บิดามารดาอยู่ ด้วยกัน	11	50.00	9	50.00
บิดามารดา แยกกันอยู่	7	31.90	5	27.80
บิดามารดา เลิกร้าง	4	18.10	4	22.20

ตาราง 10 (ต่อ)

ลักษณะของกลุ่ม ตัวอย่าง	กลุ่มทดลอง (n=22)		กลุ่มควบคุม (n=18)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ปกครองที่อาศัยอยู่ ด้วย				
อยู่กับบิดามารดา	8	36.40	9	50.00
อยู่กับบิดา	3	13.60	-	-
อยู่กับมารดา	3	13.60	4	22.20
อยู่กับปู่ย่า	3	13.60	1	5.60
อยู่กับตายาย	5	22.80	4	22.20

จากตาราง 10 นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยมีเพศหญิง 22 คน (ร้อยละ 55.0) และเพศชาย 18 คน (ร้อยละ 45.0) เมื่อจำแนกด้านความสามารถการอ่านเขียนภาษาไทย พบว่า นักเรียนมีความสามารถอ่านเขียนภาษาไทยได้ดี จำนวน 24 คน (ร้อยละ 60.0) เมื่อจำแนกการรับการรักษาโรคทางพฤติกรรม-อารมณ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่มีใครได้รับการรักษาในด้านนี้ 40 คน (ร้อยละ 100) เมื่อจำแนกด้านสถานภาพครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน 20 คน (ร้อยละ 50.0) รองลงมา คือ บิดามารดาแยกกันอยู่ 12 คน (ร้อยละ 30.0) และเมื่อจำแนกผู้ปกครองที่อาศัยอยู่ด้วย พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนอาศัยอยู่กับบิดามารดา 17 คน (ร้อยละ 42.5) รองลงมา คือ อยู่กับตายาย 9 คน (ร้อยละ 22.5)

กลุ่มทดลองมีจำนวน 22 คน เป็นเพศหญิง 14 คน เพศชาย 8 คน มีความสามารถด้านอ่านเขียนภาษาไทยส่วนใหญ่อยู่ระดับดี 16 คน การรับการรักษาโรคทางพฤติกรรม-อารมณ์ พบว่า ไม่มีคนใดได้รับการรักษาโรคในด้านนี้ สถานภาพครอบครัวของนักเรียน ส่วนใหญ่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน 11 คนและผู้ปกครองที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดามารดา 8 คน กลุ่มควบคุมมีทั้งสิ้น 18 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 10 คน เป็นเพศหญิง 8 คน ส่วนใหญ่มีความสามารถด้านอ่านเขียนภาษาไทยอยู่ระดับปานกลาง 10 คน การรับการรักษาโรคทาง

พฤติกรรม-อารมณ์ พบว่าไม่มีใครได้ได้รับการรักษาโรคด้านนี้ และผู้ปกครองที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดามารดา 9 คน

ตอนที่ 3.2 การพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น เพื่อให้ทราบว่าเมื่อนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้ทำกิจกรรมในโปรแกรมฯ แล้วสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรมได้หรือไม่ ซึ่งจะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมภายหลังเสร็จสิ้นโปรแกรมฯ ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ก่อนการพัฒนาโปรแกรมฯ

1.1 ประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปสาเหตุของการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่นและองค์ประกอบของการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีรายละเอียดดังนี้

1) สาเหตุของการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่นทั้งชายและหญิง ซึ่งมักจะเลือกคบเพื่อนจาก 3 องค์ประกอบ คือ สภาพสังคมเศรษฐกิจ อายุ และความคาดหวัง(ฉวีวรรณ สุขพันธ์ไพฑาราม, 2527) กล่าวคือ สภาพสังคมเศรษฐกิจ วัยรุ่นหญิงมักเลือกวัยรุ่นชายที่มีสภาพสังคมเศรษฐกิจสูงกว่าตนหรือเทียบเท่ากัน ในทางกลับกันวัยรุ่นชายจะเลือกเพื่อนหญิงที่มีสถานภาพสังคมเศรษฐกิจต่ำกว่าตน ส่วนองค์ประกอบด้านอายุ วัยรุ่นหญิงตอนต้น เริ่มให้ความสนใจเพศตรงข้ามเชิงชั่วสาวที่มีอายุมากกว่า สำหรับวัยรุ่นชายจะเลือกเพื่อนต่างเพศที่มีอายุน้อยกว่า และองค์ประกอบด้านความคาดหวัง วัยรุ่นหญิงมักชอบเพื่อนต่างเพศที่มีระดับการศึกษาหรือสถานภาพทางความรู้ที่อยู่ในระดับเดียวกัน ซึ่งจะคำนึงถึงชนชั้นในการคบเพื่อนค่อนข้างมาก ต้องระดับเดียวกันหรือสูงกว่า สำหรับวัยรุ่นชายให้ความสำคัญของคุณภาพ ความแข็งแรง และความสามารถต่างๆ

2) องค์ประกอบของการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณสรุปได้ 9 ประการที่สำคัญ ได้แก่ 1.เจตคติ คือ ความรู้สึกสนใจในการแสวงหาความรู้ในการพิจารณาปัญหา 2.ความรู้ คือ ความสามารถในการสรุปใจความสำคัญ โดยพิจารณาหลักฐานและการใช้หลักตรรกศาสตร์ 3.ทักษะ คือ การนำทั้งเจตคติและความรู้ไปประยุกต์ใช้พิจารณาตัดสินปัญหา สถานการณ์ต่างๆ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ทักษะได้แก่ 3.1 ทักษะการนิยาม คือ การระบุประเด็นสำคัญของปัญหา ระบุเหตุผล ข้อสรุป 3.2 ทักษะการตัดสินข้อมูล คือ การตัดสินความเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาและความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล 3.3 ทักษะการสรุปอ้างอิงในการ

แก้ปัญหาอย่างสมเหตุสมผล คือ การสรุปอ้างอิงโดยสามารถทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาอย่างน่าเชื่อถือ 4.จุดมุ่งหมาย คือ การรู้จักกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการคิด 5.ประเด็นคำถาม คือ การค้นหาคำตอบที่ต้องรู้ในปัญหา 6. สารสนเทศ คือ ข้อมูลความรู้ต่างๆทั้งเชิงกว้างและลึกอย่างชัดเจน 7.ข้อมูลเชิงประจักษ์ คือ ข้อมูลที่เชื่อถือได้ มีความชัดเจน ถูกต้อง และเพียงพอ 8.แนวคิดอย่างมีเหตุ มีผล คือ การอ้างอิงหลักฐาน ทฤษฎี กฎต่างๆ 9. ข้อเสนอแนะ คือ การตั้งสมมติฐาน แนวโน้มความน่าจะเป็นไปได้ในการหาคำตอบ (Watson.; & Glaser, 1964; Ennis.1985; สุวิทย์ มูลคำ, 2550)

1.2 นำข้อสรุปจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นกรอบมโนทัศน์ในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ และพัฒนาเครื่องมือแนวคำถามสัมภาษณ์ ดังตัวอย่างเครื่องมือ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview)ในการศึกษาวิจัยระยะที่ 1 เพื่อศึกษาการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ โดยค้นหาเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.3 นำข้อค้นพบจากการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ เจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ การควบคุมตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลด้วยการสื่อสารทางบวก การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง นำมาสร้างโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรม การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ด้วยการออกแบบกิจกรรม และจัดเตรียมอุปกรณ์ประกอบการทำกิจกรรม ได้แก่ บทละคร หนังสือ แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมตนเอง และวิเคราะห์บทละคร สื่อหนังสือเกี่ยวกับสถานการณ์ของวัยรุ่นที่จะนำมาใช้เป็นสื่อประกอบการทำกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญาโดยใช้ทฤษฎีปัญญาสังคมของ Bandura(1986) เป็นเทคนิคการปรับเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญาโดยนำข้อค้นพบด้านเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณจากการวิจัยระยะที่ 1 มาพัฒนาเป็นกิจกรรม ได้แก่

ก) ตัวแปรเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ เป็นกิจกรรมการปรับเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณให้นักเรียนกลุ่มทดลอง

ข) ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลด้วยการสื่อสารทางบวก เป็นกิจกรรมพัฒนาการสื่อสารทางบวกให้นักเรียนกลุ่มทดลองกับผู้ปกครอง

ค)ตัวแปรการควบคุมตนเอง เป็นกิจกรรมพัฒนาการควบคุมตนเองให้นักเรียนกลุ่มทดลอง

การสร้าง 3 กิจกรรมนี้เพื่อส่งผลต่อการปรับพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ มีรายละเอียดของกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1.3.1 กิจกรรมการปรับเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ เป็นกิจกรรมแรกสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลอง ที่มุ่งปรับตัวแปรภายในด้วยการสร้างการเรียนรู้(Learning)จากการได้รับความรู้ใหม่(Acquired)เกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้พฤติกรรมเปลี่ยน โดยเริ่มการปรับกระบวนการทางปัญญา ด้วยใช้เทคนิคการเรียนรู้โดยการสังเกตตัวแบบ เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางปัญญาก่อนและส่งผลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอก มีกิจกรรมหลายรูปแบบประกอบด้วย 1)การนำเสนอตัวแบบผ่านบทละครเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 8 เรื่อง เช่น สังเกตดูรู้ทันเพื่อน มองเพื่อนออก กิจกรรมหลังเลิกเรียน 2) การแสดงตัวแบบผ่านบทบาทสมมติ เช่น การพูดคุย การแสดงปฏิกิริยา การแต่งกาย 3) การสังเกตตัวแบบจากการแสดงของเพื่อนๆ กลุ่มอื่น เช่น ตัวละครหลักที่แสดงพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ 4) สรุปสาระสำคัญของการสังเกตตัวแบบ เช่น บุคคลใดแสดงตัวละครอะไร และรู้สึกอย่างไร 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น ตัวละครใดที่แสดงพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศที่เหมาะสม เพราะอะไร ได้รับผลอย่างไร 6) การทบทวนพฤติกรรมหลัก เช่น ตัวแบบในบทละครแต่ละเรื่องแสดงพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างไร ก่อนเริ่มแสดงเรื่องต่อไป

1.3.2 กิจกรรมการพัฒนาสื่อสารทางบวก เป็นกิจกรรมที่สองสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลองกับผู้ปกครอง ต้องการปรับตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้โดยการสังเกตตัวแบบ ให้ได้รับความรู้ใหม่(Acquired)เกี่ยวกับวิธีการสื่อสารทางบวกระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางปัญญาเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ มีกิจกรรมหลายรูปแบบประกอบด้วย 1) การนำเสนอตัวแบบผ่านหนังสือที่แสดงถึงการสื่อสารทางบวกระหว่างบิดามารดากับลูกวัยรุ่น เช่น การสื่อสารสองทาง การตั้งใจรับฟัง การให้ตัวอย่าง 2) การใช้คำพูดชักจูง เช่น การสอบถามวิธีการสื่อสารจากตัวแบบ 3) เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ เช่น บิดามารดาและวัยรุ่นร่วมกันเขียนบทสนทนาจากสถานการณ์จำลอง ร่วมกันแสดงบทบาทสมมติตามบทสนทนา 4) ให้ข้อมูลย้อนกลับ เช่น การประเมินการสื่อสารทางบวกจากผู้สังเกต 5) สรุปประเด็นสำคัญ เช่น วิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับลูกวัยรุ่น การแสดงน้ำเสียง การแสดงท่าทาง การให้ความรู้เพิ่ม

1.3.3 กิจกรรมการพัฒนาคู่มือตนเอง เป็นกิจกรรมที่ต้องการปรับเปลี่ยนตัวแปรการควบคุมตนเอง โดยการลดอิทธิพลจากภายนอกด้วยเทคนิคการกำกับตนเอง (Self-regulatory) เริ่มต้นด้วยการตั้งเป้าหมาย การสังเกต การบันทึกพฤติกรรมตนเอง และให้การเสริมแรงตนเอง ดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการกำกับตนเอง ประกอบด้วย 1) การสังเกตตนเอง เช่น การกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายตามองค์ประกอบของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ พร้อมฝึกสังเกตและบันทึกพฤติกรรมตนเอง กำหนดวิธีการบันทึกและการใช้เครื่องมือบันทึก และพิจารณาพฤติกรรมของตนเองมีความก้าวหน้าเพียงใด 2) การตัดสินใจ เช่น การประเมินตนเองในการบันทึกตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยเปรียบเทียบตนเองกับเพื่อน 3) การแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง เช่น การให้รางวัล ให้แรงจูงใจด้วยตนเอง หากบันทึกพฤติกรรมได้ตามที่ตั้งไว้

ขั้นที่ 2 ระหว่างการพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรม การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ดำเนินการพัฒนาโปรแกรมฯ ดังนี้

2.1 คัดเลือกกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน มีคุณสมบัติเป็นนักเรียนทั้งหญิงและชายที่ไม่มีภาวะแทรกซ้อนทั้งทางร่างกายและจิตใจที่เป็นอุปสรรคต่อการวิจัย ไม่เคยได้รับโปรแกรมการปรับพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศ และได้รับยินยอมจากผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมฯ ไม่มีปัญหาสุขภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการวิจัย มีความสามารถอ่านเขียนภาษาไทยได้ มีความสนใจ ผู้ปกครองยินยอมให้เข้าร่วมโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

2.2 การทดลองใช้ (Try out) โปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น จำนวน 6 ครั้ง ใช้เวลาทั้งหมด 383 นาที เริ่มจากชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและอธิบายกิจกรรมในโปรแกรมฯ

2.3 ดำเนินการฝึกซ้อมนักเรียนในการแสดงบทบาทสมมติ ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งที่ 1 ในโปรแกรมฯ

2.4 ดำเนินการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนในโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น และสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับกิจกรรมในโปรแกรมฯ เมื่อเสร็จสิ้นการทดสอบ (try out)

2.5 ดำเนินการปรับแก้ไขกิจกรรมที่ 1 ได้แก่ การปรับบทละครจำนวน 8 เรื่องให้กระชับมากขึ้น และขีดเส้นใต้คำพูดสำคัญที่เน้นเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

กิจกรรมที่ 2 ได้แก่ การนำนักเรียนมีส่วนร่วมในการชมสื่อหนังสือเกี่ยวกับการสื่อสารทางบวกกับลูกวัยรุ่น เรื่องการแต่งกายให้เหมาะสมของลูกวัยรุ่นผู้หญิง และร่วมเขียนบทสนทนา พร้อมแสดงบทบาทสมมติร่วมกับผู้ปกครองของตนเองตามสถานการณ์ที่กำหนด กิจกรรมที่ 3 ได้แก่ การวางแผนฝึกนักเรียนสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น ก่อนให้นักเรียนสังเกตและบันทึกพฤติกรรมด้วยตนเอง เนื่องจากนักเรียนมีการบันทึกที่ไม่สอดคล้องกับการกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายหลายคน และไม่เข้าใจวิธีการกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายจากองค์ประกอบของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

ผู้วิจัยสรุปภาพรวมของกิจกรรมในโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น หลังจากทำการปรับแก้ไขจากการทดลองใช้ (Try out) ได้ตามตาราง 11

ตาราง 11 ภาพรวมของกิจกรรม วัตถุประสงค์ของกิจกรรม โดยใช้แนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา/ทฤษฎีปัญญาสังคม

ครั้งที่	เวลา	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	สื่อที่ใช้	เทคนิคที่ใช้
1-4	200 นาที (3.20 ชม.)	การปรับเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ	- เพื่อปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อในการคบเพื่อนต่างเพศด้วยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	บทละครจำนวน 8 เรื่อง - สังเกตดูรู้ทันเพื่อน(1) - มองเพื่อนออก(1) - กิจกรรมหลังเลิกเรียน(2) - สิ่งที่น่าสนใจ(2) - รู้คุณรู้โทษ (3) - เริ่มต้นใหม่...ฝันอยู่ไม่ไกล(3) - รู้ทันสิ่งสำคัญ (4) - ระวังตนระวังภัย(4)	การเรียนรู้ด้วยการสังเกตตัวสังเกตตัวแบบผ่านการแสดงบทบาทสมมติในบทละครและได้รับแรงเสริมทางบวก

ตาราง 11 (ต่อ)

ครั้งที่	เวลา	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	สื่อที่ใช้	เทคนิคที่ใช้
5	150 นาที (2.30 ชม.)	การพัฒนาการสื่อสารทางบวก	-เพื่อปรับเปลี่ยนการสนทนาด้วยเหตุผลระหว่างผู้ปกครองกับวัยรุ่นเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศ	-หนังสือ -บทสนทนาจากสถานการณ์จำลอง	การเรียนรู้ด้วยการสังเกตตัวแบบหนังสือและผ่านการแสดงบทบาทสมมติตามบทสนทนา
6-10	495 นาที (8.25 ชม.)	การพัฒนาการควบคุมตนเอง	-เพื่อฝึกการควบคุมตนเองในการคบเพื่อนต่างเพศ	-แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมตนเอง	การกำกับตนเอง

ขั้นที่ 3 หลังการพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ดำเนินการทดลองโปรแกรมฯ ดังนี้

3.1 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 22 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 18 คน เป็นนักเรียนทั้งหญิงและชายที่ไม่มีภาวะแทรกซ้อนทั้งทางร่างกายและจิตใจที่เป็นอุปสรรคต่อการวิจัย ไม่เคยได้รับโปรแกรมการปรับพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศ และได้รับยินยอมจากผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมฯ ไม่มีปัญหาสุขภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการวิจัย มีความสนใจ ผู้ปกครองยินยอมให้เข้าร่วมโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

3.2 ดำเนินการฝึกซ้อมนักเรียนในการแสดงบทบาทสมมติ ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งที่ 1 ในโปรแกรมฯ

3.3 ดำเนินการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามขั้นตอนของโปรแกรมฯ ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองเข้ารับโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมี

วิจารณ์ญาณของวัยรุ่นตอนต้น จำนวน 10 ครั้ง ใช้เวลาทั้งหมด 945 นาที สำหรับกลุ่มควบคุม ได้รับการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันตนเองห่างไกลยาเสพติดใช้เวลา 945 นาที (ดูภาคผนวก ข)

3.4 จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อประเมินโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณของวัยรุ่นตอนต้น ของนักเรียนและผู้ปกครองกลุ่มทดลองเกี่ยวกับกิจกรรมในโปรแกรมฯ เมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง ประกอบด้วย 3 ประเด็น ได้แก่ การนำไปประยุกต์ใช้ คุณค่า/ประโยชน์ของโปรแกรมฯ และ ข้อเสนอแนะการพัฒนาโปรแกรมฯ แสดงรายละเอียดในตอนที 3.5

ตอนที่ 3.3 การเสนอค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณของวัยรุ่นตอนต้น นักเรียนที่ได้รับและไม่ได้รับโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณในระยะก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ตาราง 12 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณ ของนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณของวัยรุ่นตอนต้น และไม่ได้รับโปรแกรมฯ

แหล่งตัวแปร	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
กลุ่มทดลอง (n = 22)	1.23	.97	3.32	1.76
กลุ่มควบคุม (n = 18)	1.17	.79	1.83	1.62
รวม	1.20	.88	2.65	1.83

จากตาราง 12 พบว่า ในกลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณสูงกว่ากลุ่มควบคุมในระยะก่อนการทดลอง และในระยะหลังการทดลอง ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณสูงกว่าก่อนการทดลอง

คะแนนเต็มของการประเมินเขียนอธิบายความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณจึงเท่ากับ 16 คะแนน โดยผู้วิจัยจัดกลุ่มการให้คะแนน 0-4 ตามระดับคุณภาพ ดังนี้

คะแนน	ระดับคุณภาพ
≥ 5	1(ต้องปรับปรุง)
6-9	2(พอใช้)
10- 13	3(ดี)
≥ 14	4 (ดีมาก)

ตอนที่ 3.4 การเสนอผลการทดสอบสมมติฐานที่ได้มีการปรับคะแนนภายหลังการทดลองโดยใช้คะแนนก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม (Covariate Variable) ของนักเรียนที่ได้รับและไม่ได้รับโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

ก่อนการทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) พบว่า เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น(ภาคผนวก จ) จึงสามารถใช้สถิติวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) ในการทดสอบสมมติฐานได้ สามารถแสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมดังตาราง 13 ดังนี้

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณในระยะหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเมื่อใช้คะแนนก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วม (Covariate variable)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p	ES
ตัวแปรร่วม	1.15	1	1.15	.39	.53	.54
กลุ่มการทดลอง	21.46	1	21.46	7.34	.01**	
ความคลาดเคลื่อน	108.12	37	2.92			

p-value < .01 และ baseline balance p=.53

จากตารางที่ 13 พบว่า พฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองในระยะหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\bar{X}_{ad}$ กลุ่มทดลอง = 3.32, $\bar{X}_{ad}$ กลุ่มควบคุม = 1.83) โดยมีค่าอิทธิพลอยู่ในระดับกลาง กล่าวคือ โปรแกรมฯ (Treatment) ส่งผลต่อความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรตามระดับปานกลาง แสดงว่าความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเป็นผลมาจากอิทธิพลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งยอมรับสมมติฐานข้างต้น

ตอนที่ 3.5 การประเมินโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

การประเมินการใช้โปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ได้แก่ การนำไปประยุกต์ใช้ คุณค่า/ประโยชน์ของโปรแกรมฯ และข้อเสนอแนะการพัฒนาโปรแกรมฯ ด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพหลังจากเสร็จสิ้นการทดลองโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น โดยมีรายละเอียดของการประเมินผลดังนี้

3.5.1 ด้านการนำไปประยุกต์ใช้

ก) มุมมองของนักเรียน

จากการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ได้นำมาใช้ในชีวิตประจำวันด้านการระวังตนเองในการคบเพื่อนต่างเพศและเชื้อพึงผู้ปกครอง เช่นคำพูดดังนี้

“ไม่ไปที่ลับตาสองต่อสองกับเพื่อนต่างเพศเพราะเพื่อนต่างเพศอาจทำไม่ดี” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

“ช่วยให้ป้องกันการมีอะไรกันภายในวัยเรียน” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

“การป้องกันที่เพื่อนชวนไปทำอะไรอย่างเงี้ย คิดก่อนทำ” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

“รู้จักฟังเหตุผลของคุณพ่อคุณแม่” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

“ได้รู้ว่าพ่อแม่หาเงินยากลำบากแค่ไหน เหมือนทำงานกว่าจะได้ดั่งค์ จากการได้คุปอง” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

นอกจากนี้นักเรียนได้นำไปประยุกต์ใช้ด้านการเรียน ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า ตนเองเชื่อฟังครูและตั้งใจเรียนมากขึ้น เช่นคำพูดดังนี้

“ตั้งใจเรียน ไม่หนีเรียน” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

“เชื่อฟังคำสอนของคุณครู” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

“ปรับใช้ตอนขออนุญาตคุณป้าในละคร นำมาใช้ขออนุญาตคุณครูเวลาออกจากห้อง บางคนไม่ขออนุญาตออกไปเลย” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

ข) มุมมองของผู้ปกครอง

จากการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้ปกครองพบว่า ผู้ปกครองมีการปรับเปลี่ยนการสื่อสารทางบวกกับวัยรุ่นมากขึ้น เช่นคำพูดดังนี้

“ใช้เรื่องที่ขออนุญาตไปบ้านเพื่อน พ่อแม่รู้วิธีพูดคุยกับลูก มีขั้นตอนการคุยตกลงกัน มีการให้เหตุผลโดยลูกจะมีการมาขออนุญาตทุกครั้ง” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

“แม่จะฟังลูกมากขึ้น ถามเหตุผล ถามความคิดลูกมากขึ้น” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

ค) มุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้อง

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครู พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าโปรแกรมการปรับพฤติกรรมมีความเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมในโรงเรียน และสามารถสอดแทรกในการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาได้ จากครูและผู้บริหารโรงเรียนได้แสดงความคิดเห็นดังนี้

“บทบาทสมมติจากการพูดคุยกับนักเรียน เพราะเด็กได้รู้ตัวตนตามบทบาทที่ตนเองได้รับ” ครูหัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน, (สัมภาษณ์ 2561, 16 กันยายน)

“สามารถสอดแทรกในเนื้อหาวิชาสุขศึกษา เพิ่มในจุดประสงค์ ให้เลือกกิจกรรมและดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมที่ทำได้ และแทรกในหลักสูตรการเรียนการสอนสุขศึกษาระดับชั้น ม.1 โดยให้สอดคล้องกับตัวชีวิตเดิมที่มีอยู่ในแผนการติดตามปกติ เสริมกิจกรรมการเรียนการสอนในเนื้อหา ใช้เทคนิคกิจกรรมตามโปรแกรมที่สร้างนำเสนอกิจกรรมที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียน

“ดีมีประโยชน์มาก ทำให้ผู้ปกครองกับนักเรียนสานสัมพันธ์ได้ดีขึ้นหันหน้าเข้าหากันพูดคุยกันมากขึ้น” (ผู้บริหารโรงเรียนกุดจิวิทยา, สัมภาษณ์ 2561, 16 กันยายน)

3.5.2 คุณค่า/ประโยชน์ของโปรแกรม

ก) มุมมองของนักเรียน

จากการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่รู้สึกชอบกิจกรรมการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมเพื่อนต่างเพศ เช่นคำพูดดังนี้

“ชอบ..สังเกตนิสัยพฤติกรรมของเพื่อนต่างเพศ” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

“บรรยายการกระทำของเพื่อนต่างเพศ” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

ข) มุมมองของผู้ปกครอง

จากการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พบว่าผู้ปกครองเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรม และเห็นประโยชน์ต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่น เช่นคำพูดดังนี้

“รู้สึกดี ทำให้ลูกรู้จักเลือกคบคน มีมาเล่าให้พ่อฟัง” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

“ลูกสามารถปฏิเสธเพื่อนเป็น เขากล้าพูดกับพ่อมากขึ้นถ้าจะไปไหน” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

“ลูกมีความคิดเห็น มีเหตุผล มีคำถามว่า แม่คิดว่าเพื่อนแบบไหนดี ควรคบเพื่อนแบบไหน” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

“ลูกมาเล่าให้ฟังว่าอยู่โรงเรียนเพื่อนเป็นอย่างไร แม่ก็จะฟังและถามลูกกลับ เช่น เพื่อนหายแขนเจ็บแล้ว ฯลฯ มีการพูดถึงเพื่อนต่างเพศให้แม่ฟัง” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

ค) มุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้อง

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครู พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่ากิจกรรมมีประโยชน์ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน และผู้ปกครอง จากครูและ ผู้บริหารโรงเรียนได้แสดงความคิดเห็นดังนี้

“มองว่าผู้ปกครองกับนักเรียนได้สื่อสารกันมากขึ้น รู้ความคิดของนักเรียน สนิทกัน ปรับเข้าหากันมากขึ้น” (ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ, สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

“เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนและผู้ปกครองได้เปิดความรู้สึกที่แท้จริงของตัวเองออกมา เพื่อประโยชน์ต่อนักเรียน และผู้ปกครองในการแก้ไขปรับปรุงหรือพัฒนาทางด้านพฤติกรรมของทั้งนักเรียนและผู้ปกครอง” (ครูหัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน, สัมภาษณ์ 2561, 16 กันยายน)

“ชอบเพราะเห็นเด็กมีความกระตือรือร้น สนใจ เด็กมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีความคิด มีหลักการในการดำเนินชีวิตมากขึ้น เด็กยึดหลักคิดมาใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การพูดกับเพื่อนมีการเตือนเพื่อน ๆ ในห้องเรียน การพูดจากับคนอื่น ออกจากกิจกรรมที่ได้ทำมา” (ครูหัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน, สัมภาษณ์ 2561, 16 กันยายน)

“ช่วยกันสังเกตพฤติกรรมเพื่อน ๆ ดีขึ้นมาเป็นหูเป็นตาแทนครูได้ รู้จักแยกแยะดีขึ้นใส่ใจเพื่อน ๆ มากขึ้น และมีความคิดความอ่านเพิ่มขึ้น” (ผู้บริหารโรงเรียนกุดจิกวิทยา, สัมภาษณ์ 2561, 16 กันยายน)

“ผู้ปกครองเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกดีขึ้น แต่ผู้ปกครองที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมยังคงไม่เข้าใจเด็ก ๆ เท่าที่ควร” (ผู้บริหารโรงเรียนกุดจิกวิทยา, สัมภาษณ์ 2561, 16 กันยายน)

ง) มุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิ

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า เห็นด้วยกับกิจกรรมในโปรแกรมการปรับพฤติกรรมนี้และมีความเหมาะสมกับกลุ่มวัยรุ่น จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านปรับพฤติกรรมเยาวชน และผู้บริหารสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ แสดงความคิดเห็นดังนี้

“กิจกรรมก็โอเคแล้วนะ แต่ก็ต้องคำนึงถึงเด็กที่เข้าร่วมว่าจะคงความสนใจต่อเนื่องได้นานไหม เช่น ในกิจกรรมแรก มันจะซ้ำรูปแบบกันสี่ครั้ง เวลานำกิจกรรมก็ต้องหาตัวเชื่อมเช่นมีเกมส์ เพลง หรือกิจกรรมประเภท Energizer อะไรทำนองนี้มาเป็นตัวกระตุ้นเป็นต้น หรือช่วงแรกก็อธิบายความเรื่องกิจกรรมให้ครบถ้วนช่วงต่อ ๆ ไปก็เป็นเพียงแสดงบทบาทสมมติเรื่องต่อไปจบลงด้วยการสรุป เป็นต้น” (ประธานคณะกรรมการเด็กและมูลนิธิชนะใจ, สัมภาษณ์, 2561 26 กันยายน)

“เหมาะสมเป็นการนำเสนอ scenario & role play เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กวัยรุ่นและบูรณาการความรู้สู่การปฏิบัติ มีกระบวนการติดตาม” (ผู้อำนวยการสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, สัมภาษณ์, 2561 28 กันยายน)

3.5.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาโปรแกรมฯ

ก) มุมมองของนักเรียน

จากการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พบว่า นักเรียนได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแต่ละกิจกรรมในโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรม การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า กิจกรรมเล่นบทบาทสมมติขอให้ลดบทละครเพื่อสามารถจดจำบทแสดงได้มากขึ้น กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครองควรทำให้ผู้ปกครองมีความสุขสนุกสนานในการร่วมกิจกรรม กิจกรรมการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมตนเองขอให้ลดประเด็นการบันทึกน้อยลงและง่ายต่อความเข้าใจ เช่นคำพูดดังนี้

“ชอบท่น้อยลงอย่างเดียวเพราะบทยาวและมีหลายหัวข้อ” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

“อยากให้ผู้ปกครองมีความสุขสนุกสนานในการแสดงครับ” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

“อยากให้ปรับปรุงหัวข้อน้อยลงครับ” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

“อยากให้หัวข้อบันทึกง่ายกว่านี้” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

ข) มุมมองของผู้ปกครอง

จากการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการให้จัดกิจกรรมเช่นนี้ขึ้นในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และให้มีการเพิ่มเติมกิจกรรมอื่นๆ เช่นคำพูดดังนี้

“เพิ่มเรื่องการสอนความรับผิดชอบ หน้าที่ของเด็ก ความกระตือรือร้น การดำรงชีวิตประจำวัน ดูแลตนเองได้ เพื่อพัฒนาตนในการเลือกคบเพื่อนต่างเพศได้ ถ้าลูกรับผิดชอบได้ ลูกก็จะรับผิดชอบในเรื่องอื่น ๆ ได้” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

“ควรมีการสอนเทคนิคในการพูดคุยกับสมาชิกในบ้าน เพื่อให้ผู้ปกครองได้สื่อสารกับลูกในแนวทางเดียวกัน” “อยากให้เพิ่มกิจกรรม อยากให้มาทั้งพ่อและแม่” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

“อยากให้มีความพัฒนารับตัวอย่างมากขึ้นในสถานการณ์อื่น ๆ” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

“สถานที่ที่โรงเรียนเหมาะสมแล้ว วันอาทิตย์จะดี น่าจะใช้เวลาสัก 3 ชั่วโมง เดือนหนึ่งสัก 2 ครั้ง ช่วงเวลาเช้าเหมาะสมแล้ว” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

“อยากให้เอาลูกมานั่งเขียนบทด้วย ให้ลูกเข้ามาร่วมกิจกรรมกับพ่อแม่ตั้งแต่นั้น” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

ค) มุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้อง

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครู พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยที่จะให้จัดโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และเสนอให้ปรับปรุงบางกิจกรรม จากครูและ ผู้บริหารโรงเรียนได้แสดงความคิดเห็นดังนี้

“อยากให้กิจกรรมเปิดกว้าง โดยให้นักเรียนทุกห้องทุกชั้นได้เข้าร่วม โดยจะทำให้โรงเรียนและผู้ปกครองได้ทำกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น” (ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ, สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

“เนื้อหาและเวลากระชับขึ้น โดยเลือกกิจกรรมที่จำเป็นที่สุด” (ครูหัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน, สัมภาษณ์ 2561, 16 กันยายน)

“ถ้าได้จัดกิจกรรมให้กับผู้ปกครองและนักเรียนทุกคน จะสามารถช่วยกันดูแลแก้ไขพฤติกรรมนักเรียนได้ดีขึ้น และครูที่ปรึกษาจะได้มีข้อมูลและช่วยแก้ไข ส่งเสริมนักเรียน ร่วมด้วยช่วยกันไปในทางที่ดีขึ้น ขอให้มีการนิเทศ ติดตามอย่างเป็นระบบต่อเนื่องต่อไป” (ผู้บริหารโรงเรียนกุศจักรวิทยา, สัมภาษณ์ 2561, 16 กันยายน)

ง) มุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิ

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า เห็นควรเพิ่มสมาชิกกลุ่มย่อยสำหรับกิจกรรมการสื่อสารทางบวก และเพิ่มความหลากหลายของบทบาทสมมติให้มีความทันสมัย และนักเรียนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกเรื่องที่น่าสนใจ อีกทั้งปรับการให้รางวัลที่เหมาะสมกับวัยรุ่นมากขึ้น จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านปรับพฤติกรรมเยาวชน และผู้บริหารสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ แสดงความคิดเห็นดังนี้

“กิจกรรมที่ทำกับพ่อแม่ก็ดีน่าสนใจ ขอดึงนิดเดียว เวลาจับกลุ่มพ่อแม่ทำงานสองคนอาจน้อยไปไหม เพราะถ้าเจอคำถามที่ล่อแหลมอาจเขินไม่กล้าพูด ถ้ามีสามคนน่าจะดีกว่า หรือไม่ก็รวมสองกลุ่มเป็นสี่คนทำงานด้วยกันจะดีกว่าไหม ยิ่งเห็นต้องมีแสดงบทบาทสมมติด้วย สองคนน่าจะวังเวง ก็มีแค่นั้นก็นั่นก็ดีแล้ว” (ประธานคณะกรรมการเด็กและมูลนิธิชนะใจ, สัมภาษณ์, 2561 26 กันยายน)

“1.เพิ่มจำนวนเรื่องของบทบาทสมมติให้มากขึ้น ทันทันสมัยและให้เด็กนักเรียนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกเรื่องที่สนใจ เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง participation 2. กระบวนการข่าว ขึ้นขึ้นแนวทางจาก การสนทนาของผู้วิจัยกับนักเรียน ควรจัดเรียงกระบวนการให้เกิด impact มากขึ้น เช่น Event → feeling → thought → reform ทำ role play ใหม่และให้เด็กนักเรียน feed back และ 3. พิจารณาปรับ rewards ให้เหมาะสมกับวัยของเด็กนักเรียน” (ผู้อำนวยการสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, สัมภาษณ์, 2561 28 กันยายน)

สรุปผลการประเมินโปรแกรมการปรับปรุงพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น แบ่งออกเป็น 4 ประเด็นดังนี้

1. ด้านเนื้อหา/กิจกรรม ได้แก่

1.1 กิจกรรมการปรับเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณผ่านการแสดงบทบาทสมมติ ควรมีการปรับปรุง ได้แก่ บทละครควรสั้นกระชับมากขึ้น มีความทันสมัยต่อยุคปัจจุบันและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือก ขึ้นขึ้นแนวทางจากผู้วิจัย ควรจัดเรียงกระบวนการสนทนาใหม่ให้เกิดผลกระทบ(impact) มากขึ้น

1.2 กิจกรรมการพัฒนาการสื่อสารทางบวกผ่านการชมหนังสั้นและแสดงบทบาทสมมติ ควรมีการปรับปรุง ได้แก่ เพิ่มความสนุกสนานสำหรับผู้ปกครอง เพิ่มสื่อหนังสั้นให้หลากหลายเหตุการณ์ เพิ่มเรื่องความรับผิดชอบหน้าที่ของเด็ก เพิ่มเทคนิคการสื่อสารกับสมาชิกครอบครัว เพิ่มการมีส่วนร่วมของเด็กกับผู้ปกครองในการเขียนบทละครตั้งแต่เริ่มต้น เพิ่มสมาชิกกลุ่มผู้ปกครองเป็น 3-4 คน

1.3 กิจกรรมการควบคุมตนเองด้วยการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมตนเอง ควรมีการปรับปรุง ได้แก่ หัวข้อการบันทึกและถ่ายทอดความเข้าใจ ปรับการให้รางวัลให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน

1.4 กิจกรรมสามารถสอดแทรกในวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาได้ แต่ต้องเลือกบางกิจกรรมที่สำคัญที่สุดต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

2. ด้านระยะเวลา/สถานที่ ได้แก่ สำหรับกลุ่มผู้ปกครองควรจัดวันอาทิตย์
ตอนเช้าระยะเวลา 3 ชั่วโมง เพิ่มการจัดกิจกรรมได้เดือนละ 2 ครั้ง สถานที่ที่โรงเรียนมีความ
เหมาะสมดีแล้ว

3. ด้านกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ควรจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนทุกระดับชั้น
ควรเพิ่มสมาชิกครอบครัวในการเข้าร่วมกิจกรรม

4. ด้านการติดตามประเมินผล ได้แก่ ควรมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
และมีการนิเทศติดตามอย่างเป็นระบบที่โรงเรียน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น เป็นการวิจัยผสมวิธีแบบสำรวจตามลำดับ (Exploratory Sequential Mixed Methods) มีความมุ่งหมายของการวิจัย 3 ข้อ ได้แก่

1. เพื่อศึกษาความหมายและเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น
2. เพื่อการพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

การวิจัยครั้งนี้เริ่มด้วยการวิจัยระยะที่ 1 โดยวิธีการศึกษาแบบเฉพาะกรณี (Case Study) เพื่อตอบความมุ่งหมายการวิจัยที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปี 1 – 3 ทั้งเพศหญิงและเพศชาย อายุ 12-15 ปี ของโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 5 คน ที่มีลักษณะเป็นผู้นำอดทนสู้ชีวิต และรับผิดชอบต่อหน้าที่ รวมถึงผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มนี้ จำนวน 5 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการทำโปรแกรมปรับพฤติกรรมวัยรุ่น และมีความรู้เชิงทฤษฎีด้านจิตวิทยาพัฒนาการวัยรุ่น จำนวน 3 คน ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposeful Sampling) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยเครื่องมือแนวคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลเชิงคุณภาพ (Content Analysis) เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้ใช้สร้างเครื่องมือในการวิจัยระยะที่ 2

เมื่อเข้าสู่การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงแรกคือ การทดสอบสมมติฐาน เพื่อตอบความมุ่งหมายการวิจัยที่ 2-3 โดยเริ่มจากการพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 อายุระหว่าง 12-13 ปี ของโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 คุณครูหัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียนประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนทั้งระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1

จำนวน 3 ห้องเรียนได้ทราบเกี่ยวกับรายละเอียดของโครงการวิจัยและต้องการอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรม ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความสมัครใจ ได้รับการยินยอมจากผู้ปกครองให้เข้าร่วมการวิจัย ไม่มีโรคประจำตัวที่เป็นอุปสรรคต่อการวิจัย และมีความสามารถอ่านเขียนภาษาไทยได้ ผู้วิจัยประเมินความสามารถด้านการอ่านเขียนภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคลจากครูหัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียนและครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการเป็นผู้คัดเลือก พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้องที่หนึ่งและห้องที่สอง มีความสามารถด้านการอ่านเขียนภาษาไทยได้มากกว่าห้องที่สาม ดังนั้นจึงกำหนดให้นักเรียนทั้ง 2 ห้องเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 22 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 18 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง(Purposeful Sampling) โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ 1)การปรับเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ 2)การพัฒนาการสื่อสารทางบวก และ3)การพัฒนาการควบคุมตนเอง จัดกระทำในกลุ่มทดลองทั้งหมด 10 ครั้ง ใช้เวลาทำกิจกรรมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง ส่วนแบบวัดตัวแปรตามเป็นแบบวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ แบบวัดดังกล่าวมีลักษณะเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่น เป็นสถานการณ์หนึ่งสั้นกระตุ้นความคิดให้นักเรียนตอบคำถามด้วยการเขียนอธิบายตามความคิดต่อสถานการณ์ที่ชมหนึ่งสั้น จำนวน 5 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง .07 - .50 และมีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคทั้งหมดเท่ากับ 0.59 และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .37 ปรับคำถามให้เหมาะสมได้คำตอบที่สอดคล้องกับองค์ประกอบ ด้วยมีสถานการณ์เงื่อนไข(หนึ่งสั้น) 4 เรื่อง รวมทั้งสิ้น 4 ข้อคำถาม ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์การคบเพื่อนต่างเพศ โดยชมสื่อหนึ่งสั้นที่แสดงเงื่อนไข(Antecedence) 4 สถานการณ์ วัดก่อนหลังการทดลอง ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวน และค่าความโค้ง

ส่วนความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ได้แก่ ค่าความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) เพื่อทดสอบว่า พฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองในระยะหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม นอกจากนี้ ช่วงการประเมินผลโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลกับ 4 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มนักเรียนที่เข้ากลุ่มทดลอง จำนวน 9 คน กลุ่มผู้ปกครองที่ร่วมกิจกรรมของกลุ่มทดลอง จำนวน 9 คน เพื่อประเมิน 3 ประเด็น ได้แก่ การนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน คุณค่า/ประโยชน์ของโปรแกรมฯ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโปรแกรมฯ ส่วนกลุ่มคณะครูและผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยคัดเลือกจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยและมีผลกระทบต่อนโยบายของโรงเรียน ได้แก่ ครูหัวหน้าฝ่ายกิจกรรมนักเรียน ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการปรับพฤติกรรมวัยรุ่น ได้แก่ ผู้มีประสบการณ์ทำโปรแกรมการปรับพฤติกรรมเยาวชนมากกว่า 20 ปี และผู้อำนวยการสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ จำนวน 2 คน ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เพื่อประเมิน 3 ประเด็น ได้แก่ ความคุ้มค่า/ประโยชน์ของโปรแกรมฯ การนำกิจกรรมไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนและผู้ปกครองในโรงเรียน และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโปรแกรมฯ

ในส่วนนี้ผู้วิจัยนำเสนอการสรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะจากงานวิจัยตามลำดับดังนี้

ส่วนที่ 1 สรุปผลการวิจัย

1.1 สรุปผลการวิจัยระยะที่ 1

1.2 สรุปผลการวิจัยระยะที่ 2

ส่วนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัย

1.3 อภิปรายผลการวิจัยระยะที่ 1

1.4 อภิปรายผลการวิจัยระยะที่ 2

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ เพื่อตอบความมุ่งหมายการวิจัย 3 ข้อ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 สรุปผลการวิจัยระยะที่ 1

ผลการวิจัยระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาความหมายและเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ในมุมมองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้ปกครอง และผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปผลการวิจัยดังนี้

1.1.1 ความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 13 คน ให้ความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ว่าหมายถึง การคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่ออนาคตของตนเองก่อนตัดสินใจลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกันทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ได้แก่ การนัดกันทำการบ้าน การนัดกันทำงานกลุ่ม การชวนเล่นเกมเล่นเฟส การชวนเล่นกีฬาด้วยกันในเวลาว่าง การชวนเที่ยวหลังเลิกเรียนและวันหยุดกับเพื่อนเพศตรงข้าม

1.1.2 เจเนอไซของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

เจเนอไซของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นพบว่า มี 4 เจเนอไซ ประกอบด้วย เจเนอไซภายในและเจเนอไซภายนอก ซึ่งเจเนอไซภายใน ได้แก่ 1) เจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง มีความคิดรู้คุณค่า รู้โทษ บอกความรู้สึกได้ และพร้อมแสดงพฤติกรรมของตนต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ และ 2) การควบคุมตนเอง หมายถึง ความสามารถในการควบคุมภายในตนเองด้วย พยายามปฏิบัติตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เคารพตนเองไม่เปลี่ยนแปลงไปตามเพื่อน ด้วยสำนึกที่ดีงามระลึกรั้งคำสอนเกิดวุฒิภาวะยับยั้งชั่งใจได้ และมีวินัยในตนเอง ส่วนเจเนอไซภายนอก ได้แก่ 3) การอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลด้วยการสื่อสารทางบวก หมายถึง บิดามารดาหรือผู้ปกครองให้ข้อมูลหรือวิธีการเลือกคบเพื่อนต่างเพศที่ดีและการวางตัวให้เหมาะสม ด้วยพูดคุยแบบเปิดเผยเป็นกันเองรับฟังในครอบครัวให้เกิดความไว้วางใจระหว่างผู้ปกครองกับวัยรุ่น พ่อแม่คอยเฝ้าติดตามความปลอดภัยและ 4) การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง หมายถึง การปฏิบัติตัวของผู้ปกครองคอยติดตามดูแลเอาใจใส่ ให้แนวทางการดำเนินชีวิตจากทำให้อยู่ ซึ่งให้เห็นตัวอย่างและผลลัพธ์ของคนรอบตัว เสริมความรู้จากประสบการณ์ในโรงเรียน ครู เพื่อน ส่งผลให้นักเรียนปฏิบัติตามด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ จากความหมายและเจเนอไซของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ในการวิจัยเชิงคุณภาพที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้นำมาเป็นนิยามปฏิบัติการในการสร้างแบบวัดของตัวแปรตาม และนำเจเนอไซ 4 ประเด็นสำคัญร่วมกับองค์ประกอบที่ได้จากนิยามปฏิบัติการมาสร้างกิจกรรมในโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นในการวิจัยระยะที่ 2

1.2 สรุปผลการวิจัยระยะที่ 2

ผลการวิจัยระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อตอบความมุ่งหมายการวิจัยข้อที่ 2-3 โดยผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามความมุ่งหมายของการวิจัยดังต่อไปนี้

1.2.1 ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย โดยมีเพศหญิง 22 คน (ร้อยละ 55.0) และเพศชาย 18 คน (ร้อยละ 45.0) เมื่อจำแนกด้านความสามารถการอ่านเขียนภาษาไทย พบว่า นักเรียนมีความสามารถอ่านเขียนภาษาไทยได้ดี จำนวน 24 คน (ร้อยละ 60.0) เมื่อจำแนกการรับการรักษาโรคทางพฤติกรรม-อารมณ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่มีใครได้รับการรักษาในด้านนี้ 40 คน (ร้อยละ 100) เมื่อจำแนกด้านสถานภาพครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน 20 คน (ร้อยละ 50.0) รองลงมา คือ บิดามารดาแยกกันอยู่ 12 คน (ร้อยละ 30.0) และเมื่อจำแนกผู้ปกครองที่อาศัยอยู่ด้วย พบว่า ส่วนใหญ่ นักเรียนอาศัยอยู่กับบิดามารดา 17 คน (ร้อยละ 42.5) รองลงมา คือ อยู่กับตายาย 9 คน (ร้อยละ 22.5)

1.2.2 สรุปผลการวิจัยในความมุ่งหมายการวิจัยข้อที่ 2

จากความมุ่งหมายการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาโปรแกรมฯ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 ก่อนการพัฒนาโปรแกรมฯ

1.1 ประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปสาเหตุของการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่นและองค์ประกอบของการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

1.2 นำข้อสรุปจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นกรอบมโนทัศน์ในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ และพัฒนาเครื่องมือแนวคำถามสัมภาษณ์ในการศึกษาวิจัยระยะที่ 1 เพื่อศึกษาการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ โดยค้นหาเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.3 นำข้อค้นพบจากการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ เจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ การควบคุมตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลด้วยการสื่อสารทางบวก การเห็นแบบอย่างจากคนรอบข้าง นำมาสร้างโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ด้วยการออกแบบกิจกรรมและจัดเตรียมอุปกรณ์ประกอบการทำกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญาโดยใช้ทฤษฎีปัญญาสังคมของ Bandura(1986) เป็นเทคนิคการปรับเปลี่ยน

กระบวนการทางปัญญาโดยนำข้อค้นพบด้านเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างประเทศอย่างมี
 วิจารณญาณจากการวิจัยระยะที่ 1 มาพัฒนาเป็นกิจกรรม ได้แก่

ก) ตัวแปรเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างประเทศอย่างมีวิจารณญาณ เป็น
 กิจกรรมปรับเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างประเทศอย่างมีวิจารณญาณให้นักเรียนกลุ่มทดลอง

ข) ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลด้วยการสื่อสารทางบวก
 เป็นกิจกรรมพัฒนาการสื่อสารทางบวกให้นักเรียนกลุ่มทดลองกับผู้ปกครอง

ค) ตัวแปรการควบคุมตนเอง เป็นกิจกรรมพัฒนาการควบคุมตนเอง
 ให้นักเรียนกลุ่มทดลอง

ขั้นที่ 2 ระหว่างการพัฒนาโปรแกรมฯ ดำเนินการพัฒนาโปรแกรมฯ ดังนี้

2.1 คัดเลือกกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง
 จำนวน 8 คน มีคุณสมบัติเป็นนักเรียนทั้งหญิงและชายที่ไม่มีภาวะแทรกซ้อนทั้งทางร่างกายและ
 จิตใจที่เป็นอุปสรรคต่อการวิจัย ไม่เคยได้รับโปรแกรมการปรับพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างประเทศ และ
 ได้รับยินยอมจากผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมฯ ไม่มีปัญหาสุขภาพที่เป็นอุปสรรคต่อ
 การวิจัย มีความสามารถในการอ่านเขียนภาษาไทยได้ มีความสนใจ ผู้ปกครองยินยอมให้เข้าร่วม
 โปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างประเทศอย่างมีวิจารณญาณของ
 วัยรุ่นตอนต้น

2.2 การทดลองใช้ (Try out) โปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อ
 พฤติกรรมการคบเพื่อนต่างประเทศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น จำนวน 6 ครั้ง ใช้เวลา
 ทั้งหมด 383 นาที (6.30 ชม.) เริ่มจากชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและอธิบายกิจกรรมใน
 โปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างประเทศอย่างมีวิจารณญาณของ
 วัยรุ่นตอนต้น

2.3 ดำเนินการฝึกซ้อมนักเรียนในการแสดงบทบาทสมมติ ก่อนการ
 เข้าร่วมกิจกรรมครั้งที่ 1 ในโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างประเทศ
 อย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

2.4 ดำเนินการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนในโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มี
 ผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างประเทศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น และสอบถามความ
 คิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับกิจกรรมในโปรแกรมฯ เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองใช้

2.5 ดำเนินการปรับแก้ไขกิจกรรมที่ 1 ได้แก่ การปรับบทละครจำนวน 8
 เรื่องให้กระชับมากขึ้น และขีดเส้นใต้คำพูดสำคัญที่เน้นเรื่องการคบเพื่อนต่างประเทศอย่างมี

วิจรรณญาณกิจกรรมที่ 2 ได้แก่ การนำนักเรียนมีส่วนร่วมในการชมสื่อหนังสือเกี่ยวกับการสื่อสารทางบวกกับลูกวัยรุ่น เรื่องการแต่งกายให้เหมาะสมของลูกวัยรุ่นผู้หญิง และร่วมเขียนบทสนทนาพร้อมแสดงบทบาทสมมติร่วมกับผู้ปกครองของตนเองตามสถานการณ์ที่กำหนด กิจกรรมที่ 3 ได้แก่ การวางแผนฝึกนักเรียนสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจรรณญาณมากขึ้น ก่อนให้นักเรียนสังเกตและบันทึกพฤติกรรมด้วยตนเอง เนื่องจากนักเรียนมีการบันทึกที่ไม่สอดคล้องกับการกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายหลายคน และไม่เข้าใจวิธีการกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายจากองค์ประกอบของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจรรณญาณ

ผู้วิจัยสรุปภาพรวมของกิจกรรมในโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจรรณญาณของวัยรุ่นตอนต้น หลังจากทำการปรับแก้ไขจากการทดลองใช้ ได้ตามตาราง 14

ตาราง 14 ภาพรวมของกิจกรรม วัตถุประสงค์ของกิจกรรม โดยใช้แนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา/ทฤษฎีปัญญาสังคม

ครั้งที่	เวลา	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	สื่อที่ใช้	เทคนิคที่ใช้
1-4	200นาที (3.20ชม.)	การปรับเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจรรณญาณ	-เพื่อปรับเปลี่ยนความคิดความเชื่อในการคบเพื่อนต่างเพศด้วยการคิดอย่างมีวิจรรณญาณ	บทละครจำนวน 8 เรื่อง - สังเกตดูรู้ทันเพื่อน(1) - มองเพื่อนออก(1) - กิจกรรมหลังเลิกเรียน (2) - สิ่งที่น่าสนใจ(2) - รู้คุณรู้โทษ (3) - เริ่มต้นใหม่.ฝันอยู่ไม่ไกล(3) - รู้ทันสิ่งสำคัญ (4) - ระวังตนระวังภัย(4)	การเรียนรู้ด้วย การสังเกตตัว แบบผ่านการ แสดงบทบาท สมมติในบท ละครและได้รับ แรงเสริม ทางบวก
5	150นาที (2.30ชม.)	การพัฒนาการสื่อสารทางบวก	-เพื่อปรับเปลี่ยนการสนทนาด้วยเหตุผลระหว่างผู้ปกครองกับวัยรุ่นเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศ	-หนังสือ -บทสนทนาจากสถานการณ์จำลอง	การเรียนรู้ด้วย การสังเกตตัว แบบหนังสือ และผ่านการ แสดงบทบาท สมมติตามบท สนทนา
6-10	495นาที (8.25ชม.)	การพัฒนาการควบคุมตนเอง	-เพื่อฝึกการควบคุมตนเองในการคบเพื่อนต่างเพศ	-แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมตนเอง	การกำกับ ตนเอง

ขั้นที่ 3 หลังการพัฒนาโปรแกรมฯ ดำเนินการทดลองโปรแกรมฯดังนี้

3.1 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 22 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 18 คน เป็นนักเรียนทั้งหญิงและชายที่ไม่มีภาวะแทรกซ้อนทั้งทางร่างกายและจิตใจที่เป็นอุปสรรคต่อการวิจัย ไม่เคยได้รับโปรแกรมการปรับพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศ และได้รับการยินยอมจากผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมฯ ไม่มีปัญหาสุขภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการวิจัย มีความสามารถอ่านเขียนภาษาไทยได้ มีความสนใจ ผู้ปกครองยินยอมให้เข้าร่วมโปรแกรมฯ

3.2 ดำเนินการฝึกซ้อมนักเรียนในการแสดงบทบาทสมมติ ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งที่ 1 ในโปรแกรมฯ

3.3 ดำเนินการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามขั้นตอนของโปรแกรมฯ ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองเข้ารับโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น จำนวน 10 ครั้ง ใช้เวลาทั้งหมด 945 นาที

1.2.3 สรุปผลการวิจัยในความมุ่งหมายการวิจัยข้อที่ 3

จากความมุ่งหมายการวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองในระยะหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิเคราะห์นี้จึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัย

นอกจากนี้ผู้วิจัยสรุปผลการประเมินโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นหลังเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ การนำไปประยุกต์ใช้ คุณค่า/ประโยชน์ของโปรแกรมฯ และข้อเสนอแนะปรับปรุงกิจกรรมในโปรแกรมฯ เพื่อพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น โดยจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และสัมภาษณ์รายบุคคล แบ่งสรุปเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มนักเรียน จำนวน 9 คนในกลุ่มทดลองที่มีคะแนนสูงและคะแนนต่ำจากแบบวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ได้นำความรู้และทักษะการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านการระวังตนเองในการคบเพื่อนต่างเพศและเชื่อฟังผู้ปกครอง เชื่อฟังครูและตั้งใจเรียนมากขึ้น สำหรับกิจกรรมในโปรแกรมฯ นักเรียนชอบกิจกรรมการควบคุมตนเองโดยการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณมากที่สุด แต่มีข้อเสนอแนะ

สำหรับ 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) การปรับเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณผ่านการแสดงบทบาทสมมติ ควรปรับลดบทละครเพื่อจดจำได้มากขึ้น 2) การพัฒนาการสื่อสารทางบวกสำหรับผู้ปกครอง ควรทำให้ผู้ปกครองมีความสุขสนุกสนานในการร่วมกิจกรรม 3) การพัฒนาการควบคุมตนเอง ขอให้ลดประเด็นการบันทึกน้อยลงและง่ายต่อความเข้าใจ

2) กลุ่มผู้ปกครอง จำนวน 9 คน ของนักเรียนกลุ่มทดลอง พบว่าส่วนใหญ่ผู้ปกครองเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรม และเห็นประโยชน์ต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การคบเพื่อนต่างเพศของเด็ก และมีการปรับเปลี่ยนการสื่อสารทางบวกกับวัยรุ่นมากขึ้น นอกจากนี้ผู้ปกครองให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนากิจกรรมของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการให้จัดกิจกรรมเช่นนี้ขึ้นในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และให้มีการเพิ่มเติมกิจกรรมอื่นๆ เช่น ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความกระตือรือร้น เทคนิคการพูดคุยกับสมาชิกในบ้าน เป็นต้น

3) กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน ครูที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าการจัดโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดกิจกรรมนี้ในโรงเรียนซึ่งมีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนด้านการคบเพื่อนต่างเพศ และสามารถสอดแทรกในการเรียนการสอนวิชา สุขศึกษาและพลศึกษาได้ นอกจากนี้โปรแกรมฯ มีความคุ้มค่าและเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่น แต่มีข้อเสนอแนะในการเพิ่มสมาชิกกลุ่มย่อยสำหรับกิจกรรมการพัฒนาการสื่อสารทางบวก และเพิ่มความหลากหลายของบทบาทสมมติให้มีความทันสมัย และนักเรียนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกเรื่องที่น่าสนใจ อีกทั้งปรับการให้รางวัลที่เหมาะสมกับวัยรุ่นมากขึ้น

2. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาวิจัยผลตามวิธีแบบตามลำดับ 2 ระยะ โดยเริ่มการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) และตามด้วยงานวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลการวิจัยออกเป็น 2 ระยะตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังต่อไปนี้

2.1 อภิปรายผลการวิจัยระยะที่ 1

การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาความหมายและเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ในมุมมองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ผู้ปกครอง และผู้ทรงคุณวุฒิ จากข้อค้นพบผู้วิจัยมีประเด็นที่จะอภิปรายดังนี้

2.1.1 ความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

ข้อค้นพบเกี่ยวกับความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณจากมุมมองของทั้ง 3 กลุ่ม คือ “การคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่ออนาคตของตนเองก่อนตัดสินใจลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกันทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ได้แก่ การนัดกันทำการบ้าน การนัดกันทำงานกลุ่ม การชวนเล่นเกมเล่นเฟส การชวนเล่นกีฬาด้วยกันในเวลาว่าง การชวนเที่ยวหลังเลิกเรียนและวันหยุดกับเพื่อนเพศตรงข้าม” จากความหมายการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณในมุมมองทั้ง 3 กลุ่มนี้สอดคล้องกับการให้ความหมายการคบเพื่อนต่างเพศและการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากหลากหลายแนวคิด นั่นคือการกระทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนเพศตรงข้ามที่ตัดสินใจ อยากอยู่ใกล้ชิดกัน อยากพูดคุยปรึกษาซึ่งกันและกัน อยากไปเที่ยวด้วยกัน และมีความรู้สึกตื่นเต้นเรื่องเพศ โดยการใช้เหตุผล พิจารณาไตร่ตรองรอบคอบ อาศัยหลักฐานหลักเกณฑ์สนับสนุน รวบรวมความรู้ตั้งสมมติฐานหาข้อเท็จจริง ตรวจสอบความน่าเชื่อถือ ใช้ความคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ ก่อนการตัดสินใจที่จะลงมือกระทำกิจกรรมกับเพื่อนเพศตรงข้าม อันจะทำให้วัยรุ่นมีอนาคตที่ดีและประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมาย (Watson.; & Glaser. 1964, Ennis. 1985, Dewey. 1993, Hunter, 2014) ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณตามมุมมองของคนใน (Emic View) ดังกล่าวข้างต้น จึงสอดคล้องกับทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางการรู้คิด (Stages of Cognitive Development) ของ Piaget (2015) ซึ่งได้พบว่า ช่วงอายุ 12 ปีถึงวัยรุ่นผู้ใหญ่ซึ่งอยู่ในขั้น Formal Operation เป็นช่วงวัยที่สามารถคิดอย่างมีเหตุผลเชิงตรรกะและเป็นนามธรรม อีกทั้งสามารถแก้ปัญหาตามสถานการณ์ต่างๆ ได้ หากวัยรุ่นถูกสอนให้คิดหาเหตุผลแบบอุปมา (deductive reasoning) จะสามารถมีพัฒนาการด้านการคิดได้ดี ด้วยวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความสามารถทางการคิดได้หลายมิติในการหาทางเลือกที่เป็นทางแก้ปัญหา เพราะมีการคิดอย่างเป็นระบบ เป็นนามธรรมจินตนาการในสถานการณ์ที่ซับซ้อนได้ดีแต่ไม่ใช่วัยรุ่นทุกคนที่จะสามารถพัฒนาการรู้คิดขั้นนี้ได้ (Morris & Sloutsky, 1998 ; Steinberg, 2017)

ส่วนองค์ประกอบของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น จากข้อค้นพบความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพบองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ 1). ความสามารถในการสังเกตเพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนต่างเพศก่อนตัดสินใจกระทำกิจกรรมร่วมกัน ฉวีวรรณ สุขพันธ์ไพฑาราม (2527) ได้กล่าวว่าการเลือกคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่นหญิงจะมีการพิจารณาเลือกคบเพื่อนต่างเพศที่มีระดับการศึกษา หรือสถานภาพทางความรู้

ที่อยู่ในระดับเดียวกัน และคำนึงถึงชนชั้นในการคบเพื่อนค่อนข้างมากต้องอยู่ระดับเดียวกันหรือสูงกว่า สำหรับวัยรุ่นชายให้ความสำคัญของคุณค่า ความแข็งแรง และความสามารถต่างๆของเพื่อนต่างเพศ โดยวัยรุ่นต้องมีความรู้สึกสนใจในการแสวงหาความรู้ข้อมูลเกี่ยวกับเพื่อนต่างเพศ และมีนิสัยในการค้นหาหลักฐานมาสนับสนุนอ้างอิงอันจะนำไปสู่การแยกแยะข้อเท็จจริงได้ (Watson.; & Glaser, 1964) 2).ความสามารถในการเลือกปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับวัย จีวีวรรณ สุขพันธ์โพธาราม (2527) กล่าวว่า การเลือกคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่นได้คำนึงถึงด้านอายุ วัยรุ่นหญิงตอนต้นเริ่มให้ความสนใจเพศตรงข้ามเชิงชู้สาวที่มีอายุมากกว่า สำหรับวัยรุ่นชายจะเลือกเพื่อนต่างเพศที่มีอายุน้อยกว่า โดยวัยรุ่นจะต้องนำความรู้ข้อมูลเกี่ยวกับเพื่อนต่างเพศมาพิจารณาตัดสินใจได้เหมาะสมกับสถานการณ์และขอบเขตของตนเอง (Watson.; & Glaser, 1964) 3).ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายที่ก่อให้เกิดผลดีต่ออนาคต ซึ่งสอดคล้องกับCenter for critical thinkingม (1996, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 อ้างถึงใน สุวิทย์ มูลคำ, 2550) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบหนึ่งของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ วัยรุ่นต้องมีจุดมุ่งหมายด้วยการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการคิดเพื่อหาคำตอบที่ต้องรู้เกี่ยวกับประเด็นปัญหาของตนเองกับเพื่อนต่างเพศอันจะนำมาสู่ผลดีต่ออนาคต และ 4). ความสามารถสรุปประเด็นสำคัญของปัญหาเพื่อทำนายสถานการณ์ของตนเองกับเพื่อนต่างเพศที่จะเกิดขึ้นตามมาอย่างน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วัตสันและเกลเซอร์ (Watson.; & Glaser, 1964) ที่กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ บุคคลต้องมีความสามารถในการคาดคะเน สรุปใจความสำคัญ และสามารถสรุปความเหมือนของประเด็นปัญหา โดยพิจารณาจากหลักฐานและใช้การวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลหรือหลักตรรกศาสตร์ ด้วยใช้ทักษะการสรุปอ้างอิงข้อมูลในการแก้ปัญหาและสรุปประเด็นสำคัญจากข้อเท็จจริงอย่างสมเหตุสมผล เพื่อนำไปสู่การดูแนวโน้มสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นตามมาอย่างน่าเชื่อถือ (Ennis,1985)

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบของการเลือกคบเพื่อนต่างเพศและองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งองค์ประกอบของการเลือกคบเพื่อนต่างเพศมี 2 ประการ ได้แก่ 1) ด้านระดับการศึกษาและความสามารถของเพื่อนต่างเพศ วัยรุ่นหญิงจะมีการพิจารณาเลือกคบเพื่อนต่างเพศที่มีระดับการศึกษา หรือสถานภาพทางความรู้ที่อยู่ในระดับเดียวกัน และคำนึงถึงชนชั้นในการคบเพื่อนค่อนข้างมากต้องอยู่ระดับเดียวกันหรือสูงกว่า สำหรับวัยรุ่นชายให้ความสำคัญของคุณค่า ความแข็งแรง และความสามารถต่างๆของเพื่อนต่างเพศ และ 2)

ด้านอายุ วัยรุ่นหญิงตอนต้นเริ่มให้ความสนใจเพศตรงข้ามเชิงผู้ชายที่มีอายุมากกว่า สำหรับวัยรุ่นชายจะเลือกเพื่อนต่างเพศที่มีอายุน้อยกว่า(ฉวีวรรณ สุขพันธ์ไพฑาราม, 2527) ส่วนองค์ประกอบ การคิดอย่างมีวิจารณญาณมี 5 ประการ ได้แก่ 1) ความรู้ลึกสนใจในการแสวงหาความรู้ข้อมูล เกี่ยวกับเพื่อนต่างเพศ และมีนิสัยค้นหาหลักฐานมาสนับสนุนอ้างอิง 2)การนำความรู้ข้อมูล เกี่ยวกับเพื่อนต่างเพศมาพิจารณาตัดสินใจได้เหมาะสมกับสถานการณ์และขอบเขตของตนเอง 3) การมีจุดมุ่งหมายด้วยการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการคิดเพื่อหาคำตอบที่ต้องรู้ เกี่ยวกับประเด็นปัญหาของตนเองกับเพื่อนต่างเพศ 4) ความสามารถในการคาดคะเน สรุป ใจความสำคัญ และสามารถสรุปความเหมือนของประเด็นปัญหา ด้วยพิจารณาจากหลักฐานและ การใช้การวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลหรือหลักตรรกศาสตร์ และ5) การใช้ทักษะการสรุปอ้างอิงข้อมูล ในการแก้ปัญหาและสรุปประเด็นสำคัญจากข้อเท็จจริงอย่างสมเหตุสมผล (Watson.; & Glaser. 1964, Center for critical thinkingม,1996 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 อ้างถึงใน สุวิทย์ มูลคำ. 2550, Ennis,1985) ทั้งนี้จากองค์ประกอบของการคบเพื่อนต่างเพศอย่าง มีวิจารณญาณที่กล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้นำมาสร้างเป็นแบบวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่าง มีวิจารณญาณสำหรับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยระยะที่ 2

2.1.2 เงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น เกี่ยวข้องกับ 2 เงื่อนไข ได้แก่ เงื่อนไขภายใน ประกอบด้วย 2 มูลเหตุ คือ **เจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศ อย่างมีวิจารณญาณ** เช่น การรู้คุณรู้โทษต่อการคบเพื่อนต่างเพศ สามารถบอกความรู้สึกที่มีต่อ เพื่อนต่างเพศ เป็นต้น และ**การควบคุมตนเอง** เช่น ความมุ่งมั่นต่อเป้าหมายเรื่องการเรียน การ เคารพตนเองจะไม่ทำสิ่งเป็นอันตรายต่อชีวิต เป็นต้น เงื่อนไขภายนอก ประกอบด้วย 2 มูลเหตุ คือ **การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลด้วยการสื่อสารทางบวก** เช่น ผู้ปกครองสอนให้รู้สิ่งที่ควร หรือไม่ควรทำ เปิดใจยอมรับฟังและแนะนำให้คิด เป็นต้น และ**การเห็นแบบอย่างจากคนรอบ ข้าง** เช่น เป็นแบบอย่างให้เดินตาม ชี้นำทางด้วยตัวอย่างจากรอบตัว เป็นต้น จากข้อค้นพบ ดังกล่าวนี้นี้เทียบเคียงกับทฤษฎีปัญญาสังคม(Social Cognitive Theory)ของแบนดูรา เป็นแนวคิด เชิงพฤติกรรมแนวใหม่ที่ระบุว่าพฤติกรรมเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและ สภาพแวดล้อมซึ่งต่างมีอิทธิพลส่งผลต่อกัน และเน้นมนุษย์สามารถเปลี่ยนแปลงได้ถ้าจัด สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม(อรพินทร์ ชุชม, 2559) มาเป็นแนวทางในการวางกรอบ อธิบายปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกบุคคลของวัยรุ่น เพื่อนำมา

สร้างและพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมี
 วิจารณ์ญาณของวัยรุ่นตอนต้นในการวิจัยระยะที่ 2

ปัจจัยการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณที่เป็นเงื่อนไขภายในตัวบุคคล
 ได้แก่ เจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณ และการควบคุมตนเอง ซึ่งเป็นมุมมอง
 ตามประสบการณ์ที่วัยรุ่นได้เรียนรู้จากสังคมถ่ายทอดความคิดหลากหลายมิติถึงความคิด
 ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยมของวัยรุ่น เมื่อเทียบกับแนวคิดของ แบนดูรา(Bandura, 1986)
 กล่าวว่า การที่บุคคลทำการควบคุมปัจจัยภายใน ได้แก่ ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ ด้วยการ
 กำหนดการแสดงพฤติกรรมตนเอง จากการแสดงปฏิกิริยาตอบกลับต่ออิทธิพลปัจจัยภายนอก
 รวมถึงมาตรฐานแรงจูงใจทางสังคม และจริยธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลตั้งเป้าหมาย
 และเกิดการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกัน บุคคลจะกระทำตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วยการเปรียบเทียบ
 เป้าหมายที่ทำให้ตนเองประสบความสำเร็จ มาตรฐานแรงจูงใจทำให้บุคคลมีความพยายาม
 ทำงานหนักเพื่อบรรลุเป้าหมายและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ
 Matric (2018) ได้ศึกษาเรื่อง การควบคุมตนเอง : ด้วยการกำกับตนเองและการเรียนรู้ สัมภาษณ์
 นักเรียนชายและหญิงอายุ 14 ปี จำนวน 9 คน จากการศึกษาพบว่า การฝึกบุคคลให้กำกับตนเอง
 เป็นวิธีการที่สำคัญ ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จตามเป้าหมายซึ่งต้องมาจากความสนใจของ
 ตนเองและความต้องการทางสังคม การที่บุคคลจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ บุคคลนั้น
 ต้องมีประสบการณ์ที่อึดเอบกับความสำเร็จ การควบคุมตนเองยังเป็นการคงไว้ซึ่งพฤติกรรมที่
 เหมาะสม และยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

ปัจจัยการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณที่เป็นเงื่อนไขภายนอกตัวบุคคล
 ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลด้วยการสื่อสารทางบวก และการเห็นแบบอย่างจากคนรอบ
 ข้าง เป็นมุมมองของวัยรุ่นผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์ที่ได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อม ได้แก่
 ครอบครัว ครู และเพื่อน ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณของ
 วัยรุ่น ซึ่งแบนดูราได้กล่าวว่าตัวแบบทางพฤติกรรม (Behavioral Modeling) เป็นการแสดง
 พฤติกรรมของบุคคลที่เป็น ตัวแบบ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างการเกิดพฤติกรรมใหม่ของบุคคล เช่น
 บิดามารดา ยกตัวอย่างที่ดีหรือไม่ดีและชี้ให้เห็นผลลัพธ์ของการคบเพื่อนต่างเพศ การแสดง
 พฤติกรรมที่เหมาะสมกับเพื่อนต่างเพศของกลุ่มเพื่อน เป็นต้น อีกทั้งวัยรุ่นสามารถแสดง
 พฤติกรรมภายนอกสนองตอบตามความคาดหวัง ความเชื่อและความสามารถของตนเองจากการ
 เรียนรู้ที่ได้รับ และการแสดงพฤติกรรมของวัยรุ่นไม่อยู่คงเดิม ด้วยอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมที่
 วัยรุ่นอาศัยอยู่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (Bandura, 1986) ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ปัจจุบันเด็กวัยรุ่น

อยู่ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์(globalization) โลกไร้พรมแดนที่สามารถเชื่อมต่อหรือรับรองความคิด ความเชื่อ เจตคติต่อพหุวัฒนธรรมซึ่งเข้ามาเป็นวิถีของชีวิต เกิดค่านิยมการคบเพื่อนต่างเพศด้วยตนเอง ทำให้การเชื่อถือผู้ใหญ่ที่ลดลงส่งผลให้วัยรุ่นแก้ปัญหาด้วยตนเอง คบเพื่อนต่างเพศแบบไม่เปิดเผย เพราะกลัวคนรู้จักเห็นและนำไปนินทา ทำให้วัยรุ่นเลือกสถานที่และเวลาที่ไม่เหมาะสม และไม่มีความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาที่ดี ทำให้ไม่สามารถยับยั้งชั่งใจได้ (พรพรชล บุญมี, 2545) นอกจากนี้ยังมีมุมมองการคบเพื่อนต่างเพศเป็นเรื่องของครูที่ควรจะสอนและมองว่าบุตรหลานยังเด็กเกินไปที่จะรู้ (Pruttasarothe, 2005) งามตา วรินทร์านนท์ (2545) ได้อธิบายว่าในการถ่ายทอดทางสังคม สมาชิกใหม่เรียนรู้ค่านิยม แนวทางการปฏิบัติจากการสังเกตการกระทำของผู้ใหญ่ในสังคมเป็นสำคัญ และเป็นการเรียนรู้ที่สมาชิกในสังคมเรียนรู้ได้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับณรงค์รักษ์ ต่อศรีเจริญ และคณะ (2549) ได้ศึกษา ปัจจัยทางชีวสังคมที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร รายงานการวิจัยของการเรียนการสอนรายวิชา จต 325 (สาขาจิตวิทยา) พบว่า การปฏิบัติตนของนักเรียนและเพื่อนที่มีต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านการเรียน การห่วงใยใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน และทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน สามารถพยากรณ์เจตคติในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 และความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง สามารถพยากรณ์เจตคติในการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 เมื่อผู้ปกครองสร้างความไว้วางใจแก่วัยรุ่นได้ จะทำให้วัยรุ่นกล้าที่จะเปิดเผยและเล่าเรื่องราวของตนเองออกมามากขึ้น และผลจากความไว้วางใจนี้ทำให้สามารถแก้พฤติกรรมเสี่ยงได้มาก (Smetana,2010)

2.2 อภิปรายผลการวิจัยระยะที่ 2

การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยในประเด็นสำคัญเพื่อตอบความมุ่งหมายการวิจัยที่ 3 จากการทดสอบสมมติฐานที่ว่า พฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองในระยะหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น มีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น เกิดการเปลี่ยนแปลง

กระบวนการทางปัญญา อันเป็นผลมาจากการที่ผู้วิจัยใช้แนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญาที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอก ด้วยการใช้เทคนิคการเรียนรู้จากการสังเกตและการกำกับตนเองตามทฤษฎีปัญญาสังคมของแบนดูรา โดยโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่ใช้ในการวิจัยนี้ เริ่มต้นจากการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นตัวแปรปัจจัยภายในสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณที่พบจากการศึกษาในระยะที่ 1 การเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ โดยทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองเห็นตัวอย่างของการแสดงพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณแล้วเกิดความรู้สึกอยากทำตาม ตัวอย่างเช่น นิดเฝ้าดูนิสัยความประพฤติของเพื่อนก่อนตัดสินใจเลือกสมาชิกกลุ่ม และนำส่วนดีส่วนเสียของเพื่อนมาพัฒนางาน ภัทรก็สังเกตนิสัยของเพื่อนเพื่อหาส่วนดีทำงานร่วมกัน (B) คุณครูกล่าวชมนิดและภัทรที่ช่างสังเกตนิสัยและพฤติกรรมของเพื่อนที่นำส่วนดีของเพื่อนมาทำงานร่วมกัน “ช่างสังเกตนิสัยและพฤติกรรมเพื่อนการทำงานด้วยกันต้องรู้ส่วนดี ส่วนเสียของกันและกัน และแก้ไขส่วนที่บกพร่องให้ดีขึ้น” (C⁺) แนนท์รู้จักนิสัยและพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีของเพื่อนๆ ก่อนตัดสินใจไปเที่ยววัดตามคำชวนของจ้อย (B) คุณป้าจำปากกล่าวชื่นชม แนนท์ ที่รู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี และทำกิจกรรมที่ดีกับเพื่อนๆ “เออ.ดีนะเด็กสมัยนี้ชวนกันไปวัด หนูก็เป็นเด็กดี จะไปไหนมาขออนุญาตผู้ใหญ่ ดีแล้วที่หนูรู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดีน่าชื่นใจ” (C⁺) แพรวอธิบายกิจกรรมที่ควรจะทำร่วมกับต้นกล้าหลังเลิกเรียน (B) แพรวรู้สึกดีใจและภูมิใจในตนเองที่อธิบายกิจกรรมที่เหมาะสมกับต้นกล้า และกล่าวชื่นชมต้นกล้าที่เข้าใจและยอมปฏิบัติตามความต้องการของแพรว “ขอบใจมาก.. ต้นกล้า น่ารักที่สุด ที่เข้าใจและเห็นแก่เรา อย่างนี้จะได้เป็นเพื่อนกันนานๆ” (C⁺) เจมส์พยายามโน้มน้าวหากิจกรรมที่น่าสนใจและรู้ใจเพื่อนเพื่อชักชวนหวานไปเที่ยวที่บ้าน และเจมส์แสดงความบริสุทธิ์ใจไปขออนุญาตแม่ของหวาน (B) คุณแม่มะลิกล่าวชื่นชมทั้งหวานและเจมส์ที่เป็นเด็กดี มีพฤติกรรมที่เหมาะสม รู้จักขออนุญาตผู้ใหญ่ “แม่ชื่นชมเราสองคนที่เป็นเด็กดี รู้จักมาขออนุญาตผู้ใหญ่ ทำอะไรให้เหมาะสม เรายังอยู่วัยเรียนนะลูก” (C⁺) ไนต์และเพื่อนเห็นความแตกต่างระหว่างการตั้งใจเรียนช่วยกันติวหนังสือ กับการไม่สนใจเรียน ไม่รับผิดชอบงาน จึงชวนกันติวหนังสือกันคิดว่าหาความรู้เพิ่มอยู่เสมอ ทำให้ได้ผลการเรียนที่ดี (B) คุณครูกระแะชื่นชม บี ยี่และไนต์ ที่ตั้งใจเรียนและช่วยกันติวหนังสือ ส่งผลให้มีผลการเรียนที่ดีขึ้น “เก่งมากนักเรียน ใครที่ตั้งใจเรียนช่วยกันติวหนังสือ รับผิดชอบงาน มักจะมีอนาคตที่สดใส ขอให้ทำแบบนี้ตลอดไปนะคะ” (C⁺) บอยกลับใจเริ่มต้นใหม่ด้วยการเข้ากลุ่มติวหนังสือกับ บี ยี่ และไนต์ ด้วยเห็นทั้งสามคนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น และเห็นตัวอย่างจากรุ่นพี่ที่ตั้งใจเรียนช่วยกันติวหนังสือสอบติดโรงเรียนดีๆ (B) คุณครูชื่นชมบอยที่กลับตัวกลับใจ และ

คิดเริ่มต้นใหม่เข้าร่วมกลุ่มติวหนังสือกับเพื่อนๆ เพื่อให้มีผลการเรียนที่ดีขึ้น “ดีมากบอย อนาคตของเธอ เธอเป็นคนกำหนดเอง ขอให้ประสบความสำเร็จทุกคนนะคะ” (C⁺) เกศสามารถรู้ทันสถานการณ์สำคัญระหว่างเรื่องกับตนเอง จากการที่เรื่องขอให้เกศติวหนังสือที่บ้าน และไม่มีผู้ปกครองอยู่บ้าน รวมถึงป้าปริกไม่ชอบหน้าเรื่อง ทำให้เกศแก้ไขสถานการณ์ได้ดี (B) เกศรู้สึก ดีใจ โล่งใจ และภูมิใจในตนเอง ที่สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้ โดยไม่ทำให้ป้าปริกเสียใจ และเรื่องยังคงรู้สึกดีกับตนเอง สามารถรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อไป (C⁺) จันทดาเดาสถานการณ์ที่เป็นอันตรายอาจเกิดขึ้นได้กับเพื่อนต่างเพศ นึกถึงคำสอนของแม่ เมื่อเพื่อนชวนไปบ้านขณะที่ไม่มีผู้ปกครองอยู่บ้าน จันจึงป้องกันตนเองจากสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย เลี่ยงที่จะทำให้ตนเองเสียอนาคตและทำให้แม่เสียใจ (B) คุณแม่กล่าวขอโทษและอวยพรให้ลูกปลอดภัย เมื่อจันโทรขออนุญาตแม่ และไม่ผิดคำสัญญากับแม่ “อนุรักษ์ ขอบใจที่โทรมาบอกแม่ ดูแลตัวเองดีนะคะ” (C⁺) การที่ตัวแบบแสดงพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณในตัวชีวิตทั้ง 8 ตัว แล้วได้รับการเสริมแรงทางบวก ซึ่งกระบวนการเสริมแรงทางบวกดังกล่าวทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจที่จะทำให้ให้นักเรียนกลุ่มทดลองเกิดความรู้สึกอยากปฏิบัติตาม (vicarious reinforcement) เพื่อให้ได้ตัวเสริมแรงเหมือนกับตัวแบบ การที่นักเรียนได้สังเกตตัวแบบแสดงพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ (Behavior) แล้วได้รับผลกระทบ (Consequence) ที่เป็นการเสริมแรงทางบวก (Positive reinforcement) ซึ่งเป็นคำชมเชยของครูและผู้ปกครองนั้นเป็นแรงจูงใจที่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการทำพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ และอยากปฏิบัติตามเพื่อให้ได้การเสริมแรงทางบวกอย่างที่ตัวแบบได้บ้าง (vicarious reinforcement) ซึ่งทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติที่เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึกในทางที่ดีต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณได้ดำเนินการซ้ำ 8 ครั้ง จึงมีผลทำให้เจตคติของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ที่ผู้วิจัยทำการวัดก่อนและหลังการทดลองโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณสำหรับกลุ่มทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณอยู่ที่ 95.00 ในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลองซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 89.91 ซึ่งผลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mohd Noor, M.N. et al (2013) ได้ศึกษาเรื่อง เจตคติของลูกค้าชาวมาเลเซียต่อการโฆษณาเคลื่อนที่ กลุ่มตัวอย่างเป็นลูกค้าชาวมาเลเซียจำนวน 856 คน พบว่า โครงสร้างของตัวแบบมีความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติของลูกค้าชาวมาเลเซียต่อการโฆษณาเคลื่อนที่ ความรู้สึกของบุคคล การควบคุมพฤติกรรม การรับรู้ และความตั้งใจในการซื้อสินค้าและบริการอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้เทคนิคการเรียนรู้โดยการสังเกต ในการเปลี่ยนแปลงตัวแปรภายนอก คือการสื่อสารทางบวก จากข้อค้นพบการวิจัยระยะที่ 1 ด้วยการพัฒนาการสื่อสารทางบวกระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยเริ่มจากผู้วิจัยนำเสนอตัวแบบที่เป็นหนังสือเกี่ยวกับวิธีการสื่อสารทางบวกของพ่อแม่ผู้ปกครองกับลูกวัยรุ่น เรื่องป้องกันภัยจากเพื่อนต่างเพศ ด้วยการแต่งกายให้เหมาะสม โดยให้นักเรียนกับผู้ปกครองรับชมหนังสือ ต่อมาร่วมกันเขียนบทสนทนาตามตัวแบบจากสถานการณ์จำลอง 3 เหตุการณ์ เช่น เพื่อนผู้ชายชวนลูกสาวไปเที่ยวบ้าน เป็นต้น พร้อมทั้งร่วมกันแสดงบทบาทสมมติตามบทสนทนาที่แต่ละกลุ่มได้ร่วมกันคิดซึ่งเป็นการต่อยอดการแสดงวิธีการสื่อสารทางบวกตามตัวแบบ เช่น แสดงการให้เหตุผลต่อสิ่งที่ควรและไม่ควรปฏิบัติ แสดงน้ำเสียงที่เป็นมิตร แสดงท่าทีใส่ใจ สบตา รับฟังอย่างตั้งใจ เป็นต้น การที่นักเรียนและผู้ปกครองได้สังเกตตัวแบบและมีการแสดงบทบาทสมมติตามบทสนทนายร่วมกันดังกล่าวทำหน้าที่เป็นสิ่งที่เร้าเข้าไปจัดกระทำกระบวนการทางปัญญาที่เป็นการได้รับความรู้ใหม่ (Acquired) ของนักเรียนและผู้ปกครองอันเป็นผลให้เกิดการเรียนรู้ (Learning) เกี่ยวกับวิธีการสื่อสารทางบวกเกิดขึ้น เช่นเดียวกับกระบวนการเปลี่ยนเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ผู้วิจัยได้ทำการประเมินผลเกี่ยวกับการพัฒนาวิธีการสื่อสารทางบวกด้วยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) สำหรับกลุ่มผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรมในโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับการนำไปประยุกต์ใช้ พบว่า ผู้ปกครองมีการปรับเปลี่ยนการสื่อสารทางบวกกับลูกวัยรุ่นไปในทิศทางที่ดีขึ้น เช่นคำพูดดังนี้

“ใช้เรื่องที่ขออนุญาตไปบ้านเพื่อน พ่อแม่รู้วิธีพูดคุยกับลูก มีขั้นตอนการคุยตกลงกัน มีการให้เหตุผลโดยลูกจะมีการมาขออนุญาตทุกครั้ง” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

“แม่จะฟังลูกมากขึ้น ถามเหตุผล ถามความคิดลูกมากขึ้น” (สัมภาษณ์ 2561, 9 กันยายน)

นอกจากนี้ Schuster et al (2008) ได้ศึกษา เรื่องการประเมินผลโปรแกรมการอบรมเลี้ยงดูด้วยใช้ที่ทำงานเป็นฐาน ผลการพูดคุยของผู้ปกครองกับสุขภาพที่ดีของวัยรุ่น เพื่อส่งเสริมการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับวัยรุ่นเกี่ยวกับสุขภาพทางเพศ : ทดลองแบบควบคุมด้วยการสุ่มเป็นการเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมจากการติดตามระยะยาวและวัดผลในเดือนที่เก้า พบว่าผู้ปกครองกับวัยรุ่นในกลุ่มทดลองมีความสามารถทางการสื่อสารซึ่งกันและกันเกี่ยวกับเรื่องเพศได้ดีกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.001$) และเปิดใจในการสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.001$) และ ปราโมทย์ วงศ์สวัสดิ์ และคณะ (2019) ได้ศึกษา เรื่องผล

ของโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะของผู้ปกครองในการสื่อสารเรื่องเพศศึกษากับบุตรหลานวัยรุ่นเพื่อป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรและการตั้งครรภ์ไม่พร้อม เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองเพศหญิงที่มีบุตรหลานวัยรุ่นเพศหญิงกำลังศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เลือกแบบเจาะจง แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 45 คน และกลุ่มควบคุม 45 คน ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการจัดโปรแกรมฯ กลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา เจตคติเกี่ยวกับการสื่อสารเรื่องเพศศึกษา การรับรู้ความสามารถตนเองในการสื่อสารเรื่องเพศศึกษา การรับรู้ผลลัพธ์ของการสื่อสารเรื่องเพศศึกษา และทักษะการสื่อสารเรื่องเพศศึกษากับบุตรหลานวัยรุ่นสูงกว่าก่อนการจัดโปรแกรม และสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำหรับปัจจัยภายในอีกหนึ่งตัวจากข้อค้นพบการวิจัยระยะที่ 1 คือ การควบคุมตนเอง ผู้วิจัยใช้แนวคิดการควบคุมภายในด้วยการค่อยๆ ลดอิทธิพลจากภายนอก โดยนำเทคนิคการกำกับตนเอง (Self-Regulation) ของแบนดูรามมาจัดกระทำ โดยผู้วิจัยได้ให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำการกำกับตนเองด้วยการกำหนดเป้าหมายด้วยตนเอง ฝึกการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมตนเองได้ ตัดสินใจเกี่ยวกับการประเมินการกระทำของตนเองด้วยการเปรียบเทียบการกระทำของตนเองกับเพื่อน และให้นักเรียนกำหนดเงื่อนไขการให้การเสริมแรงตนเองเมื่อกระทำพฤติกรรมได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ หากนักเรียนไม่สามารถกระทำพฤติกรรมได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ นักเรียนจะแสดงปฏิกิริยาทางลบต่อตนเองจากแบบสำรวจตัวเสริมแรง (ภาคผนวก ข) ซึ่งกระบวนการดังกล่าวทำให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเองได้ ซึ่งจากการพัฒนาตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปรด้วยแนวคิดการพัฒนาระบวนการทางปัญญาเพื่อให้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอกโดยใช้ทฤษฎีปัญญาสังคมของแบนดูราตามที่กล่าวมาแล้วนี้ ทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้น โดยพิจารณาเปรียบเทียบจากคะแนนพฤติกรรมคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณมีค่าเฉลี่ย 0.21 ในช่วงก่อนการทดลอง หลังการพัฒนาตัวแปรการควบคุมตนเองของกลุ่มทดลองค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 8.70 ในระยะหลังการทดลอง และจากผลการเก็บข้อมูลก่อนและหลังทำตัวแปรการควบคุมตนเองสอดคล้องกับการวิจัยที่ใช้วิธีการกำกับตนเองในการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น ได้แก่ ผลงานของ ศิริลักษณ์ ศิริกันต์ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้โปรแกรมการกำกับตนเองที่มีความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลพลประชานุกูล อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น จากผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการกำกับตนเองมีความรับผิดชอบด้านการเรียนทั้งโดยรวม และรายด้านเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Matric (2018) ได้ศึกษาเรื่อง การควบคุมตนเอง : ด้วยการกำกับตนเอง

และการเรียนรู้ สัมภาษณ์นักเรียนชายและหญิงอายุ 14 ปี จำนวน 9 คน ผลการศึกษา พบว่า การฝึกบุคคลให้กำกับตนเองเป็นวิธีการที่จำเป็น ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งเป้าหมายต้องมาจากความสนใจของบุคคลและความต้องการทางสังคม การที่บุคคลจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ บุคคลนั้นต้องมีประสบการณ์ที่อึดเฝ้ามกับความสำเร็จ การกำกับตนเองยังคงไว้ซึ่งพฤติกรรมที่เหมาะสม และยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ นอกจากนี้ Leopold and Leutner (2015) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนด้วยการใช้อภิปัญญาการกำกับตนเองเป็นกลวิธีประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ แบ่งการทดลองเป็น 3 การทดลอง การทดลองที่ 1 ใช้วิธีการควบคุมเงื่อนไข การทดลองที่ 2 ใช้การฝึกกลยุทธ์ทางความคิด และการทดลองที่ 3 ใช้กลวิธีทางความคิดร่วมกับการใช้อภิปัญญาการกำกับตนเอง ผลการศึกษา พบว่า การฝึกอบรมให้นักเรียนใช้อภิปัญญาการกำกับตนเองทำให้นักเรียนมีความประพฤติที่ดีขึ้น

จากการที่นักเรียนได้ฝึกการปรับเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญาผ่านประสบการณ์ทางตรงและประสบการณ์ทางอ้อมไปพร้อมกันจาก 3 กิจกรรมในโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มขึ้น โดยพิจารณาจากคะแนนพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณเฉลี่ย 0.21 ในช่วงก่อนการทดลอง เพิ่มขึ้นเป็น 3.32 ในช่วงหลังการทดลอง

3. ข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมวิธีแบบสำรวจตามลำดับ (Exploratory Sequential Mixed Methods) มีความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อศึกษาความหมายและเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ในการวิจัยระยะที่ 1 นำข้อค้นพบมาสู่การพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น และศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมฯ จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในการวิจัยระยะที่ 2 และจากผลงานวิจัยนี้ได้ทราบข้อดีและข้อจำกัดของการวิจัย เพื่อนำมาสู่การเป็นข้อเสนอแนะของการนำไปใช้ เชิงนโยบาย และการพัฒนางานวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ข้อดีของการวิจัย

1) ใช้หลักการพฤติกรรมศาสตร์ในการค้นหาสาเหตุและอธิบายพฤติกรรมของบุคคล โดยบูรณาการตัวแปรเชิงสาเหตุของพฤติกรรมแบบสหวิทยาการที่นำองค์ความรู้ทางจิตวิทยา ร่วมกับทางสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุภายในและภายนอกของบุคคลเกี่ยวกับ

พฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ มาสร้างและพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น โดยพิสูจน์ประสิทธิผลของโปรแกรมฯ ซึ่งพบผลดีในการวิจัยครั้งนี้จากตัวสาเหตุที่ได้มาจากเจ้าของประสบการณ์และเทียบกับการประมวลเอกสาร ร่วมกันอธิบายพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในโรงเรียนที่เข้าโครงการวิจัย ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการอธิบายพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

2) คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ในการวิจัยครั้งนี้ มีการสร้างและพัฒนาโปรแกรมฯ โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นใหม่ด้วยการนำปัจจัยเชิงสาเหตุตามมุมมองของเจ้าของประสบการณ์โดยตรง ด้วยการอาศัยกรอบแนวคิดการปรับเปลี่ยนทางปัญญาเป็นฐานและใช้แนวคิดทฤษฎีปัญญาสังคม(Social Cognitive Theory)ของแบนดูรา เป็นเทคนิคในการปรับกระบวนการทางปัญญาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมภายนอก การสร้างโปรแกรมฯผ่านการปรับปรุงและตรวจสอบโครงสร้างเนื้อหาจากคณะผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องและผ่านการทดลองใช้กับนักเรียนที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง และปรับปรุงโปรแกรมฯตามข้อเสนอแนะ

3.2 ข้อจำกัดของการวิจัย

1) คุณภาพของเครื่องมือวัดในการวิจัย การวิจัยนี้ได้สร้างแบบวัดชนิดแบ่งระดับคุณภาพ (Scoring Rubric)ซึ่งเป็นแบบวัดที่ใช้ประเมินผลงานของนักเรียน โดยผู้วิจัยสร้างแบบวัดขึ้นใหม่จำนวน 1 ฉบับ มีข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ ด้วยการนำข้อค้นพบจากการวิจัยระยะที่ 1 ด้านองค์ประกอบของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณและให้สอดคล้องตามพัฒนาการของวัยรุ่น นอกจากนี้ได้นำข้อคำถามของ Watson & Glaser มาเป็นแนวทางประยุกต์ใช้ในการตั้งข้อคำถามแบบวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น เพื่อกระตุ้นให้กลุ่มตัวอย่างคิดวิเคราะห์และอธิบายความคิดจากการรับชมตัวแบบหนึ่งสั้น แบบวัดนี้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงจากคณะผู้เชี่ยวชาญและผ่านการทดลองใช้ และประเมินคุณภาพของแบบวัด มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ในระดับปานกลางและทั้งฉบับมีความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ .59 ดังนั้นกล่าวได้ว่า แบบวัดนี้มีข้อจำกัดในการตอบข้อคำถามด้วยการเขียนอธิบายความคิดจากการรับชมหนึ่งสั้นเกี่ยวกับสถานการณ์ถูกเพื่อนต่างเพศชักชวนซึ่งมีความซับซ้อนในการตอบข้อคำถาม ด้วยกลุ่มตัวอย่างต้องใช้ความสามารถในการอ่านเขียนภาษาไทย และเกณฑ์การให้คะแนนนักเรียนต้องตอบได้ตรงตามองค์ประกอบของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ จึงทำให้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์ แอลฟาของแบบวัด เท่ากับ .59

2) งานวิจัยนี้แสดงผลเกี่ยวกับประสิทธิผลของโปรแกรมฯจากการทดสอบตัวแปรตามระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ซึ่งต้องมีการพิสูจน์ด้วยการติดตามผลระยะยาวต่อไป ด้วยงานวิจัยนี้มีการตั้งสมมติฐาน พฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณในระยะหลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม จึงควรมีการติดตามพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองในระยะยาวประมาณ 6 เดือน ถึง 1 ปี เพื่อพิสูจน์ผลของโปรแกรมฯและนำไปประยุกต์ใช้ในวงกว้าง

3) การวิจัยครั้งนี้ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนหญิงและชาย เพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนทุกคนในโรงเรียนมัธยมแบบสหศึกษา เพราะจากสถานการณ์ข่าวที่วัยรุ่นมีปัญหาพฤติกรรมทางเพศมาก เช่น การใช้สารเสพติด การตั้งครมภ์ เป็นต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณกับนักเรียนชายและหญิงพร้อมกัน ทั้งนี้เพื่อให้ทราบประสิทธิผลของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้นอย่างชัดเจน ควรมีการทดลองใช้โปรแกรมฯสำหรับนักเรียนหญิงล้วน หรือนักเรียนชายล้วนด้วยเช่นกัน

4. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

ผลการวิจัยนี้ เสนอเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาทักษะชีวิตด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น เช่น การตั้งครมภ์ไม่พร้อม การเสพยาเสพติด การใช้ความรุนแรง เป็นต้น ด้วยงานวิจัยทำให้วัยรุ่นได้รับการฝึกฝนด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ วัยรุ่นสามารถเกิดการกระทำกิจกรรมต่างๆกับเพื่อนต่างเพศอย่างเหมาะสมด้วยการคิดอย่างมีเหตุผลในการตัดสินใจที่ไม่ส่งผลเสียต่ออนาคต ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 สำหรับผู้ปกครองในการฝึกลูกวัยรุ่นให้มีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ มี 3 วิธี ได้แก่ 1) การสื่อสารแบบเปิดเผยยอมรับฟังอย่างเป็นกันเองในครอบครัว เพื่อสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้ปกครองกับวัยรุ่น หลีกเลี่ยงการใช้คำสั่ง ห้าม และดูว่า ซึ่งจะส่งเสริมให้ลูกวัยรุ่น กล้าพูดคุย ไว้วางใจ รู้จักให้เกียรติผู้อื่น และทำให้วัยรุ่นยอมรับฟังข้อมูลจากผู้ปกครอง ซึ่งเป็นการช่วยให้วัยรุ่นมีการคิดตัดสินใจอย่างรอบคอบในการคบเพื่อนต่างเพศ

และให้ข้อคิดเห็นสิ่งที่ควรทำหรือไม่ควรทำสำหรับวัยรุ่น 2) การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการคบเพื่อนต่างเพศ โดยให้ปฏิบัติตนในสิ่งที่อยากสอนลูกเพื่อให้ลูกปฏิบัติตัวได้เหมาะสมกับเพื่อนต่างเพศ 3) การยกตัวอย่างให้เห็นเป็นรูปธรรมและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากกรณีตัวอย่างนั้น เน้นย้ำผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับสถานการณ์ของกรณีตัวอย่างด้วยการชี้ให้เห็นผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น

4.1.2 สำหรับคณะครู สามารถนำรูปแบบการจัดกิจกรรมนี้ประยุกต์ใช้ในโรงเรียนได้ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1- 3 โดยจัดเป็นกิจกรรมหนึ่งในการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้เรื่อง การคบเพื่อนต่างเพศ และความสัมพันธ์ในครอบครัว เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงและประสบการณ์ทางอ้อม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

4.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำหรับผู้บริหารโรงเรียน สามารถนำไปประกอบการปรับปรุงพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1- 3 เป็นกิจกรรมหนึ่งในโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเยาวชนไทย โดยส่งเสริมให้นักเรียนทั้งเพศหญิงและเพศชายมีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศที่เหมาะสม และรู้จักใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นหลักยึดปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน

4.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่มุ่งสร้างความรู้ใหม่ เพื่อเสนอเป็นทางเลือกในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นที่เป็นปัญหามายาวนานของประเทศ ด้วยการค้นหาแนวคิดทฤษฎีที่สอดคล้องกับบริบทของวัยรุ่นในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงที่มีสาเหตุมาจากความบกพร่องของพฤติกรรมระดับบุคคล โดยเริ่มจากการวิจัยระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบเจาะกรณีเพื่อทำความเข้าใจความหมายและค้นหาเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ด้วยการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจงและสัมภาษณ์เชิงลึก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา ผลการวิจัยทำให้ทราบความหมายของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ และเงื่อนไขสาเหตุของพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณได้ ซึ่งข้อค้นพบนี้ได้รับการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ แล้วนำไปสู่การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการนำองค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติป้องกันแก้ไขปัญหาด้วยการปรับปรุงพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น ดังนั้น ในการพัฒนาการวิจัยในอนาคต ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1) เนื่องจากงานวิจัยนี้มีข้อจำกัดในรูปแบบกิจกรรมต้องใช้ความสามารถในการอธิบายความคิดด้วยการอ่านเขียน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำเป็นต้องใช้ความสามารถด้านการอ่านเขียนภาษาไทย จึงต้องกำหนดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากการประเมินความสามารถของบุคคล ดังนั้นการวิจัยสำหรับกลุ่มวัยรุ่นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำเป็นต้องเลือกกิจกรรมที่มีความง่ายมากขึ้นในการฝึกสื่อสารอธิบายความคิด

2) จากผลการศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น พบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นในระยะหลังการทดลอง ดังนั้นควรมีการวิจัยติดตามระยะยาวอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณอย่างคงทน

3) จากการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งเพศหญิงและเพศชาย ดังนั้นควรมีการวิจัยโดยนำโปรแกรมฯทดลองใช้กับโรงเรียนที่มีนักเรียนเพศชายล้วน หรือนักเรียนเพศหญิงล้วน เพื่อยืนยันผลของโปรแกรมฯต่อไปจ้ะทางเพศ

บรรณานุกรม

- Adams, K. M. (1980). An end of innocence for behavioral neurology? Adams replies. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 48(4), 522-524.
- Bandura, A.(1986). *Social Foundations of Thought and Action : A Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall.
- Budgen, R. V. D. B. (2010). Critical thinking for students (4th ed.). Oxford: How to books Ltd.
- Beyer, B. K. (1995). *Critical thinking*. Bloomington, IN: Phi Delta Kappa Educational Foundation. Corey MS & Corey G 2006. *Groups: Processes and Practice (7th ed)*. New York: Thompson Brooks/Cole.
- Creswell, J.W. (1998). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing among Five Traditions*. Thousand Oaks. California: Sage Publications.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: choosing among five approaches*. 3rd ed. Los Angeles: Sage publications.
- Creswell, J. W. (2015). *A concise introduction to mixed methods research* .Los Angeles: Sage publications.
- Dewey, J. (1993). *How to Think*. Boston D.C. heath Company.
- Dodson, K.S, Dozois, D.J.A. (2019). *Handbook of Cognitive-Behavioral herapies*(4thed). New York : Guilford Press.
- Ennis, R.H. (1985). "A logical Basic for Measuring Critical Thinking Skill," *Educational Leadership*. 43: 45-48.
- Ferrett, S (1997). *Peak performance, cited in GED 20902: Online professional development*. Retrieved from <http://www.ket.org/ged2002/critical/cr3.htm>.
- Fetterman, D.M. (1989). *Ethnography: Step by step*(Applied Social Research Methods Series, No.17). Newbury Park, CA: Sage. Franks.J.S, (2010). Problem Solving and Critical Thinking Education in a Situation of Rural Poverty: An Action Research Project. Master of Science in Education. United States: Purdue University.

- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 17.0 update (10ed) Boston: Pearson.
- Guilamo-Ramos, V., Bouris A., Lee J., McCarthy K., L.mi S., Pitt-Barnes S., Dittus P.,. (2012) Paternal Influences on Adolescent Sexual Risk Behaviors: A Structured Literature Review. *Pediatrics*. 130(5):1313-1325.
- Guyton.E. M (1988). Critical Thinking and Political Participation: Development and Assessment of a Causal Model. *Theory and Research in Social Education Winter*. 16(1), 23-49.
- Hunter, D.A. (2014). *A practical guide to critical thinking*. (2nd ed.) Toronto: John Wiley&Sons.
- Harder, A.F. (2002). *The developmental stages of Erik Erikson*. Retrieve from <http://www.learningplaceonline.com/stages/organize/Erikson.htm>.
- Kazdin A. (1978). E. *History of behavior modification: Experimental foundations of contemporary research*. Baltimore, MD: University Park Press.
- Kolb, (1984) D. *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.
- Kuhn, (2009) D .Adolescent thinking. In R. Lerner & L. Steinberg (Eds.) *Handbook of adolescent psychology (3rd ed)*. New York: Wiley.
- Lake, A. (2011). *The state of the world's children 2011: Adolescence an age of opportunity*. New York: United nation children's fund.
- Leopold, C. and Leutner, D.(2015). Improving student's text comprehension through metacognitive self-regulation when applying learning strategies. *Metacognition and Learning*, 10(3) , 313 - 346.
- Lofland, J. 1971. *Analyzing Social Settings*. Belmont, CA: Wadsworth.
- Mahapoonyanont.N. (2012). The causal model of some factors affecting critical Thinking Abilities. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 46 (2012), 146 – 150.
- Mahoney, M.J.(1974). *Cognition and behavior modification*. Cambridge, Mass: Ballinger.
- Matric, M. (2018). Self-Regulatory System: Self-Regulation and Learning. *Journal of*

- Process Management-New Technologies International*, 6(4), 79-84.
- Michaelson.V, et al. (2015). Forming ideas about health: A qualitative study of Ontario Adolescents. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being* . 10: 27506.
- Miles, M.B. and Huberman, A.M. (1994). *Qualitative Data Analysis. A Expanded Sourcebook*. (2nded). Thousand Oaks. CA: Sage.
- Mohd Noor, M.N. et al. (2013). Malaysian Consumers Attitude towards Mobile Advertising, the Role of Permission and Its Impact on Purchase Intention: A Structural Equation Modeling Approach. *Journal of Asian Social Science*, 9(5), 135-153.
- Olsen, C.D. (1993). Integrative Family Therapy. In: Creative Pastoral Care and Counseling Series. *Chapter 2 Examining Seven Family Therapy Models*. United States : Publishers' WorkGroup.
- Piaget, J. (2015). *Piaget's Stages of Cognitive Development*. Retrieved from <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>
- Prohmno, A. (n.d). *Adolescent health and development situation in Thailand*. Nakhon Pathom: Institute for population and social research mahidol university.
- Pruttasart, K. (2005). *An effectiveness of the sexual communication program between the mothers and adolescent daughters*. (Master Thesis). Mahidol university, Graduate School.
- Rezaei.H. et al. (2017). Reasoning, critical thinking and attitudes toward substance abuse in adolescence: Explaining the mediator role of emotional intelligence. *25th European Congress of Psychiatry*, 41S: S847-S910.
- Riggs,N.R; Black, D.S; and Ritt-Olson, A. (2015). Associations Between Dispositional Mindfulness and Executive Function in Early Adolescence. *Child Fam Stud*, 24:2745–2751.
- Roche, J., Tucker, S., Thomson, R., Flynn, R. (2011). *Youth in society*. (2nd ed). London: SAGE Publication.
- Ruggiero, V. R. (2015). *Becoming a critical thinker* (8th ed.). Stamford: Cengage

Learning.

Schuster, M.A. et al. (2008). *Evaluation of Talking Parents, Healthy Teens, a new worksite based parenting programme to promote parent-adolescent communication about sexual health: randomised controlled trial*. Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18617492>.

Smetana, F. G. (2010). The role of trust in adolescent-parent relationships: To trust you is to tell you. In Rotenberg, K. J. (2010), *Interpersonal Trust During Childhood and Adolescence*. pp 233 – 246. Cambridge University Press : New York.

Steinberg. (2017). *Adolescence*. (11th ed). New York: McGraw-Hill Education.

Stenerson, D.B.(1996). *Freud's psychosexual stages of development*. Retrieved from <http://www.freudfile.org/theory.html>.

Taylor, M., Dlamini, N., Khanyile, Z., Mpanza, L.; and Sathiparsad, R. (2012). Exploring the use of role play in a school-based programme to reduce teenage pregnancy. *South African Journal of Education*, 32(4),441-448.

Wade, C. (1995). Using writing to develop and assess critical thinking. *Teaching of Psychology*, 22(1), 24-28.

Watson, G.; and Glaser, E.M. (1964). *Watson-Glaser Critical Thinking Appraisal Manual:Form Ym and Zm*. New York: Harcourt Brace and World Inc.

Yin, R. K. (2009). *Case study research: Design and method*. (4th ed).Thousand Oak. CA: Sage.

กนกทอง มหาวงศ์นันท์.(2550).การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาการศึกษาวิจัยและสถิติทางการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .

กรมกิจการเด็กและเยาวชน.(2560) ร่างแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2560-2564 สืบค้นเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2560 จาก http://www.dcy.go.th/webnew/main/news_view.php?id=1492&type=12

กรมสุขภาพจิต.(ม.ป.ป.). สถานการณ์ปัญหาสุขภาพวัยรุ่น สืบค้นพบเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2560 จาก <http://www.dmh.go.th/downloadportal/Strategy>

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สืบค้นเมื่อวันที่ 22 กันยายน 2559

จาก http://www.m-society.go.th/content_stat_detail.php?pageid=165

กัลป์ยกร วรกุลัฐฐานีย์, นิธิดา แสงสีแก้ว, ประไพพิศ มุทิตาเจริญ, รุจน์ โกมลบุตร และพรรณวดี ประยงค์. (2559).โครงการประเมินผลกระทบของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจทัศนคติ และทักษะการสื่อสารเพื่อเพศของผู้ปกครองกับลูกวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

กาญจนา เฉลิมพล (2555)..การศึกษารูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ จ.ราชบุรี. สารนิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ.(2554). แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. คลังพลอย เอื้อวิทย์ศุกร และอรณิชา โพธิ์มีนทิพย์.(2554).ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา. 17(2): 15-26.

งามตา วนินทานนท์. (2545). การถ่ายทอดทางสังคมกับพัฒนาการของมนุษย์ เอกสารคำสอนวิชา วป/ 581 การถ่ายทอดทางสังคมกับพัฒนามนุษย์ .กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จรรยา ทองถาวร. (2530). จิตวิทยาพัฒนาการ.กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

จิราภรณ์ ตั้งกิตติภาภรณ์.(2556).จิตวิทยาทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่1)กรุงเทพฯ: บริษัท วี พรินท์ จำกัด.

จิราภา เต็งไธรัตน์, นพมาศ อึ้งพระ(ธีรเวคิน), รัชนี นพเกตุ, รัตนา ศิริพานิช, วาธุณี ภูวสรกุล, ศรีเรือน แก้วกังวาล, ศันสนีย์ ตันติวิท, สิริอร วิชชาวุธ, อุบลวรรณ ภาวกานันท์ . (2556).จิตวิทยาทั่วไป บทที่7อารมณ์. (พิมพ์ครั้งที่7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เจนจิรา เชยครบุรี.(2560). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการคิดอย่าง มีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3. สืบค้นพบวันที่ 20 มิถุนายน 2560 จาก <http://www.eresearch.ssru.ac.th/xmlui/handle/123456789/913>

- ฉวีวรรณ สุพันธุ์โพธาราม.(2527). พัฒนาการวัยรุ่นและบทบาทครู. กรุงเทพฯ: มิตรนราการพิมพ์.
- เจวตสรร นามวาท, สปิยา จันทรมณี. (2554). ผลการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอช ไอวี กลุ่มนักเรียน ประเทศไทย.พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: สำนักกระบาตวิทยา
กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
- ชาย โพธิ์สีตา.(2554). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ:
บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ฐิติพร อิงคถาวรวงศ์.(2550). พฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นหญิงในโรงเรียนอาชีวศึกษา.
วารสารสงขลานครินทร์เวชสาร.25(6); 511-520.
- ณรงค์รักษ์ ต่อศรีเจริญ, วามดา จินดามาศย์,อภิญญา สุวลีรัตน์,ยาใจ เพชรสงฆ์, ฎิฎะณัฐ
อิงกุลานนท์ ,กิตติศักดิ์ จิตรภักดี. (2549) .ปัจจัยทางชีวสังคมที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในการ
คบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร.รายงานการวิจัยของการ
เรียนการสอนรายวิชา จต 325 (สาขาจิตวิทยา). กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐกาญจน์ เตจ๊ะเทพ.(2558). การศึกษามุมมองธรรมชาติวิทยาศาสตร์ การคิดอย่างมี
วิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4
ที่ได้รับการจัดการ เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการเรียนรู้แบบขัดแย้งและการ
สะท้อนคิด.ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (วิชาวิทยาการทางการศึกษา).
- ดารุณี บุญวิก. (2543). การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครศรีธรรมราช. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การวัดผล
การศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดลฤดี บุญชู. (2549). การสร้างแบบคัดกรองและโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการคบเพื่อน
ต่างเพศที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่น. ปริญญูการศึกษามหาบัณฑิต(จิตวิทยาการแนะแนว)
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดุษฎี โยเหลา. (2535) รายงานการวิจัยฉบับที่ 47 การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรม
เลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์เมต้า. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธัญญภัทร์ ศิริธรรมาโรจน์. (2557). จิตวิทยากับการพัฒนาตน บทที่5 ธรรมชาติของมนุษย์กับการ
พัฒนาตน. (พิมพ์ครั้งที่1).กรุงเทพฯ : แดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตปอเรนซ์.
- ธิดารัตน์ ศักดิ์วีระกุล.(2558). การพัฒนาโปรแกรมเพิ่มพูนประสบการณ์การแก้ปัญหาโดย

ประยุกต์ใช้รูปแบบการแก้ปัญหาของเมคเกอร์ ร่วมกับการทำกิจกรรมทางภาษาของนักเรียน
ที่มีความสามารถพิเศษทางภาษาระดับประถมศึกษา.ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
(วิชาการศึกษาศาสตร์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

ธรรมนันท์กา แจ่มสว่าง. (2547). ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติ
กับตัวแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
(สาขาพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

นวลฉวี ประเสริฐสุข.(2556).จิตวิทยาการทดลอง:หลักการและการปฏิบัติ บทที่2การวิจัยเชิง
ทดลอง. (พิมพ์ครั้งที่1). นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นิธิภัทร บาลศิริ. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาปริญญา
บัณฑิต: การประยุกต์ใช้โมเดลพัฒนาการพหุระดับแบบผสม.วิทยานิพนธ์)ค.ด.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ค้นพบเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2560 จาก
http://www.tnrr.in.th/2558/?page=result_search&record_id=9932955

บุญสิทธิ์ ไชยชนะ.(2543).การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่ไม่เสพ
เฮโรอีนซ้ำของผู้เข้ารับการบำบัดขั้นตอนการถอนพิษของคลินิกยาเสพติดในโรงพยาบาล
ของรัฐ .ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาพฤติกรรมศาสตร์) กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เบญจพร ปัญญาโยง. (2554) .การทบทวนองค์ความรู้: การตั้งครมในวัยรุ่น.(พิมพ์ครั้งที่3).
นนทบุรี: กลุ่มที่ปรึกษากรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข .

บำเรอ ศรีสุขใส. (2560). การพัฒนาพฤติกรรมการกล้าแสดงออก โดยวิธีการแสดงบทบาทสมมติ
รายวิชาศิลปวัฒนธรรมไทยของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 ห้อง 1 สาขาการ
โรงแรม .การวิจัยในชั้นเรียน .กรุงเทพฯ : วิทยาลัยอาชีวศึกษาสันติราษฎร์ในพระอุปถัมภ์.

ประทีป จินนี่. (2540). การวิเคราะห์พฤติกรรมและการปรับพฤติกรรม .เอกสารประกอบการสอน.
กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ.(2551). การพัฒนาการคิด.(พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119
เทคนิค ฟรินติง.

ประเวศ ตันติพิวัฒนสกุล และคณะ.(2559) คู่มือการดำเนินงานของทีมนักจัดการสุขภาพวัยรุ่น
(Teen Manager). นนทบุรี: บริษัท ปิยอนด์ พับลิชชิง จำกัด.

ปัทมา ปานแดง. (2559). การศึกษาและพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการมีกรอบเชิงจิตวิทยา . ปรินซ์นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปราณี จ้อยรอดและคณะ.(2553). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการรับสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างมี วิจารณญาณของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร .วารสารพฤติกรรมศาสตร์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.16(1).

ปราโมทย์ วงศ์สวัสดิ์ และคณะ. (2019). ผลของโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะของผู้ปกครอง ในการสื่อสารเรื่องเพศศึกษากับบุตรหลานวัยรุ่นเพื่อป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และการตั้งครรภ์ไม่พร้อม .วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ.35(1); 86-98.

พรพรชชล บุญมี .(2545). คำนิยมเกี่ยวกับการคบเพื่อต่างเพศและการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างศึกษา ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม.ปรินซ์นิพนธ์ การศึกษา มหาบัณฑิต .มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุญ. (2553).ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ บทที่ 3 ทฤษฎีพัฒนาการทาง อารมณ์และบุคลิกภาพ.(พิมพ์ครั้งที่5). กรุงเทพฯ : บริษัทแอคทีฟ พริ้นท์ จำกัด.

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ.(2558). ศาสตร์การคิด รวมบทความเรื่องการคิดและการสอนคิด . กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

มณฑนา บรรพสุทธิ. (2553). การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทักษะชีวิต ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน.วิทยานิพนธ์ ปรินซ์นิพนธ์การศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรและวิธีสอน) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร .

มูลนิธิคุณพูน.(ม.ป.ป.). สถานการณ์เยาวชนไทย สืบค้นพบเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2560 จาก http://www.compassionth.com/?page_id=6260

มัทธราวัลย์ วรหาญ และคณะ.(2552). การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมบริโภค นิยมและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนิสิตระดับปริญญาตรี.วารสารพฤติกรรมศาสตร์ เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 1(1)130-144.

ยุราวดี เนื่องโนราช.(2558).จิตวิทยาพื้นฐาน บทที่ 3 พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม. (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ :โอ.เอส.พรินติ้ง เฮ้าส์ .

ยุราวดี เนื่องโนราช.(2558). จิตวิทยาพื้นฐาน บทที่ 6 การรับรู้. (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ : โอ.เอส พรินติ้ง.เฮ้าส์.

ยุราวดี เนื่องโนราษ.(2558). จิตวิทยาพื้นฐาน บทที่ 7 การเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่1).

กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.

ลัดดาวัล เกษมเนตรและคณะ.(2557). การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองและครู
ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ.วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 20(2); 155-170. สืบค้นพบเมื่อ
วันที่ 20 มิถุนายน 2560 จาก <https://tcithaijo.org/index.php/BSRI/article/view/.20147>

วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล .(2544). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมี

วิจารณ์ญาณในกระบวนการพยาบาล.ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต(สาขาการ

วิจัยและพัฒนาหลักสูตร)กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิลาวรรณ์ ทวิชศรี(2546). การศึกษาเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างประเทศและการเปลี่ยนเจตคติต่อการคบ
เพื่อนต่างประเทศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่2 โรงเรียนศรีรามย์ จังหวัดชุมพร.ปริญญา
นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาจิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ:

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วรวรรณ ทิพย์วาริณณ.(2556). ปัจจัยที่ใช้ทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเด็กวัยรุ่นชายอายุ
ระหว่าง 10-13ปี จ.พิษณุโลก.วารสารพยาบาลสาธารณสุข. 27(1); 31-45.

วรรณวดี พรหมสุรินทร์. (2541). การเปรียบเทียบผลของการฝึกการลดความอ่อนไหวอย่างเป็นระบบ
เป็นรายบุคคลและการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลแบบยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลางเพื่อลดความ
วิตกกังวลในการคบเพื่อนต่างประเทศของนิสิตชั้นปีที่2.ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
(จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

วัชรภรณ์ บัตรเจริญและคณะ.(2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของ
นักเรียนไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารสาธารณสุขศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล.42(1);29-38.

คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และคณะ. (2544). การเรียนรู้อย่างมีความสุข: สารเคมีในสมองกับความสุข และ
การเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สยามสปอร์ตซินดิเคท.

ศิริกานต์ คูสินธุ์. (2549). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลและแนวทางการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร .
สืบค้นเมื่อ 4 พฤษภาคม 2560

จาก <https://www.researchgate.net/publication/27811477>

ศิริลักษณ์ ศรีกันต์. (2552). ผลของการใช้โปรแกรมการกำกับตนเองที่มีต่อความรับผิดชอบด้าน
การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลพลประชานุกูล อำเภอพล
จังหวัดขอนแก่น .ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว)
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2540). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2558). จิตวิทยาบุคลิกภาพร่วมสมัยและจิตบำบัด .พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกี่.(ม.ป.ป). การศึกษาเพื่อ
พัฒนา ทักษะชีวิต. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2558.

จาก <http://buriram.nfe.go.th/nongki/>

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต สืบค้นพบเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม
2560 จาก <http://www.dmh.go.th>

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์.(2557) ปัญหาเด็กติดเกม สืบค้นพบเมื่อวันที่
30 กรกฎาคม 2560 จาก <http://www.thaihealth.or.th>

สมทรัพย์ สุขอนันต์. (ม.ป.ป.). มุมมองเชิงจิตวิทยา: ปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์ของเด็กและ
วัยรุ่น .ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว.นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.(2557). คลินิกวัยรุ่น .สืบค้นพบเมื่อวันที่ 2
กันยายน 2559 จาก <http://www.thaihealth.or.th/Content/24403>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่
แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟิคจำกัด.

สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.(2557). รายงานสถานการณ์การ
คลอดบุตรของวัยรุ่นไทยปี 2556. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

สำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค. (2551). สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค โรคติดต่อทาง
เพศสัมพันธ์ สืบค้นพบเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2559 จาก
www.boe.moph.go.th/Annual/Annual1.202551/Part1_51/3251_ST1.doc

สำนักส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือการส่งเสริม

- สุขภาพวัยรุ่นและเยาวชนในชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์.(2558). สถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นและเยาวชน .
รายงาน .นนทบุรี: กรมอนามัย.
- สิริอร วิชาวุธ. (2554). จิตวิทยาการเรียนรู้ บทที่2 กลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้แนวการรู้คิด.
(พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุคนธ์ สินธพานนท์, วรรัตน์ วรรณเลิศลักษณ์, พรณี สินธพานนท์.(2551).พัฒนาทักษะการคิด.
พิชิต การสอน บทที่6 การคิดตามแนวพุทธธรรม. (พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์เลี้ยงเตี๋ย .
- สุจิตรา อ่อนค้อม. (2556). การฝึกสมาธิ. (พิมพ์ครั้งที่7). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดับเบิลนาย.
- สุชา จันทร์อม. (2529).จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2553). จิตวิทยาการศึกษา.(พิมพ์ครั้งที่9). กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ.(2550). กลยุทธ์..การสอน คิดอย่างมีวิจารณญาณ.(พิมพ์ครั้งที่4) กรุงเทพฯ:
บริษัทดวงกมลสมัย จำกัด.
- องค์การแพธ. (2550). แนวทางการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านในสถานศึกษาสำหรับผู้บริหาร
สถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท เออร์เจนท์ แทค จำกัด.
- องค์การแพธ.(2551). คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1.(พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพฯ:บริษัท เออร์เจนท์ แทค จำกัด.
- อรพิน พัฒนาผล.(2551).การพัฒนาแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
นครสวรรค์เขต 1. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา)
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรพินทร์ ชูชม.(2559).พฤติกรรมศาสตร์: มุมมองในศาสตร์ที่แตกต่าง เรื่อง พฤติกรรมศาสตร์
เชิงจิตวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดโรจนพรินต์ติ้ง.
- อริคุณ สินธนาปัญญา.(2558). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนคิดอย่างมี
วิจารณญาณนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง การเป็นพลเมืองดีในสังคม
วัฒนธรรมไทย.วารสารสุทธิปริทัศน์. 29(92); 80-93.
- อินทรีร่า จำนงค์คำ และ สุภาพ ฉัตรภรณ์.(2554).ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติการคบเพื่อน

ต่างประเทศของนิสิตนักศึกษา.วารสารวิทยาศาสตร์(สังคม). 32(3); 393-404.
อุ้นตา นพคุณ.(2528). แนวคิดทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการพัฒนาชุมชน เรื่อง
คิดเป็น. กรุงเทพฯ :กรุงสยามการพิมพ์.
อาภาพร เฝ้าวัฒนะ.(2555). การสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในชุมชน: การประยุกต์แนวคิด
ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ .ขอนแก่น: คลังน่านวิทยา.

ภาคผนวก ก
ใบรับรองจริยธรรมการวิจัย

MF4Version1:15/7/2556

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและยินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย SWUEC- 257/60E

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจาก คณะกรรมการสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและ ข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง: การพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่าง มีวิจารณ์ฐานของวัยรุ่นตอนต้น

ชื่อผู้วิจัยหลัก: นางสาวสรกมล กรนุ่ม

สังกัด: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอกสารที่รับรอง:

1. แบบเสนอโครงการวิจัย
2. โครงร่างการวิจัย
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย
4. หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

เอกสารที่พิจารณาทบทวน

1. แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วันที่ 13 ธ.ค. 2560
2. โครงร่างการวิจัย	ฉบับที่ 2 วันที่ 13 ธ.ค. 2560
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ 2 วันที่ 13 ธ.ค. 2560
4. หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วันที่ 13 ธ.ค. 2560

(ลงชื่อ).....

(นายปิยชาติ บุญเพ็ญ)

เลขานุการคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

(ลงชื่อ).....

(แพทย์หญิงสุวิพร ภัทรสุวรรณ)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

หมายเลขรับรอง : SWUEC/E-257/2560

วันที่ให้การรับรอง : 14/12/2560

วันหมดอายุใบรับรอง : 14/12/2561

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

- 1.แบบคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
- 2.กำหนดการดำเนินการในกลุ่มทดลอง
- 3.กำหนดการดำเนินการในกลุ่มควบคุม
- 4.ตารางวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดบทบาทสมมติ
- 5.บทบาทสมมติสำหรับกลุ่มทดลองและการวิเคราะห์บทบาทการแสดงบทบาทสมมติ
- 6.วิเคราะห์ตัวแบบผ่านบทบาทสมมติด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ
- 7.วิเคราะห์ตัวแบบหนังสือเพื่อพัฒนาการสื่อสารทางบวก สำหรับผู้ปกครอง
- 8.แบบวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ
- 9.คู่มือแนวทางการให้คะแนนการตอบคำถามของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1
- 10.แบบสอบถามเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ
- 11.แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ
- 12.แบบสำรวจตัวเสริมแรง

1.แบบคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักของกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ลักษณะของพฤติกรรมคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ		
มีความเป็นผู้นำ	อดทนสู้ชีวิต	รับผิดชอบต่อหน้าที่
☐ มีความคิดริเริ่ม	☐ ไม่ยอมแพ้ง่ายๆ	☐ ส่งงานครูครบ
☐ กล้าแสดงออก	☐ สู้กับความลำบาก	☐ ช่วยงานบ้าน
☐ เข้ากับเพื่อนได้		☐ ไม่หนีเรียน
☐ กล้าตัดสินใจ		☐ มีวินัยในตนเอง
☐ มีเหตุผล		

2.กำหนดการดำเนินการในกลุ่มทดลอง

วันที่ 1 กิจกรรมช่วงเช้า เวลา 9.00-10.15 น.

เวลาในแต่ละ ขั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของผู้วิจัยกับ ผู้เรียน	ผลที่คาดว่าจะ ผู้เรียน จะกระทำ
10 นาที	1. <u>ขั้นเตรียมความพร้อม</u> - ผู้วิจัยสนทนากับผู้เรียนในเรื่องทั่วไปและกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมครั้งนี้ - ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆละ 5 คน จำนวน 4 กลุ่ม	- เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียน - เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างถูกต้องเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณด้วยการแสดงบทบาทสมมติ จำนวน 8 เรื่อง	- สวัสดีคะนักเรียนทุกคนให้นักเรียนช่วยดูเพื่อนๆ ว่าวันนี้มาครบหรือไม่ ขาดใครบ้าง - ผู้วิจัยกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมครั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างถูกต้องเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ - ใครเคยได้ยื่นการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณบ้าง - การคบเพื่อนต่างอย่างมีวิจารณญาณคืออะไร และทำอะไร - วันนี้ผู้วิจัยจะให้นักเรียนแต่ละกลุ่มมาแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งมีทั้งหมด 8 เรื่อง กลุ่มที่ยังไม่ได้แสดงให้นักเรียนเป็นผู้สังเกตการแสดงของเพื่อนๆ ตามหัวข้อคำถามในใบงานและมีตัวแทนนำเสนอหลังทุกกลุ่มแสดงละครเสร็จรอบละ	- ผู้เรียนช่วยตรวจนับจำนวนเพื่อน และแจ้งครู - ผู้เรียนได้ทราบวัตถุประสงค์ของกิจกรรมและเห็นความสำคัญของการร่วมกิจกรรม - ผู้เรียนตอบคำถามผู้วิจัย

วันที่ 1 กิจกรรมช่วงเช้า เวลา 9.00-10.15 น(ต่อ) .

เวลาในแต่ละ ชั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของผู้วิจัย กับผู้เรียน	ผลที่คาดว่าจะ ผู้เรียน จะกระทำ
			2 เรื่อง ทุกคนพร้อมแสดง ไหมคะ	
40 นาที	2. <u>ชั้นเสนอตัวแบบร่วมกับการ ชี้แนะทางวาจา</u> ที่หน้าชั้นเรียน ผู้วิจัยให้นักเรียน แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติกลุ่ม ละ 5 นาทีและกลุ่มที่ยังไม่ได้แสดง ให้ นักเรียน เป็นผู้สังเกตการแสดงของ เพื่อนๆ เมื่อทุกกลุ่มแสดงเสร็จให้ ทุกคนสรุปสาระสำคัญของการ แสดง	- เพื่อนำเสนอตัวแบบ ผ่านบทบาทสมมติที่มี พฤติกรรมแสดงถึงการ คบเพื่อนต่างเพศอย่างมี วิจารณญาณ	-นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ เรื่องที่ 1 : สังเกตดูรู้ทันเพื่อน เรื่องที่ 2 : มองเพื่อนออก	-ผู้เรียนแสดงบทบาท สมมติ
10นาที	1. <u>ชั้นชี้แนะทางวาจา</u> ในชั้นนี้ผู้วิจัยตั้งคำถามถามผู้เรียน	- เพื่อชี้แนะให้ผู้เรียน เข้าใจถึงพฤติกรรมที่ แสดงถึงการคบเพื่อนต่าง เพศอย่างมีวิจารณญาณ ของ ตัวแบบ	1)เรื่องนี้ตัวละครกำลังทำ อะไร เหมาะสมหรือไม่ 2) ตัวละครได้รับผลอย่างไร หลังจากการกระทำนี้ 3)นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับการ กระทำของตัวละครที่ตนเอง แสดง และจากสังเกตเพื่อน แสดง 4) ถ้านักเรียนเป็นตัวละคร นั้นๆ นักเรียนจะทำอย่างไร เพราะอะไร	-ผู้เรียนตอบคำถาม ผู้วิจัย

วันที่ 1 กิจกรรมช่วงเช้า เวลา 9.00-10.15 น(ต่อ) .

เวลาในแต่ละ ขั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของผู้วิจัย กับผู้เรียน	ผลที่คาดว่าจะ ผู้เรียน จะกระทำ
15 นาที	4.ขั้นการให้ข้อมูลย้อนกลับ เมื่อผู้เรียนทำกิจกรรมเสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และแลกเปลี่ยน ความคิดเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่าง เพศอย่างมีวิจารณญาณ ที่ได้จาก การที่ผู้เรียนกระทำพฤติกรรมที่ แสดงออก ตามตัวชี้วัดหลักของบท ละครเรื่องที่ 1 และ 2	- สรุปผลเพื่อให้ผู้เรียน ตระหนักในพฤติกรรมที่ แสดงถึงการคบเพื่อนต่าง เพศอย่างมีวิจารณญาณ ตามตัวชี้วัดหลักของบท ละครเรื่องที่ 1 และ 2	- จากการที่นักเรียนแสดง บทบาทสมมติและสังเกตตัว ละคร ใครได้เรียนรู้อะไร และ จะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตร อย่างไร - ผู้วิจัยให้ข้อมูลย้อนกลับ และแลกเปลี่ยนความคิด เกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศ อย่างมีวิจารณญาณตาม ตัวชี้วัดหลักของบทละครเรื่อง ที่ 1 และ 2	- การทำกิจกรรม ร่วมกับเพื่อนต่างเพศ อย่างมีวิจารณญาณ ตามตัวชี้วัดหลักของ ละครเรื่องที่ 1 และ 2 -ผู้เรียนเข้าใจที่ ถูกต้องและเห็นผลดี ต่อเรื่องการคบเพื่อน ต่างเพศอย่างมี วิจารณญาณ

วันที่ 1 กิจกรรมช่วงเช้า เวลา 10.45-12.00น.

เวลาในแต่ละ ขั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของผู้วิจัย กับผู้เรียน	ผลที่คาดว่าจะ ผู้เรียน จะกระทำ
10 นาที	1. ขั้นเตรียมความพร้อม - ผู้วิจัยสนทนากับผู้เรียนในเรื่อง ทั่วไปและกล่าวทบทวนตัวชี้วัดหลัก ของละครเรื่องที่ 1 และ 2 ได้แสดง รอบแรกของกิจกรรมครั้งนี้ - ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆละ 5 คน จำนวน 4 กลุ่ม	- เพื่อเตรียมความพร้อม ให้ผู้เรียน -เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจอย่าง ถูกต้องเรื่องการคบเพื่อน ต่างเพศอย่างมี วิจารณญาณด้วยการ แสดงบทบาทสมมติ จำนวน 8 เรื่อง	- สวัสดิ์คือนักเรียนทุกคน ให้ นักเรียนช่วยดูเพื่อนๆ มาครบ หรือไม่ ขาดใครบ้าง -ผู้ วิ จั ย ก ล่า ว ท บ ท ว น พฤติกรรมการคบเพื่อนต่าง เพศอย่างมีวิจารณญาณตาม ตัวชี้วัดหลักของละครเรื่องที่ 1 และ 2 อีกครั้ง ก่อนเริ่ม	-ผู้เรียนช่วยตรวจนับ จำนวนเพื่อน และ แจ้งครู -ผู้เรียนได้ทราบ วัตถุประสงค์ของ กิจกรรม และเห็น ความสำคัญของการ

วันที่ 1 กิจกรรมช่วงเช้า เวลา 10.45-12.00น(ต่อ).

เวลาในแต่ละ ชั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของผู้วิจัย กับผู้เรียน	ผลที่คาดว่าจะ ผู้เรียน จะกระทำ
			แสดงบทบาทสมมติเรื่องที่ 3 และ 4 - ทวนย้ำการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณเรื่อง การสังเกตเพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนต่างเพศ ทำอย่างไร ตามตัวชี้วัดหลักเรื่องที่ 1 และ 2 - ผู้วิจัยจะให้นักเรียน แสดงบทบาทสมมติเรื่องที่ 3 และ 4 กลุ่มที่ยังไม่ได้แสดงให้นักเรียนเป็นผู้สังเกตการ แสดงของเพื่อนๆ ตามหัวข้อคำถามในใบงานและมีตัวแทนนำเสนอหลังทุกกลุ่มแสดงละครเสร็จทั้ง 2 เรื่อง ทุกคนพร้อมแสดงใหม่คะ	-ผู้เรียนตอบคำถามผู้วิจัย
40 นาที	2. ชื่นเสนอตัวแบบร่วมกับการชี้แนะทางวาจา ที่หน้าชั้นเรียน ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติกลุ่มละ 5 นาทีและกลุ่มที่ยังไม่ได้แสดง	- เพื่อนำเสนอตัวแบบผ่านบทบาทสมมติที่มีพฤติกรรมแสดงถึงการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ	-นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเรื่องที่ 3 : กิจกรรมหลังเลิกเรียน เรื่องที่ 4 : สิ่งที่น่าสนใจ	-ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติ

วันที่ 1 กิจกรรมช่วงเช้า เวลา 10.45-12.00น(ต่อ).

เวลาในแต่ละ ชั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของผู้วิจัย กับผู้เรียน	ผลที่คาดว่าจะ ผู้เรียน จะกระทำ
	ให้นักเรียนเป็นผู้สังเกตการแสดง ของเพื่อนๆ เมื่อทุกกลุ่มแสดง เสร็จให้ทุกคนสรุปสาระสำคัญ ของการแสดง			
10 นาที	3.ขั้นชี้แนะทางวาจา ในขั้นนี้ผู้วิจัยตั้งคำถามถาม ผู้เรียน	- เพื่อชี้แนะให้ผู้เรียนเข้าใจ ถึงพฤติกรรมที่แสดงถึงการ คบเพื่อนต่างเพศอย่างมี วิจารณญาณของ ตัวแบบ	1)เรื่องนี้ตัวละครกำลังทำ อะไร เหมาะสมหรือไม่ 2) ตัวละครได้รับผลอย่างไร หลังจากการกระทำนี้ 3)นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับ การกระทำของตัวละครที่ ตนเองแสดง และจาก สังเกตเพื่อนแสดง 4) ถ้านักเรียนเป็นตัวละคร นั้นๆ นักเรียนจะทำอย่างไร เพราะอะไร	-ผู้เรียนตอบคำถาม ผู้วิจัย
15 นาที	4.ขั้นการให้ข้อมูลย้อนกลับ เมื่อผู้เรียนทำกิจกรรมเสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และแลกเปลี่ยน ความคิดเกี่ยวกับการคบเพื่อน ต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ที่ได้ จากการที่ผู้เรียนกระทำพฤติกรรม ที่แสดงออก ตามตัวชี้วัดหลักของ บทละครเรื่องที่ 3 และ 4	- สรุปผลเพื่อให้ผู้เรียน ตระหนักในพฤติกรรมที่ แสดงถึงการคบเพื่อนต่าง เพศอย่างมีวิจารณญาณ ตามตัวชี้วัดหลักของบท ละครเรื่องที่ 3 และ 4	- จากการที่นักเรียนแสดง บทบาทสมมติและสังเกต ตัวละคร ใครได้เรียนรู้อะไร และจะนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตอย่างไร - ผู้วิจัยให้ข้อมูลย้อนกลับ และแลกเปลี่ยนความคิด เกี่ยวกับการคบเพื่อนต่าง เพศอย่างมีวิจารณญาณ	- การทำกิจกรรม ร่วมกับเพื่อนต่างเพศ อย่างมีวิจารณญาณ ตาม ตัวชี้วัดหลัก ของละครเรื่องที่ 3 และ 4 -ผู้เรียนเข้าใจที่ ถูกต้องและเห็นผลดี ต่อเรื่องการคบเพื่อน

วันที่ 1 กิจกรรมช่วงเช้า เวลา 10.45-12.00น(ต่อ).

เวลาในแต่ละ ขั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของผู้วิจัย กับผู้เรียน	ผลที่คาดว่าจะ ผู้เรียน จะกระทำ
			ตามตัวชี้วัดหลักของบท ละครเรื่องที่ 3 และ 4	ต่างเพศอย่างมี วิจารณญาณ

วันที่ 1 กิจกรรมช่วงบ่าย เวลา 13.00-14.15น.

เวลาในแต่ละ ขั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของผู้วิจัย กับผู้เรียน	ผลที่คาดว่าจะ ผู้เรียน จะกระทำ
10 นาที	1. <u>ขั้นเตรียมความพร้อม</u> - ผู้วิจัยสนทนากับผู้เรียนในเรื่องทั่วไปและกล่าวทบทวนตัวชี้วัดหลักของละครเรื่องที่ 3 และ 4 ได้แสดงรอบสองของกิจกรรมครั้งนี้ - ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆละ 5 คน จำนวน 4 กลุ่ม	- เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียน - เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างถูกต้องเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมี วิจารณญาณด้วยการแสดงบทบาทสมมติจำนวน 8 เรื่อง	- สวัสดิ์คือนักเรียนทุกคนให้นักเรียนช่วยดูเพื่อนๆ มาครบหรือไม่ ขาดใครบ้าง - ผู้วิจัย กล่าว ทบทวนพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณตามตัวชี้วัดหลักของละครเรื่องที่ 3 และ 4 อีกครั้ง ก่อนเริ่มแสดงบทบาทสมมติเรื่องที่ 5 และ 6 - ทวนย้ำการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณเรื่องการเลือกปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับวัยทำอย่างไร	- ผู้เรียนช่วยตรวจนับจำนวนเพื่อน และแจ้งครู - ผู้เรียนได้ทราบวัตถุประสงค์ของกิจกรรมและเห็นความสำคัญของการร่วมกิจกรรม - ผู้เรียนตอบคำถามผู้วิจัย

วันที่ 1 กิจกรรมช่วงบ่าย เวลา 13.00-14.15น. (ต่อ)

เวลาในแต่ละ ชั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของผู้วิจัย กับนักเรียน	ผลที่คาดว่าจะ ผู้เรียน จะกระทำ
			ตามตัวชี้วัดหลักเรื่องที่ 3 และ 4 - ผู้วิจัยจะให้นักเรียน แสดง บทบาทสมมติเรื่องที่ 5 และ 6 กลุ่มที่ยังไม่ได้แสดงให้นักเรียนเป็นผู้สังเกตการ แสดงของเพื่อนๆ ตาม หัวข้อคำถามในใบงานและมีตัวแทนนำเสนอหลังทุก กลุ่มแสดงละครเสร็จทั้ง 2 เรื่อง ทุกคนพร้อมแสดงใหม่ ค่ะ แสดงไหมคะ	
40 นาที	2. <u>ขั้นเสนอตัวแบบร่วมกับการชี้แนะทางวาจา</u> ที่หน้าชั้นเรียน ผู้วิจัยให้นักเรียน แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มละ 5 นาทีและกลุ่มที่ยังไม่ได้แสดงให้นักเรียน เป็นผู้สังเกตการแสดงของเพื่อนๆ เมื่อ ทุกกลุ่มแสดงเสร็จให้ทุกคนสรุปสาระสำคัญของการแสดง	- เพื่อนำเสนอตัวแบบผ่าน บทบาทสมมติ ที่มี พฤติกรรมแสดงถึงการคบ เพื่อนต่างเพศอย่างมี วิจารณญาณ	-นักเรียนแสดงบทบาท สมมติเรื่องที่ 5 : รู้คุณรู้โทษ เรื่องที่ 6 : เริ่มต้นใหม่...ฝัน อยู่ไม่ไกล	-ผู้เรียนแสดงบทบาท สมมติ

วันที่ 1 กิจกรรมช่วงบ่าย เวลา 13.00-14.15น. (ต่อ)

เวลาในแต่ละ ขั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของผู้วิจัย กับผู้เรียน	ผลที่คาดว่าจะ ผู้เรียน จะกระทำ
10 นาที	3. ขั้นชี้แนะทางวาจา ในขั้นนี้ผู้วิจัยตั้งคำถามถาม ผู้เรียน	- เพื่อชี้แนะให้ผู้เรียนเข้าใจ ถึงพฤติกรรมที่แสดงถึงการ คบเพื่อนต่างเพศอย่างมี วิจารณญาณของ ตัวแบบ	1) เรื่องนี้ตัวละครกำลังทำ อะไร เหมาะสมหรือไม่ 2) ตัวละครได้รับผลอย่างไร หลังจากการกระทำนี้ 3) นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับ การกระทำของตัวละครที่ ตนเองแสดง และจาก สังเกตเพื่อนแสดง 4) ถ้านักเรียนเป็นตัวละคร นั้นๆ นักเรียนจะทำอย่างไร เพราะอะไร	- ผู้เรียนตอบคำถาม ผู้วิจัย
15 นาที	4. ขั้นการให้ข้อมูลย้อนกลับ เมื่อผู้เรียนทำกิจกรรมเสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และแลกเปลี่ยน ความคิดเกี่ยวกับการคบเพื่อน ต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ที่ได้ จากการที่ผู้เรียนกระทำพฤติกรรม ที่แสดงออก ตามตัวชี้วัดหลักของ บทละครเรื่องที่ 5 และ 6	- สรุปผลเพื่อให้ผู้เรียน ตระหนักในพฤติกรรมที่ แสดงถึงการคบเพื่อนต่าง เพศอย่างมีวิจารณญาณ ตามตัวชี้วัดหลักของบท ละครเรื่องที่ 5 และ 6	- จากการที่นักเรียนแสดง บทบาทสมมติและสังเกตตัว ละคร ใครได้เรียนรู้อะไร และจะนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตอย่างไร - ผู้วิจัยให้ข้อมูลย้อนกลับ และแลกเปลี่ยนความคิด เกี่ยวกับการคบเพื่อนต่าง เพศอย่างมีวิจารณญาณ ตามตัวชี้วัดหลักของบท ละครเรื่องที่ 5 และ 6	- การทำกิจกรรม ร่วมกับเพื่อนต่าง เพศ อย่าง มี วิจารณญาณ ตามตัวชี้วัดหลัก ของละครเรื่องที่ 5 และ 6 - ผู้เรียน เข้าใจที่ ถูกต้องและเห็น ผลดีต่อเรื่องการคบ เพื่อนต่างเพศอย่าง มีวิจารณญาณ

วันที่ 1 กิจกรรมช่วงบ่าย เวลา 14.45-16.00น.

เวลาในแต่ละ ขั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของ ผู้วิจัยกับผู้เรียน	ผลที่คาดว่าจะผู้เรียน จะกระทำ
10 นาที	1. <u>ขั้นเตรียมความพร้อม</u> - ผู้วิจัยสนทนากับผู้เรียนในเรื่องทั่วไปและกล่าวทบทวนตัวชี้วัดหลักของละครเรื่องที่ 5 และ 6 ได้แสดงรอบสองของกิจกรรมครั้งนี้ - ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 5 คน จำนวน 4 กลุ่ม	- เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียน - เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างถูกต้องเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณด้วยการแสดงบทบาทสมมติ จำนวน 8 เรื่อง	- สวัสดิ์ดีคะนักเรียนทุกคนให้นักเรียนช่วยดูเพื่อนๆ มาครบหรือไม่ ชาติใครบ้าง - ผู้วิจัยกล่าวทบทวนพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณตามตัวชี้วัดหลักของละครเรื่องที่ 5 และ 6 อีกครั้ง ก่อนเริ่มแสดงบทบาทสมมติเรื่องที่ 7 และ 8 - ทวนย้ำการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณเรื่องการกำหนดเป้าหมายที่ก่อให้เกิดผลดีต่ออนาคตทำอะไร ตามตัวชี้วัดหลักเรื่องที่ 5 และ 6 - ผู้วิจัยจะให้ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเรื่องที่ 7 และ 8 กลุ่มที่ยังไม่ได้แสดงให้นักเรียนเป็นผู้สังเกตการแสดงของเพื่อนๆ ตามหัวข้อคำถามในใบงานและมีตัวแทน	- ผู้เรียนช่วยตรวจนับจำนวนเพื่อน และแจ้งครู - ผู้เรียนได้ทราบวัตถุประสงค์ของกิจกรรม และเห็นความสำคัญของการร่วมกิจกรรม - ผู้เรียนตอบคำถามผู้วิจัย

วันที่ 1 กิจกรรมช่วงบ่าย เวลา 14.45-16.00น. (ต่อ)

เวลาในแต่ละชั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของผู้วิจัยกับผู้เรียน	ผลที่คาดว่าจะผู้เรียนจะกระทำ
			นำเสนอหลังทุกกลุ่มแสดงละครเสร็จทั้ง 2 เรื่อง ทุกคนพร้อมแสดงใหม่ค่ะ แสดงใหม่ค่ะ	
40 นาที	2. <u>ขั้นเสนอตัวแบบ</u> ที่หน้าชั้นเรียน ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มละ 5 นาทีและกลุ่มที่ยังไม่ได้แสดงให้นักเรียน เป็นผู้สังเกตการแสดงของเพื่อนๆ เมื่อทุกกลุ่มแสดงเสร็จให้ทุกคนสรุปสาระสำคัญของการแสดง	- เพื่อนำเสนอตัวแบบผ่านบทบาทสมมติที่มีพฤติกรรมแสดงถึงการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ	-นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเรื่องที่ 7 : รู้ทันสิ่งสำคัญ เรื่องที่ 8 : ระวังตนระวังภัย	-ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติ
10 นาที	3. <u>ขั้นชี้แนะทางวาจา</u> ในขั้นนี้ผู้วิจัยตั้งคำถามถามผู้เรียน	- เพื่อชี้แนะให้ผู้เรียนเข้าใจถึงพฤติกรรมที่แสดงถึงการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของ ตัวแบบ	1)เรื่องนี้ตัวละครกำลังทำอะไร เหมาะสมหรือไม่ 2) ตัวละครได้รับผลอย่างไรหลังจากการกระทำนี้ 3)นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับการกระทำของตัวละครที่ตนเองแสดง และจากสังเกตเพื่อนแสดง 4) ถ้านักเรียนเป็นตัวละครนั้นๆ นักเรียนจะทำอย่างไร เพราะอะไร	-ผู้เรียนตอบคำถามผู้วิจัย

วันที่ 1 กิจกรรมช่วงบ่าย เวลา 14.45-16.00น. (ต่อ)

เวลาในแต่ละ ชั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของผู้วิจัยกับผู้เรียน	ผลที่คาดว่าจะ ผู้เรียน จะกระทำ
15 นาที	4.ชั้นการให้ข้อมูลย้อนกลับ เมื่อผู้เรียนทำกิจกรรมเสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการคบเพื่อน ต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ ที่ได้ จากการที่ผู้เรียนกระทำพฤติกรรม ที่แสดงออก ตามตัวชี้วัดหลักของ บทละครเรื่องที่ 7 และ 8	- สรุปผลเพื่อให้ผู้เรียน ตระหนักในพฤติกรรมที่ แสดงถึงการคบเพื่อนต่าง เพศอย่างมีวิจารณญาณ ตามตัวชี้วัดหลักของบท ละครเรื่องที่ 7 และ 8	- จากการที่นักเรียนแสดง บทบาทสมมติและสังเกต ตัวละคร ใครได้เรียนรู้ อะไร และจะนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตอย่างไร - ผู้วิจัยให้ข้อมูลย้อนกลับ และแลกเปลี่ยนความคิด เกี่ยวกับการคบเพื่อนต่าง เพศอย่างมีวิจารณญาณ ตามตัวชี้วัดหลักของบท ละครเรื่องที่ 7 และ 8 -สรุปบททวนภาพรวม เกี่ยวกับการคบเพื่อนต่าง เพศอย่างมีวิจารณญาณ	- การทำกิจกรรม ร่วมกับเพื่อนต่างเพศ อย่างมีวิจารณญาณ ตามตัวชี้วัดหลักของ ละครเรื่องที่ 7 และ 8 -ผู้เรียนเข้าใจที่ ถูกต้องและเห็นผลดี ต่อเรื่องการคบเพื่อน ต่างเพศอย่างมี วิจารณญาณ

วันที่ 2 กิจกรรมช่วงเช้า เวลา 9.00-11.00 น.

เวลาในแต่ละ ชั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของผู้วิจัยกับผู้เรียน	ผลที่คาดว่าจะ ผู้เรียน จะกระทำ
15 นาที	1. ชั้นเตรียมความพร้อม - ผู้วิจัยสนทนากับผู้ปกครองใน เรื่องทั่วไปและกล่าววัตถุประสงค์ ของกิจกรรมครั้งนี้	- เพื่อเตรียมความพร้อมให้ ผู้ปกครอง -เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจเห็น ความสำคัญต่อการสื่อสาร ทางบวกกับลูกวัยรุ่น	- สวัสดิ์คือผู้ปกครองทุก คน ก่อนอื่นผู้วิจัยต้อง ขอขอบคุณผู้ปกครองเป็น อย่างสูงที่กรุณามาร่วม	-ผู้ปกครองแนะนำ ตัวเอง -ผู้ปกครองได้ทราบ วัตถุประสงค์ของ กิจกรรมและเห็น

วันที่ 2 กิจกรรมช่วงเช้า เวลา 9.00-11.00 น. (ต่อ)

เวลาในแต่ละ ขั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของ ผู้วิจัยกับผู้เรียน	ผลที่คาดว่าจะ ผู้เรียน จะกระทำ
			กิจกรรมครั้งนี้ ผู้วิจัยขอแนะนำตัวเอง และขอให้ทุกท่านช่วยแนะนำตัวเองด้วยค่ะ (มีท่าประกอบการแนะนำตัว) -ก่อนเริ่มกิจกรรมดิฉันขอกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมครั้งนี้เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจ เห็นความสำคัญต่อการสื่อสารทางบวกกับลูกวัยรุ่น -ท่านเคยได้ยิน การสื่อสารทางบวกหรือไม่ -ท่านคิดว่าการสื่อสารทางบวกเป็นอย่างไร -เวลาท่านคุยกับลูกๆ เรื่องเพื่อนต่างเพศพูดอย่างไร และผลเป็นอย่างไร -เราจะมาดูกันนะคะว่า การสื่อสารทางบวกกับวัยรุ่นจริงๆ แล้วเป็นอย่างไรและมีผลอย่างไร วันนี้ดิฉันมีหนังสือเกี่ยวกับการสื่อสาร	ความสำคัญของกิจกรรม -ผู้ปกครองตอบคำถามผู้วิจัย

วันที่ 2 กิจกรรมช่วงเช้า เวลา 9.00-11.00 น. (ต่อ)

เวลาในแต่ละ ชั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของ ผู้วิจัยกับผู้เรียน	ผลที่คาดว่าจะ ผู้เรียน จะกระทำ
			ทางบวกกับลูกวัยรุ่นมา ให้ผู้ปกครองรับชม ขณะ ชมหนังสือขอให้ทุกท่าน สังเกตตัวละครแต่ละตัว อย่างตั้งใจ และตอบ คำถามตามใบงาน ขอ เชิญทุกท่านรับชมค่ะ	
10 นาที	2. <u>ชั้นเสนอตัวแบบ</u> ที่หน้าชั้นเรียนผู้วิจัยเปิดหนังสือเกี่ยวกับการสื่อสารทางบวกของบิดามารดากับวัยรุ่นให้ผู้ปกครองรับชมพร้อมตั้งข้อสังเกต	- เพื่อนำเสนอตัวแบบผ่านหนังสือที่มีพฤติกรรมแสดงการสื่อสารทางบวกของบิดามารดากับวัยรุ่นด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจรรย์ญาณ	-เปิดหนังสือเกี่ยวกับการสื่อสารทางบวกของบิดามารดากับวัยรุ่นให้ผู้ปกครองรับชมพร้อมตั้งข้อสังเกต	-ผู้ปกครองและนักเรียนตอบคำถามผู้วิจัย
25 นาที	3. <u>ชั้นชี้แนะทางวาจา</u> - ในชั้นนี้ผู้วิจัยตั้งคำถามถามผู้ปกครองโดยมีใบงาน	- เพื่อชี้แนะให้ผู้ปกครองเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการสื่อสารทางบวกด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจรรย์ญาณของตัวแบบ	1) ถ้าพิจารณาเรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัว ท่านมองเห็นอะไร คิดอย่างไร 2) ถ้าพิจารณาเรื่อง “การสื่อสารระหว่างพ่อแม่ลูก” ท่านมองเห็นอะไร คิดอย่างไร 3) “แก้ม” ได้รับผลอย่างไรหลังการพูดคุยครั้งนี้	-ผู้ปกครองเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการสื่อสารทางบวกด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจรรย์ญาณของตัวแบบ

วันที่ 2 กิจกรรมช่วงเช้า เวลา 9.00-11.00 น. (ต่อ)

เวลาในแต่ละชั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของผู้วิจัยกับผู้เรียน	ผลที่คาดว่าจะกระทำได้
			4) ท่านคิดว่าแต่ละคนรู้สึกอย่างไร ขณะพูดคุยกัน 5) ถ้าผู้ปกครอง เป็น “พ่อแม่ของแก้ม” จะคุยอย่างไรกับลูก เพราะอะไร	
50 นาที	4. ขั้นกิจกรรม -แบ่งผู้ปกครองออกเป็นกลุ่มละ 7 คน ผู้วิจัยให้สถานการณ์ 3 เรื่อง เรื่องที่ 1 “ลูกสาวขออนุญาตไปเที่ยวบ้านเพื่อนผู้ชาย” เรื่องที่ 2 “ลูกชายแอบชอบเพื่อนผู้หญิงในชั้นเรียน” เรื่องที่ 3 “ลูกสาวมีแฟน และแฟนชักชวนให้มีเพศสัมพันธ์” - ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันคิด ร่วมกันเขียนบทสนทนาที่เกี่ยวกับสถานการณ์จำลอง ตามตัวบทหนังสือที่ได้ชมใช้เวลา 20 นาที และแต่ละกลุ่มเตรียมนำเสนอบทสนทนาตามสถานการณ์จำลองที่ได้รับมอบหมาย ด้วยการแสดง	- เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถสื่อสารทางบวกด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณกับวัยรุ่นได้	- ให้ผู้ปกครองแบ่งกลุ่มละ 7 คนและนั่งเป็นกลุ่ม เมื่อทุกกลุ่มพร้อมผู้วิจัยจะแจกกระดาษและดินสอ - ให้ทุกคนร่วมกันคิด ร่วมกันเขียนบทสนทนาที่เกี่ยวกับสถานการณ์ 3 เรื่อง เรื่องที่ 1 “ลูกสาวขออนุญาตไปเที่ยวบ้านเพื่อนผู้ชาย” เรื่องที่ 2 “ลูกชายแอบชอบเพื่อนผู้หญิงในชั้นเรียน” เรื่องที่ 3 “ลูกสาวมีแฟน และแฟนชักชวนให้มีเพศสัมพันธ์”	- ผู้เรียนในกลุ่มร่วมกันคิด ร่วมกันเขียน - เกณฑ์การประเมิน 1) เกี่ยว กับ สถานการณ์ 3 เรื่อง เรื่องที่ 1 “ลูกสาวขออนุญาตไปเที่ยวบ้านเพื่อนผู้ชาย” เรื่องที่ 2 “ลูกชายแอบชอบเพื่อนผู้หญิงในชั้นเรียน” เรื่องที่ 3 “ลูกสาวมีแฟน และแฟนชักชวนให้มีเพศสัมพันธ์”

วันที่ 2 กิจกรรมช่วงเช้า เวลา 9.00-11.00 น(ต่อ) .

เวลาในแต่ละชั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของผู้วิจัยกับผู้เรียน	ผลที่คาดว่าจะผู้เรียนจะกระทำ
	บทบาทสมมติที่ละกลุ่มใช้เวลากลุ่มละ 10 นาที -ผู้สังเกตประเมินพฤติกรรมการสื่อสารทางบวกของบิดามารดาหรือผู้ปกครองด้านการคบเพื่อนต่างเพศ อย่างมีวิจารณญาณ ตามการวัดผลการทดลอง		- วิธีทำคือ สมาชิกกลุ่มต้องร่วมกันคิด ร่วมกันเขียนบทสนทนาที่เกี่ยวกับสถานการณ์ 3 เรื่อง และนำเสนอแสดงบทบาทสมมติ(Role play) ตามตัวแบบหนังสือที่ได้ชม โดยสลับกันเป็นพ่อแม่ในกลุ่ม 3 คน ใช้เวลากลุ่มละ 10 นาที นำเสนอที่ละกลุ่ม	2) สมาชิกช่วยกันคิดช่วยกันเขียนบทสนทนาตามตัวแบบหนังสือและแสดงบทบาทสมมติสำเร็จตามโจทย์
20 นาที	5.ขั้นการให้ข้อมูลย้อนกลับ เมื่อผู้ปกครองทำกิจกรรมเสร็จสิ้นการแสดงบทบาทสมมติที่ละกลุ่มผู้วิจัยให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารทางบวกกับลูกวัยรุ่นด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของผู้ปกครองที่ได้จากผู้ปกครองแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ	- สรุปผลเพื่อให้ผู้ปกครองตระหนักในพฤติกรรมการสื่อสารทางบวกกับวัยรุ่นด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ	- ผู้วิจัยให้ข้อมูลย้อนกลับเมื่อผู้ปกครองทำกิจกรรมเสร็จสิ้นการแสดงบทบาทสมมติที่ละกลุ่ม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารทางบวกกับลูกวัยรุ่นด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของผู้ปกครองที่ได้จากผู้ปกครองแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ	- การทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้ปกครอง - ผู้ปกครองเข้าใจและพร้อมปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารทางบวกกับลูกวัยรุ่น

วันที่ 2 กิจกรรมช่วงเช้า เวลา 9.00-11.00 น(ต่อ) .

เวลาในแต่ละ ขั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของผู้วิจัย กับผู้เรียน	ผลที่คาดว่าจะ ผู้เรียน จะกระทำ
			-สรุปภาพรวมหลังเสร็จการ แสดงทุกกลุ่ม จากการที่ ผู้ปกครองชมหนังสือและ แสดงบทบาทสมมติ ใครได้ เรียนรู้อะไร และจะนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตอย่างไร	

วันที่ 2 กิจกรรมช่วงเช้า เวลา 11.00-12.00 น .

เวลาในแต่ละ ขั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของผู้วิจัย กับผู้เรียน	ผลที่คาดว่าจะ ผู้เรียน จะกระทำ
10 นาที	1. <u>ขั้นเตรียมความพร้อม</u> - ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่อง การฝึกควบคุมตนเองหลังเสร็จ กิจกรรมกลุ่ม	-เพื่อเตรียมความพร้อมให้ นักเรียนฝึกการควบคุม ตนเองใน การ แสดง พฤติกรรมการคบเพื่อนต่าง เพศอย่างมีวิจารณญาณใน ชีวิตประจำวัน	-สวัสดีค่ะวันนี้เราจะมา ทบทวนเรื่องการคบเพื่อนต่าง เพศอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนที่เราจะไปใช้ ชีวิตประจำวันนะคะ และ สอบถามความสนใจในการ เข้าร่วมกิจกรรมอีกครั้ง -อธิบายวัตถุประสงค์ของการ ฝึกสังเกตและบันทึก พฤติกรรมการคบเพื่อนต่าง เพศอย่างมีวิจารณญาณ และเนื้อหาของการบันทึก	ผู้เรียนพร้อมเข้าร่วม กิจกรรม และให้ ความร่วมมือ

วันที่ 2 กิจกรรมช่วงเช้า เวลา 11.00-12.00 น. (ต่อ)

เวลาในแต่ละ ชั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของผู้วิจัย กับผู้เรียน	ผลที่คาดว่าจะ ผู้เรียน จะกระทำ
15 นาที	2. ขั้นชี้แนะทางวาจา อธิบายวิธีการตั้งพฤติกรรม เป้าหมายและการได้คะแนน	-เพื่อให้ นักเรียน เข้าใจวิธี การตั้งพฤติกรรมเป้าหมาย การสังเกต และบันทึก พฤติกรรมตนเอง	-การให้ข้อมูลย้อนกลับ เกี่ยวกับคะแนนที่วัด พฤติกรรมการคบเพื่อนต่าง เพศอย่างมีวิจารณญาณก่อน เข้าร่วมโปรแกรมการปรับ พฤติกรรมของแต่ละคน -อธิบายความสำคัญและ วิธีการตั้งพฤติกรรมเป้าหมาย ตามองค์ประกอบหลัก -อธิบายการประเมินตนเอง ด้วยการให้คะแนน เมื่อ นักเรียนสามารถบันทึกตรง กับองค์ประกอบหลัก การให้ คะแนน 1 องค์ประกอบ เท่ากับ 1 คะแนน ได้รับคูปอง แทนเงินสด 1 บาท -ให้ นักเรียน ส ำ ร ว จ ตัว เสริมแรงเมื่อนักเรียนบันทึก ได้ตามองค์ประกอบหลักเพื่อ เลือกรางวัลให้ตนเองโดยใช้ คูปองแทนเงินสดที่ได้รับแลก ซื้อ	ผู้เรียนเข้าใจและ สามารถสังเกตและ บันทึกพฤติกรรม เป้าหมายตาม องค์ประกอบหลัก ได้

วันที่ 2 กิจกรรมช่วงเช้า เวลา 11.00-12.00 น. (ต่อ)

เวลาในแต่ละชั้น	ขั้นตอนกิจกรรม	วัตถุประสงค์	การสนทนาของผู้วิจัยกับผู้เรียน	ผลที่คาดว่าจะผู้เรียนจะกระทำ
			-ให้นักเรียนฝึกบันทึกตามองค์ประกอบหลักในแบบฟอร์มก่อนให้นักเรียนสังเกตและบันทึกด้วยตนเอง -อธิบายระยะเวลาการบันทึกจำนวน 3 วันต่อสัปดาห์ นาน 5 สัปดาห์ แต่ละสัปดาห์เพิ่มการบันทึกองค์ประกอบหลักจนกระทั่งครบ 4 องค์ประกอบของพฤติกรรม การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ	
20 นาที	3.ขั้นกิจกรรม ให้นักเรียนฝึกการบันทึกตามแบบฟอร์ม	-เพื่อให้นักเรียนฝึกเขียนแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมตนเอง	-ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ -นัดหมายวันที่ผู้วิจัยจะติดตามการบันทึก 5 รอบๆละ 2 วัน	ผู้เรียนสามารถลงมือปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

3.กำหนดการดำเนินการในกลุ่มควบคุม

ภาพรวมของกิจกรรม และวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการป้องกันตนเองห่างไกลยาเสพติด

ครั้งที่	เวลา	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	สื่อที่ใช้	เทคนิคที่ใช้
1-4	200 นาที	รู้จักภัยร้ายจากยาเสพติด	-เพื่อตระหนักถึงอันตรายภัยร้ายจากยาเสพติด	-แผ่นพับเกี่ยวกับยาเสพติด -กระดาษ A 4	-ให้แต่ละกลุ่มอ่านและสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับยาเสพติดและการป้องกันตนเอง -ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในห้องเรียน
5	150 นาที	สำรวจตนเอง	-เพื่อสำรวจความชอบ/ไม่ชอบของตนเองและสมาชิกในครอบครัว -เพื่อสำรวจความสามารถของตนเอง	- กระดาษ A 4	-นักเรียนนำเสนอหน้าห้องเรียน -แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่ม
6-10	495 นาที	วางแผนป้องกันภัยในชีวิต	-เพื่อฝึกวางแผนป้องกันตนเองห่างไกลยาเสพติด -เพื่อนำแผนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	- กระดาษ A 4	-นักเรียนแลกเปลี่ยนกับเพื่อน ๆ ในห้องเรียนหลังจากนำแผนไปปฏิบัติ

4.ตารางวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดบทบาทสมมติ

สถานการณ์ ที่ (บทบาท สมมติ)	องค์ประกอบที่ 1		องค์ประกอบที่ 2		องค์ประกอบที่ 3		องค์ประกอบที่ 4	
	ตัวชี้วัดที่ 1	ตัวชี้วัดที่ 2	ตัวชี้วัดที่ 3	ตัวชี้วัดที่ 4	ตัวชี้วัดที่ 5	ตัวชี้วัดที่ 6	ตัวชี้วัดที่ 7	ตัวชี้วัดที่ 8
1	√√	√	-	-	-	-	-	-
2	√	√√	-	-	-	-	-	-
3	-	-	√√	√	-	-	-	-
4	-	-	√	√√	-	-	-	-
5	-	-	-	-	√√	√	-	-
6	-	-	-	-	√	√√	-	-
7	-	-	-	-	-	-	√√	√
8	-	-	-	-	-	-	√	√√

หมายเหตุ เครื่องหมาย √√ หมายถึงตัวชี้วัดหลัก เครื่องหมาย √ หมายถึงตัวชี้วัดรองในแต่ละบทละครในการแสดงบทบาทสมมติ

องค์ประกอบที่ 1 การสังเกตเพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนต่างเพศก่อนตัดสินใจกระทำกิจกรรมร่วมกัน

ตัวชี้วัดที่ 1 การสังเกตนิสัยความประพฤติของเพื่อนต่างเพศ

ตัวชี้วัดที่ 2 บอกลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนได้

องค์ประกอบที่ 2 การเลือกปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับวัย

ตัวชี้วัดที่ 3 การบรรยายการกระทำกิจกรรมกับเพื่อนต่างเพศ

ตัวชี้วัดที่ 4 การยกตัวอย่างกิจกรรมที่จะกระทำ

องค์ประกอบที่ 3 การกำหนดเป้าหมายที่ก่อให้เกิดผลดีต่ออนาคต

ตัวชี้วัดที่ 5 การเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียที่ส่งผลต่ออนาคต

ตัวชี้วัดที่ 6 การเชื่อมโยงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

องค์ประกอบที่ 4 การสรุปประเด็นสำคัญของปัญหาเพื่อทำนายสถานการณ์ของตนเองกับเพื่อนต่างเพศที่จะเกิดขึ้นตามมาน่าเชื่อถือ

ตัวชี้วัดที่ 7 การระบุประเด็นสำคัญของสถานการณ์

ตัวชี้วัดที่ 8 การคาดคะเนบอกสถานการณ์ของตนกับเพื่อนต่างเพศ

5. บทบาทสมมติสำหรับกลุ่มทดลอง

เรื่องที่ 1 สังเกตดูรู้ทันเพื่อน

องค์ประกอบที่ 1 การสังเกตเพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนต่างเพศก่อนตัดสินใจกระทำกิจกรรมร่วมกัน

ตัวชี้วัดหลัก ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1 การสังเกตนิสัยความประพฤติของเพื่อนต่างเพศ

ตัวชี้วัดรอง ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 2 บอกลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนได้

ที่โรงเรียนแห่งหนึ่งในห้องเรียนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต คุณครูมอบหมายงานกลุ่มให้คณะทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย โดยต้องทำโครงงานเรื่องจิตอาสาทำประโยชน์ให้ส่วนรวม พร้อมย้าว่าให้ทุกคนช่วยเหลือกัน โดยไม่มีงบประมาณใดๆ ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันด้วยตัวเอง

ฉากที่ 1/1 ณ ห้องเรียน นักเรียนนั่งรอคุณครูในห้องเรียน ครูเดินเข้ามาในห้องเรียน

ภัทร : นักเรียนเคารพ

ทุกคน : สวัสดีค่ะ/ครับ คุณครู

คุณครูเปิ้ล : สวัสดีค่ะนักเรียน วันนี้ครูจะมาคุยเรื่องจิตอาสา ใครรู้จักบ้างคืออะไร

นิต : หนูเคยเห็นในทีวี ที่มีคนใส่หมวกสีฟ้า ผ้าพันคอสีเหลือง มาช่วยกันเก็บขยะในคลอง

คุณครูเปิด : เก่งมาก ใครเห็นจิตอาสาที่ไหนอีก

เกม : เห็นเห็นในทีวีครับ มีคนช่วยกันเก็บขยะบนชายหาดที่บางแสนครับ.....

คุณครูเปิด : ใช่แล้วค่ะ เราดูจากอะไรที่เรียกว่าจิตอาสา

ภัทร : ดูจากที่คนช่วยกันทำความดีให้ส่วนรวม และไม่มีค่าตอบแทนครับ

คุณครูเปิด : ถูกต้องแล้วค่ะ งั้นวันนี้ครูจะให้พวกเราทำโครงการจิตอาสา ให้จับกลุ่ม 3 คนนะค่ะ

นิต (กำลังคิดเลือกสมาชิกกลุ่ม): เราจะเข้ากลุ่มกับใครดีหนอนายเกมชอบเอาใจแต่คร.....ูไม่ชอบเรียน ไม่ค่อยช่วยงาน นายภัทรก็ดีที่เป็นคนมีน้ำใจชอบช่วยเหลือทุกคน แต่เรียนไม่ค่อยเก่งเอ เราจะเอาใจดี.....

คุณครูเปิด : นิต เธอคิดจะเข้ากลุ่มกับใคร เพราะอะไร

นิต : จากการสังเกตนิสัยเพื่อนๆ หนูคิดว่า จะขอร่วมงานกับภัทรและเกม เพราะภัทรเป็นคนมีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้อื่น รับผิดชอบงาน ส่วนเกมเป็นผู้ประสานงานที่ดีได้ค่ะ แม้จะขาดเรียนบ่อย

คุณครูเปิด : อ้อ ภัทรกับเกมล่ะ มีความคิดอย่างไร....

ภัทร : ยินดีมากเลยครับ เพราะนิตเป็นคนเรียนเก่ง รับผิดชอบงานดี แม้จะไม่ชอบยุ่งกับใคร ส่วนเกมบ้านผมกับเกมอยู่ใกล้กัน ผมจะพยายามตามมาโรงเรียน

คุณครูเปิด : เกมล่ะ คิดอย่างไร

เกม : ผมอย่างไรก็ได้ ดีใจที่นิตเห็นคุณค่าในตัวผม และภัทรก็เป็นเพื่อนสนิทกับผม

คุณครูเปิด : ชอบใจเรอนิตและภัทรมาก ช่วงสังเกตนิสัยและพฤติกรรมเพื่อน การทำงานด้วยกัน ต้องรู้ส่วนดีส่วนเสียของกันและกัน และแก้ไขส่วนที่บกพร่องให้ดีขึ้น

การวิเคราะห์บทบาทการแสดงบทบาทสมมติ เรื่องที่ 1 สังเกตเป็นรู้ทันเพื่อน ตามองค์ประกอบ และตัวชี้วัดของนิยามปฏิบัติการของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

การสังเกตเพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนต่างเพศก่อนตัดสินใจกระทำกิจกรรมร่วมกัน	
ตัวชี้วัดหลัก คือ การสังเกตนิสัยความประพฤติของเพื่อนต่างเพศ	ตัวชี้วัดรอง คือ บอกลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนได้
ภัทร “นักเรียนเคารพ” ทุกคน “สวัสดีค่ะ/ครับ คุณครู” คุณครูเปิด “สวัสดีคะนักเรียน วันนี้ครูจะมาคุยเรื่องจิตอาสา ใครรู้จักบ้างคืออะไร” นิต “หนูเคยเห็นในทีวี ที่มีคนใส่หมวกสีฟ้า ผ้าพันคอสีเหลือง มาช่วยกันเก็บขยะในคลอง” คุณครูเปิด “เก่งมาก ใครเห็นจิตอาสาที่ไหนอีก” เกม “เห็น.....เห็นในทีวีครับ มีคนช่วยกันเก็บขยะบนชายหาดที่บางแสนครับ” คุณครูเปิด “ใช่แล้วค่ะ เราดูจากอะไรที่เรียกว่าจิตอาสา ภัทร “ดูจากที่คนช่วยกันทำความดีให้ส่วนรวม และไม่มีค่าตอบแทนครับ” คุณครูเปิด “ถูกต้องแล้วค่ะ งั้นวันนี้ครูจะให้พวกเราทำโครงการจิตอาสา ให้จับกลุ่ม 3 คนนะค่ะ” นิต “เราจะเข้ากลุ่มกับใครดีหนอ.....นายเกมชอบเอาใจแต่ครูไม่ชอบเรียน ไม่ค่อยช่วยงาน นายภัทรก็ดีที่เป็นคนมีน้ำใจชอบช่วยเหลือทุก	

การสังเกตเพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนต่างเพศก่อนตัดสินใจกระทำกิจกรรมร่วมกัน	
ตัวชี้วัดหลัก คือ การสังเกตนิสัยความประพฤติของเพื่อนต่างเพศ	ตัวชี้วัดรอง คือ บอกลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนได้
คน แต่เรียนไม่ค่อยเก่ง เอ....เราจะเอาไงดี” คุณครูเปิ้ล “นิต เธอคิดจะเข้ากลุ่มกับใคร เพราะอะไร” นิต “จากการสังเกตนิสัยเพื่อน ๆ หนูคิดว่า จะขอร่วมงานกับภัทรและเกม เพราะภัทรเป็นคนมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น รับผิดชอบงาน ส่วนเกมเป็นผู้ประสานงานที่ดีได้ค่ะ แม้จะขาดเรียนบ่อย” คุณครูเปิ้ล “ อ้อ....ภัทรกับเกมล่ะ มีความคิดอย่างไร” ภัทร “ยินดีมากเลยครับ เพราะนิตเป็นคนเรียนเก่ง รับผิดชอบงานดี แม้จะไม่ชอบยุ่งกับใคร ส่วนเกมบ้านผมกับเกมอยู่ใกล้กัน ผมจะพยายามตามมาโรงเรียน” คุณครูเปิ้ล “เกมล่ะ คิดอย่างไร” เกม “ผมอย่างไรก็ได้ ดีใจที่นิตเห็นคุณค่าในตัวผม และภัทรก็เป็นเพื่อนสนิทกับผม” คุณครูเปิ้ล “ชอบใจเธอนิตและภัทรมาก ช่างสังเกตนิสัยและพฤติกรรมเพื่อน การทำงานด้วยกันต้องรู้ส่วนดีส่วนเสียของกันและกัน และแก้ไขส่วนที่บกพร่องให้ดีขึ้น”	

จากการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบบทบาทของตัวละครในเรื่องที่ 1 พบว่า มีองค์ประกอบที่ 1 การสังเกตเพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนต่างเพศก่อนตัดสินใจกระทำกิจกรรมร่วมกัน มีตัวชี้วัดที่หลัก คือ ตัวชี้วัดที่ 1 การสังเกตนิสัยความประพฤติของเพื่อนต่างเพศ ตัวชี้วัดรอง คือ ตัวชี้วัดที่ 2 บอกลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนได้

6.วิเคราะห์ตัวแบบผ่านบทบาทสมมติด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้เห็นถึงกระบวนการ Vicarious Reinforcement

ที่จะเป็นแรงจูงใจทำให้เกิดเจตคติ

การวิเคราะห์ A —————> B —————> C

A หมายถึง เจื่อนไข้นำทำให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมาย

B หมายถึง พฤติกรรมเป้าหมาย

C หมายถึง ผลที่เกิดขึ้น

C⁺ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นตามหลังส่งผลให้พฤติกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น

องค์ประกอบที่ 1 การสังเกตเพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนต่างเพศก่อนตัดสินใจกระทำกิจกรรมร่วมกัน

ตัวชี้วัดที่ 1 การสังเกตนิสัยความประพฤติของเพื่อนต่างเพศ

ครั้งที่ 1

ที่โรงเรียนแห่งนี้ให้โรงเรียนวิชาชีพสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต คุณครูมอบหมายกลุ่มให้แต่ละทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย โดยตั้งทำโครงการเรื่องจิตอาสาทำประโยชน์ให้ส่วนรวมพร้อมยกย่องให้ทุกคนช่วยเหลือกัน โดยไม่แบ่งประมาณใดๆ ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันด้วยตัวเอง

นับได้ว่าคุณนิสัยความประพฤติของเพื่อนก่อนตัดสินใจเลือกสมาชิกกลุ่ม และนำส่วนดีส่วนเสียของเพื่อนมาพัฒนางาน ภัทรก็สังเกตนิสัยของเพื่อนเพื่อหาส่วนดีทำงานร่วมกัน

คุณครูกล่าวชื่นชมและภัทรที่ช่างสังเกตนิสัยและพฤติกรรมของเพื่อนที่นำส่วนดีของเพื่อนมาทำงานร่วมกัน"ช่างสังเกตนิสัยและพฤติกรรมเพื่อน การทำงานด้วยกันต้องรู้ส่วนดี ส่วนเสียของกันและกัน และแก้ไขส่วนที่บกพร่องให้ดีขึ้น"

เรื่องที่ 2 มองเพื่อนออก

องค์ประกอบที่ 1 การสังเกตเพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนต่างเพศก่อนตัดสินใจกระทำกิจกรรมร่วมกัน

ตัวชี้วัดหลัก ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 2 บอกลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนได้

ตัวชี้วัดรอง ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1 การสังเกตนิสัยความประพฤติของเพื่อนต่างเพศ

หลังเลิกเรียนเย็นวันศุกร์ที่บ้านของ “แนท” และ “จ้อย” ทั้ง 2 คน กำลังคุยโทรศัพท์มือถือด้วยกัน “จ้อย” โทรชวนเพื่อนไปเที่ยวในวันเสาร์

ฉากที่ 2/1 บ้านจ้อย บ้านแนท

จ้อย : โหลจ้อยเอง แนทเหวอ....

แนท : รู้แล้วมีอะไรเหวอ...อ

จ้อย : พรุ่งนี้ว่างหรือเปล่าว่าจะชวนไปไหว้พระที่วัดศาลาลอย ไปไหม

แนท : ไปอย่างไร ก็โง่ มีใครไปบ้าง

จ้อย : ไปพรุ่งนี้ แก่โง่ ไปกัน 2 คนได้ไหม

แนท : อยากไป แต่ไม่ควรไป 2 คนนะ ชวนเพื่อนไปอีกสิบคนดี แล้วต้องขออนุญาตคุณป้าก่อน

จ้อย : โอเค เดี่ยวเราจะโทรไปชวน “โบว์” จะได้ไปกัน 3 คน จะได้ไม่มีคนมองไม่ดี

แนท : โอเค ตามนั้นนะ

จ้อย : โหล โหล โบว์....

โบว์ : ว่าไงจ้อย

จ้อย : เราจะชวนไปเที่ยววัดศาลาลอย ไปพรุ่งนี้ว่างไหม

โบว์ : ไปดี ว่างพอดี มีใครไปบ้าง

จ้อย : แนทไปด้วยนะ

โบว์ : เยี่ยมเลย พรุ่งนี้เจอกันที่วัดนะ

ฉากที่ 2/2 บ้านแนท คุณป้าจำป่านั่งอ่านหนังสือที่มุมห้องนั่งเล่น

แนท : คุณป้าจำปาขา หนู....หนู.....

คุณป้าจำปา : มีอะไรหรือหลาน

แนท : คือหนูจะมาขออนุญาต คุณป้า ไปไหว้พระที่วัดศาลาลอย พรงนี้เช้าคะ

คุณป้าจำปา : ไปกับใครละหลาน

แนท : ไปกับจ้อยและโบว์คะ

คุณป้าจำปา : หลานคิดว่าเพื่อน 2 คนนี้เป็นคนนิสัยอย่างไร

แนท : จ้อย เป็นเด็กเรียนเก่ง ชอบช่วยเหลือ ให้เกียรติผู้หญิง เคารพผู้ใหญ่คะ ส่วนโบว์ เรียนไม่

ค่อยเก่ง แต่มีน้ำใจ ช่วยเหลือเพื่อนๆเสมอคะ

คุณป้าจำปา : เออดีนะเด็กสมัยนี้ชวนกันไปวัด หนูก็เป็นเด็กดี จะไปไหนมาขออนุญาตผู้ใหญ่ ดี...

แล้วที่หนูรู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี น่าชื่นใจ

การวิเคราะห์บทบาทการแสดงบทบาทสมมติ เรื่องที่ 2 มองเพื่อนออก ตามองค์ประกอบและตัวชี้วัดของนิยามปฏิบัติการของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

การสังเกตเพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนต่างเพศก่อนตัดสินใจกระทำกิจกรรมร่วมกัน	
ตัวชี้วัดหลัก คือ บอกลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนได้	ตัวชี้วัดรอง คือ การสังเกตนิสัยความประพฤติของเพื่อนต่างเพศ
จ้อย “โหล....จ้อยเอง แนนเธอ” แนน “รู้แล้ว...มีอะไรเธอ” จ้อย “พຼ່ງนี้ว่างหรือเปล่า ว่าจะชวนไปไหว้พระที่วัดศาลาลอย ไปไหม” แนน “ไปอย่างไร ก็โง่ มีใครไปบ้าง” จ้อย “ไปพຼ່ງนี้ แก่โง่ ไปกัน 2 คนได้ไหม” แนน “อยากไป แต่ไม่ควรไป 2 คนนะ ชวนเพื่อนไปอีกซิดนุกดี แล้วต้องขออนุญาตคุณป้าก่อน” จ้อย “โอเค เดี่ยวเราจะโทรไปชวน “โบว์” จะได้ไม่ไปกัน 2 คน จะได้ไม่มีคนมองไม่ดี” แนน “โอเค ตามนั้นนะ” จ้อย “โหล....โหล โบว์” โบว์ “ว่าไงจ้อย” จ้อย “เราจะชวนไปเที่ยววัดศาลาลอย ไปพຼ່ງนี้ว่างไหม” โบว์ “ไปดิ ว่างพอดี มีใครไปบ้าง” จ้อย “แนนไปด้วยนะ” พอร์ต “เยี่ยมเลย พຼ່ງนี้เจอกันที่วัดนะ” แนน “คุณป้าจำปาขา หนู.....หนู....” คุณป้าจำปา “มีอะไรหรือหลาน” แนน “คือหนูจะมาขออนุญาต คุณป้า ไปไหว้พระที่วัดศาลาลอย พຼ່ງนี้เข้าค่ะ” คุณป้าจำปา “ไปกับใครละหลาน” แนน “ไปกับจ้อยและโบว์ค่ะ”	

การสังเกตเพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนต่างเพศก่อนตัดสินใจกระทำกิจกรรมร่วมกัน	
ตัวชี้วัดหลัก คือ บอกลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนได้	ตัวชี้วัดรอง คือ การสังเกตนิสัยความประพฤติของเพื่อนต่างเพศ
คุณป้าจำปา “หลานคิดว่าเพื่อน 2 คนนี้เป็นคนนิสัยอย่างไร” แนน “จ้อย เป็นเด็กเรียนเก่ง ชอบช่วยเหลือ ให้เกียรติผู้หญิง เคารพผู้ใหญ่ค่ะ ส่วนโบว์เรียนไม่ค่อยเก่ง แต่น่ารัก ช่วยเหลือเพื่อนๆ เสมอค่ะ” คุณป้าจำปา “เออ...ดินะเด็กสมัยนี้ชวนกันไปวัด หนูก็เป็นเด็กดี จะไปไหนมาขออนุญาตผู้ใหญ่ ดีแล้วที่หนูรู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี น่าชื่นใจ”	

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบบทบาทของตัวละครในเรื่องที่ 2 พบว่า มีองค์ประกอบที่ 1 การสังเกตเพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนต่างเพศก่อนตัดสินใจกระทำกิจกรรมร่วมกัน มีตัวชี้วัดหลัก คือ ตัวชี้วัดที่ 2 บอกลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนได้ ตัวชี้วัดรอง ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1 การสังเกตนิสัยความประพฤติของเพื่อนต่างเพศ

วิเคราะห์ตัวแบบผ่านบทบาทสมมติด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้เห็นถึงกระบวนการ Vicarious Reinforcement

ที่จะเป็นแรงจูงใจทำให้เกิดเจตคติ

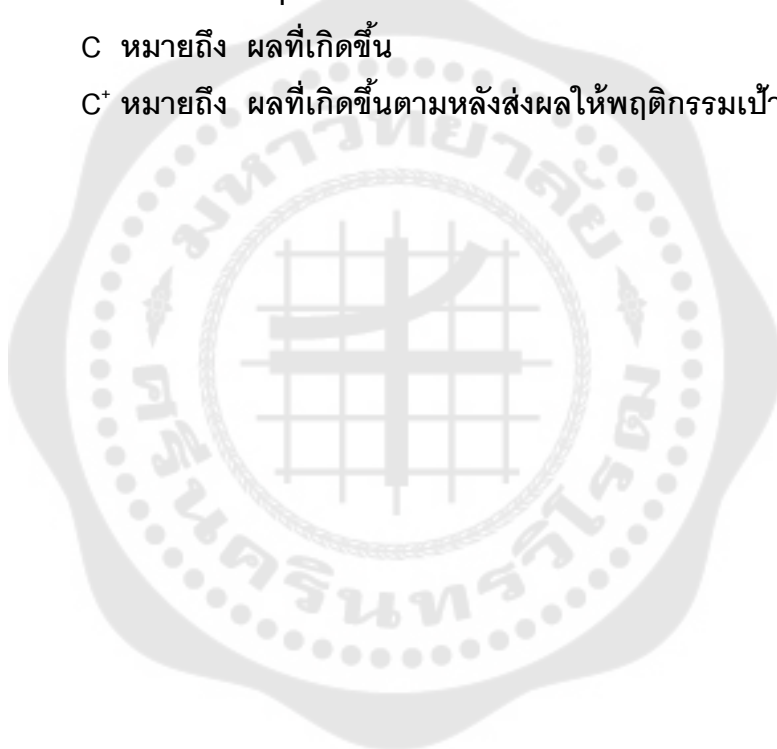
การวิเคราะห์ A → B → C

A หมายถึง เจื่อนไข้นำทำให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมาย

B หมายถึง พฤติกรรมเป้าหมาย

C หมายถึง ผลที่เกิดขึ้น

C⁺ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นตามหลังส่งผลให้พฤติกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น

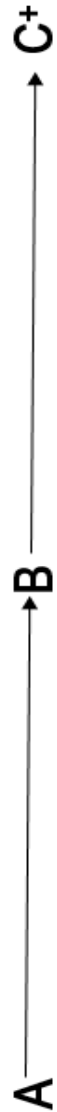

องค์ประกอบที่ 1 การสังเกตเพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนต่างเพศก่อนตัดสินใจกระทำ

กิจกรรมร่วมกัน

ตัวชี้วัดที่ 2 บอกลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนได้

ครั้งที่ 2

หลังเลิกเรียนเย็นวันศุกร์ที่บ้านของ “แม่ท”
และ “จ้อย” ทั้ง 2 คน กำลังคุย
โทรศัพท์มือถือคุยกัน “จ้อย” โทรชวนเพื่อน
ไปเที่ยวในวันเสาร์

แม่ทรู้สึกดีและพฤติกรรมที่ดีและไม่ได้
ของเพื่อนๆ ก่อนตัดสินใจไปเที่ยววัดตาม
คำชวนของจ้อย

คุณป้าจำปากคำารชื่นชม แม่ท ที่รู้จักเลือกคบ
เพื่อนที่ดี และทำกิจกรรมที่ดีกับเพื่อนๆ
“เออ...คือนะเด็กสมัยนี้ชวนกันไปวัด หนูก็เป็น
เด็กดี จะไปไหนมาขออนุญาตผู้ใหญ่ ดีแล้วที่หนู
รู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี น่าชื่นใจ”

เรื่องที่ 3 กิจกรรมหลังเลิกเรียน

องค์ประกอบที่ 2 การเลือกปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับวัย

ตัวชี้วัดหลัก ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 3 การบรรยายการกระทำกิจกรรมกับเพื่อนต่างเพศ

ตัวชี้วัดรอง ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 4 การยกตัวอย่างกิจกรรมที่จะกระทำ

ที่หน้าห้องสมุดในโรงเรียนแห่งหนึ่งช่วงเวลาพักเที่ยง “ต้นกล้า” นั้ด “แพรว” ไปเที่ยวหลังเลิกเรียน ซึ่งวันนี้มีการบ้านหลายวิชา

ฉากที่ 3/1 ต้นกล้า ยืนอยู่หน้าห้องสมุด แพรวเดินมาจากห้องสมุด

ต้นกล้า : แพรวแพรว ไม่เห็นหน้าตั้...งครึ่งวัน คิดถึงจัง

แพรว : จะบ้าเหวอยู่ห้องสมุด ช่วยครูจัดหนังสือ มีอะไรหรือ...

ต้นกล้า : เย็นนี้หลังเลิกเรียนว่างหรือเปล่า

แพรว : ทำไมหรือ

ต้นกล้า : จะชวนไปนั่งเล่นที่อ่างเก็บน้ำลำพระเพลิง ไปไหม

แพรว : (ยิ้มนิ่ง กำลังคิดตัดสินใจ)

ตัวแสดงความคิดแพรว ตัวที่ 1 : เราจะไปกับต้นกล้าดีไหมนะ เขาเป็นคนคุยสนุก เป็นนักกีฬา แต่.. เขาเป็นคนที่ชอบขับรถซิ่ง ชอบเที่ยวกับสาว ๆ หลายคน เขาอาจทำอะไรไม่ดีกับเราก็ได้ ถ้าพ่อแม่รู้ ท่านต้องเสียใจมากๆที่เราไปเที่ยวกับต้นกล้า

ตัวแสดงความคิดแพรว ตัวที่ 2 : อืมวันนี้เราก้มีการบ้านหลายวิชา ถ้าเราไปเที่ยว การบ้านก็จะมี... เสรีจ ไม่มีส่งครู ถูกครูดุ ถูกหักคะแนน พ่อแม่ก็เสียใจ อย่างนั้นเราควรชวน “ต้นกล้า” ไปห้องสมุด หลังเลิกเรียนดีกว่า

ต้นกล้า : แพรว แพรว ตกลงว่าไง...

แพรว : เราคิดว่าวันนี้หลังเลิกเรียน เราไปทำการบ้านที่ห้องสมุดด้วยกันดีกว่า เรามีอะไรให้เธอ ช่วยด้วย เราอยากให้ต้นกล้าช่วยค้นหาหนังสือทำรายงานวิชาภาษาไทยที่ครูมอบหมายด้วยกัน

ต้นกล้า : ก็ได้ เราเห็นแก่ความขยัน ตั้งใจเรียนของแพรวนะ วันหลังต้องไปเที่ยวกับเรานะ

แพรว (ยิ้มดีใจ ภูมิใจตนเอง): ชอบใจมากๆ....ต้นกล้า น่ารักที่สุด ที่เข้าใจและเห็นแก่เรา อย่างนี้จะได้เป็นเพื่อนกันนานๆ

การวิเคราะห์บทบาทการแสดงบทบาทสมมติ เรื่องที่ 3 มองเพื่อนออก ตามองค์ประกอบและตัวชี้วัดของนิยามปฏิบัติการของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

การเลือกปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับวัย	
ตัวชี้วัดหลัก คือ การบรรยายการกระทำกิจกรรมกับเพื่อนต่างเพศ	ตัวชี้วัดรอง คือ การยกตัวอย่างกิจกรรมที่จะกระทำ
ต้นกล้า “แพรว...แพรว ไม่เห็นหน้าตั้งแต่วัน คิดถึงมาก” แพรว “จะบ้าเหวอ...อยู่ห้องสมุด ช่วยครูจัดหนังสือ มีอะไรหรือ” ต้นกล้า “เย็นนี้หลังเลิกเรียนว่างหรือเปล่า” แพรว “ทำไมหรือ” ต้นกล้า “จะชวนไปนั่งเล่นที่อ่างเก็บน้ำลำพระเพลิง ไปไหม” แพรว (ยิ้มนิ่ง กำลังคิดตัดสินใจ) ตัวแสดงความคิดแพรว ตัวที่ 1 “เราจะไปกับต้นกล้า..ดีไหมนะ เขาเป็นคนคุยสนุก เป็นนักกีฬา แต่เขาเป็นคนที่ชอบขับรถซิ่ง ชอบเที่ยวกับสาว ๆ หลายคน เขาอาจทำอะไรไม่ดีกับเราได้ ถ้าพ่อแม่รู้ท่านต้องเสียใจมาก ๆ ที่เราไปเที่ยวกับต้นกล้า” ตัวแสดงความคิดแพรว ตัวที่ 2 “อืม...วันนี้เราก็มีการบ้านหลายวิชา ถ้าเราไปเที่ยว การบ้านก็จะไม่เสร็จ ไม่มีส่งครู ถูกครูดุ ถูกหักคะแนน พ่อแม่ก็เสียใจ อย่างนั้นเราควรชวน “ต้นกล้า” ไปห้องสมุดหลังเลิกเรียนดีกว่า” ต้นกล้า “แพรว...แพรว ตกลงว่าไง” แพรว “เราคิดว่าวันนี้หลังเลิกเรียน เราไปทำการบ้านที่ห้องสมุดด้วยกันดีกว่า เราอยากให้ต้นกล้าช่วยค้นหาหนังสือทำรายงานวิชาภาษาไทยที่ครูมอบหมายด้วยกัน” ต้นกล้า “ก็ได้ เราเห็นแก่ความขยัน ตั้งใจเรียนของแพรวนะ วันหลังต้องไปเที่ยวกับเรานะ” แพรว “ขอบใจมาก ๆ...ต้นกล้า น่ารักที่สุด ที่เข้าใจและเห็นแก่เรา อย่างนี้จะได้เป็นเพื่อนกันนาน ๆ”	

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบบทบาทของตัวละครในเรื่องที่ 3 พบว่า มีองค์ประกอบที่ 2 การเลือกปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับวัย มี

ตัวชี้วัดหลัก คือ ตัวชี้วัดที่ 3 การบรรยายการกระทำกิจกรรมกับเพื่อนต่างเพศ ตัวชี้วัดรอง คือ ตัวชี้วัดที่ 4 การยกตัวอย่างกิจกรรมที่จะกระทำ

วิเคราะห์ตัวแบบผ่านบทบาทสมมติด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้เห็นถึงกระบวนการ Vicarious Reinforcement

ที่จะเป็นแรงจูงใจทำให้เกิดเจตคติ

การวิเคราะห์ A —————> B —————> C

A หมายถึง เจื่อนไขนำทำให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมาย

B หมายถึง พฤติกรรมเป้าหมาย

C หมายถึง ผลที่เกิดขึ้น

C⁺ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นตามหลังส่งผลให้พฤติกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น

องค์ประกอบที่ 2 การเลือกปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับวัย
 ตัวชี้วัดที่ 3 การบรรยายการกระทำกิจกรรมกับเพื่อนต่างเพศ
 ครั้งที่ 3

ที่หน้าห้องสมุดในโรงเรียนแห่งหนึ่ง ช่วงเวลาพักเที่ยง "ต้นกล้า" นิด "แพรว" ไป เที่ยวหลังเลิกเรียน ซึ่งร้านมีการบ้านหลาย วิชา	แพรวอธิบายกิจกรรมที่ควรจะทำร่วมกับ ต้นกล้าหลังเลิกเรียน	แพรวรู้สึกดีใจและภูมิใจในตนเองที่อธิบาย กิจกรรมที่เหมาะสมกับต้นกล้า และกล่าวชื่น ชมต้นกล้าที่ใช้ใจและยอมรับปฏิบัติตามความ ต้องการของแพรว "ขอปใจมาก ๆ...ต้นกล้า น่ารักที่สุด ที่เข้าใจและเห็นแก่เรา อย่างนี้จะได้ ได้เป็นเพื่อนกันนะ"
---	---	--

เรื่องที่ 4 สิ่งที่น่าสนใจ

องค์ประกอบที่ 2 การเลือกปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับวัย

ตัวชี้วัดหลัก ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 4 การยกตัวอย่างกิจกรรมที่จะกระทำ

ตัวชี้วัดรอง ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 3 การบรรยายการกระทำกิจกรรมกับเพื่อนต่างเพศ

ที่สนามฟุตบอลของโรงเรียนแห่งหนึ่ง “หวาน” กับ “เจมส์” กำลังเดินกลับบ้านด้วยกัน “เจมส์” พยายามชักชวน “หวาน” ให้ไปเที่ยวที่บ้านของ “เจมส์” ซึ่งทั้ง 2 คนเป็นเพื่อนสนิทกันตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 5

ฉากที่ 4/1 สนามฟุตบอลของโรงเรียน

หวาน : เล่นฟุตบอลเหนื่อยไหม

เจมส์ : นิดหน่อย สนุกดี ตัวเองชอบฟุตบอลไหม

หวาน : พอได้แต่ชอบอย่างอื่นมากกว่า..

เจมส์ : อะไรเหรอไปดูหนังที่บ้านเราไหม มีเรื่อง... หลงพีเจ็คภาคแรก ที่หวานชอบไง เสริจแล้ว เราทำรายงานกลุ่มด้วยกันดีไหม

หวาน : ต้องขออนุญาตแม่ก่อน ไม่รู้ท่านจะว่าอย่างไร

เจมส์ : เราจะไปขออนุญาตแม่เองนะ

ฉากที่ 4/2 บ้านหวาน แม่นั่งเย็บผ้าอยู่บนเก้าอี้ น้องชายหวานนอนอ่านหนังสือการ์ตูน

เจมส์ : สวัสดีครับแม่

แม่ละลิ : เจมส์เป็นไงไม่ได้เจอกันตั้งนาน มีอะไรหรือเปล่า...

เจมส์ : สบายดีครับ คือผมตั้งใจมาขออนุญาตคุณแม่ พาหวานไปดูหนังและทำรายงานที่บ้าน.... ผมครับ

แม่ละลิ : หวานว่ายังไง

หวาน : หนูอยากดูหนัง และทำรายงานที่บ้านเจมส์ได้ไหมคะ

แม่ละลิ : ไปได้แต่ต้องพาน้องชายไปด้วย และกลับไม่เกินหกโมงเย็นนะ

น้องชายหวาน : ได้เลยป่านอยากดูหนังพอดี ...

เจมส์ : คุณแม่ไม่ต้องห่วงครับ คุณแม่ผมก็อยู่บ้านด้วยท่านทำอาหารเย็นให้ด้วยครับ

แม่มะลิ : ตามใจ รีบไปรีบกลับนะ

หวาน : ขอบคุณค่ะแม่ หนูรักแม่ที่สุดเลยคะ

แม่มะลิ : แม่ชื่นชมเราสองคนที่เป็นเด็กดี รู้จักมาขออนุญาตผู้ใหญ่ ทำอะไรให้เหมาะสมเรายัง....

อยู่วัยเรียนนะลูก

การวิเคราะห์บทบาทการแสดงบทบาทสมมติ เรื่องที่ 4 สิ่งที่น่าสนใจ ตามองค์ประกอบและตัวชี้วัดของนิยามปฏิบัติการของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

การเลือกปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับวัย	
ตัวชี้วัดหลัก คือ การยกตัวอย่างกิจกรรมที่จะกระทำ	ตัวชี้วัดรอง คือ การบรรยายการกระทำกิจกรรมกับเพื่อนต่างเพศ
หวาน “เล่นฟุตบอลหน่อยไหม” เจมส์ “นิดหน่อย สนุกดี ตัวเองชอบฟุตบอลไหม” หวาน “พอได้...แต่ชอบอย่างอื่นมากกว่า” เจมส์ “อะไรเหรอ...ไปดูหนังที่บ้านเราไหม มีเรื่อง หลวงพี่แจ๊สภาคแรก ที่หวานชอบไง เสร็จแล้วเราทำรายงานกลุ่มด้วยกันดีไหม” หวาน “ต้องขออนุญาตแม่ก่อน ไม่รู้ท่านจะว่าอย่างไร” เจมส์ “เราจะไปขออนุญาตแม่เองนะ” เจมส์ “ สวัสดีครับแม่” แม่มะลิ “เจมส์เป็นไง...ไม่ได้เจอกันตั้งนาน มีอะไรอะไรหรือเปล่า” เจมส์ “สบายดีครับ คือ...ผมตั้งใจมาขออนุญาตคุณแม่ พาหวานไปดูหนังและทำรายงานที่บ้านผมครับ” แม่มะลิ “หวานว่ายังไง” หวาน “หนูอยากดูหนัง และทำรายงานที่บ้านเจมส์ ได้ไหมคะ” แม่มะลิ “ไปได้แต่ต้องพาน้องชายไปด้วย และกลับไม่เกินหกโมงเย็นนะ” น้องชายหวาน “ได้เลย... ปานอยากดูหนังพอดี” เจมส์ “คุณแม่ไม่ต้องห่วงครับ คุณแม่ผมก็อยู่บ้านด้วยท่าน ทำอาหารเย็นให้ด้วยครับ” แม่มะลิ “ตามใจ รีบไปรีบกลับนะ” หวาน “ขอบคุณค่ะแม่ หนูรักแม่ที่สุดเลยคะ” แม่มะลิ “แม่ชื่นชมเราสองคนที่เป็นเด็กดี รู้จักมาขออนุญาตผู้ใหญ่ ทำอะไรให้เหมาะสม....เรายังอยู่วัยเรียนนะลูก”	

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบบทบาทของตัวละครในเรื่องที่ 4 พบว่า มีองค์ประกอบที่ 2 การเลือกปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับวัย มีตัวชี้วัดหลัก คือ ตัวชี้วัดที่ 4 การยกตัวอย่างกิจกรรมที่จะกระทำ ตัวชี้วัดรอง คือ ตัวชี้วัดที่ 3 การบรรยายการกระทำกิจกรรมกับเพื่อนต่างเพศ

วิเคราะห์ตัวแบบผ่านบทบาทสมมติด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้เห็นถึงกระบวนการ Vicarious Reinforcement

ที่จะเป็นแรงจูงใจทำให้เกิดเจตคติ

การวิเคราะห์ A → B → C

A หมายถึง เงื่อนไขที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมาย

B หมายถึง พฤติกรรมเป้าหมาย

C หมายถึง ผลที่เกิดขึ้น

C⁺ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นตามหลังส่งผลให้พฤติกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น

องค์ประกอบที่ 2 การเลือกปฏิบัติกับเพื่อนต่างเพศตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับวัย

ตัวชี้วัดที่ 4 การยกตัวอย่างกิจกรรมที่จะกระทำ

ครั้งที่ 4

A → B → C+

สนามฟุตบอลของโรงเรียนแห่งหนึ่ง “หวาน” กับ “เจมส์” กำลังเดินกลับบ้านด้วยกัน “เจมส์” พยายามชักชวน “หวาน” ให้ไปเที่ยวที่บ้านของ “เจมส์” ซึ่งทั้ง 2 คนเป็นเพื่อนสนิทกันตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 5

เจมส์พยายามโน้มน้าวหากิจกรรมที่ น่าสนใจและรู้เจเพื่อนเพื่อชักชวนหวาน ไปเที่ยวที่บ้าน และเจมส์แสดงความบริสุทธิ์ใจไปขออนุญาตแม่ของหวาน

คุณแม่เลิกกลัวที่ชวนทั้งหวานและเจมส์ ที่เป็นเด็กดี มีพฤติกรรมที่เหมาะสม รู้จัก ขออนุญาตผู้ใหญ่ “แม่ชวนเราสองคนที่เป็นเด็กดีรู้จักมา ขออนุญาตผู้ใหญ่ ทำอะไรที่เหมาะสม..... เรายังอยู่วัยเรียนนะลูก”

เรื่องที่ 5 วิกฤติโทษ

องค์ประกอบที่ 3 การกำหนดเป้าหมายที่ก่อให้เกิดผลดีต่ออนาคต

ตัวชี้วัดหลัก ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 5 การเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียที่ส่งผลกระทบต่ออนาคต

ตัวชี้วัดรอง ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 6 การเชื่อมโยงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ที่สวนพักผ่อนในโรงเรียนแห่งหนึ่ง บี ยี่ และไนต์ ชวนกันอ่านหนังสือทุกคาบว่าง และมักชวนกันดูหนังสือทุกวันหยุด บอย เพื่อนร่วมชั้นเรียน เห็นทั้งสามคนขยันตั้งใจเรียนเสมอและมีผลการเรียนที่ดี

ฉากที่ 5/1 สวนพักผ่อนของโรงเรียน บี ยี่ นั่งอ่านหนังสือ ไนต์ เดินถือหนังสือมา 3 เล่ม

บี : ไนต์ไปห้องสมุดมาหรือ ได้หนังสืออะไรมา

ยี่ : นั่งก่อนซิไนต์

ไนต์ : ขอบใจ เราไปยืมหนังสือมาใหม่ (ลงนั่ง) 3 เล่ม วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ วิชาวิทยาศาสตร์

บี : เอามาทำอะไรอะจ๊ะ

ไนต์ : ครูกระแศ บอกว่าเราเป็นนักเรียนยุค 4.0 ต้องรู้จักค้นคว้าความรู้ใหม่ๆ และดูเพื่อนๆ ได้

ยี่ : จริงดิ งั้นเริ่มดูให้เรา 2 คนก่อนเลยนะ

ไนต์ : ได้เลย เราจะได้เข้าใจวิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ วิชาวิทยาศาสตร์มากขึ้น จากการอ่านหนังสือ และทำให้พวกเราผลการเรียนที่ดีขึ้น

บี : ดีเลย เรายังไม่เข้าใจวิชาภาษาไทย โคตรยากเลยอะ

ไนต์ : เรามาเริ่มกันเลยนะ

บอย : คุยอะไรกันอะ เราคุยด้วยได้เปล่า

ยี่ : ได้ซิ ไนต์กำลังจะดูวิชาภาษาไทยให้พวกเรา บอยสนใจไหม

บอย : ใ้ยเสียเวลา ไปเล่นเกมมือถือ คุยไลน์กับสาวๆ ดีกว่า...

ไนต์ : ไม่เป็นไร เอาที่นายสบายใจเลยนะ เอบอย นายจำพี่โจที่..เพ็งจบ ม.3 ได้เปล่า

บอย : จำได้ ทำไมหรอ

ไนต์ : เขาสอบเข้าโรงเรียนราชสีมาได้นะ พี่โจ เค้านั่งใจเรียน รับผิดชอบงานเสมอ ส่วนพี่จีบที่เป็นนักกีฬาฟุตบอล สอบไม่ติดที่ไหนเลย เพราะไม่สนใจเรียน เล่นแต่เกม ขาดเรียน ขาดฝึก

บี : จริงด้วย เราเห็นพี่โจ เข้าห้องสมุดยืมหนังสือกับเพื่อนๆ ช่วงพักกลางวันเสมอ ส่วนพี่จ๊อบเอาแต่คุยกับสาว ๆ

ยี : นั่นสิ สุดท้ายพี่โจก็สามารถสอบเข้าโรงเรียนที่ดีได้ เก่งจัง

บอย : โอ้ยเสียเวลาเล่นเกม ไปก่อนนะ....

ฉากที่ 5/2 ห้องเรียน ครูการะเกศประกาศผลสอบเทอมที่ 1

ครูการะเกศ : บอย คะแนนแย่มาก เธอต้องมาพบครูหลังเลิกเรียนวันนี้ แต่ บี ยี และ โน้ต สอบได้คะแนนดีขึ้นมา โดยเฉพาะวิชาภาษาไทย

โน้ต : คือ เราสามคนช่วยกันยืมหนังสือครับ

บอย : ตั้งแต่พุงนี้ พวกเธอช่วยยืมหนังสือให้เราบ้างนะ

โน้ต : ได้เลยเพื่อน ยินดีเสมอ

ครูการะเกศ : เก่งมากนักเรียน ใครที่ตั้งใจเรียนช่วยกันยืมหนังสือ รับผิดชอบงานเสมอ มักจะมีอนาคตที่สดใส ขอให้ทำแบบนี้ตลอดไปนะค่ะ

การวิเคราะห์บทการแสดงบทบาทสมมติ เรื่องที่ 5 รู้คุณรู้โทษ ตามองค์ประกอบและตัวชี้วัดของนิยามปฏิบัติการของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

การกำหนดเป้าหมายที่ก่อให้เกิดผลดีต่ออนาคต	
ตัวชี้วัดหลัก คือ การเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียที่ส่งผลต่ออนาคต	ตัวชี้วัดรอง คือ การเชื่อมโยงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
ปี “ไนต์ไปห้องสมุดมาเธอ ได้นั่งสออะไรมา” ยี่ “นั่งก่อนซิไนต์” ไนต์ “ขอบใจ(ลงนั่ง) เราไปยืมหนังสือมาใหม่ 3 เล่ม วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ วิชาวิทยาศาสตร์” ปี “เอามาทำอะไรอะจ้ง” ไนต์ “ครูกระแจะ บอกว่าเราเป็นนักเรียนยุค 4.0 ต้องรู้จักค้นคว้าความรู้ใหม่ๆและติวเพื่อนๆได้” ยี่ “จริงดิ จังเริ่มติวให้เรา 2 คนก่อนเลยนะ” ไนต์ : “ได้เลย เราจะได้เข้าใจวิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ วิชาวิทยาศาสตร์มากขึ้น จากการอ่านหนังสือ และทำให้พวกเรามีผลการเรียนที่ดีขึ้น” บอย “อ้อย...เสียเวลา ไปเล่นเกมมือถือ คุยไลน์กับสาวๆดีกว่า” ไนต์ “ไม่เป็นไร เอาที่นายสบายใจเลยนะ เออ..บอย นายจำพี่โจที่เพิ่งจบ ม.3 ได้เปล่า” บอย “จำได้ ทำไมเธอ” ไนต์ “เขาสอบเข้าโรงเรียนราชสีมาได้นะ พี่โจ เค้ตั้งใจเรียน รับผิดชอบงานเสมอ ส่วนพี่จีบที่เป็นนักกีฬาฟุตบอล สอบไม่ติดที่ไหนเลย เพราะไม่สนใจเรียน เล่นแต่เกม ขาดเรียน ขาดฝึก” ปี “จริงด้วย เราเห็นพี่โจ เข้าห้องสมุดติวหนังสือกับเพื่อนๆช่วงพักกลางวันเสมอ ส่วนพี่จีบเอาแต่คุยกับสาวๆ” ยี่ “นั่นสิ สุดท้ายพี่โจก็สามารถสอบเข้าโรงเรียนที่ดีได้ เก่งจัง” บอย “อ้อย....เสียเวลาเล่นเกม ไปก่อนนะ” ครูกระแจะ “บอย คะแนนแย่งมาก แต่ ปี ยี่และไนต์ สอบได้คะแนนดีขึ้นมาก โดยเฉพาะวิชาภาษาไทย”	

การกำหนดเป้าหมายที่ก่อให้เกิดผลดีต่ออนาคต	
ตัวชี้วัดหลัก คือ การเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียที่ส่งผลต่ออนาคต	ตัวชี้วัดรอง คือ การเชื่อมโยงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
ไนต์ “คือ เราสามคนช่วยกันตีหนังสือครับ” บอย “ตั้งแต่พุงนี้ พวกเธอช่วยตีหนังสือให้เราบ้างนะ” ไนต์ “ได้เลยเพื่อน ยินดีเสมอ” ครูกระแจะ “เก่งมากนักเรียน ใครที่ตั้งใจเรียนช่วยกันตีหนังสือ รับผิดชอบงานเสมอ มักจะมีอนาคตที่สดใส ขอให้ทำแบบนี้ตลอดไปนะค่ะ”	

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบบทบาทของตัวละครในเรื่องที่ 5 พบว่า มีองค์ประกอบที่ 3 การกำหนดเป้าหมายที่ก่อให้เกิดผลดีต่ออนาคต มีตัวชี้วัดหลัก คือ ตัวชี้วัดที่ 5 การเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียที่ส่งผลต่ออนาคต ตัวชี้วัดรอง คือ ตัวชี้วัดที่ 6 การเชื่อมโยงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

วิเคราะห์ตัวแบบผ่านบทบาทสมมติด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้เห็นถึงกระบวนการ Vicarious Reinforcement

ที่จะเป็นแรงจูงใจทำให้เกิดเจตคติ

การวิเคราะห์ A —————> B —————> C

A หมายถึง เงื่อนไขที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมาย

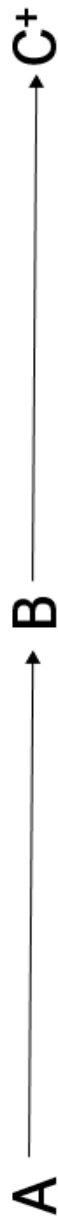
B หมายถึง พฤติกรรมเป้าหมาย

C หมายถึง ผลที่เกิดขึ้น

C⁺ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นตามหลังส่งผลให้พฤติกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น

องค์ประกอบที่ 3 การกำหนดเป้าหมายที่ก่อให้เกิดผลดีต่ออนาคต
 ตัววัดที่ 5 การเปรียบเทียบข้อเสียที่ส่งผลกระทบต่ออนาคต
 ครั้งที่ 5

ที่สวนพักผ่อนในโรงเรียนแห่งหนึ่ง ปียี และ
 ไนต์ ชวนกันอ่านหนังสือทุกคาบว่าง และมัก
 ชวนกันดูหนังสื่อทุกวันหยุด บอย เพื่อน
 ร่วมชั้นเรียน เห็นทั้งสามคนขยันตั้งใจเรียน
 เสมอและมีผลการเรียนที่ดี

ไนต์และเพื่อนเห็นความแตกต่างระหว่างทางที่ตั้งใจ
 เรียนช่วยกันดูหนังสื่อ กับการไม่สนใจเรียน ไม่
 รับผิดชอบงาน จึงชวนกันดูหนังสื่อในคร่ำหา
 ความรู้เพิ่มเติมขอ ทำให้ได้ผลการเรียนที่ดี

คุณครูสาระเกษตรชื่นชม ปียีและไนต์ ที่ตั้งใจ
 ใ้เรียนและช่วยกันดูหนังสื่อ ส่งผลให้มี
 ผลการเรียนที่ดีขึ้น
 “เก่งมากนักเรียน ใครที่ตั้งใจเรียนช่วยกัน
 ดูหนังสื่อ รับผิดชอบงานเสมอ มักจะมี
 อนาคตที่ดีได้เล ขอให้เป็นแบบนี้ตลอดไป
 นะคะ”

เรื่องที่ 6 เริ่มต้นใหม่ผืนอยู่ไม่ไกล..

องค์ประกอบที่ 3 การกำหนดเป้าหมายที่ก่อให้เกิดผลดีต่ออนาคต

ตัวชี้วัดหลัก ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 6 การเชื่อมโยงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ตัวชี้วัดรอง ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 5 การเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียที่ส่งผลกระทบต่ออนาคต

ที่หน้าระเบียบห้องกิจการนักเรียนในโรงเรียนแห่งหนึ่งช่วงเวลาหลังเลิกเรียน บอย นั่งหน้า
 เสร้าอยู่ที่ม้านั่ง ด้วยมีผลการเรียนที่ไม่ดีต้องสอบซ่อมทุกวิชา บี ยี่ และไนต์ มีผลการเรียนที่ดีขึ้นทุก
 วิชา ทั้งสามคนเดินยิ้มหัวเราะอย่างมีความสุข

ฉากที่ 6/1 หน้าระเบียบห้องกิจการนักเรียน

ไนต์ : บอยนายเป็นอะไร ทำไมทำหน้าเศร้าจัง...

บอย : ผลการเรียนไม่ดี เราโดน พ่อ แม่ ป๊า บ่นจนหูชา

บี : บอยคิดว่าเป็นเพราะอะไร ที่ทำให้นายได้คะแนนไม่ดี

บอย : ก้อเราเอาแต่เล่นเกมมือถือ คุยไลน์กับแฟน ไม่อ่านหนังสือ ไม่ส่งงาน.....

ยี่ : ไม่เป็นไรนะบอย มาเริ่มต้นใหม่ได้ยังไม่สาย แล้วนายอยากทำอะไรก่อนดีละ

บอย : อืมการติวหนังสือ ทำให้เราเรียนดีขึ้นจริงเหอ.....

ไนต์ : ลองคิดดู พวกเราสามคนมีคะแนนดีขึ้น จากสอบเก็บคะแนนครั้งแรก ในห้อง เพราะเรา
 ช่วยกันอ่านหนังสือและมาช่วยกันติวไฉละ นายก็เห็น

ครูกระเกต (เดินผ่านมาเห็น): คุยอะไรกัน ยังไม่กลับบ้านกันอีก

บอย : ผมกำลังคุยเรื่องติวหนังสือ มันช่วยให้เรียนดีขึ้นจริงไหมครับ

ครูกระเกต : มีส่วนนะ แต่เราต้องตั้งใจเรียนและขยันในห้องเรียนด้วย และการติวหนังสือกับ
 เพื่อนๆเป็นการทบทวนบทเรียนอยู่เสมอก็จะทำให้ผลการเรียนดีขึ้น ชีวิตคนเราเริ่มต้นใหม่ได้เสมอ
 ความสำเร็จก็จะตามมา

ยี่ : จริงคะครู พวกหนูสามคนก็เริ่มต้นจากเห็นรุ่นพี่ขยันเรียนช่วยกันติวหนังสือ จนพี่ๆ สอบติด
 โรงเรียนดีๆได้

บอย : งั้นผมจะขอเข้ากลุ่มติวกับทั้งสามคนนี้ด้วยครับ...

ครูกระเกต : ดีมากบอย อนาคตของเธอ เธอเป็นคนกำหนดเอง ขอให้ประสบความสำเร็จทุกคน
 นะคะ

ทุกคน : ขอบขอบคุณครับ / ขอบขอบคุณค่ะ

การวิเคราะห์บทบาทการแสดงบทบาทสมมติ เรื่องที่ 6 เริ่มต้นใหม่ฉันอยู่ไม่ไกล.. ตามองค์ประกอบและตัวชี้วัดของนิยามปฏิบัติการของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

การกำหนดเป้าหมายที่ก่อให้เกิดผลดีต่ออนาคต	
ตัวชี้วัดหลัก คือ การเชื่อมโยงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต	ตัวชี้วัดรอง คือ การเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียที่ส่งผลต่ออนาคต
ไนต์ “บอย...นายเป็นอะไร ทำไมทำหน้าเศร้าจัง” บอย “ผลการเรียนไม่ดี เราโดน พ่อ แม่ ป๊า บ่นจนหูชา” บี “บอย.... คิดว่าเป็นเพราะอะไร ที่ทำให้นายได้คะแนนไม่ดี” บอย “ก็อ.....เราเอาแต่เล่นเกมมือถือ คุยไลน์กับแฟน ไม่อ่านหนังสือ ไม่ส่งงาน” यी “ไม่เป็นไรนะบอย มาเริ่มต้นใหม่ได้ยังไม่สาย แล้วนายอยากทำอะไรก่อนดีล่ะ บอย : อืม.....การติวหนังสือ ทำให้เราเรียนดีขึ้นจริงหรือ” ไนต์ “ลองคิดดู พวกเราสามคนมีคะแนนดีขึ้น จากสอบเก็บคะแนนครั้งแรก ในห้อง เพราะเราช่วยกันอ่านหนังสือและมาช่วยกันติวไฉละ นายก็เห็น” ครูกระแจะ “คุยอะไรกัน ยังไม่กลับบ้านกันอีก” บอย “ผมกำลังคุยเรื่องติวหนังสือ มันช่วยให้เรียนดีขึ้นจริงไหมครับ” ครูกระแจะ “มีส่วนนะ แต่เราต้องตั้งใจเรียนและขยันในห้องเรียนด้วย และการติวหนังสือกับเพื่อนๆ เป็นการทบทวนบทเรียนอยู่เสมอก็จะทำให้ผลการเรียนดีขึ้น ชีวิตคนเราเริ่มต้นใหม่ได้เสมอ ความสำเร็จก็จะตามมา” यी “จริงค่ะครู พวกหนูสามคนก็เริ่มต้นจากเห็นรุ่นพี่ขยันเรียนช่วยกันติวหนังสือ จนพี่ๆ สอบติดโรงเรียนดีๆ ได้” บอย “งั้น...ผมจะขอเข้ากลุ่มติวกับทั้งสามคนนี้ด้วยครับ” ครูกระแจะ “ดีมากบอย อนาคตของเธอ เธอเป็นคนกำหนดเอง ขอให้ประสบความสำเร็จทุกคนนะค่ะ” ทุกคน “ขอบคุณครับ / ขอบคุณค่ะ”	

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบบทบาทของตัวละครในเรื่องที่ 6 พบว่า มีองค์ประกอบที่ 3 การกำหนดเป้าหมายที่ก่อให้เกิดผลดีต่ออนาคต มีตัวชี้วัดหลัก คือ ตัวชี้วัดที่ 6 การเชื่อมโยงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตัวชี้วัดรอง คือ ตัวชี้วัดที่ 5 การเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียที่ส่งผลต่ออนาคต

วิเคราะห์ตัวแบบผ่านบทบาทสมมติด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้เห็นถึงกระบวนการ Vicarious Reinforcement

ที่จะเป็นแรงจูงใจทำให้เกิดเจตคติ

การวิเคราะห์ A —————> B —————> C

A หมายถึง เงื่อนไขที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมาย

B หมายถึง พฤติกรรมเป้าหมาย

C หมายถึง ผลที่เกิดขึ้น

C⁺ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นตามหลังส่งผลให้พฤติกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น

องค์ประกอบที่ 3 การกำหนดเป้าหมายที่ก่อให้เกิดผลดีต่ออนาคต
ตัวชี้วัดที่ 6 การเชื่อมโยงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
ครั้งที่ 6

ที่หน้าจะเบี่ยงห้องกิจการนักเรียนในโรงเรียน
แห่งหนึ่งช่วงเวลาหลังเลิกเรียน บอย นิ่งหน้า
เศร้าอยู่ที่ม้านั่ง ด้วยมีผลการเรียนที่ไม่ดีต้อง
สอบซ่อมทุกวิชา ปี ยี่ และโน้ต มีผลการเรียนที่ดี
ขึ้นทุกวิชา ทั้งสามคนเดินยิ้มหัวเราะอย่างมี
ความสุข

บอยกลับใจเริ่มต้นใหม่ด้วยการเข้ากลุ่มตัว
หนังสือกับ ปี ยี่ และโน้ต ด้วยเห็นทั้งสามคน
มีผลการเรียนที่ดีขึ้น และเห็นตัวอย่างจากรุ่น
พี่ที่ตั้งใจเรียนช่วยกันตัวหนังสือสอบติด
โรงเรียนดีๆ

คุณครูชื่นชมบอยที่กลับตัวกลับใจ และ
คิดเริ่มต้นใหม่เข้าร่วมกลุ่มตัวหนังสือกับ
เพื่อนๆ เพื่อเพิ่มผลการเรียนที่ดีขึ้น
“ดีมากบอย อนาคตของเธอ เธอเป็นคน
กำหนดเอง ขอให้ประสบความสำเร็จทุก
คนนะคะ”

เรื่องที่ 7 รู้ทันสิ่งสำคัญ

องค์ประกอบที่ 4 การสรุปประเด็นสำคัญของปัญหาเพื่อทำนายสถานการณ์ของตนเองกับเพื่อน
ต่างเพศที่จะเกิดขึ้นตามมาอย่างน่าเชื่อถือ

ตัวชี้วัดหลัก ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 7 การระบุประเด็นสำคัญของสถานการณ์

ตัวชี้วัดรอง ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 8 การคาดคะเนบอกสถานการณ์ของตนกับเพื่อนต่างเพศ

ที่โรงอาหารในโรงเรียนแห่งหนึ่ง “เรื่อง” กับ “เกศ” เป็นคนรักกัน กำลังนั่งรับประทาน
อาหารกลางวันด้วยกัน “เรื่อง” กับ “เกศ” สนทนสนมกันมาก ปรีक्षाช่วยเหลือกันเกือบทุกเรื่อง วัน
หนึ่ง “เรื่อง” อยากชวน “เกศ” ไปดูหนังสือที่บ้าน
ญาติที่ 7/1 ที่โต๊ะกินข้าวในโรงอาหารของโรงเรียน
เรื่อง : เกศ จะกินอะไรอีกไหม
เกศ : ไม่แล้วละ เดี่ยวอ้วน
เรื่อง : อ้วน-ผอม ไม่เป็นไร ขอให้เกศก็พอแล้ว
เกศ : บ้าพูดอะไรอะ.....
เรื่อง : พูดจริงๆ เราคบกันมาตั้งแต่ป.5 ก็เห็นอยู่ว่าเกศเป็นยังไง
เกศ : เป็นไงอะ
เรื่อง : เป็นเด็กเรียนสุดๆ ขยันอ่านหนังสือ ไม่เกเร และชอบกินไอติมมากๆ
เกศ : ส่วนเรื่อง ตรงข้ามกับเราเลยนะ เอาแต่เที่ยวเล่น ไม่ค่อยสนใจเรียน ดินะที่มีน้ำใจช่วยเหลือ
เราทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องเรียน(หัวเราะ).....
เรื่อง : เราอยากเรียนให้รู้เรื่องเหมือนเธอบ้าง ต้องทำไงอะ
เกศ : อันดับแรก ลดการเล่นมือถือ ช่วงเวลาว่างอ่านหนังสือเรียน โดยเฉพาะวิชาที่เธอไม่เข้าใจ
เรื่อง : ให้อากจัง เริ่มแรกเธอช่วยติวการบ้านภาษาไทยให้ก่อนได้เปล่าอะ....
เกศ : ได้สิ เมื่อไหร่ ที่ไหน
เรื่อง : เย็นนี้ไปติวกันที่บ้านเรานะ สงบดี พ่อแม่ไม่อยู่บ้าน
เกศ : (นั่งนิ่งกำลังคิดตัดสินใจ)
ตัวแสดงความคิดของเกศ ตัวที่ 1 : อืมถ้าเราไม่ไป เรื่องจะโกรธเราไหม เดี่ยวเขาจะเลิกคบกับเรา....
ไหนหนอ คบกันมาตั้งนานแล้ว เรื่อง คงไม่กล้าวางเกินเราหรอก

ตัวแสดงความคิดของเกศ ตัวที่2 : จะไปดีไหมหนอไม่มีใครอยู่บ้านเรื่องเลย เรากับเรื่องก็ต้องอยู่...
กันตามลำพังสองต่อสอง ใครมาเห็นก็ไม่ดี เอาไปบอกป้าปริก ป้าปริกรู้เข้าคงเสียใจ ผิดหวังในตัว
เรามากๆ เราก็ต้องถูกดูว่า และแกจะยิ่งเกลียดเรื่องยิ่งขึ้น ой...น่ากลัว...

เกศ : เอาะยังงี้ได้ไหม พงษ์นี่เธอมาแต่เช้า เรามาตัวที่โรงเรียน แล้วเข้าเรียนเลย จะได้จำแม่นๆไ้

เรื่อง : แหมเกศ ไม่ไว้ใจเราหรอ...

เกศ : เปล่าไม่ใช่ไม่ไว้ใจ แต่เราต้องขออนุญาตป้าปริกก่อน ป้ายังไม่ชอบหน้าเธอนะ เกศว่าตัว.....

ที่โรงเรียนดีแล้วเราสองคนจะได้ไม่ถูกป้าต่อว่าไ้

เรื่อง : ก้อได้....

เกศ (ยิ้มด้วยความดีใจ โลงใจ และภูมิใจในตัวเอง): ต้องอย่างนี้สิ ถึงจะรักกันจริง

การวิเคราะห์บทบาทการแสดงบทบาทสมมติ เรื่องที่ 7 รู้ทันสิ่งสำคัญ ตามองค์ประกอบและตัวชี้วัดของนิยามปฏิบัติการของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

การสรุปประเด็นสำคัญของปัญหาเพื่อทำนายสถานการณ์ของตนเองกับเพื่อนต่างเพศที่จะเกิดขึ้นตามมาอย่างน่าเชื่อถือ	
ตัวชี้วัดหลัก คือ การระบุประเด็นสำคัญของสถานการณ์	ตัวชี้วัดรอง คือ การคาดคะเนบอกสถานการณ์ของตนกับเพื่อนต่างเพศ
เรื่อง “เกศ จะกินอะไรอีกไหม” เกศ “ ไม่แล้วละ เดี่ยวอ้วน” เรื่อง “อ้วน-ผอม ไม่เป็นไร ขอให้เกศก็พอแล้ว” เกศ “บ้า.....พูดอะไรอะ” เรื่อง “พูดจริงๆ เราคบกันมาตั้งแต่ป.5 ก็เห็นอยู่ว่าเกศเป็นยังไง” เกศ “เป็นไงอะ” เรื่อง “ เป็นเด็กเรียนสุดๆ ขยันอ่านหนังสือ ไม่เกเร และชอบกินไอติมมากๆ” เกศ “ส่วนเรื่อง ตรงข้ามกับเราเลยนะ เอาแต่เที่ยวเล่น ไม่ค่อยสนใจเรียน ดินะที่มีน้ำใจช่วยเหลือเราทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องเรียน” เรื่อง “เราอยากเรียนให้รู้เรื่องเหมือนเธอบ้าง ต้องทำไงอะ” เกศ “อันดับแรก ลดการเล่นมือถือ ช่วงเวลาว่างอ่านหนังสือเรียน โดยเฉพาะวิชาที่เธอไม่เข้าใจ” เรื่อง “ให้....ยากจัง เริ่มแรกเธอช่วยติวการบ้านภาษาไทยให้ก่อนได้เปล่าอะ” เกศ “ได้สิ เมื่อไหร่ ที่ไหน” เรื่อง “เย็นนี้ไปติวกันที่บ้านเรานะ สงบดี พ่อแม่ไม่อยู่บ้าน” เกศ (นั่งนิ่งกำลังคิดตัดสินใจ) ตัวแสดงความคิดของเกศ ตัวที่1 “อืม....ถ้าเราไม่ไป เรื่องจะโกรธเราไหม เดี่ยวเขาจะเลิกคบกับเราไหมหนอ คบกันมาตั้งนานแล้ว เรื่องคงไม่กลั้วกลวงเกินเราหรอก”	

การสรุปประเด็นสำคัญของปัญหาเพื่อทำนายสถานการณ์ของตนเองกับเพื่อนต่างเพศที่จะเกิดขึ้น ตามมาอย่างน่าเชื่อถือ	
ตัวชี้วัดหลัก คือ การระบุประเด็นสำคัญของสถานการณ์	ตัวชี้วัดรอง คือ การคาดคะเนบอก สถานการณ์ของตนกับเพื่อนต่างเพศ
ตัวแสดงความคิดของเกศ ตัวที่ 2 “จะไปดีไหมหนอ...ไม่มีใครอยู่บ้าน เรื่องเลย เรากับเรื่องก็ต้องอยู่กันตามลำพังสองต่อสอง ใครมาเห็นก็ ไม่ดี เอาไปบอกبابริก บ้าปรึกรู้เข้าคงเสียใจ ผิดหวังในตัวเรา มากๆ เราก็ต้องถูกดูว่า และแกจะยิ่งเกลียดเรื่องยิ่งขึ้น โอ้ย...น่า กลัว.....” เกศ “เอายังงี้ได้ไหม พงษ์นี่เธอมาแต่เช้า เรามาตีที่โรงเรียน แล้วเข้า เรียนเลย จะได้จำแม่นๆไง” เรื่อง “แหม...เกศ ไม่ไว้ใจเราหรอ” เกศ “เปล่า.....ไม่ใช่ไม่ไว้ใจ แต่เราต้องขออนุญาตبابริกก่อน บ้า ยังไม่ชอบ หน้าเธอนะ เกศว่าตีที่โรงเรียนดีแล้ว เราสองคนจะได้ไม่ถูกบ้าต่อว่า ไง” เรื่อง “ก้อ....ได้” เกศ “ต้องอย่างนี้ซี ถึงจะรักกันจริง”	

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบบทบาทของตัวละครในเรื่องที่ 7 พบว่า มีองค์ประกอบที่ 4
การสรุปประเด็นสำคัญของปัญหาเพื่อทำนายสถานการณ์ของตนเองกับเพื่อนต่างเพศที่จะเกิดขึ้น
ตามมาอย่างน่าเชื่อถือ มีตัวชี้วัดหลัก คือ ตัวชี้วัดที่ 7 การระบุประเด็นสำคัญของสถานการณ์
ตัวชี้วัดรอง คือ ตัวชี้วัดที่ 8 การคาดคะเนบอกสถานการณ์ของตนกับเพื่อนต่างเพศ

วิเคราะห์ตัวแบบผ่านบทบาทสมมติด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้เห็นถึงกระบวนการ Vicarious Reinforcement

ที่จะเป็นแรงจูงใจทำให้เกิดเจตคติ

การวิเคราะห์ A —————> B —————> C

A หมายถึง เจื่อนไขนำทำให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมาย

B หมายถึง พฤติกรรมเป้าหมาย

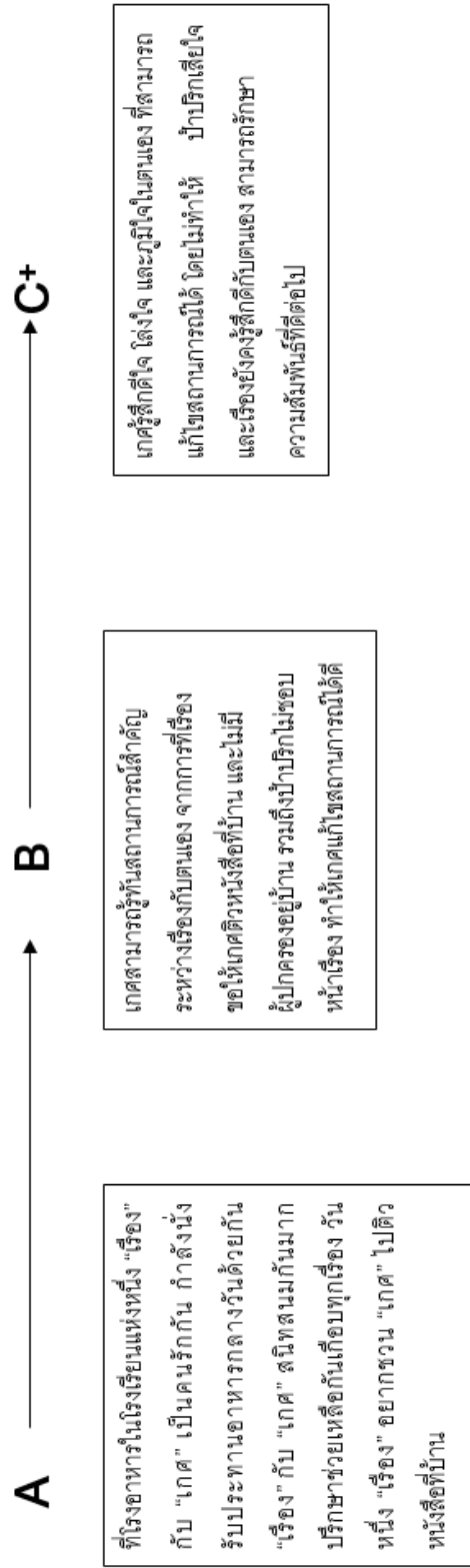
C หมายถึง ผลที่เกิดขึ้น

C⁺ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นตามหลังส่งผลให้พฤติกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น

องค์ประกอบที่ 4 การสรุปประเด็นสำคัญของปัญหาเพื่อทำสถานการณ์ของตนเองกับเพื่อนต่างเพศที่จะเกิดขึ้นตามอย่างน้อยนำเรื่องคือตัววัดที่ 7 การระบุประเด็นสำคัญของสถานการณ์

ครั้งที่ 7

เรื่องที่ 8 ระวังตนระวังภัย

องค์ประกอบที่ 4 การสรุปประเด็นสำคัญของปัญหาเพื่อทำนายสถานการณ์ของตนเองกับเพื่อน
ต่างเพศที่จะเกิดขึ้นตามมาอย่างน่าเชื่อถือ

ตัวชี้วัดหลัก ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 8 การคาดคะเนบอกสถานการณ์ของตนกับเพื่อนต่างเพศ

ตัวชี้วัดรอง ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 7 การระบุประเด็นสำคัญของสถานการณ์

ที่มานั่งเล่นช่วงเช้าวันเสาร์ ทุกคนมาทำงานกลุ่มในโรงเรียนแห่งหนึ่ง “จัน” “พิมพ์” “เดช”
และ “ยอด” นั่งคุยเล่นกันและกำลังชวนกันไปงานเลี้ยงวันเกิดของ “ยอด” หลังทำงานกลุ่มเสร็จ
และพ่อแม่ของยอดไม่อยู่บ้านไปเยี่ยมญาติที่ต่างจังหวัด

เดช : เอ่ยวันนี้วันเกิดยอดนิ ใช่ว่ายอด....

ยอด : ใช่เพื่อน ขอบใจที่จำได้

จัน : สุขสันต์วันเกิดนะ

พิมพ์ : ขอให้มีความสุขมากๆนะยอด

ยอด : วันนี้ทุกคนว่างไหม หลังเสร็จงานกลุ่มไปกินอะไรกันที่บ้านเรา พ่อแม่เราไม่อยู่

เดช : ดีๆ เอาดิ ไปกินเลี้ยงวันเกิดยอดกัน

จัน (คุยกับพิมพ์เพื่อปรึกษา): จะดีหรือพิมพ์ พ่อแม่ยอดไม่อยู่บ้าน เกิดยอดกับเดชชวนเราสอง....
คนดื่มเหล้า เมา และพวกเราอาจจะมีอะไรกันโดยไม่รู้ตัว เราสองคนอาจมีลูกทั้งๆที่ยังเรียนไม่จบ
เราต้องออกจากโรงเรียน แม่ต้องเสียใจมาก เราสัญญากับแม่แล้วว่าจะเรียนสูงๆมีงานดีๆทำเลี้ยง
แม่

พิมพ์ (นั่งคิดทบทวน): อืมจริงนะ เราเห็นในละคร เวลาเรามีอะไรกันทุกครั้ง แล้วก็ท้องไม่มีพ่อ...

ต้องเลี้ยงลูกคนเดียว ดั่งคำที่ไม่มี

จัน : นั่นสิ จันเราบอก ยอด กับ เดช ไปห้างเดอะมอลล์กันดีกว่า พิมพ์ว่าไง

พิมพ์ : เออดี เห็นด้วยกับจัน เพราะแม่เราสองคนไม่ชอบให้ไปบ้านใคร...ดี...

จัน : เรากับพิมพ์ คิดว่าไปห้างเดอะมอลล์กันดีกว่า มีเค้กไอติมที่ยอดชอบและได้เดินเล่นคุยกัน
ด้วย

ยอด : แล้วแต่เพื่อนๆเลย เอาไงก็ได้

เดช : ให้นานๆที ไม่เป็นไรหรอกจัน....

จัน : อืมไม่ดีกว่านะ เราสัญญากับแม่ไว้.... พิมพ์ว่าไง

พิมพ์ : เราเห็นด้วยกับจัน ถ้าไปห้างฯเราคิดว่า แม่จันคงอนุญาต

เดช : จันเป็นอย่างนี้ทุกทีเลย เอาแต่เชื่อแม่ ขยันเรียน ไม่รู้จะเรียนไปถึงไหน

จัน : อ้าวใครจะเหมือนเดชล่ะ เอาแต่เล่นเฟส มีสาว ๆ เยอะ ดีที่มีน้ำใจช่วยเพื่อน... เช่น ชื้อขนม น้ำ
บริการเพื่อน ๆ เวลาทำงานกลุ่มอะ(หิวเราะ)...

ยอด : ไม่ต้องทะเลาะกัน เขาเป็นว่าไปเดอะมอลลันะ ไปกินเค้กไอติม เราอยากกิน

จัน : เราขอโทรบอกแม่ก่อนนะ แม่จะได้ไม่เป็นห่วง

แม่พิน : ว่าไงทำงานกลุ่มเสร็จไหม...จัน...

จัน : เสร็จแล้วค่ะ หนูจะขออนุญาตแม่ไปเดอะมอลล์กับเพื่อน ๆ นะคะ วันนี้วันเกิดยอด จะไปกิน
เค้กกันค่ะ

แม่พิน : ไปกี่คน กลับกี่โมงลูก

จัน : มี พิมพ์ ยอด และเดช ค่ะแม่ หนูจะกลับไม่เกินหกโมงเย็นนะคะ

แม่พิน : บุญรักษา ขอบใจที่โทรมาบอกแม่ ดูแลตัวเองดี ๆ นะลูก

จัน : ค่ะแม่ เสร็จแล้วหนูจะรีบกลับนะคะ

การวิเคราะห์บทบาทการแสดงบทบาทสมมติ เรื่องที่ 8 ระวังตนระวังภัย ตามองค์ประกอบและ ตัวชี้วัดของนิยามปฏิบัติการของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

การสรุปประเด็นสำคัญของปัญหาเพื่อทำนายสถานการณ์ของตนเองกับเพื่อนต่างเพศที่จะเกิดขึ้น ตามมาอย่างน่าเชื่อถือ	
ตัวชี้วัดหลัก คือ การคาดคะเนบอกสถานการณ์ของตนกับเพื่อนต่าง เพศ	ตัวชี้วัดรอง คือ การระบุประเด็นสำคัญ ของสถานการณ์
เดช “เฮ้ย....วันนี้วันเกิดยอดนิ ไช้เปล่ายอด” ยอด “ไช้เพื่อน ขอบใจที่จำได้” จัน “สุขสันต์วันเกิดนะ” พิมพ์ “ขอให้มีความสุขมากๆนะยอด” ยอด “วันนี้ทุกคนว่างไหม หลังเสร็จงานกลุ่มไปกินอะไรกันที่บ้านเรา พ่อแม่เราไม่อยู่” เดช “ดีๆ เอาดี ไปกินเลี้ยงวันเกิดยอดกัน” จัน(คุยกับพิมพ์เพื่อปรึกษา) “จะดีเหรอ....พิมพ์ พ่อแม่ยอดไม่อยู่บ้าน เกิดยอดกับเดชชวนเราสองคนดื่มเหล้า เมา และพวกเราอาจจะมึนอะไรกันโดยไม่รู้ตัว เราสองคนอาจมีลูกทั้งๆที่ยังเรียนไม่จบ เราต้องออกจากโรงเรียน แม่ต้องเสียใจมาก เราสัญญากับแม่แล้วว่าจะเรียนสูงๆมีงานดีๆทำเลี้ยงแม่” พิมพ์ (นั่งคิดทบทวน) “ อืม...จริงนะ เราเห็นในละคร เวลาเรามีอะไรกันทุกครั้งแล้วก็ท้องไม่มีพ่อ ต้องเลี้ยงลูกคนเดียว ดั่งค์ก็ไม่มี” จัน “นั่นสิ จันเราบอก ยอด กับ เดช ไปห้างเดอะมอลล์กันดีกว่า พิมพ์ว่าไง” พิมพ์ “ เออ...ดี...ดี เห็นด้วยกับจัน เพราะแม่เราสองคนไม่ชอบให้ไปบ้านใคร” จัน “เรากับพิมพ์ คิดว่าไปห้างเดอะมอลล์กันดีกว่า มีเค้กไอติมที่ยอดชอบและได้เดินเล่นคุยกันด้วย”	

การสรุปประเด็นสำคัญของปัญหาเพื่อทำนายสถานการณ์ของตนเองกับเพื่อนต่างเพศที่จะเกิดขึ้น ตามมาอย่างน่าเชื่อถือ	
ตัวชี้วัดหลัก คือ การคาดคะเนบอกสถานการณ์ของตนกับเพื่อนต่าง เพศ	ตัวชี้วัดรอง คือ การระบุประเด็นสำคัญ ของสถานการณ์
ยอด “แล้วแต่เพื่อนๆเลย เอาใจก็ได้” เดช “ให้...นานๆที ไม่เป็นไรหรอกจัน” จัน “อืม...ไม่ดีกว่านะ เราสัญญากับแม่ไว้ พิมพ์ว่าไง” พิมพ์ “ เราเห็นด้วยกับจัน ถ้าไปห้างเราคิดว่า แม่จันคงอนุญาต” เดช “จันเป็นอย่างนี้ทุกทีเลย เอาแต่เชื่อแม่ ขยันเรียน ไม่รู้จะเรียนไป ถึงไหน” จัน “อ้าว...ใครจะเหมือนเดชล่ะ เอาแต่เล่น เฟส มีสาวๆเยอะ ดีที่มีน้ำใจช่วยเพื่อน เช่น ชื้อขนม น้ำ บริการ เพื่อนๆเวลาทำงานกลุ่มอะะ.” ยอด “ไม่ต้องทะเลาะกัน เขาเป็นว่าไปเดอะมอลลันะ ไปกินเค้กไอติม เราอยากกิน” จัน “เราขอโทรบอกแม่ก่อนนะ แม่จะได้ไม่เป็นห่วง” แม่ผิน “ว่าไง...จัน...ทำงานกลุ่มเสร็จไหม จัน “เสร็จแล้วค่ะ หนูจะขออนุญาตแม่ไปเดอะมอลลันกับเพื่อนๆนะคะ วันนี้วันเกิดยอด จะไปกินเค้กกันคะ” แม่ผิน “ไปกินเค้ก กลับกี่โมงลูก” จัน “มี พิมพ์ ยอด และเดช ค่ะแม่ หนูจะกลับไม่เกินหกโมงเย็นนะ คะ” แม่ผิน “บุญรักษา ขอบใจที่โทรมาบอกแม่ ดูแลตัวเองดีๆนะลูก” จัน “ค่ะแม่ เสร็จแล้วหนูจะรีบกลับนะคะ”	

จากการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบบทบาทของตัวละครในเรื่องที่ 8 พบว่า มีองค์ประกอบที่ 4
การสรุปประเด็นสำคัญของปัญหาเพื่อทำนายสถานการณ์ของตนเองกับเพื่อนต่างเพศที่จะเกิดขึ้น
ตามมาอย่างน่าเชื่อถือ มีตัวชี้วัดหลัก คือ ตัวชี้วัดที่ 8 การคาดคะเนบอกสถานการณ์ของตนกับ
เพื่อนต่างเพศ ตัวชี้วัดรอง คือ ตัวชี้วัดที่ 7 การระบุประเด็นสำคัญของสถานการณ์

วิเคราะห์ตัวแบบผ่านบทบาทสมมติด้านการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้เห็นถึงกระบวนการ Vicarious Reinforcement

ที่จะเป็นแรงจูงใจทำให้เกิดเจตคติ

การวิเคราะห์ A → B → C

A หมายถึง เงื่อนไขที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมาย

B หมายถึง พฤติกรรมเป้าหมาย

C หมายถึง ผลที่เกิดขึ้น

C⁺ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นตามหลังส่งผลให้พฤติกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น

องค์ประกอบที่ 4 การสรุปประเด็นสำคัญของปัญหาเพื่อทำนายสถานการณ์ของตนเองกับเพื่อนต่างเพศ

ตัวชี้วัดที่ 8 การคาดคะเนสถานการณ์ของตนเองกับเพื่อนต่างเพศ

ครั้งที่ 8

ที่มานั่งเล่นช่วงเช้าวันเสาร์ ทุกคนมาทำงานกลุ่มใน
 โรงเรียนแห่งหนึ่ง “จูน” “พิมพ์” “เดช” และ “ยอด” นั่ง
 คุยเล่นกันและกำลังชวนกันไปงานเลี้ยงวันเกิดของ
 “ยอด” หลังทำงานกลุ่มเสร็จและพ่อแม่ของยอดไม่อยู่
 บ้านไปเยี่ยมญาติที่ต่างจังหวัด

จินดาเดาสถานการณ์ที่เป็นอันตรายอาจ
 เกิดขึ้นได้กับเพื่อนต่างเพศ นี่ถึงคำสอนของแม่
 เมื่อเพื่อนชวนไปบ้านขณะที่เป็นผู้ปกครองอยู่
 บ้าน จินดาจึงป้องกันตนเองจากสถานการณ์ที่ไม่
 ปลอดภัย เธอยังจะทำให้ตนเองเสียอนาคตและ
 ทำให้แม่เสียใจ

คุณแม่กล่าวขอปรึกษาและขอพรให้คุณ
 ปลอดภัย เมื่อคุณโทรขอขงญาติแม่ และไม่
 ผิดคำสัญญาแม่ “บุปผารักษา ขอใบ้ใจที่โทร
 มาบอกแม่ คุณเดี๋ยวเองดีนะลูก”

สรุปภาพรวมกระบวนการ Vicarious Reinforcement ที่เป็นแรงจูงใจทำให้เกิดเจตคติ

เรื่องที่ 1 B $\longrightarrow$ C⁺

นิตเฝ้าดูนิสัยความประพฤติของเพื่อนก่อน
ตัดสินใจเลือกสมาชิกกลุ่ม และนำส่วนดี
ส่วนเสียของเพื่อนมาพัฒนางาน ภัทรก็
สังเกตนิสัยของเพื่อนเพื่อหาส่วนดีทำงาน
ร่วมกัน

คุณครูกล่าวชมชนิดและภัทรที่ช่างสังเกตนิสัย
และพฤติกรรมของเพื่อนที่นำส่วนดีของเพื่อนมา
ทำงานร่วมกัน “ช่างสังเกตนิสัยและพฤติกรรม
เพื่อน การทำงานด้วยกันต้องรู้ส่วนดี ส่วนเสีย
ของกันและกัน และแก้ไขส่วนที่บกพร่องให้ดี
”

เรื่องที่ 2 B $\longrightarrow$ C⁺

เนทรู้จักนิสัยและพฤติกรรมที่ดีและไม่ดี
ของเพื่อนๆ ก่อนตัดสินใจไปเที่ยววัดตาม
คำชวนของจ้อย

คุณบัวจำปากกล่าวชื่นชม เนท ที่รู้จักเลือกคบ
เพื่อนที่ดี และทำกิจกรรมที่ดีกับเพื่อนๆ
“เออดีนะเด็กสมัยนี้ชวนกันไปวัด หนูก็เป็นเด็ก...
ดี จะไปไหนมาขออนุญาตผู้ใหญ่ ดีแล้วที่หนูรู้จัก
เลือกคบเพื่อนที่ดี น่าชื่นใจ”

เรื่องที่ 3 B $\longrightarrow$ C⁺

แพรวอธิบายกิจกรรมที่ควรจะทำร่วมกับ
ต้นกล้าหลังเลิกเรียน

แพรวรู้สึกดีใจและภูมิใจในตนเองที่อธิบาย
กิจกรรมที่เหมาะสมกับต้นกล้า และกล่าวชื่นชม
ต้นกล้าที่เข้าใจและยอมปฏิบัติตามความต้องการ
ของแพรว “ชอบใจมากๆ ต้นกล้า น่ารักที่สุด....ที่
เข้าใจและเห็นแก่เรา อย่างนี้จะได้เป็นเพื่อนกัน
นานๆ”

สรุปภาพรวมกระบวนการ Vicarious Reinforcement ที่เป็นแรงจูงใจทำให้เกิดเจตคติ(ต่อ)

เรื่องที่ 4

B $\longrightarrow$ C⁺

เจมส์พยายามโน้มน้าวหากิจกรรมที่น่าสนใจ และรู้ใจเพื่อนเพื่อชักชวนหวานไปเที่ยวที่บ้าน และเจมส์แสดงความบริสุทธิ์ใจไปขออนุญาต แม่ของหวาน

คุณแม่มะลิกล่าวชื่นชมทั้งหวานและเจมส์ที่เป็น เด็กดี มีพฤติกรรมที่เหมาะสม รู้จักขออนุญาต ผู้ใหญ่
“แม่ชื่นชมเราสองคนที่เป็นเด็กดี รู้จักมาขออนุญาตผู้ใหญ่ ทำอะไรให้เหมาะสมเรายัง.... อยู่วัยเรียนนะลูก”

เรื่องที่ 5

B $\longrightarrow$ C⁺

ไนต์และเพื่อนเห็นความแตกต่างระหว่างการ ตั้งใจเรียนช่วยกันติวหนังสือ กับการไม่สนใจ เรียน ไม่รับผิดชอบงาน จึงชวนกันติวหนังสือ ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มอยู่เสมอ ทำให้ได้ผลการ เรียนที่ดี

คุณครูเกาะเกศชื่นชม บี ยี่และไนต์ ที่ตั้งใจเรียน และช่วยกันติวหนังสือ ส่งผลให้มีผลการเรียนที่ดี ขึ้น
“เก่งมากนักเรียน ใครที่ตั้งใจเรียนช่วยกันติว หนังสือ รับผิดชอบงานเสมอ มักจะมีอนาคตที่ สดใส ขอให้ทำแบบนี้ตลอดไปนะคะ”

เรื่องที่ 6

B $\longrightarrow$ C⁺

บอยกลับใจเริ่มต้นใหม่ด้วยการเข้ากลุ่มติว หนังสือกับ บี ยี่ และไนต์ ด้วยเห็นทั้งสาม คนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น และเห็นตัวอย่าง จากรุ่นพี่ที่ตั้งใจเรียนช่วยกันติวหนังสือสอบ ติดโรงเรียนดี ๆ

คุณครูชื่นชมบอยที่กลับตัวกลับใจ และคิดเริ่มต้น ใหม่เข้าร่วมกลุ่มติวหนังสือกับเพื่อนๆ เพื่อให้มีผล การเรียนที่ดีขึ้น
“ดีมากบอย อนาคตของเธอ เธอเป็นคนกำหนด เอง ขอให้ประสบความสำเร็จทุกคนนะคะ”

สรุปภาพรวมกระบวนการ Vicarious Reinforcement ที่เป็นแรงจูงใจทำให้เกิดเจตคติ(ต่อ)

เรื่องที่ 7

B $\longrightarrow$ C⁺

เกศสามารถรู้ทันสถานการณ์สำคัญระหว่างเรื่องกับตนเอง จากการที่เรื่องขอให้เกศดูหนังสือที่บ้าน และไม่มีผู้ปกครองอยู่บ้าน รวมถึงป้าปริกไม่ชอบหน้าเรื่อง ทำให้เกศแก้ไขสถานการณ์ได้ดี

เกศรู้สึกดีใจ โล่งใจ และภูมิใจในตนเอง ที่สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้ โดยไม่ทำให้ป้าปริกเสียใจ และเรื่องยังคงรู้สึกดีกับตนเอง สามารถรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อไป

เรื่องที่ 8

B $\longrightarrow$ C⁺

จันคาดเดาสถานการณ์ที่เป็นอันตรายอาจเกิดขึ้นได้กับเพื่อนต่างเพศ นึกถึงคำสอนของแม่ เมื่อเพื่อนชวนไปบ้านขณะที่ไม่มีผู้ปกครองอยู่บ้าน จันจึงป้องกันตนเองจากสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย เลี่ยงที่จะทำให้ตนเองเสียอนาคตและทำให้แม่เสียใจ

คุณแม่กล่าวขอใจและอวยพรให้ลูกปลอดภัยเมื่อจันโทรขออนุญาตแม่ และไม่ผิดคำสัญญา กับแม่ “บุญรักษา ขอใจที่โทรมาบอกแม่ ดูแลตัวเองดีนะลูก”

7.วิเคราะห์ตัวแบบหนังสือเพื่อพัฒนาการสื่อสารทางบวก สำหรับผู้ปกครอง

การวิเคราะห์ A → B → C

A หมายถึง เจื่อนไข้นำที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมาย

B หมายถึง พฤติกรรมเป้าหมาย

C หมายถึง ผลที่เกิดขึ้น

C⁺ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นตามหลังส่งผลให้พฤติกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น

เรื่อง การสื่อสารทางบวกกับลูกวัยรุ่นเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

A → B → C⁺

ที่ห้องรับแขกที่บ้านของพ่อแม่แถม มี แม่ แถม และพ่อ นั่งคุยกันเรื่องการแต่งกายปี ของวัยรุ่นผู้หญิง เพราะแถมต้องการจะได้ เสื้อสายเดี่ยว กางเกงขาสั้นเหมือนวัยรุ่น ผู้หญิงในตลาด แม่ชี้ให้เห็นเหตุการณ์ ตัวอย่าง วันที่แม่กับแถมไปตลาดมีกลุ่ม วัยรุ่นชายคุยถึงวัยรุ่นหญิงที่แต่งตัวโป๊ ในทางลบ พ่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับความคิด ของผู้ชายที่คิดถึงเรื่องเพศเวลาเห็นผู้หญิง แต่งตัวโป๊ และแนะนำวิธีการป้องกันตนเอง จากเพื่อนผู้ชาย นอกจากนี้แม่พ่อเปิด โอกาสให้แถมร่วมแสดงความคิดเห็นเป็น ระยะเวลาสนทนา

แถม ตั้งใจฟังและเริ่มเห็นภัย อันตรายจากเพื่อนต่างเพศ และได้ รับรู้วิธีการป้องกันตนเองด้วยการใส่ เสื้อผ้าให้มิดชิดและไม่ไว้ใจเพื่อน ผู้ชายง่ายๆ เพราะรู้ถึงความคิดที่ แตกต่างกันระหว่างเพศชายและ เพศหญิง จากการให้เหตุผล และ การยกสถานการณ์ตัวอย่างของพ่อ แม่

แถม ยิ้มสตาพ่อแม่ ตอบรับ “ค่ะ พ่อ แม่ดี ใจนะที่เราได้นั่งคุยกัน แบบนี้” พ่อแม่ และแถม จับมือกอดกัน ยิ้มให้กัน

8.แบบวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

ชุดที่.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง: การพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

เรียน ผู้ตอบแบบทดสอบทุกท่าน

ท่านเป็นตัวแทนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในการร่วมวิจัยทดลองโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น และผลการวิจัยนี้จะนำไปพัฒนาโปรแกรมสำหรับวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งประกอบด้วย

-แบบทดสอบพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 4 ข้อ
(ก่อนและหลังการทดลองโปรแกรม)

ขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่สละเวลาในการร่วมวิจัยทดลองโปรแกรมฯ และตอบแบบทดสอบ ดังนั้นจึงขอความกรุณาตอบแบบทดสอบให้**ครบทุกข้อ** ความสมบูรณ์ของการตอบแบบทดสอบจะ **มีคุณค่าอย่างยิ่ง**ต่อการวิจัยในครั้งนี้ และขอให้ท่านได้เชื่อมั่นว่าคำตอบของท่านจะ**ถูกเก็บเป็นความลับ** และจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในภาพรวมเท่านั้น

ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

นางสาวสรกมล กรนุ่ม

นิติติปริญญาเอก สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจง กรุณาเติมข้อความในช่องว่าง และในช่องให้ตรงกับความจริงเกี่ยวกับความคิดเห็นของตัวท่านมากที่สุด หลังจากชมแต่ละสถานการณ์หนึ่งสั้น

การคบเพื่อนของฉัน

ชมสถานการณ์ที่ 4

คำถาม : ถ้านักเรียนเป็น “ฝ่าย” นักเรียนจะไปเที่ยวสวนสาธารณะตามที่เพื่อนต่างเพศชวนหรือไม่.....

คำถาม : เพราะเหตุใดนักเรียนจึงตัดสินใจทำเช่นนี้

สื่อหนังสือ

ในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ด้วยการนำเสนอสื่อหนังสือเป็นเครื่องมือในวัดตัวแปร โดยมีรายละเอียดลักษณะของสื่อที่นำมาใช้ ดังนี้

สื่อประเภทหนังสือเกี่ยวกับสถานการณ์ของวัยรุ่น เพื่อทดสอบการเขียนอธิบายด้วยการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการคบเพื่อนต่างเพศ จำนวน 8 เรื่อง แบ่งเป็นวัดก่อนการทดลอง โปรแกรมการปรับพฤติกรรม จำนวน 4 เรื่อง และวัดหลังการทดลอง โปรแกรมการปรับพฤติกรรม อธิบายลักษณะหนังสือดังนี้

1) สื่อหนังสือที่ใช้วัดก่อนการทดลอง โปรแกรมการปรับพฤติกรรม จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่

เรื่องที่ 1 เพื่อนต่างเพศชวนหนีเรียน

เด็กหญิงรินกำลังนั่งรอเด็กชายเอกอยู่ที่สวนสาธารณะ เมื่อเอกมาพบรินจึงชักชวนรินไปเที่ยวไม่ไปโรงเรียน ซึ่งเด็กหญิงรินกำลังคิดตัดสินใจ

เรื่องที่ 2 เพื่อนต่างเพศชวนดูหนังที่บ้าน

เด็กหญิงหวานกำลังเดินทางกลับบ้านหลังเลิกเรียนและมีเพื่อนผู้ชายเดินทางกลับด้วยกันตามลำพัง เพื่อนผู้ชายเป็นเพื่อนสนิทและทราบว่าเด็กหญิงหวานชอบดูหนัง ขณะเดินทางกลับบ้านกำลังชักชวนหวานไปดูหนังที่บ้านของตน

เรื่องที่ 3 เพื่อนต่างเพศชวนเที่ยวในวันหยุด

เด็กหญิงแนนที่กำลังคุยไลน์กับเพื่อนผู้ชาย 2 คน กำลังปรึกษากันว่าจะไปเที่ยวที่ไหนในวันหยุด เพื่อนผู้ชายที่ซื้อพอร์ตเลนอความคิดชักชวนแนนและเพื่อนผู้ชายอีก 1 คนในกลุ่มไลน์ไปเที่ยววัดในวันหยุด

เรื่องที่ 4 เพื่อนต่างเพศขอเป็นแฟน

เด็กหญิงเมวน้ำและเด็กชายมินตันมาเข้าค่ายต่างจังหวัดกับทางโรงเรียน เด็กหญิงเมวน้ำกำลังนั่งเล่นที่สวนต้นสนตามลำพัง เด็กชายมินตันเดินเข้ามานั่งคุยด้วยและถามเมวน้ำขอคบเป็นมากกว่าเพื่อนได้หรือไม่

2) สื่อนั่งเล่นที่ใช้วัดหลังการทดลองโปรแกรมการปรับพฤติกรรม จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่

เรื่องที่ 1 เพื่อนต่างเพศขอให้ยืมหนังสือ

เพื่อนผู้ชายร่วมห้องเรียนกับเด็กหญิงน้ำเพชรกำลังยืมหนังสือจากน้ำเพชรที่เคยแกล้งและขอร้องน้ำเพชรช่วยยืมหนังสือสอบ น้ำเพชรกำลังคิดตัดสินใจ

เรื่องที่ 2 เพื่อนต่างเพศชวนเที่ยวในวันหยุด

เพื่อนผู้ชายต่างห้องเรียนมารอรับเด็กหญิงฝ่ายหน้าห้องเรียนเพื่อกลับบ้านพร้อมกันหลังเลิกเรียน ขณะเดินกลับบ้านเพื่อนผู้ชายกำลังชักชวนเด็กหญิงฝ่ายไปเที่ยวสวนสาธารณะในวันหยุด เด็กหญิงฝ่ายกำลังคิดตัดสินใจ

เรื่องที่ 3 เพื่อนต่างเพศชวนเที่ยวหลังเลิกเรียน

เด็กหญิงแวนน้ำกำลังเดินทางกลับบ้านหลังเลิกเรียน และพบเพื่อนผู้ชายร่วมห้องเรียนขอเดินทางกลับด้วยกัน แต่เพื่อนผู้ชายกำลังชักชวนแวนน้ำไปเที่ยวสวนหลวงก่อนกลับบ้านเพราะเป็นทางผ่านกลับบ้าน

เรื่องที่ 4 เพื่อนต่างเพศขอเป็นแฟน

เด็กหญิงแอนนากำลังนั่งคุยเล่นกับเด็กชายอะตอมที่ลานพักหน้าอาคารเรียน ขณะพูดคุยกันเด็กชายอะตอมถามเด็กหญิงแอนนาชอบคบเป็นมากกว่าเพื่อนได้หรือไม่

9.คู่มือแนวทางการให้คะแนนการตอบคำถามของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำถาม		องค์ประกอบที่ 1	องค์ประกอบที่ 2	องค์ประกอบที่ 3	องค์ประกอบที่ 4
1. ชมสถานการณ์ที่ 4	-ถ้านักเรียนเป็น “ฝ่าย” นักเรียนจะไปเที่ยวสวนสาธารณะตามที่เพื่อนชวนหรือไม่ -เพราะเหตุใดนักเรียนจึงตัดสินใจทำเช่นนั้น	ความสามารถในการสังเกตเพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนต่างเพศก่อนตัดสินใจกระทำกิจกรรมร่วมกัน	ความสามารถในการเลือกปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับวัย	ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายที่ก่อให้เกิดผลดีต่อก่อนอนาคต	องค์ประกอบที่ 4 ความสามารถสรุปประเด็นสำคัญของปัญหาเพื่อทำนายสถานการณ์ของตนเองกับเพื่อนต่างเพศที่จะเกิดขึ้นตามมาอย่างน่าเชื่อถือ
		-สังเกตนิสัยความประพฤติของเพื่อน -บอกลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนได้	-บรรยายการกระทำกิจกรรม -ยกตัวอย่างกิจกรรมที่จะกระทำตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับวัย	-เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียที่ส่งผลกระทบต่ออนาคต -เชื่อมโยงผลดีที่จะเกิดขึ้นในอนาคต	-ระบุประเด็นสำคัญได้ -คาดคะเนบอกเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นตามมาอย่างน่าเชื่อถือ
2. ชมสถานการณ์ที่ 6	-ถ้านักเรียนเป็น “หวาน” นักเรียนจะไปดูหนังที่บ้านเพื่อนตามที่เพื่อนชวนหรือไม่ -เพราะเหตุใดนักเรียนจึงตัดสินใจทำเช่นนั้น				

(ต่อ)

คำถาม		องค์ประกอบที่ 1	องค์ประกอบที่ 2	องค์ประกอบที่ 3	องค์ประกอบที่ 4
		ความสามารถในการสังเกตเพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนต่างเพศก่อนตัดสินใจกระทำกิจกรรมร่วมกัน	ความสามารถในการเลือกปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับวัย	ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายที่ก่อให้เกิดผลดีต่ออนาคต	ความสามารถสรุปประเด็นสำคัญของปัญหาเพื่อทำนายสถานการณ์ของตนเองกับเพื่อนต่างเพศที่จะเกิดขึ้นตามกรอบที่น่าเชื่อถือ
3. สถานการณ์การฉีกข้อ 5	- ถ้านักเรียนเป็น “แนน” นักเรียนจะไปเที่ยววัดกับ “พอร์ช” หรือไม่ - เพราะเหตุใดนักเรียนจึงตัดสินใจทำเช่นนี้	- สังเกตนิสัยความประพฤติของเพื่อน - บอกลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนได้	- บรรยายการกระทำกิจกรรม - ยกตัวอย่างกิจกรรมที่จะกระทำตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับวัย	- เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียที่ส่งผลกระทบต่ออนาคต - เชื่อมโยงผลดีที่จะเกิดขึ้นในอนาคต	- สรุปประเด็นสำคัญได้ - คาดคะเนบอกเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นตามกรอบที่น่าเชื่อถือ
4. สถานการณ์การฉีกข้อ 8	- ถ้านักเรียนเป็น “แมงมูน” นักเรียนจะตอบรับเป็นมากกว่าเพื่อนกับ “มินตัน” หรือไม่ - เพราะเหตุใดนักเรียนจึงตัดสินใจทำเช่นนี้				

(ต่อ)

คำถาม		องค์ประกอบที่ 1 ความสามารถในการสังเกต เพื่อแยกแยะข้อเท็จจริง เกี่ยวกับลักษณะนิสัยความ ประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของ เพื่อนต่างเพศก่อนตัดสินใจ กระทำกิจกรรมร่วมกัน	องค์ประกอบที่ 2 ความสามารถในการ เลือกปฏิบัติตนกับเพื่อน ต่างเพศตามกรอบ ประเพณีวัฒนธรรมไทยที่ เหมาะสมกับวัย	องค์ประกอบที่ 3 ความสามารถในการ กำหนดเป้าหมายที่ ก่อให้เกิดผลดีต่อ อนาคต	องค์ประกอบที่ 4 ความสามารถสรุป ประเด็นสำคัญของ ปัญหาเพื่อทำนาย สถานการณ์ของตนเอง กับเพื่อนต่างเพศที่จะ เกิดขึ้นตามมาอย่าง น่าเชื่อถือ
5. สถานการณ์การณที่ 3	- ถ้านักเรียนเป็น "น้ำเพชร" นักเรียนจะช่วยเหลือ ให้เพื่อนหรือไม่ - เพราะเหตุใดนักเรียนจึง ตัดสินใจทำเช่นนี้	- สังเกตนิสัยความประพฤติ ของเพื่อน - บอกลักษณะนิสัยความ ประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของ เพื่อนได้	- บรรยายการกระทำ กิจกรรม - ยกตัวอย่างกิจกรรมที่จะ กระทำตามกรอบ ประเพณีวัฒนธรรมไทยที่ เหมาะสมกับวัย	- เปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียที่ส่งผลกระทบต่อ อนาคต - เชื่อมโยงผลดีที่จะ เกิดขึ้นในอนาคต	- ระบุประเด็นสำคัญได้ - คาดคะเนบอกเหตุการณ์ ที่จะเกิดขึ้นตามมาอย่าง น่าเชื่อถือ
6. สถานการณ์การณที่ 2	- ถ้านักเรียนเป็น "ริน" นักเรียนจะไปเที่ยวตามคำ ชวนของ "เอก" หรือไม่ - เพราะเหตุใดนักเรียนจึง ตัดสินใจทำเช่นนี้				

(ต่อ)

คำถาม		องค์ประกอบที่ 1	องค์ประกอบที่ 2	องค์ประกอบที่ 3	องค์ประกอบที่ 4
		ความสามารถในการสังเกตเพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะนิสัยของประเพณีที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนต่างเพศก่อนตัดสินใจกระทำกิจกรรมร่วมกัน	ความสามารถในการเลือกปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับวัย	ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายที่ก่อให้เกิดผลดีต่ออนาคต	ความสามารถสรุปประเด็นสำคัญของปัญหาเพื่อทำนายสถานการณ์ของตนเองกับเพื่อนต่างเพศที่จะเกิดขึ้นตามแนวทางนำเสนอข้อ
7. ชมสถานการณ์ที่ 7	-ถ้านักเรียนเป็น “แมงน้า” นักเรียนจะไปเที่ยวสวนหลวงตามคำชวนของเพื่อนหรือไม่ -เพราะเหตุใดนักเรียนจึงตัดสินใจทำเช่นนี้	-สังเกตนิสัยความประพฤติของเพื่อน -บอกลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนได้	-บรรยายการกระทำกิจกรรม -ยกตัวอย่างกิจกรรมที่จะกระทำตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับวัย	-เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียที่ส่งผลกระทบต่ออนาคต -เชื่อมโยงผลดีที่จะเกิดขึ้นในอนาคต	-ระบุประเด็นสำคัญได้ -คาดคะเนบอกเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นตามมาอย่างน่าเชื่อถือ
8. ชมสถานการณ์ที่ 8	-ถ้านักเรียนเป็น “แอนนา” นักเรียนจะตอบรับ “อะตอม” เป็นมากกว่าเพื่อนหรือไม่ -เพราะเหตุใดนักเรียนจึงตัดสินใจทำเช่นนี้				

เกณฑ์การให้คะแนนการเขียนอธิบาย (Scoring Rubrics)

ระดับคะแนน	ลักษณะงาน
4 (ดีมาก)	สามารถเขียนอธิบายครบ 4 องค์ประกอบ
3 (ดี)	สามารถเขียนอธิบายครบ 3 องค์ประกอบ
2 (พอใช้)	สามารถเขียนอธิบายครบ 2 องค์ประกอบ
1 (ต้องปรับปรุง)	สามารถเขียนอธิบายได้ 1 องค์ประกอบ
0	ไม่มีองค์ประกอบ

การแปลผล

ถ้านักเรียนตอบไม่มีองค์ประกอบ หมายถึง นักเรียนไม่มีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

ถ้านักเรียนตอบ 1 องค์ประกอบ หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณน้อย ต้องปรับปรุง

ถ้านักเรียนตอบ 2 องค์ประกอบ หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณปานกลาง ผ่านเกณฑ์

ถ้านักเรียนตอบ 3 องค์ประกอบ หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณมาก ระดับดี

ถ้านักเรียนตอบ 4 องค์ประกอบ หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณมากที่สุด ระดับดีมาก

วิธีการกำหนดเกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพ

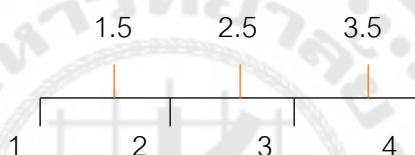
1. พิจารณาค่ากลางจากระดับคะแนนที่กำหนดไว้

2. นำค่ากลางที่ได้มาคำนวณหาค่าร้อยละของแต่ละระดับคะแนน จากนั้นคำนวณในรูปคะแนนดิบ

3. กำหนดช่วงคะแนนของแต่ละระดับตามรายละเอียดดังนี้

จากตารางเกณฑ์การให้คะแนนการเขียนอธิบาย (Scoring Rubrics) ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า มีองค์ประกอบของพฤติกรรมกรคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ 4 ด้าน และกำหนดระดับคุณภาพไว้ 5 ระดับ ดังนั้นคะแนนเต็มของการประเมินเขียนอธิบายความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณจึงเท่ากับ 16 คะแนน

ขั้นแรก พิจารณาค่ากลางจากระดับคะแนนแต่ละช่วงที่กำหนดไว้ ผลที่ได้คือ 1.5 2.5 และ 3.5 ดังรูป

ขั้นที่สอง นำค่ากลางที่ได้มาคำนวณหาค่าร้อยละของแต่ละระดับคะแนน ดังนี้

$$\frac{1.5}{4} \times 100 = 37.5\% \quad \frac{2.5}{4} \times 100 = 62.5\% \quad \frac{3.5}{4} \times 100 = 87.5\%$$

นำคะแนนร้อยละมาแปลงเป็นคะแนนดิบ

$$\frac{37.5}{100} \times 16 = 6 \quad \frac{62.5}{100} \times 16 = 10 \quad \frac{87.5}{100} \times 16 = 14$$

ขั้นที่สาม กำหนดช่วงคะแนนแต่ละระดับดังนี้

คะแนน	ระดับคุณภาพ
≥ 5	1 (ต้องปรับปรุง)
6-9	2 (พอใช้)
10-13	3 (ดี)
≥ 14	4 (ดีมาก)

10.แบบสอบถามเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

ชุดที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง: การพัฒนาโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่าง มีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

เรียน ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

ท่านเป็นตัวแทนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในการช่วยตอบแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิจัย และผลการวิจัยนี้นำไปเป็นแนวทางในการศึกษาเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมี วิจารณญาณ ในการวิจัยทดลองโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบ เพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

โดยแบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน ประกอบด้วย :

- 1) ข้อมูลสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไป จำนวน 6 ข้อ
- 2) แบบสอบถามเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 24 ข้อ

ขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถาม ดังนั้นจึงขอความกรุณาตอบแบบสอบถามให้ **ครบทุกตอน** และ**ตอบให้ครบทุกข้อ** ความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามจะ**มีคุณค่าอย่างยิ่ง**ต่อการวิจัยในครั้งนี้ และขอให้ท่านได้เชื่อมั่นว่าคำตอบของท่านจะ**ถูกเก็บเป็นความลับ** และจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในภาพรวมเท่านั้น

หมายเหตุ : หากท่านยินดีเข้าร่วมการวิจัยทดลองโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อน ต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น เมื่อท่านตอบแบบสอบถามชุดนี้แล้วผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ และท่านมีความประสงค์เข้าร่วมการวิจัยทดลองโปรแกรมฯ โปรดกรณาระบุรายละเอียดดังนี้

ชื่อ.....นามสกุล...../ชื่อเล่น.....

ห้องที่.....เบอร์โทรที่สามารถติดต่อได้.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หรือเติมข้อความในช่องว่าง ให้ตรงกับความจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ท่านสามารถอ่านเขียนภาษาไทยได้

☐ ดี ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ ต้องปรับปรุง

4. ปัจจุบันท่านได้รับการรักษาโรคใดหรือไม่

☐ ไม่มี ☐ กำลังรักษา โปรดระบุโรค..... ..

5. สถานภาพครอบครัว

☐ บิดามารดาอยู่ด้วยกัน ☐ บิดามารดาแยกกันอยู่ ☐ บิดามารดาเลิกร้าง

☐ บิดาหรือมารดาเสียชีวิต

6. ปัจจุบันท่านพักอาศัยอยู่กับใคร

☐ อยู่คนเดียว ☐ อยู่กับเพื่อน ☐ อยู่กับบิดามารดา

☐ อยู่กับบิดา ☐ อยู่กับมารดา ☐ อยู่กับปู่ย่า

☐ อยู่กับตายาย ☐ อื่นๆ ระบุ..... ..

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นเพียงการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ขอให้นักเรียน**ตอบตามความเป็นจริง และตอบให้ครบทุกข้อ** ข้อมูลของนักเรียนจะถูกเก็บเป็นความลับ การวิเคราะห์ข้อมูลจะทำในรูปของกลุ่มเท่านั้น **ก่อนลงมือตอบโปรดอ่านวิธีการตอบที่แนะนำ** และขอขอบคุณนักเรียนที่สละเวลาอันมีค่าให้แก่โครงการวิจัยนี้ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

คำแนะนำวิธีตอบ

ขั้นที่ 1 อ่านข้อความแต่ละประโยคให้เข้าใจ

ขั้นที่ 2 ขอให้เรียนคิดว่า ข้อความนี้เป็น “เห็นด้วย” หรือ “ไม่เห็นด้วย”

.....

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
-------------------	----------	----------	-------------	----------------------

ขั้นที่ 3 ชี้ดเครื่องหมาย ✓ ในข้อที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนจริงๆ

3.1 ถ้าตรงกับความคิดเห็นมาก ชี้ด ✓ ที่ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

3.2 ถ้า ตรงกับความคิดเห็นปานกลาง ชี้ด ✓ ที่ “เห็นด้วย”

3.3 ถ้าไม่มั่นใจกับความคิดเห็น ชี้ด ✓ ที่ “ไม่แน่ใจ”

3.4 ถ้าไม่ตรงกับความคิดเห็นปานกลาง ชี้ด ✓ ที่ “ไม่เห็นด้วย”

3.5 ถ้าไม่ตรงกับความคิดเห็นมาก ชี้ด ✓ ที่ “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง”

ตัวอย่างประโยค เช่น

1.ฉันคิดว่าการศึกษานิสัยใจคอเพื่อนต่างเพศก่อนตัดสินใจคบกัน ทำให้ฉันมั่นใจได้ว่าไม่ถูก

หลอก

..... ✓

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
-------------------	----------	----------	-------------	----------------------

แบบสอบถามของนักเรียน
ชุดความคิดเห็นเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ...

คำชี้แจง

โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้ที่ละเอียดถี่ถ้วน แล้วพิจารณาข้อความเหล่านี้ตรงกับความคิดเห็น
 ของนักเรียนมากน้อยเพียงใด ตามความคิดของนักเรียน **กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ**

1.ฉันชอบสังเกตพฤติกรรมเพื่อนต่างเพศ ทำให้ได้รู้จักนิสัยเพื่อนมากขึ้น

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2.ฉันมีความสุขที่ได้ทำงานกลุ่มกับเพื่อนต่างเพศที่ดูแล้วว่า มีความรับผิดชอบงาน

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากข้อค้นพบการวิจัยระยะที่ 1 ประกอบด้วยประโยคบอกเล่าเกี่ยวกับความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ การเห็นคุณค่าหรือโทษ และการพร้อมแสดงพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น มีทั้งข้อความเชิงบวกและเชิงลบ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวนข้อคำถามทั้งหมด 24 ข้อ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบความเที่ยงของเนื้อหาและผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อคำถามที่ผ่านค่า IOC ที่ 0.67 เกณฑ์ในการให้คะแนน ถ้าเป็นข้อความเชิงบวก มีคะแนนต่ำสุดและสูงสุดคือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 1 คะแนน มากที่สุดให้ 5 คะแนน ส่วนข้อความเชิงลบ จะให้คะแนนในทางตรงกันข้าม

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือตามลำดับดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา นิยาม ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องครอบคลุมเงื่อนไขสาเหตุเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ องค์ประกอบของเจตคติ เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

2. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิจัยระยะที่ 1 และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น

3. กำหนดนิยามปฏิบัติการและพฤติกรรมของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ 4 องค์ประกอบ ซึ่งได้จากข้อมูลเชิงคุณภาพในข้อที่ 2 มีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การสังเกตเพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะนิสัยความประพฤติที่ดีหรือไม่ดีของเพื่อนต่างเพศก่อนตัดสินใจกระทำกิจกรรมร่วมกัน

องค์ประกอบที่ 2 การเลือกปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมไทยที่เหมาะสมกับวัย

องค์ประกอบที่ 3 การกำหนดเป้าหมายที่ก่อให้เกิดผลดีต่ออนาคต

องค์ประกอบที่ 4 การสรุปประเด็นสำคัญของปัญหาเพื่อทำนายสถานการณ์ของตนเองกับเพื่อนต่างเพศที่จะเกิดขึ้นตามมาอย่างน่าเชื่อถือ

4. สร้างข้อคำถามตามนิยามของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณที่กำหนดไว้และตามเงื่อนไขด้านเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศจากข้อค้นพบการวิจัยระยะที่ 1

เกณฑ์การให้คะแนน

ทางบวก ทาง

ลบ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดของนักเรียนมาก	5	1
เห็นด้วย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดของนักเรียนปานกลาง	4	2
ไม่แน่ใจ	หมายถึง ข้อความนั้นอาจจะไม่มั่นใจกับความคิดของนักเรียน	3	3
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิดของนักเรียนปานกลาง	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิดของนักเรียนมาก	1	5

5. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศ อย่างมีวิจารณญาณ โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมศาสตร์ 1 ท่าน ด้านพัฒนาสังคม 1 ท่าน และด้านจิตวิทยา 1 ท่าน (ภาคผนวก ค) ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามปฏิบัติการ และตรวจสอบภาษา แล้วนำมาปรับปรุงด้านความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ การใช้ข้อความให้กระชับ และแก้ไขความซ้ำซ้อนของข้อคำถามตามข้อเสนอแนะ และให้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (INDEX OF CONSISTENCY: IOC) ระหว่างคะแนน +1, 0, -1

6. นำข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญหาค่า IOC โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ 0.67 ส่วนข้อความที่มีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.5 ผู้วิจัยได้มีการปรับแก้ให้มีความเหมาะสมตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทได้พิจารณาตรวจสอบอีกครั้ง จากนั้นปรับปรุงแบบวัดก่อนนำไปทดลองใช้ จำนวน 35 ข้อคำถาม

7. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนวังน้ำเขียวพิทยาคม อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยคัดเลือกข้อที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่นัยสำคัญ .05

8. นำข้อคำถามที่เลือกใช้ในข้อ 1.2.7 หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ข้อคำถามตามแต่ละด้านของแต่ละองค์ประกอบของพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณร่วมกับองค์ประกอบเจตคติทั้งหมด 35 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ .80 เลือกข้อที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปรับบางข้อคำถามให้ครบองค์ประกอบ เหลือข้อคำถามองค์ประกอบละ 8 ข้อ รวมทั้งสิ้น 24 ข้อ

11.แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

วันที่.....ปี.....เดือน.....

1. พฤติกรรมเป้าหมายของฉันคือ.....

2. วันนี้ฉันมีกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนต่างเพศ ☐ มี จำนวน.....ครั้ง... ☐ ไม่มี(ข้ามข้อ)3-6(

3. ครั้งที่..... เรื่องเกี่ยวกับ.....

4. ทำอย่างไร (เล่าเหตุการณ์)

5.ประเมินตนเอง(ให้คะแนน)ความรู้สึกต่อคะแนนตนเอง.....

6. ให้สิ่งใดกับตนเองเมื่อทำได้ตามเป้าหมาย.....

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบบันทึก ของ บุญสิทธิ์ ไชยชนะ(2543:54)ประกอบด้วยประโยคบอกเล่าเกี่ยวกับการทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนต่างเพศในแต่ละครั้ง เกณฑ์การให้คะแนนตามการบันทึกที่ตรงกับองค์ประกอบของพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 4 องค์ประกอบ ให้ 1 องค์ประกอบ เท่ากับ 1 คะแนน

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือตามลำดับดังนี้

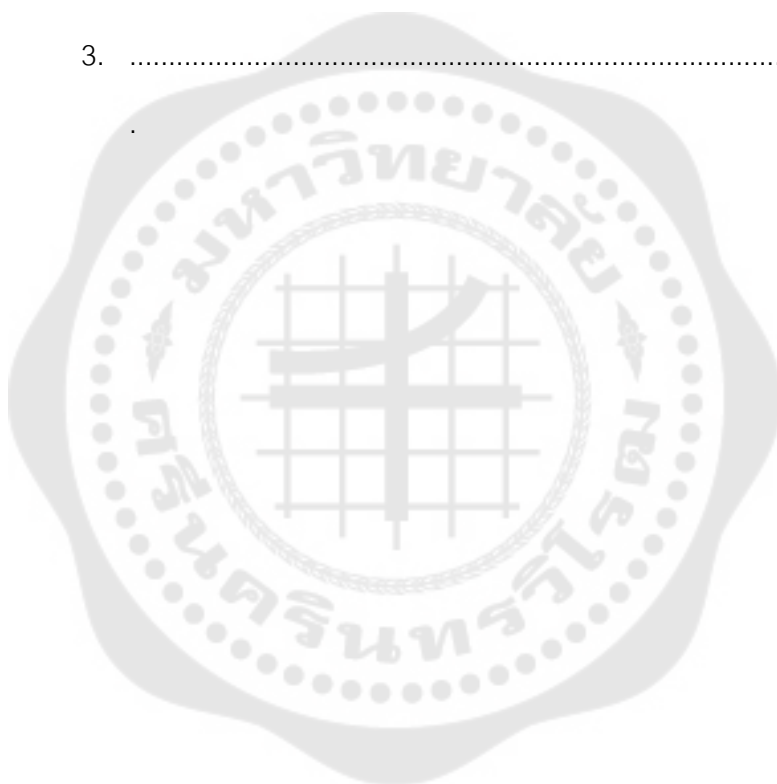
1. ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา นิยาม ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องครอบคลุมเงื่อนไขสาเหตุ เรื่องการคบเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ
2. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิจัยระยะที่ 1 และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องเงื่อนไขของการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณของวัยรุ่นตอนต้น
3. ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามตามนิยามและเงื่อนไขด้านการควบคุมตนเอง จากข้อค้นพบการวิจัยระยะที่ 1 โดยผู้วิจัยศึกษาทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการควบคุมตนเองเพิ่ม และได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท จากนั้นผู้วิจัยทำการสร้างข้อคำถามแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ
4. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาและการควบคุมตนเอง 1 ท่าน (ภาคผนวก ค) ตรวจสอบด้านความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามและตรวจสอบภาษา แล้วนำปรับปรุงด้านความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ การใช้ข้อความที่กระชับและแก้ไขความซ้ำซ้อนของข้อคำถาม ตามข้อเสนอแนะ ก่อนนำไปทดลองใช้ (Try out)
5. นำแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 คน เพื่อหาความเหมาะสมของข้อคำถามให้ได้คำตอบที่สอดคล้องกับนิยามและเงื่อนไขด้านการควบคุมตนเอง ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบบันทึกของ บุญสิทธิ์ ไชยชนะ (2543:54)

12. แบบสำรวจตัวเสริมแรง

หากนักเรียนสามารถกระทำพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณก่อนทำกิจกรรม
ร่วมกันกับเพื่อนต่างเพศได้ในช่วงเวลา 3 วัน นักเรียนต้องการสิ่งใดเป็นรางวัลให้กับตัวเอง

(ให้เรียงลำดับความสำคัญ 3 อย่าง)

1.
2.
3.

ภาคผนวก ค

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างเครื่องมือวัดและสถิติ
ข้าราชการบำนาญ
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา ภัทราวิวัฒน์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและสถิติ
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภากร จันประเสริฐ ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมศาสตร์และวิจัยเชิง
คุณภาพ
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์ พิมพ์ทอง. ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาสังคม
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. อาจารย์ ดร.พิชญานี พูนพล ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารและวิจัยเชิง
คุณภาพ
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. อาจารย์ ดร.เจนนิเฟอร์ ชวโนวานิช. ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
7. อาจารย์ ดร.ธรรมนันทิกา แจ่มสว่าง ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมศาสตร์
คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา

8. อาจารย์ ดร. แก้วตะวัน ศิริลักษณ์นันท์ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยการศึกษา
คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเซนต์หลุยส์
9. ดร.รัตนศักดิ์ สันติธาดากุล ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา
นักจิตวิทยาคลินิกชำนาญการพิเศษ
สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์
กรมสุขภาพจิต
10. อาจารย์อติวัฒน์ พรหมสา ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาและการควบคุม
ตนเอง
คณะศิลปศาสตร์ ภาควิชาจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยหัวเฉียว เฉลิมพระเกียรติ
11. นางสาวอุษา ศรีจินดารัตน์ ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมศาสตร์
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
12. นางสุวรรณา วิริยะประยูร ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการสื่อสารทางบวก
นักฝึกอบรม10 การไฟฟ้านครหลวง

ภาคผนวก ง

การตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น

การตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น

ตารางแสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมี
 วิจารณญาณ

ตาราง 15 ค่าอำนาจจำแนก r และค่า (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวม)
 ความเชื่อมั่นแบบวัดพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

ค่าอำนาจจำแนก		
ลำดับข้อ	r	Cronbach's Alpha if Item Deleted
1	.07	.68
2	.37	.53
3	.45	.54
4	.48	.45
5	.50	.44
ค่าความเชื่อมั่น = .59		

ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .59

**ตารางแสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมี
วิจารณญาณ**

ตาราง 16 ค่าอำนาจจำแนก r (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวม) และค่า
ความเชื่อมั่นแบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

ค่าอำนาจจำแนก			
ข้อที่	t	r	Cronbach's Alpha if Item Deleted
1	5.16*	.40	.79
2	.81	.00	.80
3	1.22	-.28	.81
4	3.26*	.36	.79
5	3.59*	.31	.79
6	4.67*	.50	.79
7	3.59*	.36	.79
8	2.36*	.18	.80
9	2.19*	.20	.79
10	3.24*	.32	.79
11	.36	-.11	.80
12	1.07	.16	.80
13	3.67*	.38	.79
14	2.03*	.00	.80
15	6.25*	.63	.78
16	4.82*	.40	.79
17	5.06*	.41	.79
18	2.76*	.04	.81
19	2.06*	.27	.79
20	5.98*	.50	.78
21	7.63*	.46	.78
22	5.70*	.53	.78
23	2.75*	.15	.80
24	2.79*	.30	.79
25	8.53*	.56	.78
26	5.74*	.32	.79
27	7.26*	.48	.78
28	5.04*	.31	.79
29	5.09*	.21	.79
30	1.83	.10	.80
31	4.48*	.43	.79
32	3.67*	.38	.79
33	3.00*	.34	.79

ตาราง 16(ต่อ)

ค่าอำนาจจำแนก			
ข้อที่	t	r	Cronbach's Alpha if Item Deleted
34	1.72	.23	.79
35	3.43*	.26	.79
ค่าความเชื่อมั่น = .80			

* = $p < .05$

ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .80

ภาคผนวก จ

ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติ ANCOVA

ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ANCOVA

ก่อนการทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) มีรายละเอียดดังนี้

1) **การแจกแจงของตัวแปรเป็นปกติ** กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้มีจำนวน กลุ่มทดลอง 22 คน และกลุ่มควบคุม 18 คน การตรวจสอบการแจกแจงของข้อมูลจึงใช้การตรวจสอบความเบ้และความโด่งของตัวแปรตามแต่ละตัว ควบคู่ไปกับการใช้สถิติ Homogeneity test (กัลยา วาณิชบัญชา. 2561: 172) ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าจากการทดสอบด้วย ตัวแปรพฤติกรรม การคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณในระยะก่อนการทดลองมีการแจกแจงแบบไม่เป็นโค้งปกติ (Shapiro-Wilk = .83, $p < .05$) และหลังการทดลองมีการแจกแจงแบบไม่เป็นโค้งปกติเช่นกัน (Shapiro-Wilk = .92, $p < .05$) แต่เมื่อพิจารณา ค่าความเบ้ และความโด่งพบว่า พฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณในระยะก่อนการทดลอง มีความเบ้เท่ากับ -1 และมีความโด่งเท่ากับ 1.69 ส่วนในระยะหลังการทดลอง พบว่ามีความเบ้เท่ากับ .79 และมีความโด่งเท่ากับ .10 ซึ่งมีค่าความเบ้และความโด่ง ไม่เกิน 2 จึงสามารถสรุปได้ว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบโค้งปกติ (George & Mallery, 2010)

2) **ความเท่ากันของความแปรปรวน (Homogeneity of Variance)** ตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม ความแปรปรวนของแต่ละกลุ่มที่นำมาเปรียบเทียบไม่ควรมีความแปรปรวนแตกต่างกัน ซึ่งจากการทดสอบด้วย Levene's Test เพื่อเปรียบเทียบความแปรปรวนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าทั้งสองกลุ่มมีความแปรปรวนไม่แตกต่างกัน ($F = .39, p = ns$)

3) **ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปรตาม (Linearity)** จากการตรวจสอบความเป็นเส้นตรงระหว่างพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณในระยะก่อนการทดลองในฐานะตัวแปรปรวนร่วมและพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณในระยะหลังการทดลองในฐานะตัวแปรตาม ผลการทดสอบพบว่า ทั้งสองตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กัน ($r = .11, p = ns$)

4) การทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความชันเส้นถดถอย จากการทดสอบความชันของพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณในระยหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความชันของพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณ์ญาณในระยหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน ($F = 2.91, p = ns$)

จากการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม พบว่า เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น จึงสามารถใช้สถิติวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) ในการทดสอบสมมติฐานได้

ภาคผนวก จ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมี
วิจารณญาณของกลุ่มทดลอง

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมี
 วิจารณญาณของกลุ่มทดลองระยะหลังและก่อนรับกิจกรรมพัฒนาเจตคติการเห็น
 แบบอย่างในโปรแกรมการปรับพฤติกรรม**

ตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมี
 วิจารณญาณของกลุ่มทดลองระยะหลังและก่อนรับกิจกรรมพัฒนาเจตคติการเห็นแบบอย่างใน
 โปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณ

ตัวแปร	ระยะ	$\bar{X}$	Mean difference	t
เจตคติต่อการคบเพื่อนต่าง เพศอย่างมีวิจารณญาณ	หลังทดลอง ก่อนทดลอง	95.00 89.91	5.09	3.77**

** = $p < .01$

จากตาราง 17 พบว่า กลุ่มทดลองในระยะหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าในระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

สรรมล กรนุ่น

สถานที่เกิด

นนทบุรี

วุฒิการศึกษา

พ.ศ. 2540 สังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์

จาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2544 สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ (ฝ่ายจิต)

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์

จาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2562 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ